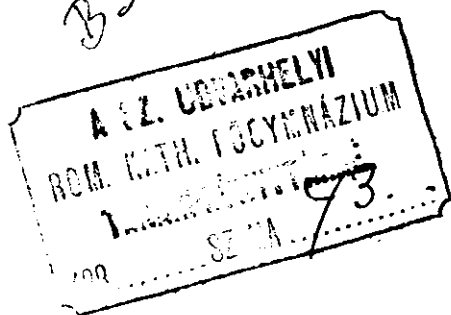

2
B39

Rieger

A. m. 2370
A. m. 1-2457

8309
3

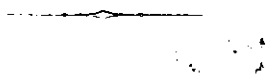
25205

AZ

ERDÉLY EGYHÁZMEGYEI

PAPNÖVELDE

TÖRTÉNETI VÁZLATA.

IRTA

BEKE ANTAL,

a károly-fehérvári püspöki lyceumban egyházi történelem-
és jogtanár.

KÁROLY-FEHÉRVÁR.

NYOMATOTT A PÜSPÖKI KÖNYVNYOMDÁBAN.

1870.

NEMES BARÁTIM ÉS PÁLYATÁRSAIM!

Legyen e szerény történelmi vázlat baráti emlékül nektek ajánlva!

Tárgya leginkább titeket illet, kik az egyházi élet gyakorlati pályáján, az Úr szőlőjében nem feledtek el azon intézetet, mely Istennek és az ő anyaszentegyházának felajánlott zsenge tehetségeit a szentek tudományába felavatta, és a lelkek kormányzatában, a művészetek művészetében vezérelte.

Nagylelkű jótévők áldozata hozta létre ezen intézetet, melynek most bennetek van ereje és reménye; ők eltűntek, de él emléküök hálás sziveitekben; lépjetelek áldott nyomdokaikba, mert nincs gyengédebb neme a szeretetnek, nincs nemesebb bizonyítványa a hálának, mint azon figyelem és részvétel,

melylyel buzgó őseink ezen kegyeletre méltó intézetét felkarolni, jelenét fejleszteni, és jövőjét biztosítani hivatva vagytok.

Ez leend a nemes baráti szeretetnek hozzátok méltó és előttem legkedvesebb zálaga!

Károly-Fehérvár, július havában, 1870.

E l ő z m é n y e k.

A tridenti szent zsinat XXIII-ik ülésének a fegyelem javításáról szóló 18-ik fejezetében az egész katolika egyházra nézve kötelező szabályul tűzte ki azon elvet, hogy minden érseki, püspöki, vagy más rendes joghatósággal bíró egyházmegyének rendszeres papnöveldéje legyen, melyben azon ifjak, kik magokat az anyaszentegyház szolgálatára felszentelik, kellő nevelésben részesüljenek.

Azelőtt is főgondját képezé ugyan az egyházi kormányoknak a papság nevelési ügye, de általános elvek által szabályozva, és egyházmegyei intézetekben központosítva nem volt, hanem inkább egyes püspökök buzgóságára bízott. Ezen állapotot a tridenti szent zsinat fennemlített határozata elvileg megszüntette, és létre hozta a korunkban általánosan elfogadott növeldei rendszert, melynek nagy fontosságát már magok a tridenti atyák, és minden beavatottak annyira átlátták, hogy mint Pallavicini, a tridenti szent zsinat történet-írója megjegyzi, sokan állították, hogy ha e zsinatnak egyéb eredménye nem lenne is, mint a papnöveldek felállítása, ez is minden fáradsalmakat kárpótolna, minthogy biztosan áll azon szabály, mely szerint *minden társadalomnak olyan polgárai vannak, amelyeket fölnevel.*

De ha ezen szabályt az erdélyi egyházmegyére alkalmazzuk, fájdalommal kell észre vennünk, hogy mi annak gyümölcseit közvetlenül sokáig nem élvezhettük. E szabály ugyan is 1563-ban, tehát oly időben jött létre, melyben az

erdélyi egyházmegyének szent István és László királyaink korára emlékeztető szervezete tetteg el vala nyomva.

A XVI. századi vallási megoszlás következményei Erdély bércei között, mint sziklákba ütközött hullámok, korán heves zajlást hoztak létre a kedélyekben. S ez épen akkor történt, midőn a mohácsi gyászos nap után János király I. Ferdinánddal sz. István koronájának birtokáért vetélkedett. Ezen esemény századokra kiható változásokat szült Erdélyben, melyek között legjellemzőbb az, hogy a szent István koronája alatt vallási és polgári intézmények által eddig egyesült erdélyi nemzettek vallási és polgári egyetértése megrendült, s az anyaországtóli megoszlás állapota felé feltarthatlanul haladott előre. A politikai küzdelmekben, régi szokás szerint, a vallási kérdéseket állították előtérbe, s valahányszor a dolgok élén állók érdeke követelte, a belőlök huzható hasznót lehető leggyorsabban kizsákmányolták. Így történt, hogy midőn a meghasonlott felekezeti nézetek az erdélyi törvényhozás terméibe hatottak, s a vallási és politikai függetlenség megállapítására más eszköz nem volt: 1556-ban a zajos szászsebesi országgyűlésen elérkezettnek vélték az időt, melyben az erdélyi püspökséget és káptalanat eltöröljék, s javaikat a politikai párt függetlenségének megalapítására fordítsák. Püspökeink, kiknek kinevezési joga is kérdés alá jött a trón felett vitatkozók között, kénytelenek voltak az erőszaknak engedni. Ki lévén utasítva hazájokból, visszatértek ugyan időnként az elszórt nyájhoz, hanem újból el kelle távozniok, hogy távol legyenek ők még azon igénytől is, mintha lefoglalt javaikat és jogaikat visszanyerhetnék. A gazdag káptalan feloszlott; az egyházi hivatalnokok száma annyira megfogyott, hogy számos községek lelkészek és tanítók nélkül maradtak; a katholicismus, eddig nálunk a vallási és polgári egységnek és a szent István koronájához való ragaszkodásnak jótékony rendszere, a magyar, székely és szász nemzet életében meggyengült, s ha a főbb végeredményeket tekintjük, a magyar elem a helvét felekezeti nézeteknek, a szász elem az ágostai vallásujítás elveinek követője lett, a székely nép több felekezetek között megoszlott, a katolika vallás pedig a vármegyéken néhány városra és a székelyföld belsejére szorult.

Ily helyzetben lévén erdélyi egyházmegyénk eme korban, a tridenti szent zsinatnak papnöveldek felállítását rendelő intézménye nálunk is égető szükségét pótolta volna ugyan, de annak életbe léptetését a körülmények huzamos időig lehetetlenné tették.

De eme nehéz viszonyok idejében voltak a katolika egyháznak más helyeken, kedvezőbb körülmények között viruló intézményei, melyek jótékony hatásukat az erdélyi egyházmegye szükségének fedezésében éreztették.

Ezen intézetek nemes közreműködése tette lehetővé azt, hogy a pásztoraitól nagy részben megfosztott nyáj addig is, míg kedvezőbb időben egy papnövelde alapulhat Erdélyben, egészen el ne széledjen, hanem a részökre nevelt, és hozzájuk koronként küldött áldozárok vezetése alatt lassanként újból egyesüljön. Az isteni gondviselésnek eme velünk éreztetett bizonyítványai mellett a hála kötelez arra, hogy a romai ugynevezett német-magyar papnöveldekről, a bécsi Pázmány-intézetéről, és némely kegyes jótévkörről, kik egyházmegyénknek papnevelési gondjait enyhítették, itt előre megemlékezzünk.

I.

A romai német-magyar papnövelde a XVI-ik századi vallási újítás szüleménye. Német- és Magyarhonban leghamarább áramolván szét a hitbeli meghasonlás, azt vélte Róma, hogy ezen áramlatnak leginkább úgy vethetne gátat, ha éppen német és magyar ifjakat fog az egyházi tudományokban saját kebelében kiképezni, és őket mint meg annyi apostolokat az igaz katolikus hit, tudomány és érzelem képviselésére hazájokba visszaküldeni. Egy ily czélu növelde nék létre hozatali tervezete loyolai szent Ignácznak dicsősége. III. Gyula pápa ezen intézményt megerősítette és a költségekhez önmaga évenként ötezer, a bibornoki testület pedig kétezeröt száz hatvanöt zechinóval járult. XIII. Gergely pápa ugyan ezen intézet javára évenként tíz ezer zechinót rendelt, átengedte lakhelyül az Apollinare nevű palotát, s az 1579-ben kiadott megerősítő rendelettel ezen intézet tevékenységét a magyar nemzetre is kiterjesztette, és „német-magyar papnö-

veldé-nek neveztetni rendelte. *) Böles szabályokat adott az ifju levitáknak, és őket a kedvezmények több jelei között, veres kalappal, veres talárral és azon előjoggal ruházta föl, hogy minden szentek ünnepén évenként a pápai kápolnában egy beszédet tarthassanak. Ezen jeles intézetben rendesen 12 magyaregyházi ifju neveltetvén, közülök időnként többen voltak erdélyiek is, kik visszatértök után résziint Magyarországbán, résziint Erdélyben a kath. egyház ügyének nagy szolgálatoakat tettek. Efelett ezen intézet azért is emlékezetes egyházmegyénk életében, mert több nagynevű püspökeink, mint Illyés András, b. Klobusitzky Ferencz, gr. Batthyány Ignác, növendékei voltak. **)

*) Ő 1577-i alapító levelében következőleg szól hazánkról: *Inter varias horum temporum calamitates cum menti nostrae obversaretur nobilissimi atque quondam opulentissimi Hungariae regni deploranda conditio, quod partim vi, partim dolis turcarum misere subactum, partim haeresibus pollutum et deformatum reperitur pari cum perditione animarum et corporum, ei nos pro debita omnibus gentibus sollicitudine nostra ac praecipue erga insigne et amplum christiani orbis membrum charitate subvenire, quantum inest nobis omni studio cupientes, peculiare collegium pro natione hugarica his duximus instituendum, existimantes hac potissimum ratione posse sanctam religionem fidemque catholicam, unde vera salus atque etiam omnis spes redemptionis pendet, in regno eo fulciri et restaurari. Proinde ad Dei omnipotentis gloriam, sanctaeque fidei catholicae incrementum, et ad totius nationis hungaricae utilitatem ac salutem, motu proprio, et ex certa scientia nostra et de apostolicae potestatis plenitudine unum Collegium Adolescentum Ungarum vocandum in hac urbe . . . erigimus etc.* Mint e szavakból látszik, előre ezen növelde külön létezett 1579-ben a pápa egyesítette a német növeldével és ekkor nyerte maig fennlévő nevét: „Collegium Germanico-Hungaricum.“

**) A Collegium Germ.-Hungaricumban rendesen 12 magyar ifju növekedvén, közöttök időnként többen voltak erdélyiek is, kik visszatértök után résziint Magyarországbán, résziint Erdélyben a katholika egyháznak jeles szolgálatoakat tettek. Az erdély-egyházmegyei Batthyáni könyvtárban Kő III. 10. jegy alatt megvan ezen intézet magyar tagjainak eredeti Albuma, melynek első lapján a boldog szűz az isteni kísdeddel karján egy trónon ül, előtte térdel szent István királyi koronájával egyfelől, és ezen intézet növendékei vörös öltönyeikben másfelől, mintha mondanák szent Istvánnal a trón zsámolyára irt e szavakat: „Protege Virgo Parens clerum regnumque dicatum.“ Nem tartom érdektelennek kiírni ezen Albumból a következőket: „ANDREAS ILLYÉS, venit ex Seminario s. Adalberti Tyrnavia 1663. Transsylvanus; Canonicus Posoniensis, et ejusdem capituli Lector, in Hungariam redux detulit a papa pallium Aepale

II.

Erdélyi egyházmegyénknek a honi rendes papnövelde alapítása előtt és azután is a papnövelés ügyében feledhetlen szolgálatokat tett a halhatatlan Pázmány Péter bibornok és

Aeppo Strigoniensi Georgio Szelepcsény, dein factus capituli Strigoniensis Praepositus, item s. Stephani de Castro Strigoniensi, Abbas BMV. de Pilis. Scripsit libros numero 22. factus tandem Eppus Transsylvaniensis, obiit 1712. Legavit aureos sex congregationi huius Sodalitatis.“

ANDREAS TORDAI Transsylvanus fuit in hoc collegio a. 1652. quem etiam negligentia dominorum meorum antecessorum omissum huc inserui a. 1753. qui etiam reliquit nationi suae universa opera d. Bernardi clarevallensis, requiescat in sancta pace.

CAROLUS SALBECK ungarus, Transsylvanus, Alba-Julienensis, venit ex collegio generali Cleri Regni Hungariae ad III. annum ibi factus physicae magister et ss. canonum licentiat, Romae vero doctor theologiae; factus ceremoniarius Eppli Transsylvaniensis (dein) Zagrabienensis (Fr. Klobusitzky) anno 1752 factus canonicus Colocensis, anno 175.. abbas infulatus, Eppus consecratus et Praepositus major Vácziensis ac eminent. Cardinalis et Eppli Vácziensis C. Migazzi Suffraganeus et vicarius Generalis, demum recens fundati Eppatus 1776 primus Eppus Scepusiensis.

DEMETRIUS JÁRFÁS, ungarus, Transsylvanus.

FRANCISCUS BORS, ungarus, Transsylvanus Csikiensis venit Romam 21 octobris 1701. ad I. annum theologiae Tyrnavia ex Collegio Rubrorum, rediens in patriam factus est Praepositus s. Stephani de Aiska Cathedralis Eccl. A. Carolinensis canonicus et cantor necnon Eppli Transsylvani in Spiritualibus Vicarius Generalis. Obiit 1718. die 25 Decembris.

FRANCISCUS C. KORNIS venit ad I. annum ex Collegio Rubrorum Tyrnavia ungarus, Transsylvanus, Archidioecesis Strigoniensis, recusatis sacristanatu et bibliothecariatu, a. 175. factus est novi iorum magister. Discessit presbyter. Habuit orationem in festo omnium SS. coram SS. Papa Benedicto XIV. Canonicus M.-Váradinensis, 1769 declaratus suffraganeus Eppli Jauriensis pro tunc C. Zichy, resignavit anno 1775. quo denuo pro praepositura M.-Váradinensi rediit.

FRANCISCUS XAV. L. B. ORBÁN de Lengyelfalva, venit ex Collegio Pazmaniano 1767 ex candidatura theologiae pro primo anno theologiae, qui prius 1766. qua magister philosophiae Tyrnaviae universam philosophiam propugnavit suo augustissimis auspiciis Imperatricis et Reginae apostolicae Mariae Theresiae, a qua etiam torque aureo donatus est, in ipso fine defensionis. Discessit ex collegio ante factum iuramentum et factus Lajdinancius.

FRANCISCUS COM. HALLER ab Hallerstein Transsylvanus, venit anno 1778. 30 Octobris pro I-o anno theologiae Tyrnavia, ex antiquissimo seminario s. Stephani regis Hung., absoluto biennio philosophiae studio, ubi etiam in magistrum philosophiae creatus, clericus A-Dioecesis

érsektől alapított s nevezett bécsi Pázmány-intézet. Ezen intézet alapítványi levele megérdemli, hogy Erdélyben örökké

Strigoniensis in Romano s. Apollinaris Collegio factus prius studiorum pidellus, dein magister novitiorum, ac demum suscepto doctoratu, priusquam reversus fuisset in patriam, movit litem contra suum superiorem, et ejusdem Collegii ministrum Vincentium Marcelli ex Corsica insula oriundum, quam litem apud Cardinalem Casalli Collegii protectorem eoque protraxit, usque dum ejusdem processum ad SSmum D. Pium papam VI. promoverit, qui justa quaeque decernens, dictum corsicanum ministrum per publicum forensem notarium e collegio ejici jussit quam propudiosissime, unde dictus est praefatus comes terror et flagellum corsicanorum, qui post suam theologicam lauream discessit Roma, summa cum laude et cum moerore bonorum omnium a. 1781. die 18. Aprilis.

JOSEPHUS APOR L. B. de Al-Torja, ungarus sculus Transsylvanus almae Dioecesis Transsylvaniensis, absolutis in Collegio Pazmaniano studiis philosophicis venit ad I. annum theologiae 27. Octobris 1777; factus novitiorum magister, habuit publicam disputationem ex jure canonico, et habita in ecclesia nostra concione applausibili in festo s. Eustathii et sociorum, susceptoque s. theol. doctoratu, cum magno superiorum totiusque novitiatus moerore 1781. die 18. Aprilis remeavit.

LADISLAUS COM. KEMÉNY de Magyar-Gyerő-Monostor, ungarus Transsylvanus, venit ex Collegio Pazmaniano Vienna ad I. annum, ubi etiam magisteriatum suscepit, hic vero a. 1752 ex Dioecesi Transsylvaniensi transiit ad A.-Dioecesim Strigoniensem, factus presbyter 1753, et congregationis praefectus atque bibliothecarius, parochus Egerszegensis, M. Eccl. Strigoniensis canonicus creatus a celsissimo S. R. I. Principe et Aeppo Strigoniensi Francisco Barkóczy.

MICHAEL CSEDŐ, Transsylvanus venit ex Collegio Pazmaniano, canonicus Strigoniensis, Abbas de Zebegény, Vicarius Generalis Strigoniensis obiit 1688. — (1689 Jan. 12., mint Illyés István, esztergomi kán. beszéli; lásd M. Sion, Eszterg. 1863. I. köt. 881 l.; III. köt. 809—919 l.)

STEPHANUS BOLDIZSÁR ungarus, Transsylvanus, fuit praefectus Congregationis in die s. Eustathii orationem habuit 1646. et primam orationem de s. Martino, obiit in Dno 1698.

STEPHANUS ILLYES Transsylvanus Pazmanita, canonicus Strigoniensis, Cantor, Praepositus s. Thomae in monte Strigonio, Abbas BMV. de s. Jobb, Eppus Samandriensis, et praepositus major Eccl. Strigoniensis obiit 1712. Legavit almae congregationi hujus Collegii aureos 10. († 1711; lásd Magyar Sion, Eszterg. 1863. I. köt. 889 l.)

Ezek között Apor József volt utolsó Erdélyből ezen intézetben; csaknem egy század óta egyházmegyénk nem lehet tudni miért, csak egyszer részesült azon előnyben, hogy mint régen a magyar püspökségek sorrendje szerint, időnként oda erdélyi növendékeket küldhessen. Lásd Condara, Collog. Germ. Hung. Historia, Roma, 1770; Bullar. Rom. Taurin. 1863. Tom. VIII. pag. 259.

hálás emlékezetben tartsuk, és viszhangoztassuk azon benne kifejezett jóakaratu kegyességet, melylyel Pázmány Péter bibernok az erdélyi egyházmegye nehéz körülményein rendszeresen, papok növelése által kívánt segíteni. Ő száztizenötezer forintot meghaladó és később még tetejemenesen nevelt összeggel 1623-ban szeptember 10-én kelt alapítványi levelében ezen jeles intézetet megalapítván, rendelte, hogy az általa alapított intézetben az erdélyi székelyekre, (és azokra, kik a töröknek alávetett részekből küldetnek) a többiek felett különös figyelem legyen fordítva az intézetbe való bevételben, ha mindjárt tanulmányban, vagy korban valami hiány lenne is, csakhogy megigérjék, hogy miután papokká szenteltettek, hazájokba visszatérnek. *)

Ezen alapítói szavak tiszták és világosak; és mégis oly nehézségek merültek fel ezen ügyben, melyek századunk elejéig átérnek. Miről hogy némi fogalmunk legyen, ez ügy kérdés alá jött részét itt rövidletesen érintenem kell. Pázmány önmaga legjobban megmagyarázta ama szavakat, midőn intézetének megnyitásakor abba három erdélyi növendéket nevelés végett befogadott **) Midőn Pázmány Erdélyről s különösen a keleti határszélek felől lakó székelyekről megemlékezett, nem annyira azon szempontból tette azt, mintha az erdélyi területen az ő érseki joghatósága alá tartozó szebeni és brassai dékánságok papnevelési gondjain akart volna segíteni. E célra megvoltak az érseki megyének kötelezettségei és intézetei, miket Pázmány valamint létre nem hozott, úgy megszüntetni sem akart. De megemlékezett rólunk azért, mert mély fájdalommal látta az erdélyi püspökség elnyomásában a katolikus hitnek és különösen az eddigi katolikus székely népnek a helvét, ágostai, unitárius és szombatos felekezek közötti gyászos megoszlását. Hogy feltartsa a meg-

*) Az alapító levél szavai ezek: „Volumus, ut Transsylvanorum sicularum, et eorum, qui ex partibus turcis subjectis mittuntur, prae reliquis peculiaris ratio habeatur in receptione ad alumnatum, etiamsi forte in doctrina vel aetate aliquid desideraretur, dummodo promittant se redituros in patriam post sacerdotium.” — Rimely, Histor. Colleg. Pazman. Vienna 1863. pag. 9—11.

**) Ezek valának: Gyula-fehérvári Fehérvári Mihály, madarasi Zavar Gábor és Kászoni János.

szaggatott gátat, és az áradás idejében kitűzze a habok leendő lecsendesülésére jelt adó zászlót, több erdélyi székely növendéket kívánt intézetében neveltetni. — Erdélyi székelyek a brassai és szebeni dékánság körébe, s ez által az esztergomi érseki hatóság alá Pázmány korában nem tartoztak. Azért méltán elvételtnak kell neveznünk azon eljárást, melylyel, miután a brassai és szebeni dékánság kölcsönös egyezmény szerint 1771 ben az esztergomi érsekség részéről az erdélyi püspökség hatósága alá jött, a már néhány évtized előtt (1732 óta) lábra kapott szokás miatt, és még inkább ezen érintett területi lemondás alapján is, a Pázmány-intézetbe erdélyi növendékeket felvenni nem akartak. Mert feltéve, hogy csakugyan eme területhez volt kötve bizonyos növendékeknek a Pázmány-intézetbe küldése, sem az egyházi törvények szellemével, sem a józan méltányossággal nem egyeznék meg azon eljárás, hogy e területi hatóság terheiről lemondjunk, s a vele járó előnyöket magunknak fenhagyjuk. Azért eme törekvés ellenében a jog és méltány szabályait követte Bajtay erdélyi püspök, midőn az erdélyi egyházmegyének igényeit a Pázmány-intézet alapítványai miatt a királyi trón előtt is védvén kivívta, hogy rendesen három növendéke a Pázmány-intézeti alapítványokra felvétessék. Kollonitz László erdélyi püspök pedig épen azon ok miatt kényszerült 1776-ban újból fellépni és ezen igényt érvényre emelni, mert azt 1769 után újból a feledékenység lepleiben akarták marasztalni. Ő t. i. a bécsi udvari korlátnokság útján kérdést tett a nevezett intézet előjáróságához, mikor lesz két alapítvány üresedésben, hogy azokra erdélyi növendékeket küldhessen? Az akkori növelde-igazgató Szabó Andrásnak azon nyilatkozata, hogy e kérdésben határozni nem hozzá, hanem az esztergomi érsekhez, (ki azelőtt rövid ideig erdélyi püspök g. Batthyáni József volt) tartozik, valamint elég szabatos, úgy alkalmas is volt arra, hogy e fontos ügy elintézése halasztassék. A Pázmány-intézetnek nevezett igazgatója azonban e dolgot nemcsak halogatni, hanem egyenesen megszüntetni ohajtotta, mint az kitűnik azon keresett észrevételekből, melyeket Rimely Károly ur a Pázmány-intézet történelme című jeles monographiájának 190-193 lapján idézett. Azonban azon észrevételek az ügy lényegét nem

érintik. Ő ugyanis állítja, hogy ha az erdélyi megyének jogos igénye volna a fennidézett alapítói szavak alapján ezen intézet valamely alapítványi helyére, akkor ugyanazon jogos igény állana a török járom alatt volt boszniai, csanádi, egri, pécsi, szerémi és váradi püspökségekre is, melyek azon időkben a török járom alatt nyögtek. E behozás amily plau-sibilis színezetű első pillanatra, éppen oly erőtlen közelebből megtekintve. Sem az alapító Pázmány, sem a történelem nem adott ama szavak miatt a fensorolt püspökségeknek oly jogot, vagy igényt, milyent az erdélyi egyházmegye Pázmány egyenes rendelkezése alapján kezdet óta folyvást gyakorolt. Az alapító levélben lehetetlen nem látni, hogy Pázmány az alapítás pillanatában a magyar egyház szerkezetére tekintvén, csak az esztergomi és erdélyi egyházmegyéket említi határozottan; egyéb lehozatalok homályosak, s éppen azért nem lehetnek a tisztán kifejezett alapítói szándék kárára. Az alapítólevél azon szavait: *finitis studiis sacerdotio initiatos tempestive praesentabunt Patres A.-Eppo vel sede vacante Capitulo* nem lehet és nem is szabad úgy magyarázni, hogy az előre bocsátott pontokban tisztán kimondott kedvezmény végképpen elenyészszék. Azonfelül ezen „*praesentatio*“ oly időben, midőn Pázmány az egész magyar nemzeti egyház feletti első-ségi jogait hangsúlyozta, birhatna bizonyos szelid értelemmel azon esetben is, ha, ami egyébiránt nem szükséges, az erdélyi növendékekre is kiterjeszthető volna.

Azon érvnek, hogy Pázmány az érseki hatósága alá tartozó brassai és szebeni dekánság miatt vette volna föl intézetébe az „erdélyi székely“ növendékeket, már előbbi észrevételem elvette élet. Valóban ha Pázmány ezen dekáni kerületekre gondolt volna, a székelyek helyett németeket vagy szászokat emlegetett volna, minthogy ott kiválólag ilyenekre vala szükség.

Az sem bizonyít semmit, hogy a növendékeknek ezen intézetben bizonyos esküformát kellett letenniök. Ez ugyanis régi szokás, mely még a mult században is divott mind addig, míg II. József alatt egy királyi rendelet által betiltatott, és különben is az alapító azon szándékával, hogy a tanpálya végeztével az illetők hazájokba visszatérjenek és ott az egyház szolgálatára legyenek, összefér. Az nagyon természetes,

hogy az erdélyi papnövendékek „ad rationes eminentissimi D. Cardinalis“ vétettek fel és irattak be az intézet anyakönyvébe, részint, hogy ki legyen jelentve, miszerint Pázmány az alapító, részint hogy az erdélyiek meg legyenek különböztetve más püspökök növendékeitől, kik azok költségén oda küldettek. Szívesen elhiszszük azt is, hogy ez okok miatt később az erdélyi növendékeket az esztergomi érsekség címére irhatták, de ezen átirásból s azon körülményből, hogy két erdélyi növendék megyéjüket elhagyva esztergom-megyei javadalmakra alkalmaztattak, nem következik, hogy az helyesen történt. Még kevésbé lehet e tényt kielégítő feleletül venni a királyi magyar udvari korlátnokságnak 1769-ben a növelde igazgatóságához intézett ama kérdésére, mi okból nem veszik fel 1732 óta a növendékeket a Pázmány-intézetbe? Az meglehet, hogy az erélyes Zorger Gergely (1730—1740.) erdélyi püspök, ki folyvást aggódott papjainak fogyatkozott száma miatt, rossz neven vehette két növendékének az érseki megyébe tudtán és akaratán kívül történt átvételét, s jövőre is hason eseteiktől tartva, növendékeit inkább az olmczi vagy más növeldebe küldötte. Különben mindezek bővebb fejtegetése már azért sem szükséges, mert Kolonitz László (1774—1780) erdélyi püspöknek Batjay példájára tett fellépése következtében a Pázmány-intézet alapjának rovására három erdélyi papnövendék tartása annyira gyakorlatba ment, hogy midőn II. József alatt az intézet felfüggesztetett, a Pázmány-alapítvány köteles volt más helyen három erdélyi növendék nevelési költségeit, egyre 150 frt, háromra 450 frtot számítva fedezni. 1804-ben a Pázmány-intézet visszaállítván, Mártonfi József erdélyi püspöknek újból követelnie kelle, hogy három növendéke ezen intézetbe felvétessék. Hogy azon ötletet, miszerint legjobb lenne a perek elkerülése végett az intézet alapítványi tőkéjéből egy oly részt kiszakítani, mely emez erdélyi három növendéknek évenkénti nevelési költségei fedezésére elég lenne, már gr. Batthyáni Ignác erdélyi püspök kérése ellen maga gr. Batthyáni József esztergomi érsek, és Mártonfi József erdélyi püspök sürgetése ellen az esztergomi érseki káptalani helyettes egyszerűen visszautasította, azért mi, kik a dolgot távolabbról és nyugodtan nézzük, és a Pázmány intézetet nagyra becsüljük,

hálás köszönettel tartozunk. Valóban az ily kiszakítási elmélet az alapító szándékával és egyházmegyénk jól felfogott érdekeivel is ellenkezik, s ha megtörténik, tetemes kárunkra lett volna. Bizonyára nem is kérték volna az illetők eme kiszakítást, ha elég okot nem adnak arra ama kellemetlen surlódások, melyek az erdélyi növendékek miatt ezután is felujultak, míg végre Rudnay Sándor egykor erdélyi püspök, később esztergomi érsek alatt 1820-ban ezen ügy úgy rendeztetett, hogy az erdélyi egyházmegyének állandóan két alapítványi hely megadatott, mit a magyar udvari korlátnokság felterjesztésére a fejedelem is megerősített. Azonban mindezen jogi kérdések legkisebb káros befolyással sem voltak egyházmegyénknak ezen intézetben volt növendékeire, kik időnkint ott növekedvén hálás emlékezetben tartják nagy jótévőjök Pázmány Péter bibornok emlékét, s az ő szándéka szerint hazájoknak és hitőknek ezen intézetben szerzett ismereteiket felszentelik. *)

III.

Azon nemes jótévők között, kik az erdélyi egyházmegye papnövelési gondjain könnyítettek, első helyen kell emletenünk a romai szentszéket, mely egyházi viszonyaink szomorú helyzetbe fordultáról értesülvén, jótékonyságát az által éreztette, hogy az erdélyi papnövendékeknek külföldi iskolákban növeléséről huzamos ideig gondoskodott. Nem említve azon tényt, hogy XIII. és XIV. Gergely, valamint VIII. Kelemen pápák az erdélyi fejedelmi trónra emelkedett Báthori család tagjait levelek és követségek által az erdélyi egyházmegye közügyeinek felkarolására hathatósan buzdították, V. Pál pápa (1605—1621) kijelentette, hogy az erdélyi egyházmegye számára pápai alapítványon addig, míg az egyházmegye saját ebbeli szükségei fedezéséről gondoskodhatik, a bécsi és olmüci papnöveldekből két-két ifjút fog neveltetni. Ezen alapon egy századon át, több erdélyi ifju az olmüci papnöveldeben pápai alapítványt élvezett. **)

*) Azok neveit, kik Erdélyből a Pázmány-intézetben voltak, az újabb korból összeállította ft. Rimely Károly növelde-igazgató ur „Historia Collegi Pazmaniani, Viennae 1865“ című jeles Monographiájának 379—80 lapján.

**) Kastal János prépost és káptalani helyettes 1740-ben nov.

A bécsi papnöveldébe is történtek ugyan ajánlatok, hanem hogy valljon az ajánlottak bevétettek-e vagy nem? adatok hiányában meghatározni nem lehet.

IV.

Egyházmegyénk keblí jötevői között a papapnöveldé alapítása előtti időből említendők:

1) Bornemissza Pál erdélyi püspök (1553—1579.)	4600 ft. — kr.
2) Szentgyörgyi Ferencz erdélyi vál. püspök (1659—1660)	6000 „ — „
3) Szenttamási Máté erd. vál. püspök (1668—1676)	11000 „ — „
4) Illyés András erd. vál. püspök (1696—1712)	8496 „ 18 $\frac{1}{2}$ „
5) Illyés István szendrői vál. püspök	12408 „ 41 $\frac{1}{2}$ „
6) Zebelébi Bertalan erd. püspöki helyettes	2500 „ — „
7) Mártonfi György erd. püspök (1713—1721)	8816 „ 20 „
8) Baranyai Gergely lelkész	833 „ 20 „
9) Demeter Márton prépost	5500 „ — „

12-én kelt levelében előszámítja, kik Erdélyből az olmücsi papnöveldében növekedtek: u. m.

Mártonfi István, kászoni születésű, később cs.-szent-györgyi lelkész és csiki esperes;

Kis András, szent-katolnai plébános;

Jánosi Mihály;

Lippai Márk, ki a hátszegi misszióban halt meg;

Nagy Pál csik-somlyói lelkész, később kánonok;

Gergelyfi Ferencz, zetelaki lelkész, később esperes;

Barabás Márton, Háromszéken sokáig a ragályos dögvészben lévőket gondozta, később cs.-somlyói alesperes és lelkész;

Horváth Márton, ki a zalathnai misszióban halt el;

Biró János kolozsvári plébános és esperes, később kánonok;

Antal Albert, polyáni lelkész,

Simon József, a zalathnai missio lelkésze;

Biró András, vizaknai missionarius;

Dobos Mihály, gelenczei lelkész;

Baka Mihály, moci uj lelkész;

Istvánfi Salamon, katonai lelkész;

Gáborfi János, mező-szengyeli missionarius;

Gergelyfi Márton, abrudbányai lelkész.

- 10) Kozma Kelemen kir. tanácsos, udvari korlát. referens, és testvére Kozma József 8333 ft. 20 kr.
 11) gr. Apor István kir. tanácsos 8333 „ 20 *)
 papnövelési czélokra tett jelentékenyebb alapítványokkal.

Ezen és más kisebb alapítványok jövedelméből fedeztettek ama költségek, melyeket N.-Szombatban, Egerben, Kolozsvártt és más helyeken képzett ifjak növelésére kellett fordítani azon időig, melyben b. Sztoyka Zs. Antal erdélyi püspök egyházmegyéjében egy állandó papnövelde-t alapított.

V.

B. Sztoyka püspöksége.

Ily előzmények után a mult század közepén eljött azon idő, melyben egyházmegyénk központján K.-Fehérvártt papnövelde alapult. — Ugyanis szalai b. Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök 1753-ban érkezettnek vélte azon perczet, melyben egyházmegyéjében egy papnövelde-t kell alapítania. E ténye által a papnövelés ügyének újabb lendületet adott. Illik tehát, hogy ezen fontos intézet megalapítójának rövid életrajzát előre bocsássuk, mielőtt a kitüzött tárgyra, az erdélyi egyházmegyei papnövelde történetére áttérnénk. Ő Mármarosban 1699ben, martius 22-én született; szülői helvét hitfelekezetűek voltak, hanem fiók serdülő korában a kath. hitre térvén, kath. intézetekben növekedett, s magasabb tanulmányai végett Franciaországba utazván, a párisi híres Sorbonnában a hittanulmányokat kitünő eredménynyel végezte, és ezen egyetemnél egyházi jogtudori oklevelet nyert. Haza térte után az egri püspöki megyének áldozárai közé felvétetett; mint áldozár előbb Kassán lelkészihivatalt viselt és tiszteletbeli egri kánonok lett, később (1733) az egri káptalanban valóságos kánonok, majd egymásután a szent Istvánról, szent Péterről, és végre a Boldogságos Szüizről nevezett egervári jövedelmes prépostságot birta. Az 1741-ben Mária Theresia királynő koronáztatása végett összehívott országgyűlésen az egri káptalannak követe volt. Ezen hivatalaiban erélyét, bölcsességét és buzgalmát annyira kitüntette, hogy midőn báró

*) Ez összegek az 1806 évi állás szerint vannak felemlítve.

Klobusiczky Ferencz erdélyi püspök 1748-ban a zágrábi püspöki székre átvitetett, rövid idő alatt, ámbár az erdélyi katolikus státus az üresedésben levő püspöki székre Kastal János erd. prépostot 58, Biró János kolozsvári plébánost 38, és Torma István kánonokot 37 szavazattal ajálotta, mégis az apostoli királyné tanácsosai és a magyar püspöki kar őt tartották méltóbbnak, hogy az erdélyi püspöki széket birja. Kevés idő múlva 1749-ben április 19-én kelt királyi leirattal erdélyi püspökké neveztetvén, és XIV. Benedek pápa által megerősítvén, Kalocsán 1750. febr. 2-án püspökké szenteltetett, és székét 1750-ben április 23-án ünnepélyesen elfoglalta. Kastal Jánost a buzgó prépostot, kit az erdélyi katolikus státus első helyen candidált a főpásztori székre, az idegenkedés legkisebb árnyéka nélkül őszintén tisztelte, becsülése jelül általános helyettesévé nevezte, a legfontosabb dolgokban bizadalmára méltatta, az ő véleményét kikérte és meghallgatta. Az erdélyi püspöki székek már régen megvolt azon dicsősége, hogy a magyar egyház legjelesebb főpásztorai kormányozzanak benne. E vigaszteljes megtisztelést az isteni gondviselés ezen az 1556. évtől fogva 1713-ig tényleg szünetelő püspökségnek a mult század elején történt visszaállítása korszakában is megszerezte. Rövid idő alatt Mártonfi György, Antalfi János, Zorger Gergely és Klobusiczky Ferencz személyeikben nevezetes főpásztorokat nyert, kiknek kormányja alatt az erdélyi katolikus egyházmegye csaknem kétszázados elnyomás után, mint hamvaiból felujuló phönix emelkedett fel. Azonban daczára nemes fáradozásaiknak, ezen egyházmegyében még oly sok hiány és szükség maradt fedezetlen, hogy azokon egyszerre, vagy bár évtizedek alatt mind segíteni és orvosolni emberi erőt felülmúlt. Könnyen átlátjuk ennek valóságát, ha megtekintjük az erdélyi egyházmegye helyzetét azon időben, midőn Sztoyka püspöki székébe jött. Kevés számu papjai és hivei az erdélyi területen számos felekezetek, és körülményeiknél fogva a katolikus intézmények iránt bizodalmatlan s idegen elemek között el voltak szórva. Püspöki lakhelye Károly-Febérvártt, és kastélya Alvinczen romladozó félben; püspöki uradalmának vékony jövedelmei a legszerényebb állapotban; székesegyházának, az erdélyi catholicismus ezen legrégibb és

legbecsebb monumentális épületének szentélye beomlással fenyegető helyzetben. Mindezek mellett első pillanatra élénken látta beható tekintete az egyházi személyek gyakori fogyatkozását, mi miatt a székesegyházban isteni tiszteletet kellő diszszel és fényvel tartani nem lehetett. Mint gondos kormányzó a meszsze jövőbe tekintett, hol, hacsak elővigyázat nem történik, e baj még aggasztóbbá válik; mint bölcs főpásztor pedig ezen állapotnak okait felfedezni és a bajt gyökeresen orvosolni szándékozott. Azért lehetetlen volt a főpásztornak és vele az erdélyi egyházmegye minden egyházi és világi hű fiának fájdalommal nem látni, és nem érezni azt, hogy a keresztény hit-életnek elutasíthatlan gyakorlati következményeit, számos egyházközségekben a templomok és iskolák kellő berendezésére szükséges személyzet létre jöttét, és az isteni tiszteletnek a székes és minden más egyházakbani állandóan diszes és épületes szervezését, és a bokrosodó lelkeszi teendők jó eredményü teljesítését mindaddig reményleni sem lehet, míg a papságra épen úgy, mint a népre nélkülözhetlen szükséges hittanulmányok és tudományok szentélye, egy berendezett papnövelde ninesen megalapítva és felépítve. Mindezeket Sztoyka püspök élénken látta és fontosságukat mélyen átérezte. Gyakran értekezett általános helyettesével, s jó szándékainak kivitelére az alkalmas pillanatra várva, Istennek segítségével csodázott. Az 1750. évre XIV. Benedek pápa által hirdetett általános jubilaumot azon évben Erdélyben illőleg meg nem tarthatván, azt a következő 1751. évre ő Szentsége belecgyezéséből kiterjesztette, és az egész megyében áhitattal megünnepelni rendelte. Istenben vetett bizadalommal reménylő a közös imák és fohászok áldást hozó eredményét, és megkezdette a főpásztori munkát, mely rá várakozott.

Szándéka volt főpásztori hivatalát terjedelmes megyéjében papjainak és hiveinek atyai meglátogatásával kezdeni meg, hanem összehalmozott teendői, és Mária Theresia fejedelmnőnek rá ruházott gyakori megbízásai s rendelkezései huzamosan akadályozták e szándék kivitelében, miért is 1751-ben november 11-én papjaihoz és hiveihez kenetteljes főpásztori levelet intézett. Az ily alkalomnak nagyon fontosak és meghatók szoktak lenni; önkénytelenül nyilvánul az atyai

szeretettől áradó sziv, és a keresztény hit legfontosabb igazságaiban nyugvó értelem ilyenkor feltárva mélyebb betekintést enged a lélekbe. Ily pillanat hatása alatt állott Sztoyka püspök, midőn vágyát nem teljesithetvén személyes körútja által, atyai érzelmeinek ékes kifejezést kölcsönzött említett körlevelében, melyben az ő határozott erélye és a nyilvános élet nehézségeinek leküzdésében kifejtett gyakorlati bölcsesége és buzgalma első tekintetre feltűnik. Meghatóan emlékezteti paptársait, hogy Isten őket főpásztorukkal együtt hívta meg nyájának őrzetére, s valamint egyformán fogja jutalmazni az éber őrködést, úgy bizonyára a hanyagságot is meg fogja büntetni. Ékésen magyarázza szent Pálnak Miletusnál az összegyűlt papokhoz és hivekhez mondott ama szavait „Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra, melyben titeket Isten rendelt anyaszentegyháza kormányzatára,” és figyelmezteti paptársait, hogy a nemzetek apostolának tanítása szerint előbb önmagokra kell vigyázniok, azután pedig hiveik felett őrködniök; mert ha ezen közös figyelem és őrködés megszűnik, ragadozó farkasok fogják megtámadni a nyájat, és a pásztorral együtt veszedelembé döntik. A közös felvigyázat aranyszabályát az evangelium ezen szavaira építi: „legyetek okosak mint a kigyók, és szelidek mint a galambok”. A kigyó okosságát utánozza, ki minden dolgában felismeri a jó időt, módot, helyet és körülményeket, s a különféle személyeknek ezerféle hajlamai, vágyai és törekvése szerint a keresztény tanítói hivatal fogékony szabályait és hathatós eszközeit helyesen alkalmazza. A galamb szelidségét utánozza, ki e megromlott világban elkeseredettség és csüggettség nélkül élven, ha vele valami igazságtalanság történik, magát a boszu érzelme nélkül védelmezi, úgy mint a galambok, melyek üldözőik iránt is szelidek, sőt még azoknak sem akarnak ártani, kik tojásaikat elszedegetik, és fiaikat elrabolják, hanem hozzok újból és újból visszatérnek hogy a roszért is jóval fizessenek. Ezután a keresztény erények folytonos gyakorlatának szükségét előadván, az isteni és emberi tudományok állhatatos művelését kitűnően ajállja, és oly gyakorlati alkalmazásokat tesz, melyek soha sem vesztik el becsöket és erejököt. Az alig negyven év előtt visszaállított erdélyi püspökség anyagi jövedelmei nagyon szeré-

nyek valának, a régen gazdag erdélyi püspöki uradalomnak gyenge árnyékai, s ezek is sokak által úgy tekintettek, mint melyeknek a püspökök csak használati jogát élvezi, a tulajdonosi jog pedig távol van tőle. Azért Mária Theresia fejedelemnő kégyeit egyházmegyéjének javára fordítani törekedett. Az 1751-ben tartott erdélyi országgyűlésen megnyerte, hogy a k.-fehérvári várnak III. Károly király által a püspökség részére kijelölt fele része, Dálya, Strázsa, Táté, Sós-patak, Poklos, Tótfalud, Pojána, Gauran, Metesd, Felső-Gáld, Diómál, Ponor, Remete és Drombár községek; és a Csüged, Váradgya, Sárd, Igen, Benedek és Borbánd községekben lévő jóságrészek a királyi kincstári javak sorából véglegesen kitöröltek, és új alapítványképen örökösen és visszaválthatlanul átadattak; 1753-ban pedig october 11-én Mária Theresia által kiadott királyi rendelettel megerősítettek, azon feltétel mellett, hogy miután Drombár egykor mint kincstári jóságr. Bethlen Józsefnek nevére 2000 frtig beiratott, s a III. Károly által történt püspöki szék alapításakor Mártonfi György püspök sajátjából ezen 2000 frtot lefizette és Drombárt ezen összegnek fejében utódainak hagyományozta: mint-hogy Drombár 2000 frtnál sokkal többet ér, annak jövedelmeiből évenként adassék a püspöknek 100 frt. mint az említett 2000 frt. rendes évi kamatja mindaddig, míg a tőke-összeg a székesegyházat gondozó káptalan által egészen le nem töröltetik, a többi (s a teljes letörlés ideje után az egész) jövedelem a székesegyház szükségéinek fedezésére lévén fordítandó. E záradék azonban végre hajtva nincs. Mig ezek történtek, püspöki kastélyát Alvinczen és K.-Fehérvártt gyorsan helyre állította és székesegyháza szentélyének újra építéséről is gondoskodott. E célra a fejedelemnőtől 9642 frtot nyert, melyet sajátjából a kézi munkák és sok anyag felajánlása mellett 2400 frtal szaporított. A szentélyt egészen alapjáig lerontatta. Azonban minthogy az alapok két bécsi ől széleseknek és szikla keménységűeknek találtattak, és szakértők ítélete szerint az új tehernek fentartására elég biztonságot nyújtottak, azért azokra a szentély gyorsan és egészen a régi szentélynek mintájára felépült, mint azt az 1753-ban falába igtatott fekete márvány lapnak ezen arany betűs felirata bizonyítja: D. O. M. Sanctuarium hoc. vetustate labefactum

ruinaeque proximum Francisco I. Corregente, Piae Mariae Theresiae Augustae Hungariae Bohemiaeque Reginae et Principis Transsylvaniae munificentia, cura Sigismundi Antonii Sztoyka I. baronis de Szala, antistitis, ad veterem plane formam a solo restituit, post octennis belli in excidium domus Austriacae ab invidia concitati molem, pace terris austriacis Aquisgrani reddita, anno quinto, Domini MDCCLIII.

Ezek mellett egyház-megyéjében a jó rendet, az egyháziak, szerzetes-rendek és világiak között a közbékét fenntartani törekedett. Tapasztalván, hogy több helyeken, különösen a szerzetesek az isteni tiszteletet magánházaikban is előre nyert engedély nélkül végezik, ezen szabály ellenes visszaélést, mely az isteni tisztelet diszének sokat ártott, hivataltöli felfüggesztés fenyítéke mellett megtiltotta. Székes-egyházának felépült szentélyében nagy faragott kövekből diszes oltárt emelt, melyet önmaga fel is szentelt. A nagyoltár homlokzatára illesztett 5' hosszú 4' széles réztáblára következő sorok vannak bevésve:

Anno MDCCLV. die XV. mensis Octobris, ego Sigismundus Antonius Sztoyka I. b. de Szala, Episcopus Transsylvaniae, consecravi altare hoc in honorem s. Michaelis archangeli, et reliquias sancterum martyrum Theophili et Canuti in eo inclusi, et singulis Christi fidelibus hoc die unum annum, et in die anniversario consecrationis huiusmodi ipsum visitantibus quadraginta dies de vera indulgentia in forma ecclesiae consveta concessi.

A székesegyház délnyugati oldala melletti katonai épületnek (a tüzerkaszárnnyának) a szentélyhez közel álló részében a templom teréhez nyitott ajtaju korcsnáját a székesegyházban tartandó isteni tisztelet diszének megőrzése szempontjából bezáratta.

Az Erdélyben több helyeken lévő, s különösen K.-Fehérvárt, Kolozsvárt és Bereczkben a parochialis jogokat sértegető jézuitákat újbóli intések után, engedetlenségök miatt egyházi tilalom alá vetette, s ellenállások miatt, minthogy még fejedelmi közbenjárást és felmentési parancsot szereztek a javulat minden jele nélkül saját felmentésük elérésére, kénytelen volt a fejedelmi ajánlatot és parancsot figyelembe nem vehetve, a büntetés fentartása és végrehajtása végett a

kalocsai érsekhez, sőt XIV. Benedek pápához is folyamodni, határozottan ragaszkodván azon elvhez, hogy javulás nélkül büntetést elengedni nem lehet.

Papjait, különösen a háromszékieket, kik a nem rég felállított katonai hatóságokkal és lelkészekkel gyakori összeütközésbe jöttek és jogsérelmeket szenvedtek, hathatósan védelmezte, s jogaik védelmezésében bátorította és segítette. Azon híveknek, kik valamely szerzet sirboltjában választanak temetkezési helyet, temetkezési rendjét meghatározta. Az egyháziak ellen felmerülő panaszokat, az igazság és méltány szabályai szerint csak úgy és akkor vette figyelembe, ha minden tekintetben alaposan okadatolva voltak, a helytelen panaszok szerzőit pedig, mint például a nagy-kácsi községet, mely lelkésze ellen alaptalan vádakat emelt, erélyesen és szigorúan megfeddette.

Nagyra becsülte ugyan a jó szerzeteseket és szerzetesrendeket, de a felett is szigorúan őrködött, hogy az erdélyi megyében banyag, tudatlan és rossz hirben álló szerzetesek ne tartózkodjanak.

Az Erzsébetvárosban szabályszerűen letelepített antonianus szerzeteseket az örmény szertartású katholikus hívek lelki vigasztalására megerősítette, és viszonyaikat rendezte. Midőn arról volt szó, hogy a dominicanusok Erdélyben újból letelepedjenek, vagy arról, hogy nem volna-e hasznos Erdélyben remetek számára egy Eremitoriumat állítani? fontos okok miatt a letelepedést mint nem korszerűt, nem szükségességet, sőt kározt megakadályozta. Káptalanában a hatodik kanonoki helyet, theologus-kanonoki székké alakította, a hetediket (a mester-kanonoki széket) önmaga megalapította.

A gyergyói kerületet, mely addig alesperességi minőségben Felcsikhoz tartozott, független esperesség rangjára emelte. Csik-Szeredában, Széken, Köhalomban, Nagyágón, Déésaknán, Türkösön rendes lelkészi hivatalokat nyitott.

Püspöki hivatalának és egyházmegyéjének jogait védelmezte. A magas királyi kormánynál erélyesen sürgette, hogy azon kilenczezer forint, melyet Antalfi (1721—1728) erdélyi püspök székesegyházának hagyott volt, és még eddig minden kamat nélkül a királyi kincstárban hevert, az alapítónak szándéka szerint a k.-fehérvári székesegyház nagy szükségeinek fedezetére forditassék.

A felsőges királyi trón előtt gyakran előadta egyházmegyéjének nagy szükségait és több előnyöket vivott ki; ugyan ott erőlyesen felszólalt, hogy az erdélyi katolikus híveket, és különösen a papságot megillető előjogok és mentességek mindenki által tiszteletben legyenek tartva. Azon hozzá kihirdetés végett küldött kormányrendeletet, mely szerint a házasságokban a fiuk atyjoknak, a leányok anyjoknak valóságában lennének keresztelendőik és nevelendőik, ki sem hirdette, hanem határozottan félre tette. 1758-ban a püspöki lakban véletlen tűz támadván, a fedélzetről a két kánonoki lak és a közel álló templom fedelére átesapott s a nagyszerű fedélzetet hamuvá tette. Még a torony szarvazat^a is semmivé lett. Ezen új nagy csapást erős lélekkel viselvén rövid idő alatt a fedélzeteket helyre állította. Az általa már régebben Szigethen alapított „Jó pásztor“ nevű gyámházon kívül, K.-Fehérvárt is alapított egyet, melyet a „kegyes Szamariánus“-hoz czimzett. A szegényeknek és ügyefogyottaknak valódi atyja volt, jótékonyságát papjaival és híveivel folyvást éreztette, s midőn Isten iránti mély vallásossága, a király iránti törhetlen hűsége és hazája s egyházmegyéje iránt tanúsított szeretete, áldozatkészsége, leereszkedő jósága őt mindenki előtt kedvessé, szeretetre méltóvá tették, régi feltételéhez híven, 60 éves korában 1759-ben,*) ritka példával főpásztori diszes hivatalát letette és Medgyesre visszavonulván, csendes magányban élt. Alapítványait még lemondása után is szaporította, ugyannyira, hogy közcseelokra tett alapítványai 60,000 forintnyi összegre emelkedtek, melynek gondozását és kezelését a székesegyházi káptalanra bízta, felhatalmazván azt, hogy kebebeléből szavazat útján egy tagot válaszszon, ki az ő kegyes alapítványainak gondnoka legyen, s fáradsalmáért az alapítványból évenként 100 frt. jutalomban részesüljön.

Mindez rövid vázlatban is eléggé bizonyítja Sztoyka

*) Szeredai Antal prépost, ki ez időben Sztoyka püspök oldala mellett volt, az általa vezetett felszentelték anyakönyvét 179-ben a szavak által zárta be: „Hoc anno mense Junio, idem Exc. D. Fp^{us} b. Sigism. Ant. Sztoyka huic Episcopatus, cui in decimum annum praefuit, sponte libere ac benivole renunciavit, deinceps Deo unice animaeque suae vacaturus: ordinavit quatuor minoristas 134, subdiaconos 125, diaconos 129, presbiteros 100, summa ordinatorum per eundem 483.

püspök böles erélyét és főpásztori buzgóságát, párosulva azon határozott jellemmel, mely kitüzi magának a czélt, s fáradni nem tudó kitartással és türelemmel annak elérésére törekszik.

De Sztoyka püspök életének egyik legfontosabb ténye az erdély-egyházmegyei papnövelde létre jötte.

Szerény vala a kezdet, de nagyok a remények, mik hozzá fűződtek. És e remények egy század alatt biztosan közeledtek a teljesülés czélja felé. Nincs egyházmegyénknek intézete, mely nyilvános egyházi életünkre és állapotainkra több befolyást gyakorolt, s melynek sorsával multunk, jelenünk és jövőnk is bensőbb összefüggésben és vonatkozásban lenne, mint éppen ez.

VI.

A papnövelde alapítása és fejlődése.

B. Sztoyka püspök régi feltételét, egy papnövelde felállításáról 1753-ban életbe léptette. Ekkor ugyanis püspöki székhelyén egy papnöveldét állított*), melyet Üdvözítőnk-ről, a megtestesült Bölcseségről nevezett el.

*) Sajnálattal kell megjegyezmem, hogy azon eredeti oklevelet, melylyel b. Sztoyka püspök a papnöveldét 1753-ban megalapította, s melyre ő alapítványi leveleiben ismételtelen hivatkozik, sem a papnöveldei, sem a megyei levéltárban felfedeznem nem sikerült; a káptalani levéltárt pedig nem vala szerencsém megtekinthetni. Egyébirant más helyről biztos tudomásom van arról, hogy b. Sztoyka püspöksége kezdetén, részint az általa sürgetett jó rend érdekében, részint pedig Mária Theresiának az alapítványok kimutatását sürgető utasítása következtében is, a káptalan kezelése alatt levő minden káptalani, megyei, és más kegyes alapítványokat, melyek kellő kimutatások és levéltári rendtelenségek következtében zavarban voltak, püspöki helyettese Kastal Jánosnak 1752-ben történt halála után ő maga hosszú és nehéz munka és utánjárással megvizsgálta, az alapítványi leveleket előszedette, az alapítványok összegét és célját tisztába hozta, osztályozta, és kellőleg különválasztotta; az alapítványi alapha tartozó adósok kötleveleit rendbe szedte, és az illető alapítványok kezelőinek átadta, mely ténye minden esetre elismerést érdemel. E műtétnek azon kedvező eredménye volt, hogy miután minden valóban létező alapítvány ki vala előgítve és rendezve, bizonyos alapítványi összegek fenmaradtak, melyeknek sem alapítóiról, sem czéljairól bizonyost tudni nem lehetett, s azért ez összeg a papnövelde alapjába letéttetett. Ide járult még Illyés András püspököknek Nagy-Szombatban tett alapítványa két növendék nevelésére, melyet onnan baza hozott és a növelde alapjául letett. Később a fenemlített alapítványok is ide kerültek.

Erdély fontosabb katolikus intézményei jellemző elnevezésekkel bírnak. Erdély védszentjeül szent Lászlót a hitetlenek ellen rettenthetlenül harczó hős királyt tiszteli. — Erdély egyházmegyénk védszentjeül szent Mihály főangyalt a kevély szellemek legyőzőjét választotta mintegy buzdításul arra, hogy valamint ő harcra kelt az Isten ellen fellázadó kevély angyalokkal s őket Istenben helyezett erejével és bizalmával legyőzte, úgy mi is, kik sajátlagos helyzetünknel fogva rég óta a rendszeres intézményekkel bíró keresztény világnak szélén, a hitelenség szomszédságában tartózkodunk, egyházmegyénk védszentjének példáját követve, ne feledjük, Istennek és a kereszténységnek szent ügyéért mint előharczosok, Istenben helyezett bizalommal minden kevély* tudomány ellen, mely fellázad az isteni tudomány ellen, bátran fellépni, és hitünkhez, Isten és az anyaszentegyház ügyéhez tántorithatlanul ragaszkodni, s ellenségeink felett kivivandó nemes győzelemre törekedni.

Hasonlag találó és jellemző azon gondolat is, hogy b. Sztoyka püspök az általa alapított papnövelde a testté lett Bölcseségről Jézus Krisztusról nevezte el. Mert ámbár szükséges, hogy minden papnövelde Krisztusnak a megtestesült bölcseségnek iskolája legyen, mégis ezen kötelesség belső érzése sokkal sürgetőbb a mi sajátságos viszonyaink között, mint egyebütt. Erdélyben a katolicizmusnak — bár elnévelt — ám mégis tagadhatlanul szép multja van, de ha ezt gyakran emlegetjük, velünk nem egy nézetben levő testvéreinket kellemetlenül érinthetjük. A mi Erdélyben a természet számos ritkaságai és gazdag adományai mellett mint művészeti emlék régi századokból népünk egyházi, polgári és társadalmi életéből, ezer viszály s veszély között fennmaradott, hallgatagon ugyan, de általunk leginkább értett szózáttal üdvözlő minket, mint katolikus ős atyáink hitéhez ragaszkodó hű ivadékokat; de ezen üdvözlöt nekünk, ha értenünk jól esik is, viszhangoztatni nem mindig lehet; mert egy vigyázatlan szó feltékeny fele nek között kellemetlen eredményeket szülhet.

Vallásilag oly lélekszomorító módon meg vagyunk oszolva, hogy a keresztény világnak talán sehol sincs hasonló része, melyen annyiféle hitfelekezet, oly kis téren, oly rég

óta, és oly merev modorban, oly kifejlett rendszerrel állana egymás mellett és ellen, mint épen Erdélyben.

Társadalmilag tekintve viszonyainkat, körünkben gyakran a végleteket látjuk érintkezni. A viruló és gazdag városokat elhagyatott nyomoru faluk veszik körül. Az értelmi műveltség magasabb osztályai mellett oly rétegeket pillantunk meg, melyek tetemes, terjedelemmel bírnak s az értelmi és erkölcsi műveltség ohajtott magasabb mértékétől még távol állanak. Tehetősök jólléte és kényelme a szegények nyomoruságos sorsát élénken tünteti fel szemünk előtt.

A szent István királyi koronája alatt századok folytán lassankint felmerült vallási és társadalmi hiányok, melyek szétoszlások által mérsékelvők, nálunk Erdély bérézei között együttesen és egymással szemben, élénk ellentétet képezve állanak, s a tért nem annyira lassu készülődés, mint inkább meglepő roham által foglalták el. Ily helyzetünkben ha bajaink valóban nagyok, azon tetemes előnyökből, mik a magyar területen, a jog és szabadság nevében rég fejlődnek és virágzanak, itt igen szerény részletekkel, az ohajtott valóságnak alig gyenge árnyékaival rendelkezünk.

Ily viszonyok között Istennek és a keresztény anyaszentegyháznak szolgálni, a nemzetek és állapotok különféleségében is feltalálni a mindent legyőző keresztény szeretet kellemes útját, a multat a jelennel öszhangzatba hozni, és egy boldogabb jövőt a lelkek benső egyesülése által lehetővé tenni, az igazság védelmezésében a szeretetet is föntartani, és a népnek valódi boldogságát minden irányban, vallási, polgári, és társadalmi téren következetesen és hatályosan előmozdítani csak úgy lehetünk képesek, ha folytonosan Krisztust a megtestesült Bölcseséget követjük. S hogy feladatunk mindig szemünk előtt lebegjen, nagyon helyesen van isteni mesterünkről nevezve azon szentély, melynek számolyán az ő tanait elsajátítani, parancsait teljesíteni, igáját magunkra venni, terhét viselni tanuljuk és arra törekedünk, hogy az embereket minden jó módon neki megnyerjük, s az Isten országa elközelgetését hirdessük.

Hogy ezen dicső hivatást egyházmegyénknek ezen növeldéből az élet gyakorlati terére kilépett tagjai elejétől fogva megértették, a megtestesült Bölcseség tanait helyesen

felfogták és nehéz körülményeink között érvényesítették, arról meggyőz minket egy futólagos pillanat, melylyel régibb állapotainkat bármilyen tekintetben az ujakkal összehasonlítva méregetjük. *) Ha mindezen örvendetes eredményeknek valódi okát és rendszeres eszközét keresitek, ime ott áll előttetek Sztoyka püspöknek szerény alapítványa, a k.-fehérvári papnövelde, mely kezdettől fogva óvakodván korunk főhibájától, a dicsekedéstől, egy teljes évszázad alatt szerény munkássággal foglalkoztatta, felavatta és kifejtette a zsenge erőket, ezen eredmények békés létrehozóit.

Ezen növelde megnyitásáról Sztoyka püspök 1753-ban october 18-án szentszéki tanácskozást tartott, melyben a leendő tanárok kiszemeléséről, az intézet alapjáról, helyéről és az előadandó tantárgyakról értekezett. Ennek következtében Kósa Ferencz előbb székesegyházi hitszónokot az intézet igazgatójává kinevezte, s a jogi, történelmi és irodalmi tanulmányok tanári székének elfoglalásával megbízta. A másik tanári szék elfoglalására Bálinti Gergely káli, és Albert István delnei lelkészeket már régebben fölhevta volt, kik azonban adandó feleleteiket addig halogatták, míg Sztoyka püspök többek ajállása folytán Lukács János szentháromsági lelkészt és hittudományi licentiatust Vollones László és Sze-

*) Erre néve legyen szabad következő tényeket felhoznom: 1753-ban, tehát éppen azon időben, midőn a honi papnövelde megalapult, hivatalosan ki van mutatva az erdélyi egyházmegye állása személyzeti, hivatali és jövedelmi szempontból; ha ezt összevetjük jelen helyzetünkkel, kitűnik, hogy akkor a káptalan 6 székkal bírt, most bir tizzel, melyek közül három a növeldével kapcsolatban jött létre; a rendes lelkészi hivatalok száma vala kilenczvennégy, most kétszáztizzenkettő; a papi személyzet főszáma vala száztizzenegy, jelenleg háromszáz kilencz. Az egész hivatali személyzet évi jövedelme vala tizenhétezer hatszázharminczhárom rft. és 20 kr., miből 9000 a püspöknek, 3500 a káptalannak, a többi a lelkészi karnak jutott; nem szükség mondanom, hogy e helyzet ma általában tiszszerezve van. (A hívek számának roppant szaporodását sem lenne nehéz kimutatni, miután például az 176-ben történt 78 számmal jegyzést hivatalos összeíráskor 120 lelkészi hivatal bevételési alatt 12 éven felüli korban 52,971, — 12 éven alóli korban 28,098, összesen 81,069 lélek volt; e század elején kinyomatott hiteles népesedési kimutatás szerint pedig 181 lelkészi hivatal vezérlése alatt Erdélyben 19,000 lélek volt; s ma már e szám 63 ezeren felül áll).

redai Antal kánonok jelenlétében a hittani tudományok rendes tanárává kinevezte, és az illető felhivottaktól épen a történendő kinevezés perceiben beérkezett ajálalatokat a határozatlan halogatás büntetésére félre tette. Csűrös János örkánonok volt megbizva, hogy a növendékpapoknak tartandó 8 napi lelki gyakorlatot és a lelki kormányzat más teendőit ideiglenesen vezérelje.

Az új intézet legelső növendékei valának: baróthi Beke András, sárfalvi Bajkó Ferencz, uzoni Beldi János, esik-sz.-miklósi Györfi András és Györfi Máté, mindnyájan végzett bölcsészek, de ez utóbbi csakhamar kilépett.

1753-ban november első napjain tarták a lelki gyakorlatokat, mi alatt november 5-én a növendékek az egyházi öltönyt ünnepélyesen felvették. Öltönyük az egri papnövelde példájára bő fekete talár vala, mit közönségesen „graeca“-nak neveznek. *) Mindnyájan írásbeli ígéretet tettek arról, hogy ha önhibájok miatt a papnöveldeből ki kellene lépniök vagy önkényt megváltoztatnák szándékukat, a rájuk tett költségeket lelkiismeretesen megtérítik; ha pedig a tanfolyamot végezték, az erdélyi egyházmegyét el nem hagyják, hanem három egész évet annak szolgálatában töltenek el. **)

November 18-án ünnepélyes szent mise tartatván a Szentléleknek segítségül hívásával az első tanév beköszöntött.

Kósa Ferencz tankönyvéül egyelőre Lancelotti Pál jogtudós „Institutioni“ valának kijelölve, melyek több pél-

*) Ezen talár egészen Szepesi Ignác idejéig a növendékeknél, sőt úgy látszik a megyei papságnál is használatban volt; bizonyítja ezt az 1822. évi megyei zsinat I. R. V-ik fejezetének 33. § c, hol ez áll: *nemo clero huius dioecesis adlectus seu domi, seu foris (nisi ad filialem locum eques proficisci cogatur) alia veste uti praesumat, quam talari nigra, non corpori adstricta, sed pro ut hodie viris defaecatis moris est, larga, quae usque calcem pedis pertingat.* Azonban rövid idő alatt e bő talárokat kiszoríták használatból azon testhez álló papi öltönyök, miket közönségesen „romana“ névvel neveznek. E szűk reverendák a papnöveldeben 1854 óta fekete színöket kékekkel cserélték fel, s napjainkban a kényelmesebb „graeca“ alakját utánozzák.

**) Ezen ígéretet minden növendék pap 1781-ig egy e végre tartott albumba sajátkezűleg beírta. Azután II. József e kötelezvények ellen tiltakozván, e szokás megszűnt, anélkül, hogy az érintett köteleesség változtatás szenvedett volna.

dányban már meg is érkeztek. De minthogy ennek rendszere a tanárnak sehoggy sem tetszett, többek tanácsa ellenére is megengedte neki a püspök, hogy tantárgyában alkalmas kéziratot készíthessen.

Lukács János csak a következő év elejére érkeztetett el, ki Antoine theologiai tankönyvét és rendszerét az előadásokban követni elhatározta. A hit- és erkölestan, a jog és történelem s egyéb szükséges tantárgyak előadása négy évi folyamra terjedett minden tanárnak naponkénti két órával.

Az intézet előleges helyisége a püspöki udvarban az énekes kanonoki szálláson vala, melyben a nagyobb termet az emeleten a növendékek, a kisebbet pedig Kósa igazgató-tanár foglalta el. Ebédre Sztoyka püspök palotájába jártak, ki nekik kenyeret, sert, tüzi fát és egyéb szükségeseket ingyen adott ugyannyira, hogy az igazgató-tanárnak csaknem egyedül az öltözetéről kellett gondoskodni. Sztoyka püspök akarta, hogy minden nap rendes háromféle étel legyen ebédre és ugyanannyi vacsorára, melyet ünnepnapokon ebédkor egygyel pótolni az igazgatóra volt bízva; napjában kétszer minden előljáró egy-egy fertály bort, és minden növendék egy fertály sert kapott ebéd és vacsora alkalmával, mely szokás sokaig fenállott. Ünnepnapokon meg volt engedve a duplika vagy infusio, mely eredetére nézve a növendékekben nagyon régi.

Sztoyka püspök e különben szerény ellátás mellett, hogy kedvet szerezzen, reményteljes intézetének a jobb időkre nagyobb előnyöket, több kényelmet ígért, és hivatkozott az egri papnöveldére, hol mint gyakran ismétlé, a növendékek hasonló ellátásban részesülnek.

Alig öt hónapi tanulás után a növendékek a püspöki palotában 1754 ápr. 17-én nyilvános vitatkozást tartottak az egyházi hit- és jogtanból, melyen a kitűzött értekezések ideje alatt az egész káptalan, több szerzetes és városi hivatalnok jelen volt. A növendékek bizonyos kitűzött tantételeket védelmeztek. Szeredai Antal hittudor és Volloncs László kánonokok, Kastalides János és Blum Károly áldozárok a tantételeket védelmező növendékek ellen élénk támadásokat tettek. A védők szorgalma és ébersége kitünő sikert aratott, minek eredményével a főpásztor és a jelenlevők nagyon meg voltak

elégedve. E szokás a múlt század folyamán egészen átvonult, és a növelde életében érdekesen élénk jelenetekre adott alkalmat, különösen midőn a növendékek száma is tetemesen nagyobbult. E következetes huzamossággal megtartott vitatkozások ünnepélyes előkészületeket és beható munkásságot tettek szükségessé, s valamint a növendékekben, úgy az előljárokban is tagadhatlan érdekeltséget gerjesztettek. Gyakran a tantételeket kinyomatták és kegyes mecenásoknak felajánlották. Hogy az ily avatottan és kitartással vezetett rendszer mily hathatós eszköze a művelődésnek; hogyan képesíti az értelmet a tárgynak felkarolására és minden iránybani felfogására, hogyan szerzi meg az előadási csint, és ügyességet, hogyan neveli és edzi a bátorságot, mennyire ébreszti a tudomány vágyát, azt nem szükség értelmes ember előtt fejtegetni. Valóban kellemesen megvoltam lepetve, midőn évről évre tapasztalám a régi növeldei élet tanulmányozásában, hogy azon vitatkozási rendszer, melyet alapos okok miatt nagyra becsülni rég megtanultam, s melynek a mennyiben szerény köröm engedte, az ellenkező nézetek idejében is alkalmat szerezni törekedtem, ezen intézetben nemcsak nem új, hanem annak éppen hajnalán kezdődik.

Kevés idő múlt e vitatkozás után, midőn 1754-ben ápril 25-én Sztoyka püspök a tanárokat alvinczi kastélyába hivatván, aval lepte meg, hogy őket kánonoki rangra emelte. Lukáts János hittantanárt egyszerűen hatodik kánonoknak nevezte, később pedig a tridenti sz. zsinat V. ülése 1-ső fejlévő határozatára támaszkodván, a VI-ik kánonoki széket neki mint „Canonicus Theologus”-nak adta, s e hivatal címét az erdélyi káptalanban állandóvá tette. Eddig ugyanis a káptalanban négy rendes kánonoki szék vala, melyeket VI. Károly alapított, u. m. préposti, olvasó, ör- és énekes kánonoki székek, melyeknek három elsőjére a felség mint kegyur fentartá magának a kinevezési jogot, a negyedik kinevezési jogát pedig a püspöknek átengedte. Ezekhez Mártonfi György püspök még kettőt alapított, melyek egy ideig egyszerűen, V-ik és VI-ik kánonoki székeknek neveztettek; s azok alapját ő a helybeli kir. pénzverdében aranyban letette ugyan, de a kormány kezelése alatt ezen alapok szabályellenes devaluatio alá estek, s a jövedelem annyira esökkent,

hogy a javadalomra egy ideig kinevezést tenni nem lehetett. Némileg helyre állván az alapok ereje, Sztoyka püspök élt kinevezési jogával s Lukáts Jánost VI. kánonoknak kinevezte. Kósa János jogtanár kánonoksága csak egyszerű megfisteltetés volt ugyan, és még némileg az előbbi *Canonicus Theologus* jövedelmének rovására volt; mert a püspök ennek 500 frtnyi évi jövedelmét úgy osztotta fel, hogy további intézkedésig Lukáts Kósának engedjen által 200 frtot, miért ő a püspöki udvarban teljes ellátás által vala kárpótolva. De ezen állapoton nem sokára az által segített a gondos főpap, hogy 1756-ban kiadott alapító levelével a káptalanban egy új széket állított fel és azt *Canonicus Magister* ezimmel — Kósára ruházta, — őt és utódjait kötelezván, hogy az alapító levélben szorosan személyhez kötött tanítási kötelességnek megfeleljenek. Ezen tanszék alapja előlege-sen ezer darab aranyban állott, melyet 1761-ben más ezer darab arannyal szaporított.

Ily kezdeményezések közepette Sztoyka két rendbeli szabályzatot készített, melynek egyike XVIII. pontban inkább a növendékeknek, másika X. pontban inkább az előljáróknak vala szánva.

E szabályok szelleme és szerkezete egyformán bizonyosságot tesz Sztoyka püspök gyakorlati nevelési elveiről, ki midőn e szabályzatokkal az előljárók és alattvalók teendőit körvonaloztta, egyszersmind később azon fontos intézkedést is megtette, hogy a növelde gazdasági ügyeit Lukátsra, fegyelmi ügyeit pedig Kósára bízta, ki egy ideig az összes teendőket vezérelte.

Szünidőre a növendékek nem mentek haza, hanem tanáraikkal együtt érdekes kirándulásokat tettek. Egy darabig a felgyógyi fürdőn mulattak, aztán Sztejelics Márk zalathnai plébánosnál tettek látogatást, de ekkor már Béli János növendék nem volt velök; minthogy tanulmányai folytatása végett a nagy szombati egyetemre ment.

A második iskolai évben a növendékek száma három végzett bölesésszel szaporodott, kikkel együtt két világi is a tanórákra rendszeren megjelent. Azért a lakhelyben változás történt. T. i. Lukáts a püspöki lakból átment az énekes kánonoki szállásba, melyet a növendékek a püspöki lak-

nak délnyugati részével cseréltek fel, úgy hogy a növendékek a nagyobb termet (a mai kis ebédlőt), és Kósa igazgató-tanár a mellette lévő szobát foglalák el. Ez évben a püspök a növendéknek egy telket adott, a mai felső piac-tér és a kath. temető között. E telek jó karba jött és kertet alakult át. Maguk a növendékek szorgalmasan művelték azt s a tanárokkal együtt egy tekepályát állítottak, meggy és más gyümölcs fákkal gondosan körül ültették, és időtöltésből itt a szünórákban gyakran megjelentek. Midőn így tanulással és foglalkozással igénybe vétetve a növendékeknek 1755 Augustus hava elérkezett, újból egy nyilvános vitatkozást rendeztek, melynek tantételeit egy felől a püspök, más felől b. Bornemissza Ignác kir. kincstárnok kinyomatta.

Élénk tevékenységben lévén az intézet s jövőre még nagyobb terjedelmet veendvén, b. Sztoyka püspök szakértőkkel egyezkedett egy növelde-ház építése felett, és 1756 tavaszán a püspöki uradalom alattvalói ásókkal és csákányokkal felfegyverkezve megjelennek a várban. Ezek a székes egyháznak új szentélye irányától keletre kevés távolságban a várparancsnokság által egy növeldei épület emelésére a köztérből kijelölt helyen oly szaporán kiásák az alapot, hogy Sztoyka püspök már április 19-én az alapkövet ünnepélyesen letehette.

Épen husvét másod napja volt, midőn a székes egyház zenészeti kara az isteni tisztelet végeztével a kiásott alapokhoz közeleg, és vigdallamokkal fél órányi idő alatt a lakosságot egybe csödi. Fél tizenkét órakor a főpásztor teljes ornátusban, a káptalan, kebelbeli papság és növendékek, valamint számos katonai és polgári hivatalnokok kíséretében a kitűzött helyre érkezvén, csendet int és felolvastatja Kósa Ferencz tanár által pergamenre tett s az alapkőbe helyezendő iratot, mely így hangzik: Q. F. F. S. Domus huius tradendae coelestis sapientiae, Incarnatae Sapientiae dedicatae fundamentalem primum lapidem, Maria Theresia Augusta regnante, Sigismundus Antonius Antistes posuit, Anno salutis humanae MDCCLVI. XIII. Kal. Maii. Erre üdv- és szerencsekívánatok történvén, a főpap az e célra készített lépcsőken levitte az iratot és néhány emlékpénzt az épületnek azon szegletében, mely kelet felől a pénzverdére te-

kint, az ott levő alapkőbe betette s kőlappal befödven egy kalapácssal ráütött, mit sokan a jelenlévők közül utánoztak, míg fenn a köz öröm bizonyitékaul vigan enyelegtek a zene hangjai s tág körben keringettek a jó püspöki borral tölt poharak. Ezen ünnepélyt a püspöki lakban adott nagy ebéd fejezte be.

Egyébiránt a megkezdett növeldei élet szabatosan meghatározott rendszerében tölt ezen évben is, mire ha megemlítjük, hogy a káptalani hetedik kánonoki széket a főpásztor ez évben alapítá és Kósát arra kinevezé; hogy ujból vitatkozásokat rendezett, és a növendékek szünnapjaikat együtt, és pedig most a Dévához közel levő kéméndi fördőn töltöttek, hol a közeli erdő alatt kellemes sétákat tettek, s néha néha fegyvereikkel a nyulakat és madarakat felugratták; és ez évben a jövőre megkezdett tanfolyamra a kolozsvári ideiglenes papnöveldeből három növendék ájtött: minden fontosabb mozzanat érintve van.

Sztoyka püspök növeldéje alapját 1758-ban egy az „Elő-mál“ nevű hegyen levő szőlővel, a mult évben elhunyt Mihályfi János olv. kánonok végrendeletében 500 frtal, Boér Imre kánonok pedig 7000 frtal növelte, kikötvén, hogy ezen alapnak kamatai szükséges könyvek vásárlására legyenek évenként a növendékek javára szentelve, kik azért bizonyos számu miséket végezzenek el.

Igy nőtt lassankint részint kegyes alapítványok, részint végrendeleti hagyományok által a növelde alapja, melyet az alapító püspök különösen kegyelt. Azonban ez év nyári szaka nagyon megszomorítá őt.

Épen jul. 18-a volt, melyen a vár egyik szegletét iszonyu csapás látogatta meg. Egy gondatlan oláh sütő a püspöki udvar sütő kemenczéje elé sok fát halmozott össze száradni, mely éjféltkor észrevétlenül meggyuladt. Senki sem sejtette a veszedelmet, legkevésbbé a cselédség, mely ily helyeken gondtalan szokott lenni. Az éji őr is csak akkor vette észre a veszélyt, midőn a kénény lángfelleget kezdett kiokádni; ellövi tehát az őr fegyverét, mire előbb az udvarban, később félegykor minden ember talpon volt a várban és a városon. Azonban sem a magas falak megmászására és a fődélzet oltalmazására alkalmas lajtorják, sem a püspöki lak belsejéből a fő-

délzetre vezető czélszerű feljárás nem volt. Elég feltűnő, hogy maig sines. E hiánynak iszonyuan megadták az árát; ugyanis a míg czéltalanul ide oda futottak, és mindnyájan segítség után kiáltottak, az izzadt kéményből sűrűen égő koronaszikrák hullottak a fűdélzetre, mely mármár füstölgött, midőn a kémény belseje a nagy hőség miatt megrepedt, és a zsendélyfűdélzet egy pillanat alatt lángba borult; még a láng a néhány percz múlva leégendő káptalani épületet meg sem ragadá, midőn a székesegyház nagyszerű, de hasonlólag gyulékony zsendély fedélzete oly iszonyu rohammal gyuladt fel, hogy emberi erőnek ahoz közel sem lehetett férni. Másfél óra alatt a vár egynegyed része merőben leégett. Sokan azt vélték, hogy legalább a torony fűdélzete magas és meredek helyzete miatt meg fog maradni, hanem miután mármár kezdettek szűnni a bosszusan felfelé törő és szikrázó lángok, ime a torony keresztjének töve lassankint növekedőleg fényleni kezd. Mintegy két órakor iszonyu lángoszlop övedzi át a magas fedélzetet s oly erős hőséget fejt ki, hogy az Apaffi fejedelem és Mártonfi püspök korából való szép szavu harangok és a toronyóra összes szerkezete alaktalan érczéé olvadva és egybe vegyülve lehullott, a lépcsőzet kevés kivétellel leégett. Lehet képzelni, hogy ily aggasztó körülmények hatalmát mily irtóztatóvá tette a veszélyben sokak öntudatává lett azon gondolat, hogy a templom mellett levő tűzérkaszárnyában sok lőkészlet és gyulékony anyag vala egybe halmozva s épen ennek s a püspöki laknak végében két épület puskaporral megtömve. Ezen körülmény véletlen megemlítése oly páni félelmet és rettegést okozott a felcsődült sokaságban, hogy a futásnak eredt sokaságból rövid idő múlva már senki sem maradtott volna a várban, ha a katonaság, mely a várkapukat az alsók feljövetelére megnyitá, a kaput reggeli nyolcz óráig fegyveres őrizet alá nem vetette volna. És ime! már egy század azóta elrepült, s mégis e puska-
poros épület folyvást fenyegeti a székesegyházat és a benne levő országos levéltárt, a püspöki lakot, szóval az egész várat, melynek eme szögletéből napjainkban is hordogatják ki falusi oláh szekerek a környék bányáinak robbantó elemét, noha ennek egyebütt is volna helye. Már az első és ha a negyvennyolczadiki leégési eseteket számítjuk, a második

sok áldozatba került intézés is megtörtént, mire várakoznak még?

De lássuk, mi történt a növeldével, mely épen a püspöki lakban vala elhelyezve. A növendékek átlátták a veszély nagyságát és szobáikból, melyeknek fedele már leégett, a földszin azon részébe vonultak, mely régen fejedelmi levéltár volt és félkörű erős bolthajtásával a tűz ellen legtöbb biztosítékot nyújtott. Midőn a nép a puskaapor felgyuladhatása esetéből meritett rémületes félelem miatt futni kezdett, imádkoztak Istenhez, hogy függeszsze fel fenytő kezét, s ezen újabb csapástól a várost kímélje meg. Más nap a vár nagy része füstölgő romokban hevert. Az előbbi növeldei helyiség oly módon vala megrongálva, hogy lakhatlan lett, s azért néhány napig a földszinti bolthajtásos ebédlő leve papnöveldei tanterem. Aztán Lukáts János igazgató-tanárral együtt a városon levő növeldei kertbe leköltöztek a papnövendékek s ott várakoztak ez évi october közepéig. Ekkor az új papnövelde (a mai Jerikó) elkészült, minden ünnepély nélkül elfoglalták azt tudván, hogy ily nagy csapás után nincs az ünnepélyeknek sem ideje sem helye. Egyéb iránt nem is volt itt ezen intézetnek állandó maradása.

Az 1758^{8/9} iskolai évben egy növendékpap és három világi szaporiták a növeldei tagoknak számát. A szabályszerűsített szokás szerint újból lelki gyakorlatokkal kezdék a tanulmányi évet, melyeket Blum Károly székesegyházi segédlelkész tartott.

Még egyszer 1758 december 29-én b. Sztoyka püspök főpásztoruk és atyjuk örömeire nyilvános vitatkozást rendeztek, melynek tételeit a csiki papság áldozatkészsége kinyomatta és elterjesztette. Ekkor talán nem is sejték a növendékek azt, mi alapítójoknak régi vágya volt, letenni az anyagi vállaknak is félelmes terüt, a püspöki hivatalt s csendes magányban Istennek és önmagának szentelni a földi élet fenlevő napjait. Ugyanis Sztoyka püspök miután a székesegyházat és püspöki lakot lehetőleg gyorsan helyre állította, az 1759. évi január 30-án tett vallomásában egy gyógyosztárt, egy sörházat és egy szőlőkertet hagyományozott növeldejének, eddigi diszes, a közjó haladására viselt hivataláról lemondott. Hanem míg a lemondás a királyi felség és

pápa ő szentsége által elfogadtatott, várnia kellvén, csak júniusban érhetette el a magányban keresett nyugalmat. Előbb Szebenben, azután Kis-Ludason, végre pedig állandóan Medgyesen letelepedett. Azonban legkedvesebb alapítványa iránti figyelmét és bőkezűségét visszavonulása után sem szüntette meg.

Alig hogy az erdélyi kath. státus Sztoyka püspök visszavonulásáról értesült, már Szebenben 1759. évi márt. 12-én királyi utasítás következtében is élt ajánlati jogával, és az erdélyi püspökség elnyerésére Szálbek Mátyás székesegyházi prépostot 48, gr. Batthyáni József pozsonyi prépostot 36, gr. Kemény László esztergom-megyei áldozárt és Biró János kolozsvári lelkészt 19 szavazattal ajánlván. Ezen ajánlás szerencsésebb volt ugyan mint az előbbi, mert a második helyen ajánlott gr. Batthyáni József máj. 3-án erdélyi püspökké kineveztetett, megerősítése után december 3-án felszenteltetett és 1760-ban székét ünnepélyesen elfoglalta, a növedékek egy nyilvános vitatkozását vezérelte, annak emlékére ebédet rendezett és a nyári szünnapoknak Alvinczen püspöki kastélyában leendő töltéséről intézkedett. Azonban midőn a magas személyéhez kötött nagy remények a teljesedés idejéhez közeledtek, midőn egy Kolozsvártt alapítandó árva-nevelő-intézet létesítésére 20,000 frt. alapítványt tett és több árvákat nevelés végett már egybe is gyűjtött: váratlanul előbb kalocsai- aztán pedig esztergami érsekké nevezetett, hol dicső nevének maradandó emléket szerzett.

Rövid kormányzatának idejéből azok közül, mik a növeldét érintik, érdekes azon részlet, mit bizonyára nem a nagy főpap nemes jelleme, hanem némely hízolgók kigyónyelvének sziszegése okozott.

Sztoyka püspök t. i. bőkezűségét úgy gyakorolta, hogy annak gyümölcseit a papnövelde és püspöki utóda közösen élvezze. Azért fenidézett adományozó levelében saját sörházát azon kikötéssel engedte át püspöki utódának, hogy miután azt a maga sajátjából nagy áldozattal szerezte, és huzamos kitartással oly állapotba hozta, hogy az a püspökségnek pénzforrásai között első helyre emelkedett, a püspöki utódok ennek bírása fejében az általa alapított papnövelde javára hónaponként négy tiz-tiz vedres hordó jó íható sert adjanak a növendékeknek, vagy ha ez terhesnek lát-

szanék, ezen terü alól a serházat a növelde alapjába 2000 frt. lefizetésével válthassák meg. Ezen kívánalom nagyon igazságos és méltányos volt, mert Sztoyka püspök e serházba nagy összeget fektetett be s az uradalomnak nagy előnyöket biztosított. De mit törődik a hízeltés az igazság és méltány szabályaival? mit a még életben levő Sztoyka püspök többeknek használni ohajtó kegyes akaratával? Egyenesen czéljára tör az, és nem vizsgálja az eszközöket; feljeleníti előre a még távol levő főpapnak, mily nagy és elviselhetlen terhet hagyott b. Sztoyka püspök az ő utódára, midőn a serházat oly nehéz feltételek mellett adta a püspöki uradalom jószágainak névsorába. Azonban nemes és független jellemeknél nem ér czélt a hízeltés. Így történt jelen esetben is, mert híre menván a növelde érdeke elleni törekvésnek, Kósa Ferencz igazgató-tanár az alapító-levelet okadatolt kérelem mellett Batthyáni Józsefnek fölterjesztette, ki uradalma tisztí karának megrendelte, hogy az ő püspöksége alatt a tisztség a növelde irányában mindazon teendőket teljesítse, miket nagyrabecsült előde alatt megtenni köteles volt.

Mária Therésiának nagy kedve telt abban, hogy kiüntetések és hivatalokat emlékezetes és kegyeletes napokon osztogasson. Így történt, hogy valamintr gr. Batthyáni Józsefet épen saját születése napján május 3-án nevezte valaki erdélyi püspöknek, ugy utódát Bajtay Antalt is II József egykori nevelőjét saját névnapján 1760. october 15-én tette erdélyi püspökké, báróvá és belső titkos tanácsossá, kinek megerősített kineveztetése ösztönzé a papnövelde igazgatóját, hogy a zsenge intézetet neki ajállja és az elődök által iránta éreztetett bőkezűséget kikérje. Nemesak azokat, miket elődei, hanem azoknál sokkal nagyobbakat ígért feleletében Bajtay püspök. És ő ezen ígérletét nemesen beváltotta; ugyanis egyházmegyéjének közérdekeit szíven hordozván, jótettei által magának Erdély nagy püspökei között maradandó érdemeket szerzett. Mária Theresiától az erdélyi megye szükségéire megnyerte az ugynevezett „lusitanicus fundust;“ *) munkás volt benne, hogy egyházmegyének leg-

*) Ezen alap 1767-ben jött létre, és 437,305 rfrt. és 1 krt. tett; később más alapítványokkal is növekedett, és a b. Eötvös József m. kir. közoktatási miniser által mult évi nov. 15-én közzé tett hivatalos

gyönyörűbb és nagyobb figyelemre méltó fontosságu intézete, a nagy-szebeni kath. Teréz-árvaház létre jöjjön*); kieszközölte, hogy a brassai és szebeni dékánsági kerületek az esztergami érsek joghatósága alól az erdélyi püspök hatósága alá helyeztettek. De itt inkább azon érdemeokről lévén szó, miket e főpap egyenesen a papnövelde irányában mutatott ki, meg kell említenem, hogy a papnöveldei tanulmányok érdekében a káptalanban egy kánonoki széket alapított, melyet a növeldeben egy tanári szék kötelmeivel összekötött, és képviselőjét canonicus scholasticusnak nevezte. E szék állandó alapjául adományozta a lippoványi malmot, melynek jövedelmi feleslegéből idővel a tanári fizetési alap tetemesen növekedett. Egyházmegyénknek 1732 óta kétségbe vont azon jogát, hogy a Pázmány-intézetben három erdélyi székely ifjut pappá neveltethessen, kivívta és megerősítette.

Ezek mellett a növelde ügyeit legéberebb figyelemmel kísérte. A vitatkozásokon, hacsak hivatalos távollét nem akadályozta, jelen volt. Az ő püspöksége alatt az említett tanári szék felállításán kívül a papnövelde alapja más adományokkal is tetemesen növekedett. Az 1762. évben Sztoyka püspök újból alapítványt tett a növelde javára, felajánlván két darab szőlőt, melyek egyike a k.-fehérvári „Elömál” nevű hegyoldalon, a másik a magyar-igeni „Gondos”-on volt. Unterhuber szül. Szálbek Agnes, Szálbek Mátyás nagyváradi prépost testvére 500 frtot hagyományozott azon czélból, hogy ennek kamatja évenként a lelkészi hivatalokra kimenő növendékeknek ne öltözékekre, mik más forrásokból fedezendők, hanem egyéb szükségek fedezetére kiadassék; ha pedig senki sem menne ki egy évben, a kamat a más éстен-dőben kimenőknek jusson, s ezért ohajtotta, hogy érette és rokonaiért 50 misét mondjanak el évenként. Ugyanezen évben bibarczfalvi Simon János és gyergyó-csomafalvi Rokay Péter az Elömál nevű szőlőhegyen ketten egy közösen birt szőlőjüket a növelde-nek ajándékozták. Ezen eddig említett szőlők az egyik elömáli rész kivételével, kezelési nehézsé-

kimutatása szerint 817,381 frt. 34 1/2 o. é. kr. tőkét képvisel, s „vallási alap” név alatt az erdélyi egyházmegye köztulajdonát képezi.

*) Ezen árvaház alapja a fent érintett ministeri kimutatás szerint a múlt évben 325,999 frt. és 99 1/2 o. é. krt. tett.

gek miatt később eladattak s árukból egy „szőlőhegy alap“ nevű tőke alakult, mely sokáig külön kezeltetett, de Bathyáni püspök idejében a növelde közvagyonában felolvadt.

Az 1764 évben Lukáts János tanári székéről lemondván, kolozsvári plébános lett, s helyét tanártársa Kósa Ferencz foglalta el, úgy azonban, hogy az eddig Lukáts János által vitt gazdasági teendők nem Kósára, ki a fegyelmi felügyeletet megtartá, hanem Blum Károly újonnan nevezett tanárra szálottak át.

A növelde szabályai lényegben mindig a Sztoyka által előírtak voltak, csak kevés módosításokat tett Bajtay a vizsgálatokat illetőleg, mik azonban a vitatkozásokat nem zárták ki; sőt inkább ez idő óta a vizsgálati és vitatkozási rendszer együttesen kezdett gyakorlatba lépni. Bajtay püspök rendeletére a papnöveldekben szokásban levő közös communiók, assistentiák és heti hivatalok az ebédelőben, mely egyszersmind tanterem is volt (azon helyen, hol most bolt van), nyilvánosan felolvastattak. S a szünnapokra, ha kívánczok, haza boesáttattak. Kósa Ferencz és Blum Károly fokozatosan a káptalanban előlépven, ez utóbbi igazgatói hivatalát Szeredai Andrásnak hagyta, ki azelőtt huzamos ideig a püspöki udvarban volt alkalmazva. A növendékek száma az intézetben folyvást szaporodván, az eddig levő alapok gyámolítására szükségesnek tartá Szeredai András megkérni a püspököt, hogy Demeter Márton prépost nagy-szombati alapítványát ezen növeldebe áthozassa, mi annál is inkább megtörténhetett, minthogy már néhány év óta oda növendékek nem küldettek.

A fenérintett alapítványi gyógyszer-tár sok bajt okozott a papnöveldeknek. Jó volt ugyan azon számítás, hogy szükség esetében olcsóbban jönnének a gyógyszerek és egy városban a gyógyszer-tár jövedelmi forrás is lehetne; hanem az illető kezelők érdeke oda működött, hogy a gyógyszer-tár haszna lehetőleg másoknak jusson, mi a papi szelid kormány alatt álló javaknak régi sorsa.

Innen történt, hogy 1765-ben a már rég elhanyagolt gyógyszer-tárt püspöki beleegezés mellett 2500 frtéért Paulini György gyógyszerésznek eladták azon érdekes feltétel alatt, hogy a 2500 frt. legyen befektetve a gyógyszer-tárba, mit

biztosítékul tekintettek, s ezen befektetett tőkéről Paulini fizessen évi kamatul 150 frtot. Ő rá állott örömet. Használta a gyógyszerertárt 1770-ig; s akkor kezdék számíthatni, hogy a tőkéből egy krt sem fizetett és a kamatokból 400 frton felül adós maradt, midőn meghalt. Ekkor a gyógyszerertár újból a papnövelde tulajdonába vissza esett; azonban Paulini özvegyének némi vigasztalására s azon reménye miatt, hogy majd kap ő magának egy gyógyszerész férjet, a gyógyszerertárt használat végett neki átadák. De semmi sem mulandóbb a világon, mint az özvegyek által reménylett házasság sikere. Azért nem lehet esudálnunk, ha Paulininé eltűnt reményei után a gyógyszerertárt tényleg oda hagyta, s a gyógyszerertár két évig zárva állott. Nehogy a gyógyszerek elromoljanak, 1772-ben Müller Ferencz chirurgussal úgy egyezkedtek, hogy ő 1200 frtéért a gyógyszerertárt vegye meg és három év alatti részekben fizesse le; a növeldek pedig adjon fél áron orvosságot. Ezek biztosítékára Müller kezesekeket állított, kik ígérték, hogy ha Müller megszöknék, vissza hozzák. E felett le volt kötve feleségének egy háza, szőlője és maga a gyógytár. Hanem Müller semmit sem fizetett s egy darabig magának gazdálkodván megszökött. Ekkor kitűnt, hogy a lekötött csekély biztosíték is rég el volt adva. Látván tehát a káptalan, hogy az emberek csalárdsága és a gyógyszerészek vetélkedése miatt e gyógyszerertárnak eddig haszna nem volt, ezután pedig jövője sincs, Bajtay püspöknek beleegyezése mellett 1773 febr. 3-án leendő árverezés utján eladását határozta. Ki vala hirdetve e határozat csaknem minden erdélyi városban; de gondoskodva volt arról, hogy a gyógyszerertár nagyított és terjedés által még inkább növekedő hírek miatt megrendült hitele a vásárlók minden ingerét megszünteste. Ugy is történt. Az árverésre senki sem jelent meg. A gyógyszerertár megsemmisült és csupán a helyet lehetett eladni gr. Bánfinó, Barcsai Ágnesnek 850 frton, mi a megszökött Müller után még néhány frttal növekedvén Sztoyka-féle gyógyszerertári alap név alatt a növeldei péztárba jött.

De térjünk vissza a növelde történeteteinek fonalához. Bajtay némely növeldei ügyekben új rendet ohajtván, 1765-ben november 4-ről kelt X. pontu rendeletét Szebenből át-

küldötte püspöki tanácsának és annak fogamatba vételét sürgette. Elvül mondja ki, hogy az iskolai év mindig lelki gyakorlatokkal kezdődjék; legyen a papnöveldében az igazgatón kívül egy rendes főigazgató, (Pro-Director) és egy állandó lelki- vagy gyóntató atya; meghatározza a kánonok-tanárok teendőit; kötelezi az igazgatót, hogy hónaponként a papi erényekről tartson a növendékeknek beszédeket; kiszabja a szünnapokat stb. Ezen pontok gyakorlati fontossággal bírnak, és a növelde életében mostantól fogva a rendszer lényeges részeit képezik; de az évi vizsgálatok s vitatkozások terén is felüti fejét azon, nagyobb akadémiák példájára vitt megkülönböztetés, hogy a ki nyilvános vitatkozást tart, vizsgálatmentes lehessen. Megjár nagy akadémiákban, hanem hol a növendékek száma csekély, mint itt, az ily megosztás káros eredményeket szül, melyek miatt vagy a vizsgálat, vagy a vitatkozás lassankint elveszti jelentőségét.

Kozma Kelemen királyi tanácsos és a bécsi udvari kancellária előadója régebben a papnöveldének ötezer frtot hagyományozott, mit az 1766. évben április 7-én Fonovits János itteni jézuita ház-főnök, mint megbízott, a növelde pénztárába valahára befizetett. Ezen újabb gyarapodás s a következő évnek azon korszakot képező eseménye, hogy a Lusitán-alap 437,305 rfrt 1 krban a megye közszükségeire jövedelmezni kezdett, és a növekedő igények nemcsak lehetővé, hanem szükségessé is tették a papnöveldéi épület nagyobbítását, melynek a székesegyház szentélye felé álló szárnyát Bajtay püspök megnyújtatta s az alól nyert két szobát háló teremnek, a felettök levő nagy termet tanteremnek szánta. *)

Már régebben is némely papnövendékek Kolozsvárt a jézuiták gondjai alatt növekedtek. Ott t. i. a fen (IV) érintett régi alapítványok egyik része, (mi 1763-ban 21,890 rfrt. és 30 krt. tett,) a jézuiták kezelése alatt központosítva volt; ezen alapítványok jövedelmét rendszeren 6—10 növendékpap élvezte, kiket a jézuiták oktattak és neveltek mindaddig, míg rendjük megszűnván, e teendők majd ex-jézuita, majd kegyesrendi, majd világi paptanárookra bizattak. A kolozsvári aka-

*) Szeredai András kánonok ezen épületrész alapkövébe egy hosszadalmas felíratot készített, mi az ő jegyzetei szerint némely rész-pénzekkel május 16-án 1767-ben letétetett.

démia alkalmas helyül kínálkozott ugyan, de a tanárok el-
látása sok költségbe került, s már többször komolyan szó
volt arról, hogy ezen alapítványok a k.-fehérvári növel-
de alapjával egyesüljenek, mi később megtörtént. Gr. Eszter-
házi Károly egri püspök 1768-ban Bajtainak azon ajánlatot
tette, hogy két erdélyi papnövendéket növeldéjébe a Mind-
szenti fundatoria felveszen, mely kegyét a püspök nagy há-
lával fogadván fel is használta. — Ohajtotta, hogy a honlevő
növendékek rendes tanulmányaik mellett írásbeli munkálatok
készítésében gyakorlatot szerezzenek. Időnként tehát minden
növendéknek bizonyos tárgy felett értekezést kelle készítenie,
mit ő maga személyesen átnézegetett és kijavított.

Az 1769-ik évig növeldék tanrende minden más in-
tézetétől független volt, minek némelykor, a növendékek át-
tétéle, vagy jövede idejében kellemetlen következményei vol-
tak. Azért, hogy jövőre ezen hiányon segítve legyen a káp-
talan tanácsára 1771-től a tantárgyak előadási rendje más
egyházi intézetek közös szabályzata szerint úgy rendeztetett,
hogy az említett évtől kezdve minden négy évben a tárgyak
egy teljesen bevégzett kört képezzenek. Elrendelést azt is
Bajtay püspök, hogy bizonyos Vaszlai féle alapítványnak a
Henter örökösöknél tetemesen felszaporodott hátra levő és a
tőkével együtt per útján fel vett kamatai, (miután a tőke
eredeti rendeltetése szerint a szegény lelkészek pénztárá-
nak sértetlenül visszaadatott,) a papnövelde javára egy kü-
lön Vaszlai nevű alapítványt képezzenek, minek kerek jöve-
delme évenkénti 60 frtot tett. Ezen összeg jelesebb theologiai
munkák megszerzésére vala fordítandó.

Az 1770. évet azon szomorító esemény tette a növelde
történetében emlékezetessé, hogy alapítója és jótevője báró
Sztoyka Zsigmond Antal püspök Medgyesen ápril 21-én, éle-
tének 71-ik évében meghalt. Legutolsó perceiben sem feled-
kezett meg intézetéről, ennek hagyományozván választékos
könyvtárát, melyben a keleti és nyugati egyház atyák mű-
vei becsesek valának. Ehez csatolta értékes régi pénzgyűj-
teményét is (mely később a Batthyáni-intézet könyvtárába
került.) Sztoyka püspök hátra hagyott vagyonának összes
értéke, a tartozás levonása után tizezer tizenyolez rfrtot tett,
mi négy részre úgy osztatott fel, hogy az első a rokonok, a

második a k.-fehérvári székesegyház javára, a harmadik sz. mise alapítványul, a negyedik a szegények felségítésére tőkésítessék. Hült tetemei a k.-fehérvári székes egyház jobb oldali mellék hajójában szent Mihály főangyal oltára előtt nyugosznak, melyeket következő fölírat jelöl: *Piae exuviae excellent. illustriss. ac reverendiss. D. Sigismundi Antonii Sztoyka L. B. de Szala, religione in Deum, fide in Principem, charitate in patriam, sollicitudine in Ecclesiam magni episcopi Transylvaniae, anno salutis MDCLXX. aetatis LXXI. emortuae sub hoc monumento expectant venturi saeculi vitam.* E fekvő helyzete miatt már megkopott és nehezen olvasható felirat felett volt egy főpapi kalap lecsüggő bojtokkal, ez alatt egy korona; a püspöki süveg és páleza egy három részre osztott tér felett áll, melyen felül balról folyam, jobbról várromok, ezek alatt pedig a harmadik részben egy futó szarvas vala látható, akkor midőn azt Szeredai Antal erd. nagyprépost a mult században a székesegyház többi sir emlékeivel együtt lerajzoltatta.

Az eddig mondottakból úgy hiszem eléggé kitünik, hogy Sztoyka püspököt az erdélyi egyházmegyei papnövelde alapítójának méltán nevezzük. Ő a növeldet tényleg megalapította, szabályokkal ellátta, és részére egy növeldei házat épített; ő a theologus kánonoki széket felállította, a papnöveldével kapcsolatba hozta és tankötelességgel felruházta; ő a mesterkánonoki széket kétezer arany alpitványnyal létrehozta, és tankötelessé tette; ő a növeldének egy nagy kertet, egy gyógyszertert, egy sörházat és több szőlőhelyeket, kézi becses könyvtárt és pénzgyűjteményt ajándékozott. E felett a papnövelde anyagi egyéb szükségzeit is fedezte. Az egri egyházmegye lelkes papjai Telekesy István püspököt az egri papnövelde alapítóját hálás emlékezetben tartják; illik, hogy b. Sztoyka püspökről erdély-egyházmegyei papnöveldeink alapítójáról mi se feledkezzünk meg. Régen az ő képe több jótévökével együtt diszíté a papnövelde tantermét. Az idők viszontagsága és a számos költözködés őseink kegyeletének e bizonyítványától megfosztotta ugyan, de a felujuló hálás szeretet találhat módot emlékének és képének ujbolí felállítására.*)

*) Nem dicsekedhetem arval, mintha bár a legfontosabb dolgokat, mik Sztoyka püspök személyének jellemzésére szolgálnak, érinthet-

Az ő elhunytá után Bajtay püspök is hamar követte példáját; a papnöveldeben 1772-ben a papság közadakozása útján felszerelt kápolnát állítatott, melylyel eddig a papnövelde nem bírt, aztán lemondott a püspöki székről s rövid idő alatt 1773-ban jun. 15-én Aradon meghalt. Az ő alapítványá tette lehetségessé azt, hogy a papnöveldeben három rendes tanár legyen alkalmazva, kik a hit- és erkölestant, a jogot és történelmet és a szentírási tanulmányokat egymás között megosztva előadták.

Azonban a növelde még mindig szerény, sőt szegény helyzetben volt, mit leginkább bizonyít azon körülmény, hogy minden új püspököt meg kelle kérni a növelének évenként adni szokott kenyér, ser, fa és egyéb szükségletek fedezetének folytatására. Ugyanez történt Manzador Piusnak 1773-ban történt kinevezésekor is, ki azonban megígérte, hogy a növendékek iránt áradozni fog jótéteményekben. Az ő rövid ideig tartó püspöksége idejéből két tény emlékeztet, minek jelentőségét ha a papnövelde rögtön nem észlelte is, annál inkább érezte később. Ezek egyike vala az any-

tem volna. Azonban legkedvesebb kötelességet mulasztanék el, ha köszönetet nem mondanék fűdő bethlenfalvi Balásy Ferencz török-sz.-miklósi plébános urnak, a honi történelem felavatott barátjának azon szíves-ségéért, melylyel több ide vonatkozó adatokat velem közleni szíves volt.

Hasonló hálás köszönettel tartozom méltóságos sajió Mán József marmarosi főispány urnak is, kinek leereszkedő jósága, és a b. Sztoyka püspök rokonaival való családi kegyeletes összeköttetése azon keillemes helyzetbe juttatott engem, hogy itt a régi erdélyi püspököknek egy ideig elrejtve hevert, de közelebbről előkerült képei között, melyeknek némelyike ismeretlennő vált, b. Sztoyka püspök képét felismerhettem azon a b. Sztoyka család kezei között levő eredeti rajz fényképéről, melyet a főispány ur ő méltósága nekem átküdeni kegyes volt.

A két arczkép fővonalai tökéletesen találunk; s a különbség csak az, hogy a b. Sztoyka család kezei között levő rajz Sztoyka püspök életének utolsó tizedéből látszik származni, míg az itteni rajz őt életének delén, püspöki öltözetben, az önérzet, erőly és méltóság élénk kifejezésével tünteti fel. Feje keillemes alakú tojásdad kört képez, haja dús fodrokban, homloka közepén kétfelé válva ereszkedik le a váll felé, a nélkül, hogy ezt érintenő; homloka és szemöldöke nagy és kifejezésteljes; szemei gyenge kékek, orra szabályos, ajkai mintha szólni akarnának; álla borotvált, arca telt és egy kissé a bal váll felé van fordítva melyről püspöki kereszt függ le.

jával Mária Therésia királynővel együtt uralkodó II. Józse látogatása Károly-Fehérvártt.

1773-ban máj. 24-én délután öt óra felé érkezett ide, s az alsó városban éppen a papnövelde gyógyszerháza mellett levő vendéglőbe szállt, hol a katonaság, papság és polgárság ünnepélyes hódolatát benutató. Másnap $\frac{3}{4}$ 9 órakor a székes-egyházba feljövén a Mária oltár előtti első padban olvasott misét halgatott, minek végével a székesegyházat szépsége miatt megdicsérte. Egészen katonai dolgokkal lévén elfoglalva, mellőzte a látogatásokat, mik helyet a vár-művet és a katonai czelokra alkalmas épületeket nagyon részletesen megvizsgálta. Május 26-án korán reggel Zalathnára rándulván, estvére ismét visszajött, és Szebennek vette útját.

A másik érdekes jelenet vala a jézuiták rendének ugyanazon évi augusztus havában történt eltörlése. Ennek K.-Fehérvártt a várban jelentékeny telke vala, egy papnövelde czéljaira alkalmasnak látszó épülettel. E két esemény azért fontos, mert a növeldének tetemes költözködések okozott, miket csak II József halála után végezett be. — Manzador püspök Szebenben 1774 elején látogatást tévén, véletlen forró lázba esett és augusztus 30-án élte 70-ik évében meghalt.

Utánna gr. Kollonitz László nagyváradí prépost leve erdélyi püspök, kinek a növelde újból ajánlva volt. Az ő ünnepélyes bevonulása emlékére a növendékek kinyomatott elegiákkal, s előtte megtartott vitatkozásokkal kedveskedtek. A Manzador püspök által egyidőre oldalmelletti kánonokká tett Szabó Mihály, újból elfoglalta elhagyott tanári székét. Boér Imre énekes kán., ki 1758-ban könyvek szerzésére 200 frt. alapítványt tett, 1775. márt. 31-én meghalván a növeldének 400 frtot hagyományozott. E miatt a káptalanban fokozatos előlépés történt, mi a növeldét is érintette; ugyanis a következő év elején, miután Kollonitz az ötödik kánonoki széket főesperesi rangra emelte, Szeredai András növelde igazgató főesperes, Szabó Mihály theologus, Lukács János később Szeredai helyett növelde igazgató, mester, és Barcsay József iskolás kánonok lett, mi a tanári személyzetben is változást okozott.

A kolozsvári papnövelde ügye Kollonitz püspöknek sok gondot okozott; a jézuiták rendje megszűntével négy ta-

nári széken részint ex-jézuiták, részint világi papok működtek ugyan, de minthogy a tanári testület fentartása így költséges volt, a tanári teendők 1776-ban egyidőre a kegyes rendiekre bizattak, és pár év múlva megszűntek.

Ugyanis a jézuitáknak ezen években tényleg végre hajtott megszüntetése*) valamint számos egyházi viszonyokra, úgy e növelde történetére is nagy befolyással volt, mit leginkább abban tapasztalt, hogy miután az itteni várban levő jézuita telek a rajta álló Báthori féle szent Istvánról nevezett templommal s épületekkel üresen maradt, és az eddigi Sztoyka által épített, Bajtay által megnagyitott állapotában is szűk papnöveldénél több kényelmet ígért, grof Kollonitz püspök kérésére Mária Thérédia ezen épületet papnöveldei célokra átadta. Ennek következtében a növelde 20 évig használt régi szállását 1778-ban elhagyta és a Báthori templom főajtájához rugó szárny épületbe átköltözött. Mig ezek történtek Kollonitz püspök megtette a kellő lépéseket, hogy a kolozsvári papnövendékek kérdése is rendeztessék. Azért az ő parancsára Lukáts János növelde-igazgató és mester kánonok 1778 évi october 2-án Kolozsvárra átmenvén, Menyhárt András és Vargyasi István III. é. theologusokat Bécsbe Migazzi érsek növeldejébe, Benő József II. é. theologust a Pazmány intézetbe, Pataki András III. é. és István József II. é. theologusokat Budára ugyanazon hó 13-án utra bocsát-

*) A Báthori fejedelmi család vala e rendnek Erdélyben első és legnagyobb jótévéje. Báthori István több kegyes alapítványokat bízott e rend kezelésére, s azt fejedelmileg megajándékozta. Viszontagságteljes vala Erdélyben élete, s ha a jézuiták üldözése, és elűzése a haladás és műveltség bizonyítványa, Erdély Europa többi országait korán megelőzte. Azonban csak ezen évtized hozta meg e jeles rendre a legnagyobb csapást, melyben a rend megszűnt, és vagyona nálunk egy új közalapnak adott lételt, minek egyéb iránt eredete Báthori István koráig felvihető. Ezen alap rom kathol. tanulmányi alap név alatt a többi erdélyi közalapokkal együtt jelenleg is a kormány, illetőleg a kolozsvári magy. kir. vám- és adó hivatal által kezeletik, s a fennebb 35—39 lapon érintett ministeri kimutatás szerint a mult év végén 776,345 frt. 74 kr. o. é. tőkét képviselt; ide járul még az ösztöndíj alap is, szorgalmas tanulók jutalmazására, mi ugyanakkor tett 697, 9) frt. 23 $\frac{1}{2}$ kr. o. é. tett. Ezek bővebb kimutatását l. az erdélyi „Egyházi és Isk. Hetilap“ 1870 évi folyama 58—59 lapján.

ván, Simon István II. éves egyetlen növendékkel együtt az egész alapítványt Károly-Fehérvárra a püspöki szék helyére áthozta.

Kollonitz püspök így a papnövelést egyesítvén, a növeldében a tanári kart átalakította. Szabó Mihály theol., Lukáts János mester, és Barcsay József iskolás kánonokon kívül, Béla József és Burján Mihály rendes tanárokkul meghívtak, s a papnövelde több erők alkalmazásával, és ünnepeyesebben nyílt meg, mint eddig. Ez idő óta öt tanár vala ezen intézetben, kik a növeldéi előjárókon kívül a régi papnöveldeben laktak, mi ez idő óta hittanári ház vagy lyceum névvel is birt a mult század végéig, midőn Jerikó nevet vett fel.

Rövid idő mulva Lukáts János a papnöveldei igazgatóságról lemondván, Kollonitz püspök helyébe Béla József tanárt kinevezte. Azonban az ő igazgatósága rövid ideig tartott, s az alatt a fegyelem nagyon meglazult, minek fenntartására bölcsesség, erély és kitartás szükséges, minthogy e téren az erőltetés épen úgy, mint az engedékenység káros változásokat szokott szülni, mik ha rögtön nyilvánulnak az iskolai fegyelemnek, ha később jelentkeznek, a gyakorlati élet jellemének ártanak. Alatta történt, hogy 1781 jul. 3-án a növendékek sétára mentek, és pedig az igazgató-tanár Béla kíséretében, kit mint ő maga beszéli, a theologusok „temerario consilio, clam me inter se suscepto” titokban és rossz szándékból magok közé vették, és kedvök jött a Marosban megferedni, mely mint Béla megjegyzi, megvala kissé áradva. E merész kíséret szerencsétlenséggel végződött, minthogy egyik növendék Szabó Antal a hullámok áldozatja lett; mire Béla utasítást kapott, hogy a Maros felé sétát ne engedjen. Rövid idő mulva az igazgatóságtól is viszsza vonult.

Gróf Kolonitz László 1780-ik évben a nagyvárad püspöki székbe átmenvén, a halhatatlan emlékü gróf Batthyáni Ignác foglalta el az erdélyi püspöki széket 1781-ben aug. 12-én. Az ő neve püspökeink koszorujában legdiszesebb, és örökre feledhetlen lesz. Kivül esik ugyan e sorok körén elő-

számítani az ő érdemeit, miket Isten és az anyaszentegyház ügyei körül, hazája és egyháza érdekében, a tudományok és művészetek terén szerzett; de azon valódi atyai gondoskodás, gyengéd szeretet és csüggedetlen figyelem, melylyel felkarolta a papnövelde, mint lelkeszkedő papsága oly előiskoláját, minek virágzásától az egész egyházmegye jövő jólléte függ: észrevételi velünk egy jobb korszak hajnalát, mely Batthyáni püspök alatt kiderült és ártalmatlanná tette ama viharral fenyegető fellegeket, melyek II. Józsefnek jószándéku ugyan, hanem honi törvényeink és szokásaink kellő méltánylása nélkül célba vett rohamos ujításai által sok egyházi viszonyoknak kártékony eredményeket jósoltak.

Ha szabad történeti eseményeket és tényezőket egymással összehasonlítani, II. József (1780—1790) kora felülről módon hasonlít a közelebb elmúlt évtizedhez. Akkor is, mint most a régi intézmények halomra döntéséről, gyökeres átalakulásokról, újelvekről és új rendszerekről vala szó; akkor is mint ekkor, magasabb utasításokkal ellátott hivatalnokok egész özöne árasztotta el a két testvér hazát; akkor is mint ekkor maga a papnevelés kérdése politikai számításra alapuló okok miatt nehezítve vala; akkor is mint ekkor a legjobb férfikorban álló, a szív és a lélek adományaival dusan megáldott nagynevű püspök vezeté egyházi ügyeinket s oly viszonyok között, melyeket megváltoztatni nem állá hatalmokban, ildomosság és erélyes kitartás által a kormány iránti köteles engedelmesség fentartása mellett illetéktelen beavatkozásoktól törekedtek megmenteni mindazt, mit megmenteni lehetséges volt. Csak azon különbség van közöttök, hogy míg az egyik főpap, Haynald, eme közelebbiről végéhez ért rendszer erőlködései között, miket a beavatottak sejtettek, ösztönözve érzé magát inkább püspöki székéről lemondani, mintsem meggyőződését, melyet az események fényes győzelemre juttattak, áldozatul dobni: addig a másik főpap, Batthyáni Ignác, határozottan erélyes föllépése miatt, melylyel némely császári rendeletek illetékessége ellen a fejedelem iránt köteles hódolat sérelme nélkül bátran felszóllalt, mindjárt püspöksége kezdetén a felségnek írásban kifejezett haragját kénytelen vala viselni. Azonban Batthyáni öntudatában lévén annak, mit a költő mond: *peragit tranquilla potestas, quae violenta nequit*, kitartó volt és győzött. „*In patientia savitas!*“

Mindjárt püspöksége kezdetén fő figyelmét a papnövelde-re fordítá. Felfogván a dolog gyakorlati fontosságát, növendékeinek önmaga tartott lelki gyakorlatokat. A tanári kart újra szervezte; Bélán és Burjánon kívül a többieket tanszékeiktől fölmentette s helyökbe Boros Józsefet hittanárul, Mártonfi Antalt jogtanárul, Cserei Imrét történelem és szertartás tanárul, Ferenczi Pétert a patrologia, görög és zsidó nyelvek tanárul kinevezte és fizetéseiket rendezte. A két idősebb tanár közül Bélát 600 rfrl, és a hittanárok háza elnökségével, Burjánt 500 rfrl, és a papnövelde igazgatóságával tisztelte meg; a többi négy tanár fizetése 300 rfrt. volt, kik nehogy tanári teendőikben az életfentartás gondjaival töprenkedni s ez által tanulmányaikban hátra maradni kényszerüljenek, hárman a püspöki uradalom pénztára terhére a hittanárok házában teljes ellátást élveztek, a negyedik pedig rendesen papnöveldei tanulmányi felügyelő vala, hol ezért hasonló ellátásban részesült. Minthogy pedig a tanári fizetések alapja 21,114 rfrtot tevő tőke után csak 1266 rfrt. 42 krt. jövedelmezett, mihez a három kánonoki szék az épen most nyert tanmentességért évenként 600 rfrttal járult, mi összesen 1866 rfrt. 42 krt. tett s az így rendezett tanári kar fizetésére elégtelen volt: a hiányt a papnövelde egyéb szükségéi fedezése mellett a nagy főpap saját pénztárából kipótolta.

Ezen nagylelkű intézkedések után meghatározta a papnöveldei tanulmányok belső rendszerét. Nagy sz. Leo pápát az intézet védszentjeül választotta s ünnepét évenként megtartani úgy rendelte, hogy a tanári testület e napra kebeléből válaszszon időnként egy szónokat, ki ezen alkalomra kényszerített és kinyomatandó szent beszédet tartson a székesegyházban. Aquinói szent Tamást, az iskolák angyalát és a hit-tudományok pártfogóját mesterül jelölte ki, kinek tudománya mélységét és erejét, véleményeinek alaposságát és bölcsességét követni és sajátjokká tenni törekedjenek. A tanárok teendőit egyenkint körvonalozta, a tanulmányok azon körét, melyre megkülönböztetett figyelem fordítandó, kijelölte; a szentírási tanulmányokból határozottan kizárta a régi atyák előtt, különösen sz. Ágoston, aranyszáju szent János, sz. Ambrus és Jeromos műveiben ismeretlen képletek és átvitt értelmek utáni töprengést; a hit és erkölcs tanulmányokból

a lehetőségi és valószínűségi (possibilismus et probabilismus) kérdéseket, egy más isteni gondviselés törvényeit, a képzelt térek minőségeit és a gyakorlatból kiesett tévtanok gyümölcstelen bonczolgatását; a jogi tanulmányokból azon ügyvédeskedő irányt, mely eltekintve a törvény lelkétől a betűt kinozza és az értelmet öntettségének feláldozza: mindezt határozottan kizárta az iskolából, anélkül hogy a fontosabb és szabad vitatkozás tárgyát képező vélemények alapos megismerésének útját elzárni ohajtotta volna. A növendékek közös összejövetelein közeled és vacsora alatti időben kiszemelt jeles művekből felolvasásokat rendelt; a tanulmányi felügyelő által „circulus” neve alatt hetenkint magán vizsgálatokat, minden tárgyból havonként egy vitatkozást és félévénként egy nyilvános vizsgálatot tartatott. Ezekhez a papnövendékek részére új törvényeket készített, melyek által önmagának hitét, tudományát, és erényeit a növendékek lelkébe csepegtetni s a körülményeink között tudni szükséges nyelvek ismerete mellett még a franczia nyelv ismeretének vágyát is felébresztetni törekedett.

Ki nem látja már ezen intézkedésekben is a nagy főpapot, ki papsága jóllétét szívében viselvén, anyagi és szellemi irányban hozott áldozatokkal bebizonyítja, miszerint minden alattvalóinak, de különösen papjainak valódi atyja kívánt lenni.

Midőn Batthyáni püspök ezen elveket és intézkedéseket hivatalának kezdetén kiadta, kora szükségleteinek, az erdélyi egyházmegye igényeinek, valamint azon eshetőségeknek is, mik II. József személyétől újítások alakjában egyházi és polgári téren hamar szétáradoztak, tiszta öntudatával birt. II. József kora, valamint a polgári és társadalmi viszonyokra, úgy az egyházi, iskolai és különösen papnőveldei ügyekbe is nagy befolyással volt. Jóslói tehetség nélkül lehetne látni ama törekvést, hogy a nevelés minden ága kormányi központosítás által politikai elvek hordozójává alakuljon, és magasabb állami czélok elérésére eszközül szolgáljon. Emre törekvés ellen feladata volt Batthyáninak növeldejét jól berendezni és megszilárdítani, mire azon körülmény is ösztönzé, mert a Migazzi féle bécsi papnőveldeben, hova Kollonitz püspök erdélyi növendékeket küldögetett, többé erdélyi növendékeknek hely nem jutott, s a Romával való közlekedés ti-

lalma a német-magyar papnövelde látogatását is magában foglalta azon sokat sejtető indító ok miatt, minthogy a felség egész birodalmában a papnövelés ügyét rendezni kívánja.

Ily kilátások között telt el magános és nyilvános vizsgálatok s vitatkozások sorozatában az 1781 $\frac{1}{2}$ iskolai év, melyben a kimult Tamási György olvasó kánonok a növelde alap javára 400 rfrtot hagyományozott. Batthyáni valamin: ünnepélyesen nyitá meg ezen iskolai évet, úgy ünnepélyesen zárta be azt. Atyai intelmeket intézett a növendékekhez, s meghagyta hogy senki se induljon haza mindaddig, míg leendő tartózkodása helyét be nem jelenti, és az elmenetre az illetékes lelkésznek előmutatandó ajánlati levelet nem nyer, megjegyezvén, hogy mindenki köteles honléte alatt illetékes lelkészének mint egy növeldei előjárónak engedelmessékedni, vásár- és ünnepnapokon karingben a templomban megjelenni, egyébkor rendes papi öltönyt viselni. Megtehetik ugyan, hogy a kisdedek és felnőttek oktatására hitelemzéseket és keresztény oktatásokat tartsanak, de szónoki székéből beszédet tartani ne merjenek, minthogy arra küldetésök nincs, és illetlen dolog annak tanítani, kinek kötelessége még tanulni. Minden vásár- és ünnepnapon gyónjanak, és áldozzanak, naponkint elmélkedéseket tartsanak, s magokkal haza jó olvasmányokat vigyenek, melyeknek elsajátításáról visszajövetelkor kivonatos dolgozat felmutatása által számot adjanak; minden illetlen társaságot gondosan kerüljenek, s kitűzött időre a papnöveldebe visszatérjenek.

Ezen napokban igen fontos királyi rendeletek jelentek meg a szerzeteseknek külföldi főnökeikkel folytatott közlekedése megszüntetéséről, a királyi tetszvény szükségének kihirdetéséről, az „In coena Domini“, és „Unigenitus“ kezdetű, érvényen kívül helyezett pápai bullákról stb; mikre nézve gr. Batthyáni József esztergami érsek maga és a magyar püspöki kar nevében hosszan indokolt előterjesztvényt intézett a fejedelemhez, mi azonban eredménytelen volt. II. József elleumondást nem tűrt, s midőn értesült, hogy a két Batthyáni, a két testvérhaza elsőrangú, vérben és lélekben rokon főpapja egyenlő nézetekben vannak, fejedelmi haragját, melyet VI. Pius pápa bécsi látogatása sem vala képes más irányra terelni, velők kiméletlen rendeletekben éreztette. De valamin

a nap viharok miatt nem változtatja meg jótékony világát, úgy Batthyáni Ignác is e borus napokban megőrizte lelki nyugalomát, s hivatali körében tántoríthatlan volt, papjait a szentszék iránti köteles tisztelet és hódolat érzelmeiben megerősíteni, és az egyházi szellemet hatványozni törekedett. E célból papapjainak a múlt évben egy művet készített e czim alatt „*norma vitae clericalis*“, mi telve van emelkedett intelmekkel és gyakorlati utasításokkal, melyeknek életbe léptetésére most vala legnagyobb szükség, Batthyáni ezen nappjainkban már kevéssé ismert művét papjainak kiosztá, s később a betegek iránti keresztény szeretet gyakorlatának kellő alakot adni ohajtván, Solfi Károly jeles művét is e czim alatt „*Minister infirmorum*“, lefordítá és elterjeszté, s folytonosan arra törekedett, hogy papnöveldéje is a tridenti sz. zsinat határozatainak és a kor követelő igényei nek megfeleljen. Ezért a bécsi egyetemi hittani kar véleményét egy növelde berendezéséről kikérte, s mint a körülmények engedték, figyelembe vette. Továbbá hogy a növendékek a hittudományokra alaposan előkészüljenek, Kolozsvárt a helybeli lelkész igazgatósága alatt, egy Ioyola szent Ignácról nevezett, és külön törvényekkel ellátott növelde állított és tartott fen saját költségén. Ezek felett a növelde ügyeinek avatottabb vezérlete végett egy növeldei négytagu bizottmányt szervezett, és pedig azon módon, mint azt a tridenti zsinat rendeli; káptalanából kijelölte e bizottmány tagjaul Szabó Mihályt, s a megyei papság kebeléből Nagy József k.-fehérvári plébánost; a káptalant és papságot pedig még egy növeldei bizottmányi tag kijelölésére felhívtá. A káptalan részéről Szeredai András, a papság részéről pedig Béla József lyceumi tanár megválasztatván, ezeket megerősítette, és a megalakult bizottmányt egy január 19-éről 1783-ban kelt utasítással ellátta.

E bizottmány feladata volt, a k.-fehérvári, kolozsvári és budai központi papnöveldének valanint, a bécsi Pázmány-intézetnek Erdélyt érintő ügyeire felvigyázni, a növelde dotatioja és anyagi vagyonának kormányzása elveit megállapítani, a növelde gyakran meglátogatni, a tanulmányok felett felsőbb felügyelettel lenni, s a püspöki rendeleteket végre hajtani, melyek között érdekes vala az, hogy minden növen-

déknek három könyve legyen melyek egyikébe olvasmányainak kivonatát, a másikba saját észrevételeit és a szebb helyeket, a harmadikba pedig erkölcsi, szónoklati, s egyéb a lelkipásztorságban szükséges anyagokat jegyezzen fel.

Ezen bizottmány tanácskozásokat tartott, s bár nem egyenlő tevékenységgel, minek egyéb iránt ez idők viszonytása vala oka, Szepesi Ignác püspök idejéig fenállott. Ekkor az 1822-ik évi zsinati határozványok e bizottmányt hallgatással mellőzik, s a házi előjárók havi tanácskozásait léptetik előtérbe.

Az 1783. év elején a trinitarius rendet II. József egy királyi rendelettel megszüntette, mi később tényleg végre hajtott Erdélyben is.

Mielőtt azonban e végrehajtás megtörtént volna, a felség újból meglátogatta Erdélyt s május 30-án K.-Fehérvárrt volt, hol most bővebb látogatásokat tett, mint ezelőtt. Betekintett a tanuló ifjak, és a theologusok növeldejébe, a Báthori templomba, s más középületekbe, sőt a hittanárok házába is, hol tanácsosai hátrább maradván, csak Buxbaum követte a fejedelmet, ki elébe négy tanár a kapuig lejött. Ekkor, mint Béla a hittanárok házának elnöke beszéli, kérdezte tőle a fejedelem, mi volt azelőtt ezen épület? mire felelé, b. Sztoyka püspök által épített papnövelde, mely ő felségének bol. emlékü anyja Mária Terésia kegyes engedelmeivel innen rövid idő előtt a megszünt jezuita rend residentiájába átvonult; s azóta négy hittanár lakik itt, és a termék lyceumi tantermekül használtatnak. De vága bele a fejedelem, van Kolozsvárrt akademia; mire Béla megjegyzé, hogy a hittanulmányok ott nem adatnak elő. Erre a fejedelem folytatá: az ifjuságnak hasznosabb, ha tanulmányait ott folytathatja, a hol kezdette, egy egyetemenél, melyen különféle tudományok előadatnak; s miután a bölcsészeti tanulmányokat végezte, ha van hajlama, próbálja erejét a theologiában; ha látja hogy nem halad, vagy akár megfogy kedve, akár más irányra változik, más tanulmányokhoz fordulhasson, melyek által az államnak hasznos polgára lehessen. A papnövelde folytatá a fejedelem, csupán azért látszik itt szükségesnek, hogy a 15 napnyi időig itt mullató püspöknek le-

gyen ki gyertyát tartson, s midőn templomba megy, be és kikisérje. Béla bátorságot vett magának megjegyezni, hogy midőn a theologusok egyik része Kolozsvártt tanult, akkor is valának itt papnövendékek, noha kisebb számmal. Igen monda a felség, mennyi az assistentiára elég vala; ám-bár elég van itt szerzetes, ki azt végezhetné. Erre a fejedelem a folyosóból, hol a négy tanár előtt Buxbaum kíséretében e nyilatkozatok történtek, eltávozott. Egyébiránt ezen látogatási alkalommal a felség azon nézetét is nyilatkoztatá, hogy a theologiát Kolozsvártt az akadémián lehetne tanulni; A Báthori féle szent Istvánról nevezett templomban pedig elhatározta, hogy abba gerendázatokat illesztvén raktárnak fogja használtatni. Mindkettő teljesült. E szép templom azóta mainapig katonai raktár lett, s a növelde pedig még ezen évben Kolozsvárra költözött. Ugyanis b. Bruckenthal Samuel erdélyi kormányzó a fejedelemnek 1783-ban ápril 22-én már kiadott, és Magyarországnak csak három papnöveldét engedő rendeletét azon kijelentéssel tette át a püspökhöz, hogy ezen évben a k.-fehérvári papnövelde a többi püspöki lyceumok példájára megszűnjék, és növendékei a kolozsvári egyetemre átköltözzenek.

Ekkor több tantervek készitettek, előbb hat, aztán öt évre tétetett a hittanulmányok tanfolyama; és ezen intézkedések előtt meg kelle hajolni.

1784-ban october elején a k.-fehérvári papnövelde a kolozsvári plébánia lak azon részébe, hol későbbben a püspökök laktak, áttétetett. A tanrend azon módosításon ment át, hogy a lelki pásztorságtan, mint emez idő óta külön tantárgyat képező tanulmány a rendszerbe illesztetett. Itt a növendékek száma 36—48-ig emelkedett. Ezen költözködésből sok kellemetlenségek és károk érték a növeldét, s azon nehézségek, miket a káptalan 1783 évi július 22-én a püspök elé felterjesztett, nagyobb részt felmerültek. A növelde egészen saját erejére vala utalva, a tanári kar fizetését valamely külön királyi vagy országos alapból reményleni haszontalan álmadozás lett volna; a tanárok sem rendes szálláspénzt, sem szállást nem kapván, saját fizetésükből kelle fogadniok, míg K.-Fehérvártt a sok üresen maradott épületeket vizsgálgatták, becsülgették, és úgy a régi mint az új

papnöveldét tényleg katonai ezélokra lefoglalták. — Mig ezek történtek, Batthyáni Ignác saját püspöki lakát diszesen helyre állította, s azon szerkezetbe helyezte, melyben az mai napig áll; azon növendékeket pedig, kik eddig Budán 7, Bécsben 3, Egerben 2, és Pozsonyban is ketten valának, utasította, hogy jövő évre a kolozsvári növeldebe haza jöjjenek. Erdélynek Magyarországtól némi független helyzete ugyanis, most a püspöknek lehetőségessé tette, hogy papjai Erdély területén egy központi helyen együtt növekedjenek.

Azonban a kolozsvári növelde élete csak három évig tartott, és pedig oly jellemvonásokkal, mik a növendékek jó igyekezete mellett, a püspököt kellemetlenül érintették. Ilyen volt azon itézkedés, hogy a tanári testület nem a püspök, hanem a kolozsvári tanulmányi bizottmány hatósága alatt álljon; hogy fizetést a tanulmányi alaphól kapjon; a növendékpapok a püspöknek isteni tiszteletnél assistálni ne tartozzanak, és öltözetök a többi központi növeldek é mintájára legyen szabva stb.

E bajokon segíteni látszott az 1784 évi szeptember 20-én kelt ama királyi leirat, melyben minden érseki és püspöki megyének házi növelde tartása megvala engedve. Hanem hamar ellenkező rendelet jött, és az állapotok ugy maradtak mint előbb; sőt 1786. II. József hathatósan követelte, hogy az erd. papnövendékek Kolozsvárról Pestre menjenek az ottan felállított központi papnöveldebe. Ez is teljesült. A kolozsvári papnövelde ingóságai elárvereztettek, s némely a tanfolyamot végzett növendékek K.-Fehérvárra visszajöttek. Ezeknek nem lévén lakhely sem a Sztoyka féle régi növeldeben, sem a Kolonitz püspök által nyert jézuita telken, melyek már katonai ezélokra valának alkalmazva, kénytelenek voltak az ekkor némi lázongási zavarok miatt üresen álló kisebb növeldet igénybe venni. Azon harmincz növeldek pedig, kiket Batthyáni Ignác Kolozsvárról Pestre küldött, élénken bebizonyította, mit szült a lángbuzgalmu főpap eme nagy nehézségek között is ernyedhetlen buzgósága. Ugyanis ezen növendékek képesek voltak a magyarhoní papnövendékekkel nem csak versenyezni, hanem őket felül is mulni, a mennyiben 25-ön kitünő bizonyítványt érdemelték s a többi öt is jó osztályzatot nyert. E feltünő siker és szorgalom párosulva példás mar-

gaviselettel, hamar feltűnt a tanárok előtt, és Chiolich Miksa a pesti egyetemen az erkölestannak rendes tanára nyilvánosan bizonyosságot tett arról, midőn a növendékpapság jelenlétében az erdélyiekhez fordulva monda: „Jól ismerem a ti püspököket, (gróf Batthyánit, a romai Colleg. Apollinareból, hol együtt voltak,) és tudom, mekkora buzgalommal van ő Isten iránt; de ha ide jőne, a ti nagy számotokból nem választana magának másokat, csak az övéit.”

De Pesten sem vala huzamos ezen őszpontosítási elméletnél fogva oda áttett növelde tartózkodása. II. József életének végét közeledni érezvén, rendeleteit visszavonta, min-dennek a régi állapotba visszahelyezését megengedte, s 1790-ben meghalt. Így négy év múlva a növendékek Pestről haza jöttek, s K.-Fehérvártt egybegyültek. A hittani foyam újból a rendes négy évre határoztatott, minek két évi előkészületi tanfolyam volt elébe bocsátva. Minthogy a hon őszpontosított papnövendékek a kis növeldeben nem fértek, s magok az itt növelendő világi ifjak is alapítványaik élvezésére a kis növeldebe maholnap visszatérendőek voltak, a régi papnöveldei épületek pedig katonai czélokra már berendezvék, Batthyánnak lépéseket kelle tennie, hogy egy papnöveldeinek alkalmas helyiséget szerezzen.

A kersztény foglyok kiváltására alapított trinitariusok rendjének vala a károly-kehérvári vár éjszaki szegletében a székes egyház és püspöki lakka átellenben egy szerzet-háza, mely csendes helyzetnél fogva a tanulmányok zavar-talan folytatására előnyösnek látszott. A rend megszűntével 1786-ban ápril havában ezen épület a mellett e levő templom-mal együtt papnöveldei czélokra már át vala adva, hanem ugyan azon évi júliusban új királyi rendelet következtében katonai korházzá alakult át.

A szerzetház alatt levő jeles kétsoru pince, s számos földszinti helyiségek e czélra jó szolgálatokat tettek. Azon-ban a szerzeti emelet nem elég magas és világos szobáival a katonai hatóság nem volt megelegetve. Leszedték tehát a fedélzetet, s az épület falait fél ölnyivel feljebb emelték, mi-nek jelei a ház vársánczokra néző oldalán ma is világosan kivehetők. Ugylátszik hogy az ezen szerzettel kapcsolatban levő templom átalakítása, és gerendázatok általi felosztása is

a katonai hatóság munkája. E templom alatt régen nagy-szerű sírbolt volt; a halandók nem gondolák egykor, hogy oda behelyeztetni kívánt poraikat, betolakodott boros hordók fogják háborgatni.

Batthyáni utánjárásának az leve eredménye, hogy 1792-ben ápril havában az egész épület egy papnövelde és csillagda berendezésére a püspöknek átadatott. A templom homlokzata fenn csillagdává alakult, alatt pedig, földszint nyomda nyílt; és belsejében a Batthyániról nevezett jeles könyvtár felállított. A papnövelde ezen újonnan nyert épületben 1792. október havában megnyílt, és csaknem 80 éven át itt állandó szállásra talált, s nyugodtabb napokat élvezett, mint eddig. Maga az épület összehasonlítva a régi Sztoyka féle, vagy a jézuita épületekkel, melyek egykor növeldei ezélokra valának alkalmazva, ezeket nagyság berendezés és nyugodt helyzet szempontjából felülmulja ugyan, hanem udvara és kertje sokkal csekélyebb lévén, mint az utóbb említett jelentékeny jézuita teleké, nem nyújt elegendő kényelmet sem a folyvást növekedő személyzeti, sem a gazdasági és háztartási igényeknek. De azon tényezőre, ki e hiányokan segitend, miután sürgetőbbek is lennének, sokáig kell még várakozni. A lángbuzgalmu főpap, növeldejét saját székhelyén újból berendezhetvén, mindent elkövetett, hogy papságában az egyházi és magasabb tudományok iránti vonzalmat és szeretetet felébreszsze. E végre miután azon tervéről, hogy Erdélyben egy tudós társulatot alakítson, a kiviteli nagy nehézségek miatt lemondott, az arra szánt összegből ezen években egy kellően felszerelt csillagdát állított, mely mellett gazdag könyvtárát, egyházmegyéneknek eme díszét felállítatá s azok fentartásáról a mennyire a körülmények engedték gondoskodni kívánt; a többit a jövődre, utódaira, a tudomány és közérdek iránti részvét és buzgalom lelkére bízta, mi napjainkban csüggedezni látszik. (Alapító levele, mint a múlt századi áldozat készség egyik becses gyöngye, s a papságban előmozdítandó tudományos szellem hathatós eszközének egyik okmánya megérdemli, hogy e sorok mellé igattassék.) Ugyanazon ezélra az egyházi élet köréből gyakran közérdekű kérdéseket tűzött ki, melyeket minden papnak írásban kelle megoldani, s a főpásztornak beküldeni; szán-

déka vala régebben a papnövelde részére merőben új törvényeket adni, hanem részint sok teendő, részint pedig a növelés terén tett újabb mozzanatok figyelemmel kísérése, és leginkább a visszaállított papnöveldekben követendő fegyelmi elvek megállapításának bevárása e terv kivitelében gátolták. Azonban más irányban több fontos intézkedéseket tett, mik között sajátos azon határozata, melylyel a papnövendékeket minden áron valami tisztességes kézi munkára akarja szoktatni; az pedig, hogy a német nyelv mint az egyházmegye számos hiveinek anyja nyelve, minek ismerete minden erdélyi papnak kötelessége, hetenkint egy pár óráig előadassék; hogy a papnövendékek az erkölestani elveknek egyes esetekre alkalmazásában (*casuistica*) gyakorlottak legyenek; hogy az egész szentírásból, s az atyák nevezetesebb műveiből magoknak kivonatokat készítsenek, hogy a hit szó-noklat tanban (*homiletica*), a hitelemzés tanban (*catechetica*), s a tridenti szent zsinat rendeleteinek ismeretében alapos jártasságot szerezzenek: mindez élénken bizonyítja Batthyáni püspök nagyságát, ki kora szükségeit nem csak érezte, hanem éles tekintetével előre felfedezte, és óvszereit gondosan megrendelte. A megyei papság foglalkoztatása végett kitűzött gyakorlati tantételeket a növendékek által is feloldatni rendelte, hogy ez által is a hittudományokban behatőbb jártasságot szerezzenek.

Batthyáni már II. József életében többször érezte, hogy a kormány beavatkozásai miatt szenvednie kell.

Illyen alkalom vala a Drombár és Alvincz miatt a székesegyház részére a királyi kincstár által kezdett per is, mely huzamos ideig folyt. *) 1792-ben Batthyáni a Drombárra vo-

*) A fenn 21 lapon érintett királyi adományozó levélnek Drombárra vonatkozó záradéka ellen már b. Sztoyka püspök tiltakozott, felhozván, hogy Drombár régen is a püspöki uradalomhoz tartozott, s ha onnan a székesegyház részére kiszakítva és külön felállítandó, sok költséget igénylő tisztség által kezelve lenne, mi minden esetre szükséges a kiszakítás esetében, akkor az országgyűlési határozat és királyi megerősítés által szem előtt tartott czél, a székesegyház segítése, elérhetlen, minthogy a kezelés a jövedelem jobb részét felemésztené. Azért kérte Sztoyka: „*dignaretur sua Majestas SSma saepe mentionatam possessionem Drombár cum caeteris Dominii Albensis possessionibus, prout eandem Incl. Status et ordines secundum promptum suum propositum regiae sub au-*

natkozó igényekről káptalanától egy bizonyítványt kérvén kijelenté, hogy „ab illo momento temporis, quo sive complatione adgravetur Episcopatus, sive etiam illius (Drombár) possessorio excidere debeat, manum de tabula accepturus sim. Novi quidem episcopos in pias causas etiam e mensa sua debere erogare, fines tamen nemo determinavit hactenus, liberum proinde erit, si aliqui voluerint, in ecclesiam, aut illius loco in alios pios fines convertere id, quod stante administratione hodierna, in fabricam ecclesiae convertendum esset etiam deinceps; illud etiam considerationem meretur, quod vicinum possessorium a longo tempore inhiat jus invadere ecclesiae, etc.“ Erre a káptalan egy bizonyítványt adott ki; hogy a székesegyház a püspökség visszaállítása óta soha sem birta Drombárt; hogy a székesegyház annak birtokba vétele után soha sem vágyott; s a káptalan jelenleg is azt véli, miszerint Drombárnak átadásával a székesegyházat nagyobb kár érné, mint haszon. Mert: futurum inde non temere credi potest, ne Domini pro tempore Episcopi propter id, (Drombár átadásaért) suas a cura, reparatione, exornatione, sartorum tectorum, internorum, externorumque conservatione illius, manus retrahant, quo facto, ad haec procuranda non modo proventus ex illa possessione obventuri per se exigui futuri, sed ne omnis quidem illa ipsius dos quae aliunde tenuis est, foret unquam pro omnibus casibus et eventibus suffectura. Ezen pernek a kir. főkörmányszéknél előadója Mártonfi József később erdélyi püspök, úgy vélekedett, hogy a kincstár és a székesegyház követelése a püspökség ellen helyes, ki midőn erdélyi püspök lett, azon érdekes helyzetbe jutott, hogy Drombárnak birtokosa lett. Mint erdélyi püspök azonban megnyugodott azon elvben: qui sententia iudicis mediante possidet, censetur juste possidere. Azonban a per avval végződött, hogy Batthyáni a kir. tábla előtt a pert a a fiscus ellenében megnyerte, s a káptalan megtartása miatt

ni praeteriti diaeta, sibi facta deferendi studium, e registro fiscalitatum exemierunt, articuloque diaetali inseruerunt pariter, pro exemplo declarare, pro que tali declaratum simpliciter ratificare et confirmare, fructuumque ejusdem possessionis applicationem suae ipsius fidei, quam ecclesiae suae iuravit, cuique decuplo etiam plus, quam possessio isthaec reddit, ex sua mensa Eppani annuatim impendit, concedere et committere.

a kincstár részéről fellebbezés nem történvén, az ítélet jog érvényre emelkedett. Ezután emlegetni kezdték, hogy az egész püspöki uradalom 8000 forintig lévén az erd. püspököknek lekötve, (arról, hogy az uradalmat azóta a püspökök jobb karba hozták, tudni nem mitsem akartak) ezen összeg a püspökségnek lefizették s az uradalom elvételét. Ez a fenyegetés egy neme volt, de csak annyiban teljesült, hogy 1799-ben Drombár és Alvincz egy időre az uradalomból kiszakítatott. Batthyáni nagy áldozatainak egyik jövedelmi forrása az uradalom lévén, eme törekvések neki nagyon kellemetlenek valának, ki egyébiránt utóbbi éveiben is megőrzé azon gyöngéd figyelmet és gondosságot a növelde iránt, melyet kezdet óta vele éreztetett. Rendelkezéseit a növendékpapok ügyében, még első elrendeltetésök oklevelét is egyenesen a papnöveldei igazgató kezeibe küldötte, ki a papnövelde kezdete óta „Praefectus Seminari“ nevezettel birt. A II. József által felállított központi 'növeldek' előjárói azonban „Rector“oknak hivattak. E szokás később általánossá vált. Nálunk Mártonfi József püspök vala első ki a papnövelde igazgatóját Rectornak nevezte. Batthyáni Kacza jövedelmét is a papnöveldeknek utalványozta. Elrendelte, hogy azon növendéknek, ki a papnöveldekben meghalna, a papnöveldekben levő vagyona költségek fejében a ház javára maradjon. Értesülvén arról, hogy Komáromi növendékpap szünidőre olyan helyre ment, hol pap és templom közel nem volt, s e miatt szentségek nélkül mult ki, szigoruan meghagyta, hogy senkit haza bocsátani mindaddig nem kell, míg ki nem mutatja, hogy leendő tartózkodási helyén szentségekkel élhet, és az isteni tiszteletben részt vehet. Ez vala utolsó rendelkezése, főpásztori gondosságának mintegy hatyu dala, melylyel a növendékeket szünnapjaikban is kísérte. De klönösen élete vala lejelesebb példányképe a papi jellemnek, feltüntetvén a munkásságot, az erkölcsök szigoru gyakorlatát, a vallásos érzelem mélységét, a tudományok forró szeretetét, az egyház ügyeinek áldozatok által tett elősegítését, mik őt Erdélyben örökre feledhetletlenné tették. Meghalt 1798. nov. 17 napján.

Hamar utóda lett Mártonfi József, ki 1799-ben mártius 14-én erdélyi püspöknek vala nevezve. Azonban ama napok borus eseményei, VI. Pius fogsága, és bekövetkezett halálála

s VII. Pius megválasztásának bevárásai szüksége okozá, hogy csak 1800-ban nov. 23-án foglalta el püspöki székét. Az ő kormányzását erély, bölcsesség és a részletekbe ható avatottság jellemzik. Nagy püspök nyomdokaiba lépven, a papnővelde ügyét is szíven viselte. 1800 évi dec. 13-ról Szeredai Andr. Zsigun. nagy prépostot a püspöki lyceum főigazgatójává nevezte, és egy terjedelmes utasításban az intézet vezérlesei elveit szívére kötötte. A következő évben XXVII. pontban a nőveldei szabályokat új alakban megállapította, és sept. 29-ről terjedelmes rendeletet adott, melyben a régen szervezett papnőveldei bizottmány élénkebb működését sürgeti, a nővelde napi rendjét átalakítja, a lelki és más erény gyakorlatok idejét, a tanulmányok és szünnapok rendjét és terjedelmét meghatározza. Ezen szabályzat mintegy kivonatos összegét képezi azon elveknek, miket a papnővelde kormányzásában püspöksége alatt követett. A papnőveldei bizottmány is hamar megkezdette működését, és tanácskozásainak eredményét jegyzőkönyvileg a főpásztor elé terjesztette. Elvül kimondá, hogy a papnővelde alapítványát, és mind azt a mi ily czímen később bejön, soha semmi szín alatt sérteni vagy kisebiteni nem szabad. A papnővelde jelen anyagi állapotát rendbe kell hozni; a veszélyben forgó tőkéket biztosítani, a kamatokat beszedni. A számadások készítésénél minden egy frton felüli összeg nyugtatóvánnyal igazolandó, azon alóli kiadások pedig csak úgy tehetők, ha egy nappal előbb az igazgatónak bejelentvék, hogy minden önkény távol legyen. Főzőnők és szolgálók helyett állandó szakácsot kell tartani, kit kellő számu kukták és kályhafütők segítsenek. Legyen a koszt az előljárók és növendékek asztalán ugyanazon edényekben, és izben készítve, naponkint négyféle. A bor kezelésről külön könyv vezetessék, és az előljárók s növendékek asztalára egy s ugyanazon bor tétessék. Meg van határozva a szolgálati személyzet száma és az ügyvitel egyéb gyakorlati elvei, miket Mártonfi püspök 1802 nov. 20-án megerősített. Azonban efféle elveket könnyebb összeírni és megerősíteni, mint a gyakorlatba bevinni.

K.-Fehévar környéke Erdély szebb kilátást nyújtó helyei közé tartozik. A Maros völgye a két Küküllő, Ompoly és Sebes völgyeinek egyesítése által a város körül kitágul,

s termékeny határaival és szőlő hegyeivel dicsedik; az egyik háttérben a Maros jobb partját az aranybányák itt ott erdőkkel feltüntető hegyei, bal partját pedig a szászsebesi havasoknak a hátszegi havasok felé irányuló szárnya ékesíti, s a völgyben körül helyezett számos községek K.-Fehérvárnak előnyös helyet biztosítanak.

Azonban a Maros és Ompoly gyakori áradásaiból szét-szorva maradó, tó fészkek, és némely állandó mocsárok, mik a Maros régi medrét jelölik, és egészen a város közé behuzódnak, valamint más apró körülmények is, melyeken változást tenni egy jobb izlésű kornak lesz feladata, egészségi szempontból kényessé teszik K.-Fehérvár környékét. Ennek szeszélyeihez az erősebb testakattal bírók könnyen alkalmazkodnak ugyan, de sokaknak, míg az éghajlattal megbarátkoznak, lázas rohamokkal kell megküzdeni. S e bajok még tetemesebb terjedelemben mutatkozának, ha a város környékén nem volnának gyakoriak ama felüditő szellők, melyek az itt központosuló völgyek valamelyikéből különösen melegebb napokban e táj fölött lengeni szoktak.

A növendékpapok Erdély minden részéből ide gyűlekezvén gyakran érzik ama változásokat, miket ezen éghajlat egészségökön létre hoz. Betegségi esetek nem tartoznak a ritkaságok közé, sőt Mártonfi papnöveldei bizottmánya a betegségi esetek megelőzésére jónak találta ajánlani a püspöknek, hogy minden növendéket csak jó eredménynyel kiállott orvosi vizsgálat után vétessen fel. Ezt Mártonfi nem tartá szükségesnek, megelégedvén avval, ha a növendékek egészségi állapotjokról rendes orvosi bizonyítványt mutatnak fel, később azonban behatóbb orvosi vizsgálatra vala szükség.

Sajátságos intézkedése vala Mártonfi püspöknek, hogy a papnöveldeben szokásos „ductori“ tisztelet a növendékek egymás után rendre viseljék, hogy megtanuljanak előljárni és engedelmeskedni, melynek egyikét a másik nélkül elsajátítani nem lehet.

A dohányzás, eme napjainkban is folyvást terjedő szokás tilalma és annak megszegése mint veres fonal vonul át a növelde életében. E tilalom a jelen körülmények között nem szeszély szüleménye, hanem egyebek mellett a növelde s a vele kapcsolatban levő könyvtár és csillagda érdekében

figyelembe veendő tüzkár elleni biztonság követelménye. Azonban Mártonfi püspök az elv fentartása mellett kész volt egy külön szobában a dohányzásra engedélyt adni azoknak, kik orvosi bizonyítvánnyal kimutatják, hogy anélkül egészségi állapotjuk szenvedni fog.

Ezen részletek érintése után illik, hogy azon fontosabb jótékony alapítványokról is kegyelettel emlékezzünk, melyek Mártonfi püspök kormánya alatt létre jöttek. Ezek között méltán első helyre tehető Szeredai András Zsigmond prépost és növeldei főigazgató alapítványa, ki miután bizonyos Somlyai féle perben 4700 rfrtot megnyert, azt egy Erdély határain kívül nevelendő theologus alapítványául letette; és később 1805. június 29-én végrendeletileg hagyott 12,500 rforinttal oly módon nevelte, hogy az három növendék részére és az egyházmegyei Directorium évenkénti kinyomtatására elégséges vala, míg a pénzdevalvatio ezen alapítványt tetemesen megcsökkentette. Hasonlag Bálinti Gergely gyergyósz.-miklósi esperes-plébános öt ezer forint alapítványt tett egy Nagy-Szombatban tanulandó növendékpap részére s később ígérte, hogy ha ezen alapítvány onnan Erdélybe átjönne, annyira fogja azt nevelni, hogy három növendék nevelésére elégséges lesz. Ugyanő 1000 rfrt. alapítványt tett azon czélból, hogy annak kamatja a növendékek között kiosztandó breviumokra forditassék. Maga a felsíki papság tudván a növelde szerény helyzetét s a folyvást növekvő igényeket, 625 rfrt. összeget gyűjtött, s a növelde vagyonához ajándék képen letette. Kovács Simon altorjai plébános a növelde és papi nyugdíjalapnak 300 rfrtot hogyományozot. Mártonfi püspök a három papnöveldei előljáró élelmezési alapja gyanánt 1200 rfrt alapítványt tett, melyet a püspöki uradalom fizetett. Ezen honi kegyeletes tények mellett nem szabad hallgatással mellőznünk azokat, kik bár az erdélyi egyházmegye körén kívül voltak, még is megemlékeztek szülőföldjükről. Erdély ugyanis régóta a magyarhoni egyházmegyéknek számos tevékeny és buzgó papokat ad, kiket az isteni gondviselés titkos módon működő keze szűkkörű hazánk fáradalmas bércei közül az Urnak jobb és nagyobb szülőjébe vezérelt. Ezek a távolban nem feledék el szülőföldjök azon egyházát, melyben zsenge korukat tölték. Mintha folyvást visszhangzott volna ama

szózat előttök: „natale solum dulcedine cunctos ducit, et immemores non sinit esse sui“ — a szeretet és áldozatkészség élénk nyilatkozataival bizonyíták, hogy közügyeinket magokénak tekintik, melyeket szóval és tettel előmozdítani készek. Ha egyházmegyénk közalapítványainak növekedéséről, templomaink, és iskoláink jötevőiről lehetne itt tüzetesen említést tennem, tágas tér nyílne meg előttem, melyen a hála számos jötevők megnevezését kötelességül követelné. Azonban az erdély-egyházmegyei papnövelde története is mutatott fel erre vonzó példákat, melyeket e század elején udvarhelyszéki bethlenfalvi Pál András egri olvasó kánonok, egyházmegyénk számos intézeteinek hálás emlékezetre méltó nagy jötevője folytatott. Ő ugyanis, hogy ne emlitsük azon harmincz ezer rfrtnyi alapítványt, mit Kolozsvártt székely ifjak nevelésére biztosított, két erdélyi papnövendék javára 6000 rfrtot meghaladó alapítványt tett, s ezeknek azon esetre, ha az egyházmegye körén kívül tanulnak, uti pénzéről is gondoskodott.

Erdélyben számos örmény szertartású hívek élnek a latin szertartású püspöki hatóság alatt álló néhány lelkészi hivataltuk körében. Ezek lelki gondozására a papnöveldeben magok az örmény községek szoktak papokat neveltetni, mely célra 1805-ben Karácsoni Emmánuel szamos-ujvári polgár 8000 rfrt alapítványt tett, azon kijelentéssel, hogy ha örmény szertartású nevelendő papok nem lennének, a tőke kamatja latin szertartásuak nevelésére forditassék. Ezen örmény növendékek miatt ekkor némi surlódások merültek fel. Némelyek követelők, mások engedetlenek valának, mi a házi előljáron kívül a püspöknek is tudomására jutott. Mindezen egyéb iránt kicsines, és hamar elmuló tünemények között legfontosabb vala a felszentelés czíme. Mártonfi szabály gyanánt kimondotta, hogy az örmény növendékeket az erdélyi megye terhére felszentelni nem lehet. Ők ezt nem is kívánták, minthogy ez esetben több következményekre készen kellett volna lenniök. Azonban a patrimonium czimét tolták előtérbe, mely némelykor csalékonnyá vált. Azért Mártonfi kijelentette, hogy senkit közülök ad titulum patrimonii felszentelni nem fog, hanem minden felszentelési esetről megkivánja, hogy maga az illető község, mely papot neveltet, vállaljon el iránta tartási kötelességet, (titulus mensae), és pedig nem-

csak a felszenteléstől, hanem ha az ifjunak valami alapítványa nem lenne, növeldébe lépése pillanatától kezdve. — Ezen eljárás napjainkig gyakorlatban van. —

Mártonfi püspök utóbbi éveiben azon volt, hogy minden papnöveldei alapítványt a pesti és bécsi egyetemnél levőket is ide értve, saját székhelyén központosítson. Az ok erre nem más vala, mint a sok költség, mibe a rendes tanfolyam idején kívül, a fel- és leutazások is kerültek. Ezen költségekről, miket jó ideig magából fedezett, kimutatást is készített, nem azon célból, mintha emez összeg megtérítését a papnöveldei alaptól követelné, hanem azért, hogy azon összeget egyszer mindenkorra a papnöveldének hagyományozza, oly formán, hogy ama költségek összege a papnövelde vagyonából kifogatván, abból a növedékek bizonyos idő közöttben ajándékokat, különösen májálisi napokon reggelit nyerjenek. Azonban ezen tőke nagyon ideális minőségű lévén a gyakorlati élet gyümölcseinek megérlelésére képtelen volt. Kedvesebb Mártonfi püspök azon intézménye, hogy a papnöveldében a zenei érzék táplálása végett egy zongora legyen, s azok, kik hivatást és képességet éreznek, részint otthon tanuljanak, részint pedig a székesegyházban az isteni tisztelet tartama alatt, alkalmilag az orgonán is a karmester felügyelete mellett magokat gyakorolják. De ezen figyelemre méltó mozzanatot a bekövetkezett ridegebb felfogás miatt abban hagyták, sőt később, nehogy a zenészi eszközök a tanulást akadályozzák, a zongora, fuvó és hurosszerek az intézetből hosszú időre száműzettek.

Vinkler Ignác igazgató korából a növeldét adósságok terhelék, miknek lefizetésére Mártonfi püspök többször kölcsönzött, s hogy a növeldén segítsen, tűzi fát nemcsak a növeldének, hanem más egyháziaknak is saját uradalmi erdejéből jutányosabb áron adatott. Ebből kitünik, hogy a növeldének e korban már maga költségén kelle fáznia.

Egyébiránt Mártonfi József 16 évig tartó püspökségét jellemzé azon fensőbbiség, és erélyes szigorral párosult rendelkezés, melyet papjaival éreztetett. Ő az egyidőre elvett Dombárt a püspöki uradalomhoz csatolta, a székesegyháznak és káptalannak az alvinczi uradalom ajándékozását megszerezte. Azonban a káptalan többet várt tőle, különösen eme

jószág kezelését, melyet a püspök magának fentartott, mi miatt némi régi igények panaszos hangokban nyilvánultak. Efelett Mártonfi József a Batthyáni féle hagyományt a róla nevezett intézet vagyonával együtt kezelte, a helyi lelkészi hivatalt egyik kánonoki széktől elébb elválasztotta, később újból oda csatolta; az üresedésben levő kánonoki székek jövedelmét, részben a papnöveldeinek lefoglalta; Mártonfi Péter testvére által szóbeli nyilatkozat útján a káptalannak hagyott egy várbeli házat igénybe vett, s a püspöki uradalom részére maig jövedelmező „Galamb” czimű vendéglővé tett, mit végre a papnövelde pénztárába évenként fizetendő 1200 frtnyi teher mellett püspöki utódainak hagyományozott; a Bajtay püspök által az iskolás kánonoki szék alapjául adományozott lippoványi malmot a káptalantól saját kezelése alá vette, s annak jövedelméből az illető részt a javadalmozottnak kiadván, a fenmaradt- és az alvinczi uradalom jövedelemi feleslegéből pótolta összegből a káptalanban egy kilencedik széket létre hozni szándékozott; s mindezek részint bevégzett tények lettek, részint a bevégzés állapota felé közeledtek, midőn Mártonfi József püspök 1815-ben mártius 3-án meghalt, és szabadabb lélekzetet nyertek azok is, kiknek eme rendeletek kedvezőtlenek voltak. Ekkor miután Mártonfi püspök hamvai örök nyugalomra tétettek, a káptalan december havában eme rendelkezések ellen testületileg tiltakozott. Azonban legyen elég ezeket csak általában érinteni, nehogy a részletezés által oly térre érjék, mi a papnövelde történetével kevés összefüggésben van

Hogy e feszült viszonynak volt e valami visszahatása a növelde életére? nem merem határozottan állítani; hanem az tény, hogy az 1815 és 1816-ik évben a püspöki szék üresedése alatt, a növeldei fegyelem oly mértékben meglazult, hogy Ivuly Károly növelde igazgató anyagi és fegyelmi nehézségek miatt az ügyek vezetését személyére nézve tarthatlanak vélte, s hivatalától felmentést kért Fangh István káptalani helyetttestől, ki azt nem tagadta meg. Ekkor baróthi Bede József leve papnöveldei igazgató, kinek az intézet bel állapotát rendezni nem kevés küzdelmébe került.

Rudnai Sándor (1816—1820) alig négyévi püspökségének ideje alatt, egyházmegyéjét meglátogatta; az alvinczi jó-

szág kezelését a káptalanra bízta, és a káptalani tagoknak ő felségétől diszes mellkeresztet szerzett. Értesülvén a növelde szorult helyzetéről kijelenté, hogy a régen ingyen adott fa és kenyér segedelemnél kivül, pénzzel is kész a növelde felmerülő hiányain segíteni, csak hogy ezen pénz segedelem mennyiségének kitudása végett, a növelde követelési és tartozási állapotáról kimerítő értesítést nyerjen, a mi meg is történt. Erre a megyei közpénztárak feleslegéből a növelde felsegítésére utalványozások történtek, de oly takarékos vala a segítség, hogy a növelde igazgató kényszerült indítványba hozni, miszerint a növelde szorult helyzete miatt a nyári vizsgálatok kellő időnél egy hónappal hamarább történjenek. Rudnai alatt némi fegyelmi panaszok orvoslása mellett, a növelde anyagi ügyei rendbe jöttek, s az adósságok lassanként kevesedtek. —

A régóta üresedésben levő esztergomi érseki székre 1820-ban ápril havában Rudnai Sándor átmenvén, az erdélyi püspöki székre kevés idő múlva négyesi b. Szepesi Ignác, előbb a boldog szűzről nevezett egervári prépost megérkezett, és felszentelése után apostoli működését megkezdette. Ő oly hévvel és áldozatkészséggel karolta fel a papnövelde ügyét mint egykori nagynevű előde gr. Batthyáni Ignác. Már kormányzása első évében a papnövelde alapjával egyesített, de oda nem tartozó megyei alapítványokat külön választotta; a papnöveldei előjárókat utasította, hogy a növelde összes ügyeiről hónaponként közös tanácskozásokat — consessus — tartsanak, melyekben a múlta és jövőre néző megállapodásaikat jegyzőkönyvre vegyék, és azt esetről esetre hozza fölterjeszték. E tanácskozások a régi papnöveldei bizottmány nyomába léptek, s pár évtizeden át a növelde vezérlésében figyelemre méltó elemet képeztek. Valamint gr. Batthyáni püspök, úgy b. Szepesi is a tanári testület szerény helyzetén az által segített, hogy az ekkor 600 rfrtot tevő tanári fizetés pótlásául saját uradalmi pénztára költségére az élelmezési kiadásokat püspöksége alatt fedezte. Ugyanakkor a papnöveldek számára is szabályokat és terjedelmes utasítást készített, melyek végrehajtása felett önmaga örködött. Azon világi ifjakat, kik papnöveldei előadásokra az intézetbe jártak, kellő utasítással ellátta, a kissé lazult fegyelmet atyai szigor-

ral orvosolta; külsőknek a növeldevel közlekedését eltiltotta; A már Rudnai alatt kezdeményezett előkészületi tanfolyamot szervezte, és a növeldet saját püspöki uradalmának jövedelmeiből adott segedelemmel, oly nagy számu papnöveldek ellátására képesítette, minövel ezen intézet sem előtte, sem tána nem dicsekedhetett. Rendesen 70—80 növeldepap vala együtt. Ő t. i. számba véve terjedelmes egyházmegyéje minden viszonyait, úgy találta, hogy évenként tiz felszentelt papot kellene kiküldenie az Ur szőlőjébe; minthogy pedig hat évi tanfolyam alatt a tanulmányok épen úgy meggyérik a növeldeket, mint rosta a buzát, s ennél fogva rendesen hat éven át 10—20 ifju kiléptére számítani lehet, szabályszerűen 70—80 ifjut kelle pappá nevelni, hogy minden szükségait fedezze az erdélyi egyházmegyének, melyek azon idő óta napjainkig tetemesen növekedtek, és még is mi a Szepesi alatti állapotokat sem közelíthetjük meg. A felvételeket évenkénti pályázat útján eszközölte; minden pályázónak három napon át a növeldeben élelmezést és szállást rendelt. Az eddigi két tanterem (musaeum) mellé még egy harmadikot nyitattott, melyben az előkészületi tanfolyam tárgyai előadandók valának. Batthyáni Ignác püspöki elődének kitartó áldozat készségével sürgette, hogy a papnöveldek az egyházi tudományok minden ágában kellő jártasságot szerezenek, és hazánk társadalmi viszonyaival alaposan megismerkedjenek.

A Batthyáni óta követett vagy elfogadott tankönyvek helyett újakat rendelt. A hittanban Fejér György Dogmaticája, az erkölestanban Schenkel Mór Ethicája, a szenirási tanulmányok és régi-égtanban Jahn Introductioja és Archaeologiaja, történelmi tankönyvül, Bolla általános Historiája vala kiszabva; s ámbár a II. Jozsef féle idők és elvek még ekkor nem zajlottak le egészen, az egyházi történet és jog elveit oly emelkedett és tiszta rendszerben adatta elő, mely napjainknak is becsületére válnék. Hogy a szenirás magyarázatában s az áhítatosság és erénygyakorlat ösvényén mit kívánt a tudós és áhítatos Szepesi, a szenirás nagy tisztelője, s a magas röptü imák nagy mestere, azt nem szükség bőven fejtegetni. Jól tudván Szepesi, hogy non minor est virtus quaerere, quam parta tueri, azt mi eddig a papnövelde életében dicsegetes előfordult, fentartani, a mi meg nem volt, létre

hozni törekedett. Elrendelé, hogy az összes növendékpapságot a gregorianus és figurális énekrendszerbe elméleti és gyakorlati módon a székesegyházi karmester bevezesse; hogy a nagyobb rendekben levő papnövendékek a székesegyházban reggeli isteni szolgálatkor hiteleniző és oktatató beszédeket tartsanak; s a gyakorlati lelkipásztorság, és a czélszerű gazdászat elemeiben jártasok legyenek. Nehogy az oláh nyelv nem ismerése miatt a közéletben hátramaradást szenvedjenek, ezen nyelvnek is mint rendkívüli tárgynak tanulását rendelte. Szünnapok alatt is éber figyelemmel kíséré növendékeit, többeket közülök visszatartott, s az egyházmegyei levéltárnak, mely eddig kivonatok, mutatók, és rendszer nélkül állott, rendezésére, s a megyei Batthyáni könyvtárnak összeírására használta; fáradságokat pedig atyai módon jutalmazta.

Ily nézetek vezérlék e nagy püspököt, melyeknek rövidletes kifejezést adott az 1822 évi korszakot képező megyei zsinat I. Része VI. és VIII. fejezetében, hol a papnővelde ügyei törvényeivel együtt körvonalozva vannak. Nem szükség ugyan e zsinati határozványokat részletezni, minthogy azoknak legjobb része huzatos gyakorlat által egyházi életünk szabályává lett, de mégis névszerinti megemlítést érdemel ezen megyei zsinat II. Része XV. és XVI. fejezete, melyekben ki van mondva azon ez idő óta általánosan kötelező szabály, melyszerint a püspöktől kezdve minden erdélymegyei pap tartozik vagyonának egynegyed részét a papnővelde és papi nyugdíj alap részére tehermentesen hagyományozni, mely negyed részt végrendelet hiányában beismert tartozásnak kell tekinteni. Eddig t. i. a papnővelde, a közjogban kijelölt jövedelmi forrásoknak igénybe vétele nélkül, a keresztény áldozatkészségre, és az illető kegyes alapítványok erejére vala utalva. Ezután már az érintett jövedelmi forrás is megnyílt, és a papnőveldei s papi nyugdíj alapot tetemesen nevelte. Hogy minden ezen intézkedések a gyakorlati életben kellő eredményekre vezessenek, Szepesi számos utasításokat adott ki. Az 1827 évi ápril hóban 537 szám alatt adott rendeletével fegyelmi ügyekben a növendékeket utasítja, octoberben kiadott rendeletével pedig az egész papságot legfontosbb papi kötelességeire figyelmezteti, s a közzé tett zsinati határozványok ta-

nulmányozására, követésére és érvényesítésére kötelezi. Nem szabad érintetlenül hagynunk azon figyelemre méltó rendelkezését, melylyel azon növendékeket, kik hittani tanulmányokat végeztek, mennyiben az egyházmegye szükségei engedék, a kolozsvári jogi akadémiára küldötte, hogy a hazai jogi és társadalmi viszonyok ismeretében, mi egy pap életében oly fontos, kellő jártasságot szerezzenek. Ezen, mindjárt püspöksége kezdetén tett intézkedése, mintegy előhírnöke vala Szepesi püspök azon akaratának, mely később Pécsen a papnővelde mellé egy jog akadémiát teremtett. Ily szerencse és kitüntetésnek mi azóta csak vágyát birjuk, de megérkezését hiába várjuk. Szepesi egész püspöksége alatt a papnőveldeknek valódi jótevő atyja volt; ezen korszaknak sok szemtanútól hallám azon elismerést, melylyel nagy ádozatairól megemlékeztek; püspöki udvarából naponkint friss kenyeret, sokszor bort, öltözékeket, élelmi szereket és egyéb ajándékokat küldött, néha közöttök tetemes pénzösszeget osztatott ki. Gyakran személyesen megjelenván növendékei között, ragadó atyai szeretettel és méltósággal figyelmeztette, és kötelezte őket fontos hivatásoknak felkarolására, s midőn tőlök fáradhatlan törekvést, az erények és egyházi ismeretek útján nagy előhaladást követelt, egyersmint biztosítá őket, hogy a kik jogos és méltányos várakozásának megfelelni, s az erdélyi egyházmegye szolgálatára alkalmasok lenni törekednek, azokat ha másképp nem lehet, püspöki öltönyének eladásával sem engedi szegénységben és nyomorban senyvedezni.

Mindezek a nagy püspöknek egyedül a papnővelde ügyére irányzott tevékenységét jelzik ugyan, de elégségesek arra, hogy feltüntessék e papnőveldek azon éveit, melyekben az ő főpapi bőkezősége és atyai godoskodása folytán, úgy mint Battyháni Ignác erdélyi püspök idejében, fénykorát élte.

De Erdély nagy nevű főpásztorai közül némelyeknek azon osztályrész jutott, hogy miután érdemekben leginkább kitűntek, püspöki székről leköszöntek, mint Sztoyka, Bajtay, és Haynald püspökök; mások midőn legnagyobb reményekre viditák fel számos nehézségekkel és nagy szegénységgel küzdő egyházmegyénket, magasabb méltóságokra, gazdagabb javadalmakra hívtak meg, mint Klobusitzki Fe-

rencz, Batthyáni József, Rudnai Sándor püspökök. Ezek közé tartozik Szepesi is, ki az 1827. év végén egyházmegyéjétől bucsut vett, és a pécsi diszes püspöki székre átment, hogy valamint körünkben, úgy ott is böles kormányja, a tudományok és művészetek szeretete, s apostoli áldozatkészsége által halhatatlan emléket szerezzen.

A feledhetlen emlékü b. Szepesi püspök elemenetelével üresedésbe jött erdélyi püspöki széket 1828-ban tusnádi Kovács Miklós az előtt nagy-váradai örkánonok foglalta el. Ő a papnöveldeinek az 1822. évi zsinati határozatok között levő eddigi szabályai helyett új XXIX pontból álló hosszabb törvényeket adott, melyek némi módosulásokkal napjainkig érvényben voltak. Meghatározta a növeldei előljárok összes teendőit, s a papnöveldeit oly viruló állapotban vette át, minővel az nem annyira saját alapítványainak erejéből, mint főpapi előde bőkezűségéből dicsekedett. Ezen viruló állapot nem is csökkent meg rohamosan, hanem amint a papnöveldei és papi nyugdíjalap a Szepesi püspök által zsinatilag rendezett papi hagyatékok negyedeivel, és némely adományok s vásárlások által nevedett: épen azon mértékben a püspöki uradalom is felmentve érezte magát a növelde segélyezésétől, és lerázta azon terheket, miket hordozott eddig az esetleg nyugdíjazandó-, elaggott-, vagy fegyelmi fényíték alatt álló egyháziakra, a hitanárok háza fentartására, s a papnövelde szükségéinek fedezésére teendő költségekben, mikről az 1822. évi zsinati szabványok szövege is jól emlékezik.

Mióta a papnöveldeben a fő- és aligazgató között a ház ügyeinek vezetése meg oszlott, a teendők illetékessége és határai felett gyakran surlódások merültek fel, melyek Mártonfi József püspök idejében a neveldei bizottmánynak sok bajt okoztak, és később is felujultak. Volt idő midőn a fő-, volt, midőn az al-igazgató birt nagyobb befolyással. Maga a jeles tanár és növelde igazgató Orosz Mihály kánonok már Szepesi püspöknél panaszt emelt, hogy a papnövelde ügyeiben igazgatói állásához illő befolyást nem érvényesíthet. Nem teljesült ugyan ekkor azon vágya, hogy az aligazgatói teendők egy részét ő is bármikor végezhesse, de Kovács Miklós

püspök a növelde igazgató ezen igényét méltányolta, s az aligazgatót elvileg utasította, hogy az igazgató tanácsa nélkül semmi fontosabb ügyet ne végezzen; tiszti és szolgálati személyzetet az ő beleegyezése nélkül ne változtasson, azaz. se meg ne fogadjon, se el ne bocsásson; számadásait ne a megyei hivatalnak, hanem egyenesen a növelde-igazgatónak adja át; a növeldei rendes kezelésen kívül, ajándékokat, és kedvezményeket, például ételben és italban, az igazgató beleegyezése nélkül ne tehessen, stb. Ambár a növeldei előjárók viszonya az 1822. évi zsinat I. Rése VIII. fejezetében is kellőleg körvonalozva vala, ezen részletesebb utasítások ismételése a rend és összhangzat szempontjából szükségessé vált.

Azonban Orosz Mihály növeldei igazgatónak 1834-ben történt halála után, mellözve Losteiner János rövid ideig tartó és jelentékenyebb események nélküli igazgatását, midőn Ráduly János tanár és kánonok 1835-ben papnöveldei igazgató lett, az egész intézet anyagi és fegyelmi ügyeinek vezérlésében hamar tulnyomó befolyást vivott ki, sőt lassanként az aligazgatói állomást tényleg feleslegessé tette. Miután az anyagi és fegyelmi ügyek egykézbe kerültek, a Szepesi püspök által rendelt előjárói tanácskozások egyik fő és lényeges része, a ház ellátása, kijelölt teréről le szorult, s maga a tanácskozás jelentőségét veszteni kezdte. Egyébiránt minthogy a papnöveldei alap legtetemesebb része 1839-ig főképen tőkepenzekben állott, a házi kezelés is könnyebb volt. De miután nagyobb terjedelmű ingatlan vagyon jött a növelde birtokába, ennek kezelési nehézségei, eddig nem érzett terhek és teendők viselését igénylék. Ugyanis, az előbb említett évben a papnöveldei és papi nyugdíjalap egyesült erővel zálagba O. Herepén 68 ezer pengő forinton, és 1844-ben a hittanári fizetési alap, O. Girbón 30 ezer pengő forinton josszágot szerzett, melynek kezelése, és felügyelete eddig nem ismert tevékenységet, fáradságot és utánjárást tett szükségessé. Annyi bizonyos, hogy ezen előbb a káptalan részére tett, de hamar az érintett két alap részére átengedett vásár következtében a növeldei alap egyelőre úgy kimerült, hogy a tanárok fizetését más jövedelmi forrásból kelle fedezni, mi napjainkban is, az O. Girbón. 1868-ban tett új vásár következtében, kissé más alakban megtörtént. Hogy az

előbbi vásárlás szerencsésnek nevezhető-e, egy pár év múlva, midőn a zálag ideje letelik, határozottan meg lehet mondani. Azonban eme jószágok kezelése a két alapítványi pénztár egyesítése után, nem csak közös volt, hanem oly tervtelenül, és kellő evidentia nélkül vezetett, hogy a régi növeldei alap és a papi nyugdíj alap között a valódi eredményekben, a jövedelmekben történendő szabályszerű és aránylagos osztozás lehetetlenné vált. Ide járult, hogy a papnöveldei és nyugdíjalap az 1848/9 évi események miatt negyven ezer forintnyi kárt szenvedett. Egyébiránt a papnövelde anyagi helyzetének emelkedése mellett, növekedtek az egyházmegye szükségéi is, mik a régi rendkívüli jövedelmi források apadásával ujak nyitását követelték. Azért az alsó váraszon levő Sztoyka féle tágas kert befogadta a zsidó zsinagogát, és lassanként taxás telkekké alakult át, mi miatt a növeldékek kert nélkül maradtak, sétájok pedig huzamos időn át várkerülésre szorult, min napjainkban segíteni ohajtott a növelde igazgatósága egy kerttel, mely azonban céljának nem felel meg. Emellett fontosabb mozzanatok 1848 előtt történtek, s a növelde anyagi helyzetére nézve jellemzők. Az eshetőleg fegyelmi állapotba jutott egyházi férfiak gondozása régóta nagy gondokba került, részint magányos szerzetesek, részint a hittanári kar házának üres szobái is többször e célra szolgáltak, melyre Kovács Miklós erdélyi püspök egy házat ajándékozott a helybeli várbán, s ez jövedelmez ugyan, de valódi céljára berendezve nem volt. Nehány évtized óta a papnövelde egyik zuga deficientiává vala alakítva, noha sok szempontok miatt, ily fegyelmi állapotok szemléletét a papnövelde köréből távoltartani tanácsosabb lenne.

A tanulmányi állapotokat illetőleg, a Szepesi püspök költségén fenállott két évi előkészületi tanfolyam az ő elmenete után alap hiányában megszűnt, csak egy évtized múlva állott fel újból, minek biztosítására Kovács Miklós erdélyi püspök a papnöveldei alapítványok közé 10 ezer forintot tett le. Ezen előkészületi tanfolyam 1848 óta 1866-ig tényleg fel volt függesztve. A hittanulmányok pedig rendes folyamatban maradtak, melyeket a püspök éber figyelemmel kísért. Azonban a Batthyáni és Szepesi féle időkre emlékeztető mellék tanulmányok, ha nem is szűntek meg egészen, mégis

hátterbe szorultak, miknek hiányát maga az ifjúság is érezve 1842-ben egy iskolát tervezett, melyet a püspök XVI. pontban megerősített, és a házi előjárók felügyelete alá helyezett. Ezen iskola 1842—1848-ig szép eredménnyel működött, de a következő idők rideg szelei között megszűnt.

Még 1826-ban Keresztes János tokerő-pataki plébános 5000 rfrtyi alapítványt tett azon czélból, hogy annak kamatján időnként egy klerikus nevelkedjék, ki neki azon plébánián utóda lehessen. Szabó János apát s kánonok pedig 2000 rft alapítványt tett, hogy jó reményű és szegény sorsu papnövendékek annak kamatjaiból időnként köppenyeget nyerjenek. Pfaff János károly-fehérvári polgár, sz. misékre 1225 rfrt., Daroczi István spiritualis pedig 100 rfrt. tett a növelde alapjához, minek jövedelmét a papnövendei gyontató élvezi. A fenérintett Orosz Mihály kánonok és növelde igazgató jó könyvek beszerzésére 1000 rfrt alapítványt tett, mit később Reinisch Lajos Teréz-árvaházi igazgató 288 rfrl 12 kr-al nevelt. A német nyelvnek tanítása díjául Kovács Miklós az általa letett 1000 rfrt. alapítványnak évi kamatját rendelte; ugyanannyit áldozott Veszprémi Pál kánonok is azon czélból, hogy az egyházi szónoklati előadásban legjelesebb ifju évi jutalomban részesüljön.

Semmit sem kísért állandóbb figyelemmel a püspök, mint a növendékek lelki gyakorlatainak általa megvizsgált kivonatit. Ő tette rendszerre a napjainkban fenálló havonkénti vizsgálatokat, újból elrendelte a tanulmányi felügyelők által vezérlendő ismétléseket (circuli), mik addig állottak mig Keserü Mózes kánonok és növelde igazgató ajánlatára 1852-ben azok helyett, a régibb szent atyáknak hetenkénti olvasása és magyarázása bekövetkezett. Sajnos, hogy az ő távoztával ezen intézmény a circulusokkal együtt hamar feledékenységbe ment.

Az intézet tagjainak száma e korban a réginél alább szállott, rendesen 30-40 között változó, a fegyelem pedig kevés eseteket leszámítva kielégítő volt sőt, dicséreteket is aratott azon nyugalmas években, melyek után az 1848—9 események bekövetkeztek és a papnövende csendes működését tényleg félbeszakították.

Midőn ugyanis ama mozgalmak a károlyfehérvári várra is veszélyesekké váltak, Horváth Ferencz tábornagy és

várparancsnok 1848-ban october 21 kelt nyílt parancsában szigorúan meghagyta a püspöknek, hogy az isteni tisztelet végzésére okvetlenül nem szükséges felszentelt és növendék papokat a váron kívül helyezze el; a benhagyottak részére pedig két hónapra elegendő élelmi szereket a növelde igazgatósága által egy vegyes bizottmány előtt mutasson ki; a beállott ostrom állapot idejében az iskolázás szünjék meg, a papnövelde a katonai kórházakban el nem férő betegek részére álljon nyitva; a várban eshető zavargások alkalmával pedig senki szállásáról el ne távozzék, ha éjjel zavar történék, mindenki szóbájának utczára vagy utra néző ablakát világítsa meg. Alig hogy e kemény rendelet kijött, megérkezett a másik is, mely szerint a kissebb növelde, a Jerikó, a Kapisztránról nevezett vári sz.-ferenczrendi szerzetház, a közép tanoda épületével együtt 48 óra alatt katonai czélokra ki vala üritendő. Ily rohamos határozatok rögtöni intézkedést követeltek. Bár fájó szívvvel kényszerülve vala a főpásztor növendékeit a mozgalmak csillapultaig haza bocsátani. A papnövelde működése tényleg megszűnt egy oly egész évig, mi alatt igen sok történt. Az 1849 évi september havában újból behívá őket ugyan, hanem a mozgalom sokakat kiragadott közülök, mások a kormány beavatkozása folytán pályát cseréltek, sőt olyanok is, kik az erdélyi egyházmegye címerére fel valának szentelve, és hivatalokra alkalmazva, hivatal vesztettek lettek, és még az egyházi hivatali névtárból is egyszerűen kihagyattak. B. Wohlgemuth Lajos erdélyi kormányzó 1849-ben october 20 án 1130 szám alatt kelt rendeletében kimondá, miszerint „a felforgatási korszak alatt épen az ifjabb kath. papság szelleme vala megromolva.“ Szükségesnek tarták tehát az ugynevezett purificatiót, mi miatt a növendékpapság száma felényire lepadott. Ez állapot átérzett súlyát még kellemetlenebbé tette a növeldei fegyelemnek ama méltatlan pellengéreztetése, mely az 1851-2 években hirlapokban (a Religióban) is szemlére kitétetett.

A magyarországi püspöki kar 1850-ben Esztergamban egyházi ügyek felett értekezletet tartván, a papnöveldek ügyét is tárgyalta s ezek iránt a királyi felséghez jelentést tett, mire Thun Leo vallás- és közoktatási minister 1851. aug. 27-én a főpapokhoz felhívást intézett, hogy növeldeik

ügyében kimerítő nyilatkozatot tegyenek. Keserü Mózes kánonok és növelde igazgató, kinek alig pár évig tartó tapintatos kormányja halás emlékezetben, van a neki szokásos szabatossággal a papnövelde ekkori helyzetének átnézetét feltüntette. Szükségessnek tartotta előre megjegyezni, hogy a papnöveldei és papi nyugdíjalap 1839-ben a püspök és káptalan beleegyezésével az o. herepei birtoknak zálag czimén lett vásárlása végett törvényesen egyesült, később 1844-ben O. Girbón zálag czimén egy új birtokrész megszerezhetésére a harmadik alap is, a hittanárok fizetési alapja csatlakozott. Ezen háromféle, de egyesült péztárakból a növelde, a nyugdíj- és a hittanári alap terhei fedezendők. Ezek előbocsátása mellett az akkori helyzetet következőleg tárta fel.

I. A növendékek száma felsőbb rendeletek által megállapítva nincs, hanem az egyházmegye szükséglete és a növeldei alap erejéhez képest, a püspök esetről esetre belátása szerint veszen fel kellő számú növendékeket; egyébiránt a megye szükségéi megkívánnák, hogy legalább 8—10 tanulmányait végzett papnövendék a tanári és lelkeszi kar személyzeti hiányai fedezésére évenkénti rendelkezés alatt álljon. S minthogy a tanfolyam az 1848. évben megszűnt két évi előkészületi tanfolyamon kívül, négy évig tart, a növendékek rendes száma, ide nem értve azokat, kik a bécsi Pázmány-intézetben, a pesti központi papnöveldeben és a szent Ágostonról nevezett magasabb intézetben nevelkednek, 30—40 lenne, ha a papnövelde közelebbi időkben sokat károsult pénzalapja engedné.

II. A költségeket illetőleg: a) *papnöveldei költségek*:

Egy növendéknek évi élelmezése, ruházási, orvosi és egyéb gondozása legkevesebb 240 pfrt. számitandó lévén:

A. negyven növendék gondozása	9600 pfrt.
B. négy növeldei előjáró ellátása	1000 „
C. Szolgálati személyzet bére	720 „
D. Épületi évenkénti javítások	400 „
E. Gazdasági készletek	260 „
F. alapítványi kamatok, mik kitűzött célra fordítandók	271 ₁₄ „
ezek összege teszen	12,251 ₁₄ „

	Átvétel . . .	12,251. ₁₄ pfrt.
III. b)	<i>nyugdíjalapi költségek</i> : G. évi . . .	1600 pfrt.
IV. c)	<i>tanári alap fizetési költségek</i> :	
H.	négy theolog. professor fizetése 320 pfrt.	1280 „
I.	két philos. professor fizetése 300 „	600 „
K.	a lelki atyának a püspöki pénztárból adandó 160 pfrthoz potlékul évenként . . .	40 „
	ezek összege teszen . . .	1920 „
	Az a), b), c) alatti főösszegek együtt . . .	15,771. ₁₄ pfrt.
	tesznek.	

V. Jövedelmi források:

1)	tőkepénzben	36,937 pfrt.
	minek évi 6 ⁰ / ₁₀ kamatja	2216 pfrt.
2)	más tőkepénzek	5508 pfrt.
	minek 5 ⁰ / ₁₀ jövedelme helyett, a kormány csak felét fizeti	137. ₃₆ „
3)	a püspöki uradalom Mártonfi József hagyománya folytán tartozik adni évenként . . .	720 „
4)	három kánonok a tanítási mentességért fizet . . .	360 „
5)	a vallás alaphól két tanár fizetésére évenként . . .	400 „
6)	papi hagyatékokból bizonytalan 1/4 fele, évi 100 frt. minek 6 ⁰ / ₁₀ kamatja	6 „
7)	Kovács püspök által 5600 pfrtban a nyugdíjalapnak adott ház a várban, melynek ház bére	362 „
8)	a városban lévő kert és taxás telkek jövedelme	181 „
9)	az o. herepei 68,000 pfrton zálag czimen birt jóság jövedelme;	
10)	az o. girbói 300,000 pfrton zálag czimen birt jóság jövedelme; mindkettő jövedelme résziint készpénzben, résziint természetményekben áll, de a 4 ⁰ / ₉ évi 40,000 pfrtra becsülhető károk, az új adó nemek és költségek számba vételében a tiszta évi jövedelem körülbelöl	1960 „
	E tíz pont alatti jövedelmek összege teszen . . .	6342. ₃₆ „

VI. A növelde sem a szabályozott püspökségek alapjából, sem az erdélyi vallás alaphól jövedelem-

mel nem bir, mert ez utóbbiból 1832-ig élvezett ugyan 2000 rfrt., ez azonban elvonatott; és a fenn (V. 5.) érintett 400 pfrtot a vallás alap nem magáéból, hanem a tanulmányi alap helyett megtérítés mellett fizeti.

VII. A papság, a káptalan, és a püspök közelebbi évben a növelde fentartására semmit sem fizetett.

Hogy ily szerény helyzetben a papnövelde mégis 1850 után képes volt 20 növendéket gondozni, csak onnan fejtethető meg, hogy a mult jobb években megtakarított pénzkészlet lassankint a jövedelem hiány pótlására fordítatott, s ha a megyének szüksége szerint 40 növendék ellátandó volna az intézetben, a fen II. III. IV. kimutatott 15,771 pfrt. 14 kr. szükséghez képest, jövedelem (V) csak 6342 pfrt. 36 kr. lévén, a különzék 9428 pfrt. és 38 krt tesz, mely összeg azon esetben, ha 40 növendék fog bevétetni, fedezendő lenne. Ezután kimutatja azon módokat, melyek által e hiányt fedezni lehetne.

Ilyenekül ajánlotta, a) hogy az V. 2. pont alatt levő, 13,770 rfrt vagy 5508 pfrt, mi a m. kir. udvari korlátnokságnál, Budán 7956 szám alatt 1795-ben october 15-én kelt kötelezvény szerint 5%-re van kamatra adva, és később felényire, t. i. 137 pfrt. 36 krra leapadt, eredeti kamatlábjára 275 pfrt. 12 krral visszavitessék;

b) a püspöki uradalom Mártonfi József püspök hagyományá folytán a papnöveldének 1200 pfrtot fizetett egy ideig, mi később bécsi értékre leszállott; ezt is eredeti állapotára kellene vinni; s ez által jövedelmét (V. 3 alatt) kétszerezni;

c) a három tanköteles kánonoki szék tanmentességeért eredetileg 1000 pforint volt ígérve és elfogadva, mit a leszállított bécsi értékről (V. 4. alatt.) újra 1000 pfrtra kellene felemelni;

d) a papi hagyatékok lehető gyorsan tárgyalandók; és az illető részek az alapok részére biztosítandók;

e) sürgetni kell, hogy az 1832. évig a növeldének (VI. alatt) adott 1200 rfrt a vallásalapból újra utalványoztassék;

f) a papnövelde ingatlan vagyonára adómentesség eszközöltessék; s az urbériségek kárpotlása siettessék;

g) az erdélyi püspök azon hatezer rfrtot, mit ő felsége kegyes engedélye folytán uradalma jövedelmeiből egyház-

megyei jó czélokra fordítani tartozik, kiválólág a papnövel-dére alkalmazzza;

h) a megyei papság jövedelme 1 százalékát fizesse a növeldeknek;

i) a tehetősebb növendékek, valamint a nevelési költségekért fizessenek;

k) az előbb alapítványnyal birt növendékek, azt a növeldekben is élvezhessék;

l) ő felsége kinyerendő engdélye folytán a netán üresedésbe jövő püspöki uradalom jövedelme a növelde pénztárába fizetessék;

m) a szent Lászlóról nevezett szebeni prépostságnak a kir. kincstár által egészen a végrehajtásig kiperelt egyházi javai évi jövedelme eredeti rendeltetése szerint, egyházi czélokra és pedig e növelde felsegítésére, ő felségétől kinyerendő lenne.

Mindezek napjainkban is figyelmet érdemelnek ugyan, s ama ministeri felhívásra legjobb időben valának hangsúlyozva; hanem régi tapasztalás az, hogy midőn egyházi intézetek felsegítéséről van szó, a kormány nagy ígéreteken túl nem szokott menni.

Ily körülmények és kilátások között vala az erdélyi egyházmegye papnöveldeje, midőn a főpásztori hivatalában megöszült Kovács Miklós, Haynald Lajos személyében 1852-ben oly püspöki segédet nyert, ki az agg főpapnak ugyanazon évi october 15-én bekövetkezett halálával az erdélyi püspöki székből 1864-ig utóda lett.

Kovács Miklós püspök végrendeletében a papnöveldeknek tetemes összeget juttatott ugyan, hanem ezen tény érdemét csökkenté azon körülmény, hogy végrendelete készítésénél felmentette magát az erdélyi egyházmegyének 1822. évben b. Szepesi püspök által hozott és a pápai követség által is megerősített zsinati határozványok II. Részének XVI. szak: 3 §-e, és XVII. szak: 4. §-e alól, melyekben tisztán, és kivétel nélkül minden erdélyi megyei pap vagyona negyedének a papnövelde és papi nyugdíjalap javára teendő hagyományozására kötelezve van. Az ő püspöki dus hagyatékából, mely a püspöki beneficium némi káraiért nyolczvan ezer pfrnyi összeget tényleg megtérített, az ezen két alapot

illető-negyed kiadása által sokkal tetemesebb jótéteményt várhatott a két intézet, mint minőben e végrendelet által részesült. Kár hogy kellő időben nem volt, ki a papnövelde és papi nyugdíjalap ezen jogos igényét érvényre emelje. Többen találkoztak a jobb jövedelmű egyháziak között, kik e példát tényleg utánozták, kik noha utánnok ez alapoknak legméltányosabb reménye lehete, régi tapasztalás szerint a növeldei vagy szaporodásához aránylag legkisebb mértékben járultak. Pedig eme zsinati határozat, mely legjobbjaink régi szokását szabálylá tette, elég méltányos, minek meg nem tartásában nem annyira az illető javadalmasnak, mint épen a többnyire hálátlan örökösöknek van hasznok, kik még a tiszta rendelkezés esetében is hajlandók a két alapot minden igényekből kitagadni. Emez alapok 1822 óta leginkább azon hagyatéki negyedekből szaporodtak, mik a legtöbbnyire szegénységgel küzdő egyházi javadalmasok halála esetében lassankint ide jöttek. Sokat utánnok várni nem lehete ugyan, de legalább azon kevésben, mit takarékossággal gyűjtögettek, az alapok nem voltak csalatkozásoknak kitéve.

Haynald Lajos ő nmltga püspöksége alatt lassankint kiépülte a papnövelde az 1848/9 évi tetemes károkat. Az egyidőre kérdés alá jött vagy felfüggesztett jövedelmi források, módosulva bár vagy átalakulva, újból megnyitlak s mintegy 40 ifju nevelését lehetségessé tették.

Idővel a tanári karnak szegényes fizetése is, 500 rfrtról 500 pfrtra emelkedett. Aki az eddigieket figyelemmel kísérte, könnyen észre vehette, hogy b. Sztoyka, b. Bajtay, gr. Batthyáni és b. Szepesi püspökök részint áldozatokkal, részint alapítványokkal és kedvezményekkel a tanári testület fizetését biztosítani, és sorsát enyhíteni törekedtek.

Maga a Sztoyka féle régi papnövelde a hittanárok lakhelyévé válván, a növeldének alapítványi törzs-vagyonához tartozott, noha ma úgy látszik némi önállóságra vergődött. A Sztoyka püspök által rendezett theologus-, a megalapított magister-, és a Bajtay által létrehozott iskolás-kanonoki székek, az alapítók szándéka szerint azon rendeltetéssel bírnak, hogy a papnöveldének mind meg annyi oszlopai legyenek, és birtokosaik a tanári széken működjenek. Azonban gróf

Batthyáni Ignác egy időre fontos okok miatt e székeket a tanári kötelességtől fölmentette s e mentesség váltásául a kormány által is megerősített bizonyos pénzösszeg fizetésére kötelezte. Ily körülmények között létre jött a hit tanári kar fizetési alapja, mely egyébiránt eredetére nézve a papnöveldével egykoru. Nem érdektelen ide vonatkozólag tudni a következőket: Mártonfi György erdélyi püspök 1727-ben az általa létre hozott V-ik és VI-ik kánonoki szék alapjául a helybeli kir. pénzverdénél letett 2700 darab aranyat, mi akkori pénzérték szerint 11,475 frtot tett. Szándéka vala, hogy ezen alapból mindkét szék évi jövedelme 600-600 frtig biztosítva legyen. Nem lévén erre ama tőke elegendő, később pótléklul hozza jött 525 frt s avval együtt az állami kincstárban maradt. Pénzzavarok miatt a kamat a VI. kánonok részére fenakadt, később pedig tőkésítettett, hogy a tőke tiz ezer forintra nevedjék. Zorger Gergely 1739-ben ápril 7-én készített testamentumában az ebből hiányzó összeget lefizetni rendelte, és a VI-ik kánonok kinevezését lehetővé tette. Mindezen pénzösszegek a kormány általi kezelés alatt, ámbár aranyban valának letéve, szabály ellenes devalvatio alá vonattak, minck következménye vala, hogy az V-ik kánonok fizetése 600 pfrt helyett 600 váltófrt, a VI-ik fizetése pedig 500 pfrt helyett 500 válto frt lett.

B. Sztoyka püspök, a papnövelde alapítója a mesterkánonoki tanköteles székre örökös alapítványul két ezer darab aranyat letett. Ide járul még Veszprémi Pál későbbi alapítványa 4596 frt 19^{87/100} krban, melyet a mesterkánonoki alaphoz csatolt.

Mária Therésia királynő, hogy az erdélyi káptalan szerény dotatioján segítsen, 1765-ben november 9-én kelt rendeletével a királyi kincstárból évenkénti 1600 pforintot rendelt, azon meghagyással, hogy a káptalan 8 beneficiuma között egyenlően felosztassék.

Ezen 200 pfrtali nevedés a három tanköteles kánonoki szék jövedelménél is tekintetbe jön.

B. Bajtay püspök az iskolás kánonoki tanköteles széket alapítván, ennek adományozta az alsó váraszon levő lippoványi malom jövedelmét.

Ezen lippoványi malomnak kezelése előbb az illető

iskolás kánonokra vala bízva. De e kezelés nem vala előnyös; a javítások az utódra háromoltak, ki azt megtenni képes nem lévén, az alapot megszűnés veszedelme fenyegette. Ezen Mártonfi József püspök úgy segített, hogy a malom kezelését átvette, az iskolás kánonokot a jó karba hozott malom jövedelméből fizette s a felesleget költségek fejében saját pénztárba tette, mi a káptalannak nem tetszett. Rudnay püspök visszaadta a malmot a káptalannak, mely az iskolás kánonok fizetését közalapítványokból fedezte, a malom jövedelmét pedig commassálta és felosztotta, mi az alapító szándékával merőben ellenkezett. Azért b. Szepesi püspök a malmot tulajdonosának, az iskolás kánonoknak visszaadta, de úgy, hogy a malom gondozása a káptalan mint testület kötelessége legyen; a malom jövelméből évenként fizessen 400 pfírt az iskolás kánonok részére s ami a malom fentartási költségek fedezése után fennmarad, abból az alapító szándékának megközelítésére egy papnöveldéi hittanári alap létesüljön. E felesleg évenként nevekdvén 1845 évi május 1-ig 26,708 frt 39³/₄ kr. tőkét képezett, mi Kovács Miklós püspöknek rendelete következtében Fejér András polyáni plébános 4050 frtnyi szabad hagyományával egyesítvén, összesen 30,758 frt 39³/₄ krt tett. Ezen alap a tanári kar fizetésének javítására fordítatott s a tanári fizetés 500 vfrtről 800 vfrtra emelkedett, és ebből a papnöveldéi gyóntató fizetése is évi 100 vfrttal pótoltatott. Egyébiránt vajjon a dolog természete és Szepesi rendelete szerint, az 1845-ik év után eme felesleg tőkésítet-e vagy nem? és egy új revisio a hittanári alap javára minő eredményeket mutathatna fel? e kérdésekre a teendő okadatolt feleletet örömet másoknak engedem át.

Midőn a papnöveldé az o. girbói jószágot vette, ezen alapot is abba bele fektette.

Ezen alaphoz tartozik a három tanköteles kánonoki szék-től fizetendő illeték is, mi didactrum név alatt a fenérített csökkentett összegben évenként a pénztárba kerül, minthogy az 1822. évi zsinati határozatok I. Része VI. fejezet 3. §-ének azon megjegyzése, miszerint e didactrum eredetileg pengő-pénz értékben vala ígérve s nihelyt a pengő-pénz forgalomba jön, váltó helyett újból pengő-pénzben fog fizettetni,

teljesülésére még várakozik. — Hasonlag gr. Batthyáni püspök kieszközölte, hogy 1799. évi october 12-ről kelt udvari rendelettel a tanulmányi alapból 1000 pfrt utalványoztatott, de kezdet óta csak váltóban adatott ki. Végül ez alap jötevője vala Kovács Miklós püspök az által, hogy végrendeletének 15-ik pontjában 23,000 rfrtot hagyományozott, oly szándékkal, hogy ezen összegnek évenkénti kamatai mindaddig, tőkésítessenek, míg a nem kánonok-hittanárok fizetése 500 pforintig emelkedhetik; ami pedig efelett maradna felesleges, mindaddig tőkésítessék, míg a kánonok-tanárok fizetését is ennyire emelni lehetséges lesz. Ennyi pénz forrásra vala szükség, hogy a tanárok fizetése 1854 óta 500 pfrtra emelkedhessék, mit Haynald püspök ő nmltga megerősített. Ezen alaptól külön áll az előkészületi tanfolyam két tanári székének jelenleg 840 rftot jövedelmező alapítványa, mit a fenérintett módon Kovács Miklós püspök hozott létre.

Ezen alapoknak, s minden más papnöveldei alapítványoknak felsőbb felügyelete az erdélyi káptalanra van bízva. A növelde létezése óta több körülmények, különösen az, hogy egy káptalani tag rendesen növeldei igazgató, és huzamos ideig több kánonok tanári széken ült, közreműködtek arra, hogy a káptalan és növelde között meg legyen azon kegyeletos viszony, mely oda nagyon illik. E kegyeletos viszony egyik érdekes nyilatkozványa az, hogy a kánonoki székék és más méltóságok betöltésekor, minden papnövendékek bizonyos, egyéb iránt a kitüntetettek tetszésétől függő ajándékot kap, minek emlékét kár volna feledékenységre engedni.

A tanulmányokat illetőleg az 1848. évi események után a két évi előkészületi tanfolyam tényleg megszűnt, és két tanári szék fizetése a károly-fehérvári püspöki gymnasium két tanárának díjazására fordítatott, azon színezett ok miatt, minthogy az új gymnasiumi rendszerben ama bölcészeti tanfolyam is, minek javára Kovács püspök az alapítványt tette, képviselve van. Mint más papnöveldekben, úgy ebben is régi időből származik azon rendszer, hogy az I. évi theologusok a II., és III. évi theologusok a IV.- évekkel együtt tanulnak, mit leginkább a tanárok kevés száma teszen szükségessé. Ezen években a papnöveldek ezen váltakozó rendszerének helyessége kérdés alá jött ugyan s több helyeken

hol a körülmények engedék, az osztályok külön is választattak, mi a tanári testület más berendezését s illetőleg növesztését tette szükségessé. Nálunk azonban, minthogy új tanári székek szervezése, ha csak a három tanköteles kánonok újból a tanári széken fel nem lép, nem vala lehetséges, ezen indítvány elhangzott a pusztában.

Ezen év tized egyik fontosabb eseménye vala, hogy Haynald kalocsai érsek akkor erdélyi püspök ur ő nmltga zsenge ifjaknak papi pályára nevelése végett ugyanezen papnővelde falai között egy ugynevezett clericandiát állított fel. Ő nmltga ezen czélra sokat áldozott, Ráduly János főesperes-kánonok egy várbeli 5000 frtot érő házat ajándékozott, és közadakozás útján is jelentékeny összeg gyűlt be, minck erején 6—8 ifju zsenge korától fogva nevelésben részesült. Ezen ifjak a helybeli gymnasiumban tanultak s a papnőveldeben laktak. De az alapgondolat sokkal nagyobbszerű volt és tetemesebb áldozatokat igénylett, hogysen az alig husz ezer forintnyi összeget képező, és a papnőveldei alaptól külön kezelt pénzalap csekély erején s az adott tényleges körülmények között a kitűzött czélt bár megközelíteni lehetett volna. Ily czél kivitelére csak az egész magyar egyház tudna egyesülés által egy közös minta intézetet alkalmas helyen és módon berendezni; egyes egyházmegyék erejét a vállalat nagysága és a kivitel nehézsége felülmulja.

Haynald püspök ő nmltga a papnővelde állapota iránt nagy figyelemmel volt. A tanulmányok kellő elsajátítását sürgette, miknek könnyítésére jeles segéd eszközök vannak a papnővelde körében. Ilyenek a papnővendékek újabb korszaki könyvtára, az 1848 után megszűnt és többször ugyan, de felsőbb ellenzés miatt eredménytelen visszaállítani megkísérlett iskolának napjainkig gyarapodó emléke; a papnőveldei könyvtár, mely Sztoyka püspök hagyományából, a házban kimúlt előljárók könyveiből, és a Batthyáni könyvtár duplumaiból alakult s több ezer kötetből áll; de leginkább maga a Battyhányról nevezett megyei szakkönyvtár mely a hittan, történelem, jog, bölcsészet és nyelvészet köréből számos kincseket tartalmaz, és bibliai, zsenge nyomtatványi, s kézirati gazdag gyűjteményéről nevezetes A hitelmezstanak, mint figyelemre méltó tantárgynak bővebb előadását

rendkívüli módon egyik tanárra bízta; hogy a papnövendékekben a természettudományok iránt érdekeltséget keltsen, a papnövede folyósójának egyik ablakát légtüneti észleletek tételére kellő eszközökkel felszerelte. Az egyházi szónoklati gyakorlatokon, a havi és félévi vizsgálatokon, haesak elháríthatlan akadály nem jött, jelen volt. Illetékes helyen ki nyerte, hogy a Pázmány-intézetben négy erdélyi növendéknek legyen helye. Valamint legéberebben követelte a fegyelem kellő megtartását, úgy méltányolta is a törekvést és nemcsak atyai szavakban, de a szűkölködőknek segítségére vágyó szeretet találékony tényeivel is gyakran éreztette atyai jóságát. A fegyelem fentartására jótékonyan hatott a főpap gyakori látogatása az intézetben, ama felvillanyozó buzdítások, miket ékes ajkairól hallatott s azon leereszkedő nyájasság, melylyel évenként sorban többször a növendékeket püspöki asztalához meghívta, és megajándékozta.

A papnövendékek életében emlékezetesek az ugynevezett májálisok, mik alkalmat nyújtanak a szabad természetben áradozó szépségek szemléletének s helyesen berendezve, nemes örömek forrását képezik. Hasonlítanak e napok a régi kirándulásokhoz s azon időkhöz, melyekben a püspökök nyújtottak alkalmat az ártatlan örömek nyilvánítására. Ily percekben az élet gondjai távol maradnak, fölvidul a kedély s a tanulmányok folytatására még inkább fellelkesül, ha látja, hogy az ő ártatlan örömeiben a püspök (mit ő multga diszes vendég koszoru kíséretében többször megtett), az előljárók és a papság, némi kedveskedésekkel és személyes részvétellel megjelennek és osztozni kívánnak.

Egyébiránt ő multgát Erdélyben örökre feledhetlenné tették lélek fensőbbsege, erélye, gyakori atyai látogatásai s ékes beszédei; de leginkább azon kétszáz ezer pengő frtot jóval meghaladó kegyes alapítványok és adakozások, mikkel az erdély-egyházmegyei templomi és iskolai szükségeken segített s azon mód, melyen főpásztori székétől megvált. Fontosak valának okai melyek miatt ezt tette, és mintegy visszatükrözték főpapi hivatalának kezdetén választott, addig nem oly élénken érzett, de most teljesedett a jelmondatának igazságát: *Patiendo mereri.*

Élénk rekonszensz, Erdély minden lakóinak részvéte, és

az egész magyar haza jeleséinek néma bámulata követte őt a lemondás után sz. Czipriánnak kárhágói érseki széke-re s mint egykor Cyprián kísérői, lélekben utána kiálták: azért miért ő szenved, mi készek vagyunk vele meghalni! De az idő, ezen hatalmas orvosa a szenvedéseknek és részre hajlatlan bírja a szenvedés útjain is megőrzött érdemeknek, felderítette és fényes győzelemre emelte azon meggyőződést, melynek védehnében készebb volt diszes székről visszavonulni, mint főpapi jellemét és meggyőződését áldozatul hozni.

Még mielőtt a kalocsai érseki székre kineveztetett volna, az erdélyi püspöki széken 1865-ben Fogarasy Mihály ő multga leve utóda, ki a papnövelde udvarán létezett ronda szint lerontatta, és saját költségére történendő újra építését elrendelte. A papnöveldei- és papi nyugdíj-alapot, mely a kisegítő alappal együtt kilenczven ezer o. é. frtnyi összeget képvisel, egymástól szétválasztotta. O. Girbón a meglevő megörökösi-tett jószág negyedhez egy másik negyednek 1868-ban sept. 26-án husz ezer ötszáz hetven o. é. forinton történt megvásárlását helyben hagyta és megerősítette. Az 1848 óta szünetelő előkészületi két évi tanulmányot visszaállította.

VII.

B e f e j e z é s.

És ezek vázlatos érintésével a papnövelde történetének egy teljes századán át napjainkig érkeztünk. Nem tartom szükségesnek részletezni az újabb és előttünk jól ismert eseményeket, nehogy midőn a történeti hűséghez ragaszkodni kívánok, akár hízlelgni, akár kegyeletet feledni látszassam.

Ugy vélem azonban, hogy valamint a nyájas olvasó e szerény vázlat áttekintéséből meggyőződhetett, miszerint az erdély-egyházmegyei papnöveldét főképen kegyes alapítók-nak Isten egyházát szerető s a hívek lelki üdvét szomjazó áldozatkészsége hozta létre, és tartotta fenn; történetében mind az, mit egy ily intézet célja, és az idők jellege megkívánt, méltányolva lán; jövőre pedig nem annyira új intézmények létesítése miatt inkább az eddig már létezetteknek megőrzése,

vagy a Batthyáni és Szepesi nagy püspökök idejére emlékeztető részleteknek és tényezőknek újbóli felébresztése szükséges: úgy egyszersmint azt is megvárja tőlem, hogy befejezésül, a papnöveldeknek, egyházmegyénk e nagyfontosságú közintézetének tanulmányi, alapítványi, anyagi, és személyzeti tekintetben rövid átnézetét adjam.

Jelenleg a tanfolyam hat évre terjed, melyek közül kettő előkészületi, négy hittani tanulmányokra van szánva.

Az előkészületi tanfolyam tanulmányait képezik: a bölcsészet; a nyelvészet különös tekintettel a latin és görög nyelvre; a természet- és mennyiségtan; egyházi szertartás, általános történelem és a magyar irodalom vázlatos ismertetése.

A hittani tanfolyam pedig magában foglalja: I. az ó és új szövetségi isteni kijelentés és a szent könyvek történetét; II. a szentírási magyarázattant kapcsolatban a keleti nyelvekkel; III. az alap hittant; IV. a dogmák rendszerét és történetét, V. az erkölestant, VI. a lelkipásztorság tant, VII. hitelmezés-, felsőbb oktatás- és nevelés-tant, VIII. általános egyháztörténelmet és IX. egyházi jog tant. Ide járulnak X. az énektan, szertartástan elméletben és gyakorlatban; német s más nyelvtanulmányok, mint ez más püspöki papnöveldekben is rendezve van. A papnövelde hivatali személyzetét jelenleg képezi egy igazgató, egy aligazgató, két tanulmányi felügyelő és egy gyóntató. Van hat rendes, két rendkívüli tanár, és 59 intézeti tag, negyvenegy a hittani-, tizen-nyolcz az előkészületi tanfolyamon. A papnöveldei igazgatók idő rendi átnézetét adja az A alatti melléklet.

Az emlékezetesebb alapítványok eddig érintve valának. A kitűzött rövidség nem engedi az alapítványi levelek részletezését. A fontosabb növeldei alapítványok levelei B, C, D, E, F, alatt olvashatók.

A vagyoni helyzet tekintve, hogy legnagyobb részben a keresztény jótékonyság és áldozatkészség szüleménye, tetemes és szegénységünk ékes vigasztalója ugyan, de egyházmegyénknek folyvást növekedő nagy szükségeivel és a kor igényeivel szemközt nagyon szerény. A jelen alapítványi vagyron egyik része O. Herepén és O. Girbón ingatlan javakba van fektetve; más része pedig kötelezvényekben, tőkékben és

egyéb illetékekben áll, miknek fejlődéséről átnézetet nyújt G, és H alatti melléklet.

Az intézet tanárait és tagjait illető személyzeti kimutató több nehézséggel jár, miket csak az avatottak ismernek. Ezek ha az I. alá helyezett sorozatot figyelemre méltatják, a lehetséges hiányokat vagy megbocsátják nekem, vagy kijavítják. Ezáltal engem hálára köteleznek, az egyházi személyek élettörténeti vázlatát teljesebbé teszik, és előkészítik azon részleteket, miket erdélyi egyházmegyénk történetének jövőendő megírása megkíván.

Mellekletek.

A) (A 88-ik laphoz.)

Papnövelde-igazgatók:

- 1) Kosa Ferencz . . . 1753—1764.
- 2) Blum Károly . . . 1764—1765.
- 3) Szeredai And. Zsigm. 1765—1777.
- 4) Lukács János . . . 1778—1780.
- 5) Béla József . . . 1780—1781.
- 6) Barján Mihály . . . 1781—1783.
- 7) Benkő Mihály . . . 1783—1785.
- 8) Gál Péter . . . 1785—1786.
- 9) { Verhovác Miksa . . } 1786—1790. Pesten.
 { Wohlgemuth Fülöp }
- 10) Béla József . . . 1790—1791.
- 11) Szeredai Domokos . 1791—1794.
- 12) Hilbert János, helyett. 1795—1798.
- 13) Lányi Ferencz . . . 1798—1800.
- 14) Hene Ferencz . . . 1800—1801.
- 15) Vinkler Ignác . . . 1802—1807.
- 16) Lányi Ferencz . . . 1807—1811.
- 17) Ivuly Károly . . . 1811—1815.
- 18) Bede József . . . 1816—1824.
- 19) Orosz Mihály . . . 1824—1834.
- 20) Losteiner János . . . 1834—1835.
- 21) Ráduly János . . . 1835—1851.
- 22) Keserü Mózes . . . 1851—1853.
- 23) Hubatschek Ádám . 1853—1859.
- 24) Ferenczi József . . 1859—1868.
- 25) Bodnár Lajos . . . 1869—1870.

B) (A 31-ik laphoz.)

B. Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök az erdélyi káptalan V-ik kánonoki székét theologus kánonoki székké átalakítja, és a hittanulmányoknak előadására kötelezi. Alvinez, 1754. ápril 27.

Sigismundus Antonius Sztoyka Baro de Szala, permissione divina Episcopus Transsylvaniensis etc. E specula mu-

neris nostri eppalis, cui secretiori divinae ordinationis consilio admoti sumus, attentius contemplantes, in dioecesi hac nostra pro multitudine messis spiritualis, pauciores omnino esse operariorum ministerii ecclesiastici numerum, plurimum necessitatem istam adjutum, officiorumque pariter divisorum in nostra Ecclesia Cathedrali decorem promotum iri invenimus, si conformiter salutaribus s. Concilii Tridentini decretis Sess. 23. cap. 18 de ref. editis, juxta ecclesiam nostram cathedrallem praedictam Seminarium Clericorum erigeremus. Cum itaque eo adstiterit divinum conatibus nostris adjutorium, ut jam seminario eidem ad nominis Dei gloriam, dioecesis nostrae emolumentum, animarum salutem, ecclesiae demum nostrae cathedralis decorem solatiosum nos posuisse initium lacti intueamur, reliquum esse conspiciamus, ut quatenus juvenus in illud adscita ac deinceps cooptanda, veluti planta novella, scientia ecclesiastica, salutaribus doctrinis ac moribus imbueretur, exultaque iis, uberes olim in Ecclesia Dei fructus germinaret, de oportuno eidem moderationis medio prospiciamus. Eapropter volentes nos de hoc eodem medio oportune providere, atque per hoc decreto etiam praelibati Concilii Tridentini, quod sessione 5. cap. 1. de r.f. habetur, promptam pro viribus dare executionem, sextum in praefata ecclesia nostra Cathedrali Albensi canonicatum, quod tam de jure quam de facto in praesens legitime vacat, et cuius collatio ad nos spectat, vigore praesentis nostri decreti in praebendam theologalem erigimus et instituimus pro uno idoneo canonico, qui per se ipsum singulis annis, exceptis vacationum temporibus, clericis praelibati seminarii erecti alumnis lectionem s. theologiae juxta methodum a nobis successioribusque nostris praefiniendam tradat, quique in posterum perpetuis futuris temporibus canonicus theologus nuncupetur. Quae quidem praebenda theologia sic erecta, attenta exiguitate reddituum canonicatus ejusdem, quatenus idem canonicus theologus onera lectionis praedictae alacrius et commodius subire valeat, annuimus, indulgemus, constituimusque, ut idem eundem cum clericis fati seminarii per nos erecti alumnis mensam, eundemque victum tam lectionis quam vacationum tempore ex redditibus ipsius seminarii habeat, frugalem tamen, nec aliter, quam ordinarius sit qualificandum aut augendum.

Verum istud eo usque duntaxat, donec ejusdem canonicatus redditus, aliunde ad eum augmenti gradum venerit, ut ex iisdem etiam de victu opportune sibi possit providere; et ita erigimus, instituimus, annuimus, indulgemus et constituimus auctoritate nostra ordinaria ac alias omni meliori modo, jure ac ratione. Datum in castello nostro Alvinczensi, die 22. mensis aprilis a. D. millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto. Sigism. Anton. B. de Szala, Eppus Tranniae. (L. S.)

C) (A 32-ik laphoz.)

Baró Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök ezer arany letételével az erdélyi káptalanban egy VII-ik mester-kánonoki széket alapít, és a mester-kánonokat a növelében hittudományi előadásokra kötelezi. Alvincz 1756. oct. 18.

Sigismundus Antonius Sztoyka Baro de Szala, permissione divina Eppus Transsylvaniensis, sacrorum canonum Doctor, Sacrarum Caes. ac Reg. Majestatum status actualis, et Excelsi Reg. in Transsylvania Gubernii Consiliarius Intimus. Damus promemoria per praesentes significantes quibus expedit universis, quod nos exquo circumspecta attentaque ministrorum operariorumque ecclesiasticorum in hac Dioecesi nostra Transsylvaniensi necessitate, tam etiam dioecesis simul et ecclesiae nostrae Cathedralis Albensis decore prae oculis nostris habito, de anno jam praeterito 1754, partem solitudinis nostrae pastoralis non ultimam explentes, Albae olim Juliae nunc Carolinae, ceu loco Cathedrae nostrae Eppalis solito ac fixo, vigore alterius decreti nostri Seminarium Clericorum praedictae huius Dioecesis nostrae, Sapientiae Incarnatae nuncupatum, conformiter statutis veteris Ecclesiae quantum licuit institutionibus, novissimisque sacri oecumenici Conc. Tridentini decretis, cum studio theologico, accedente etiam vener. fratrum nostrorum Capituli ejusdem Ecclesiae nostrae Cathedralis concordii voto et consensu erecto et elevato, onus cathedrae lectionumque theologicarum alumni dicti Seminarii successivis quibusvis temporibus tradendum, ejusdem canonicatus et praebendae theologiae pro tempore possessori possessoribusque futuris canonice annexissemus, eidem porro cathedrae huic theologiae magiste-

rium etiam canonum eo modo adjecissemus ut qui eos dictis alumnis traderet, essetque successive traditurus, vir ecclesiasticus penes canonicatum honoris sic dictum, seu titularem, pensionem 200 rfflorenorum de praebenda memorati canonici theologi sexti quotannis obtineret, quoad usque de opportuna dicti canonici pensione annua posset aliunde provideri; tam istius in reliquo pensionis parvitatem quam illius praebendae imminutionem, victus, domus item habitationis ligni focalis et candelarum beneficio gratuito utcumque interim compensante. Tandem quo aequè necessarium quam decorum isthoc institutum nostrum firmitus stabiliremus, attenta etiam probeque perpensa canonicorum saepe dictae ecclesiae nostrae cathedralis paucitate, eorumque proinde numerum auctum iri cupientes, accedente itidem praelaudati Ecclesiae nostrae Capituli rationabili assensu, ante memoratum magistrum canonicum ad septimum in toties dicta Ecclesia nostra Cathedrali canonicatum actualem elevaverimus, eundemque canonicatum effective de novo fundaverimus, ad Dei optimi maximi gloriam, Ecclesiae Dioecesisque nostrae et Capituli praedictorum emolumentum atque decorem, collata et effective deposita in ejusdem praebendae stabiliter ac perpetualiter permansura de cassa nostra propria mille aureorum regionum capitali summa, his nimirum sub clausulis successivis quibusvis temporibus inviolabiliter observandis et adimplendis: 1-o ut huius ejusdem summae capitalis ad interesse sex per centum tuto collocandae legalis census annuus quotannis obveniat totaliter jam dicto canonico septimo in praebendam canonicam, nec unquam alium in finem applicetur. 2-o ut huius canonicatus septimi collatio a nobis unice et successoribus nostris Eppis Transsylvaniensibus dependeat privative quoad alios quoscunque. Quia tamen de facili esse posset eventus, ut sub ipsa sedis eppalis vacantia ipse quoque hic idem canonicatus per decessum sui possessoris magistri canonici interea contingentem pariter vacaret, et si usque novi Eppli nominationem confirmationemque magisterio canonum cessandum foret, cum hanc ad plures etiam quandoque annos protrahi contingat, alumni notabile in studiis dispendium paterentur, eapropter in et pro huius modi duntaxat casu jus tribuimus saepe laudato Capitulo dictae Ecclesiae nostrae Cathedralis, siquidem

ejusmodi magister canonicus sede epicali vacante decederet, et a die mortis ejusdem usque ad duos menses novus Episcopus nominatus et confirmatus non foret, evolutis illis mensibus a die decessus ipsius magistri canonici computandis, ad magisterium canonum unum aptum ac idoneum sacerdotem ecclesiasticum e gremio Cleri huius Dioecesis eligere, assumere, eidemque de canonicatus huius sic vacantis praebenda praedicta integre providere omnino possit. 3-o ut idem canonicatus non quibuscunque sed huius patriae filiis jam in sacerdotio constitutis viris ecclesiasticis, in cura animarum aliquantum saltem versatis, nisi eximia virtus et scientia alterius cuiuspiam aliud svadeat, probe doctis, gravibus et bene moratis conferatur. 4-o ut provisos ac quovis deinceps tempore providendus de hoc canonicatu, atque ad eundem promotus et promovendus semper et omni tempore annexum habeat onus alumni clericis lectiones seu doctrinas, primis quidem duobus annis sacrarum canonum, tertio historiarum et antiquitatum ecclesiasticarum, quarto demum divinarum scripturarum sedulo sincere solideque, quoad temporis angustiae admiserint, tradere. 5-o ut idem quoadusque per nos aut successores nostros aliter fuerit ordinatum, praesit etiam simul disciplinae domesticae alumnorum, eorundemque in vita moribus, sacris ceremoniis, et cantu ecclesiastico informationi. 6-o ut quoniam praestatae summae capitalis foundationalis census annuus minor hic et nunc esset, quam ut ad congruam ipsius magistri canonici vitae sustentationem, domumque ac familiam domesticam gradui suo competentem illius beneficio alendam sufficeret, ex eo quoadusque summa eadem Dei dono, successuque temporum feliciore ad pingviorem gradum congruamque quantitatem accreverit, aliaeque desuper a nobis aut successoribus nostris ordinatae fuerint dispositiones, idem mag. canonicus victum quotidianum frugalem tamen, atque cum alumni clericis tam quoad numerum et quantitatem, quam quoad qualitatem omnino eundem, domum item habitationis seu locum residentiae nec non et focalis ligni candelarumque beneficium ex ipsius seminarii proveniuntibus et absque solutionis onere habeat ac teneat. 7-o quodsi quispiam nostrorum successorum aut alius quiscunque hanc nostram foundationem, quod non speramus, alterare, et signanter

munis docendi atque praedscriptas doctrinas alumnis clericis tradendi magistro canonico ex quacunque consideratione, et sub quocunque excogitabili praetextu adimere, et in alium non ecclesiasticum et non canonicum cathedralem transferre attentaret, nunc pro tunc, hanc nostram dispositionem et fundationem irritas et omni vigore destitutas fore declaramus et annullamus praecinsertaque quinque millium florenorum hungar. summam fundationalem ad Xenodochium boni pastoris nuncupatum in oppido Szigeth Dioecesis Agriensis per nos fundatum pleno jure transferimus et eidem attribuimus. Atque ita erigimus, elevamus, fundamus, instituimus atque ordinamus harum nostrarum fundationalium et authentici sigilli nostri et subscriptionis nostrae munimine roboratarum fide ac testimonio literarum mediante. Datum in castello nostro Alvincenzi, in ipsa festivitate s. Lucae Evangelistae, a. D. millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto. Sigis. Antonius Eppus Transsylvaniae. (L. S.)

D) (A 32-ik laphoz.)

B. Sztoyka Zsigmond Antal püspök, az erdélyi káptalanban általa alapított VII-ik mester-kánonoki szék jövedelmét ezer arany letételével neveli és a mester-kánonokat hit-tudományi előadásokra kötelezi. Medgyes, 1761. febr. 13-án.

Infrascriptus memoriae commendo per praesentes quibus expedit universis fateorque, quod ex quo ego superiori-bus annis in Capitulo Ecclesiae Cathedralis Albensis in Trans-sylvania canonicatum septimum cum titulo magistri canonici et cum praebenda annuorum censuum summae capitalis aureorum mille facientium florenor. hungar. quinque millia vigore aliarum mearum literatum fassionalium ac fundationalium certis sub legibus ac clausulis in iisdem uberius expressis effective fundassem et erexissem, exinde cum incertum esset, an et quando eadem canonicatus praebenda ad opportunum foret perventura augmentum, ideo in augmentum et supplementum mox infra modificandum ejusdem praebendae dicti septimi canonicatus do, confero, et relinquo alios aureos numero mille, facientes floren. hung. quinque millia, his videlicet sub legibus et conditionibus, neque aliter, nimirum: ut ex his

quinque millibus hung. florenis floreni hungaricales mille futuris quibusvis temporibus sint fundus capitalis remunerationis laborum et fatigiorum curatoris mox specificandi piarum mearum foundationum et legatorum, eorumque census legalis singulis annis obveniat cedatque in eandem ejusdem curatoris remunerationem. Quem in finem praelibatum Capitulum Albense illico post meum decessum ac indilate eligat constituatque unum ex dominis capitularibus magis idoneum industriumque, qui erga praespecificatam remunerationem omnium omnino et singularum mearum piarum foundationum ac legatorum a me factorum singularem ac peculiarem, quantum humana admittit industria curam, fidelemque tum perceptorum tum erogatorum gerat administrationem. Reliquorum autem quatuor millium flor. hung. census annuus eousque colligatur congeraturque, donec ad summam hung. florenor. mille excreverit, ac subinde actu tum elocetur erga censum legalem, inque vicem mille illorum hungaricalium florenorum pro capitali summa remunerationis praedictae Curatoris ut praemissum est destinatum et relictum, adjungatur mox dictis quatuor millibus florenorm, quo sic antedictum quidem supplementum praementionatae praebendae septimi seu magistri canonici, integre pleneque in summa hung. flor. quinque millium, his vero aliis superius jam memoratis quinque millibus hung. flor. additis et adjunctis tota et integra summa capitalis fundationalis ejusdem canonicatus in decem millibus hung. florenorum consistat, ejusdemque totius summae censum annum postea deinceps percipiat idem septimus seu magister canonicus in suam praebendam canonicalem, quod quidem fundationale supplementum do confero et relinquo modalitate praecursoria iisdem omnino sub et cum legibus atque conditionibus, quae in prioribus praememoratis meis literis fassionalibus super fundatione ejusdem canonicatus emanatis specificè expressa sunt et continentur, ita, ut si circa hunc canonicatum eidemque ibidem adnexum munus et officium ac etiam personam et qualitates possessoris ejus talem aliquando contingeret, cui tamen contrarium spero, per quemcunque fieri mutationem, qualis in iisdem fassionalibus et fundationalibus meis uberius est expressa, extunc hanc quoque praedeclarati supplementi summam ibidem declarato translationis periculo obnoxiam esse velim et disponam,

hoc addito, ut idem septimus seu magister canonicus sic a me fundatus et beneficiatus, singulis anni mensibus, una die dominica ad libitum suum eligenda, unam missam de officio currente legat et celebret ad meam seu fundatoris intentionem. In quorum omnium fidem has meas literas passionales propriae meae manus subscriptione, et usualis sigilli mei appensione munitas ac roboratas dedi in lib. reg. civitate saxonicali Mediensi, die decima tertia mensis februarii, anno incarnationis millesimo septingentesimo sexagesimo primo. Sigismund. Anton. Baro de Szala ant. Eppus Transsylvanicae. (L. S.

E) (A 39-ik laphoz.)

Báro Bajtai József Antal erdélyi püspök előszámítja az az erdélyi püspöki uradalom javára tett költségeit, és lip-poványi malmát alapítványul adományozva, az erdélyi káptalalanban egy VIII-ik iskolás kánoncki széket alapít, melynek kánonokját hittudományi előadásokra kötelezi. Alvincz, 1772 october 18-án.

Josephus Antonius L. Baro Bajtay, Dei gratia Eppus Transsylvanicae, Insignis Collegiatae Ecclesiae Posoniensis ad s. Martinum Praepositus, S. Caes. et Apostol. Reg. Majestatum Status, et Excelsi Regii in Transsylvanica Gubernii Consiliarius actualis intimus etc. Damus pro memoria per praesentes quibus expedit universis, praesentibus et futuris, quod nos ex quo divina ordinatione ad spirituale regimen diocesis huius Transsylvaniensis assumpti, administrationemque ejus auspicati fuisset, non absque singulari animi nostri solatio conspexerimus Seminarium Eppale Clericorum pro decore Ecclesiae Cathedralis et magna totius Diocesis utilitate A.-Carolinae, cura et sollicitudine bonae recordationis Antecessoris nostri B. Sigismundi Antonii Sztoyka, accedente penes consensum canonicum opera quoque et vigilantia venerabilis capituli jam institutum, et introductis in illud aliquot junioribus clericis stabilitum fuisse, quod nedum ut in statu suo conservaretur, verum ut in personis aequae et emolumentis augetur, eo et nos deinceps pastoralis nostrae sollicitudinis curas convertimus, ut cum numero alumnorum pro exigentia amplae huius diocesis ipsum quoque studium altiorum et summe necessariorum scientiarum cum tempore progressus

summeret ampliores. Hinc communicatis in antecessum cum praeaudato capitulo nostro consiliis, summas ejusmodi fundationales cum hic in provincia, tum extra illam in regno Ungariae ea conditione olim ab Episcopis aliisque propagandae ac dilatandae in hac dioecesi religionis cath. studiosis viris factas, ut siquando successu feliciore temporum, A.-Carolinae eeu loco principali et proprio cathedrae episcopalis, Seminarium Clericorum erigi, ipsaque necessariarum scientiarum traditio introduci et stabiliri posset, eo transferentur, transtulimus, et seminario clericorum sic erecto ac stabilito applicuimus. Auximus praeterea numerum alumnorum longa et molesta adursione nostra executionis testamenti pie in Domino defuncti quondam consilarii aulici Clementis Kozma, qui anno adhucdum 1729 in sua dispositione suprema rfflorenos 5000 eo fine legatos reliquerat, ut illis in capitale perpetuum elocatis, e censu legali annuatim proveniente duo ad minus, vel tot, quot pro ratione temporum et circumstantiarum, secundum arbitrium Dioecesanum interteneri, necessariisque doctrinis imbui posse judicaretur clerici, subiude in eorum animarum adplicandi, alerentur et educarentur; quod quidem capitale penes provinciam societatis Jesu austriacam pro haerede et una¹ exeeutrice testamenti illius in eodem nominatam et institutam absque omni executionis saepius licet sollicitatae fine et sine aliquo fructus seu census emolumento eousque haesit, quoad tandem ad iteratas nostras apud Augustam preces, et repraesentationes ab A. R. P. Provinciali S. J. mandatum fuisset RP. Joanni Fonovics Residentiae A.-Carolinensis societatis ejusdem, quae dicti capitalis antea censum annuum percipiebat, Superiori, quo is jubebatur legatam illam 5000 rfflor. summam Seminario clericorum A.-Carolinensi consignare, prout etiam anno 1766 die 7-a mensis aprilis praenumerando illam effective consignavit transposuitque; quamquam autem accedente hac 5000 rffl. summa capitali ad congestas diversis temporibus reliquas fundationes, status personalis clericorum quaternario primum numero inchoatus nostris temporibus et conatibus eo perductus fuerit, ut a praementionato anno 1766 duodecim singulis annis numerati fuerint alumni, divinis in Ecclesia Cathedrali deservientes, nedum tamen non subtraximus quidpiam, quinimo cum voluptate, et ultronee, in natura aut aere parato et acqui-

valenti, praestitimus omnia, quae pro congrua moderatorum, alumnorum, et servitorum descripti Seminarii Episcopalis intertentione antecessor noster b. Sigismundus Antonius Sztoyka conformiter ad statuta Concilii Tridentini Sess. 23. de ref. cap. 18. de mensa, ut dici solet, eppali, in pane, cerevisia, et lignis focalibus non levem summam una conficientibus, generalibus terminis exciderat, Seminarioque assignaverat, nihil nos in contrarium movente facto illo casuali, quo quarto statim initi Eppatus nostri anno zythopolium, seu cerevisiae braxatorium ab eodem antecessore nostro juribus eppalibus revindicatum, Seminarioque penes obligationem praestandi ab Eppatu singulis mensibus 4 vasa ordinaria cerevisiae bonae et salubriter potabilis, aut vero redemptionem huiusmodi obligationis in censu annuali bismille rflr. inscriptum, cum omnibus instrumentis, vasisque necessariis vel in cineres redactum, vel inutile prorsus, vel infructiferum redditum sit. Providebat etiam quemadmodum non diffitemur laudabili industria, quantum jura, constitutiones pontificiae, ipsaeque temporum circumstantiae admittebant, statim in principio praelaudatus antecessor noster de opportunae moderationis medio, ut juvenus in seminarium illud clericorum adscita et deinceps cooptanda scientia ecclesiastica salutaribusque doctis ac moribus imbueretur; sextum videlicet canonicatum in Ecclesia Cathedrali A.-Carolinensi, consulto prius et consentiente Capitulo, in praebendam theologalem ea lege et conditione elevando, et erigendo, ut successivis quibusvis temporibus possessori ejusdem canonicatus onus incurreret, lectionem, s. theologiae scholastico dogmaticae tradere; illi rursum adjungendo septimum dictum magistrum canonicum, qui reliquas juventuti ecclesiasticae necessarias lectiones, jus nempe canonicum, historiam ecclesiasticam, et obscuriores s. scripturae quaestiones, secundum ordinem librorum explanaret, imo vero urgente sic necessitate, faventibus decretis Concilii Tridentini, neque dominis capitularibus vota sua denegantibus, eo processerat, ut proventus sexti canonicatus ex rfl. 500 consistentes ita dispartirentur, ut 300 ex illis canonico theologo obvenirent, 200 vero cederent magistro canonico. Ille actualitatem in capitulo cum voto ac reliquis juribus teneret, hic vero solum honoris titulum consequeretur, ambo denique hospitii, mensae cum alumnis communis, candelarum

ligni focalis, aliarumque utilitatum beneficio e proventibus Seminarii eousque gauderent, quoad de congrua ad actualitatem praebenda septimo quoque canonico, seu magistro, aliunde provideri posset. De hac porro, licet sub exitum anni 1756 accedente nova fundatione a domino Epro b. Sigismundo Antonio Sztoyka in florenis ungaricalibus 5000 facta utcunque, amplius autem per superadditionem aliorum 5000 ad initium anni 1761 cum reservatione tamen census horum, usque ad dies vitae suae provistum esset, viguissetque ac etiam nunc cum consolatione omnium vigeret disciplina scholastica, attamen per decursum annorum advertimus, nihil seu ad sublevandum onus quod sane grave est, duorum moderatorum, seu ad uberiores alumnorum in studiis ac disciplina scholastica perdiscendis, item cantu, caeremoniis ecclesiasticis, aliisque functionibus profectum servire posse magis, esseque proficuum, quam si unus adhuc, seu octavus in Capitulum subinduceretur et fundaretur canonicus, scholasticus nominandus, qui juxta dispartitionem lectionum scholasticarum a nobis subinde, vel successoribus nostris faciendam et ordinandam, destinatas sibi disciplinas statis temporibus pariter cum aliis duobus traderet ac explanaret. Quo proinde et necessitati huic oneris duorum moderatorum sublevandi, et profectui majori alumnorum pro facultate et viribus nostris subveniremus praemissa cum dominis ecclesiae nostrae cathedralis dignitatibus et canonicis consultatione, ac secundantibus eorum desideriis votisque statuimus ad majorem Dei ter. O. M. gloriam, Cathedrae Eppalis ornamentum, Capitali nostri decorem et augmentum, Dioecesis totius emolumentum, onerum denique omnium in vinea Domini cooperantium commune levamen non medioere, octavum in Ecclesia Cathedrali nostra A.-Carolinensi canonicatum actualem fundare, ac subinducere, prouti fundamus et subinducimus, dando cum vires nostrae praesentes plus non admittant, et perennaliter conferendo possessoribus canonicatus illius molam illam, quam nos superioribus annis sumptibus nostris propriis, in communi civitatis A.-Carolinensis, ut illa praetenderet fundo ad fluvium Ompoly in parte illa civitatis, quae Lippovány nuncupatur, prope ecclesiam graecis ritus unitorum extruit, et in illum statum perduci fecimus, ut calculo communiiori, quadringentorum florenorum censum

singulis annis importet possitque futuris temporibus vigilantia et industriosa procuracione suorum possessorum ita elevari, ut majora longe emolumenta inde in futurum percipiantur. Reservandeque nominationem et collationem canonicatus huius octavi scholastici noncupati, solis successoribus nostris Eppis Transsylvaniae privative, quoad omnes alios, nisi contingeret sedem eppalem longiori tempore vacare, tunc enim ita ferente necessitate, si una vacaret hic canonicatus, facultatem tribuimus Capitulo ecclesiae nostrae Cathedralis A.-Carolinensis, ut ad praebendam hanc, unum aptum et idoneum sacerdotem ecclesiasticum e gremio cleri huius diocesis eligere, et assumere, eidemque de hoc canonicatu sic vacante integre providere possit ac valeat. Ne autem idem canonicus scholasticus de proveni-
tibus molae huius, mensae suae detrahere et in conservanda sarta tecta convertere necesse habeat, nunc et de facto consignamus et effective praenumeramus Capitulo nostro fl. 600 cum in finem, ut hi nostro nomine primoquoque tempore communitati cuipiam, aut etiam privato, penes quem periculum interitus timeri non possit, erga securam ac sufficientem hypothecam elocentur in capitale perpetuum erga censum legalem, quem percipiet possessor canonicatus huius a me fundati, et prouti occasio ipsaque necessitas feret, per partes in conservationem aedificii molaeque ipsius convertet et expendet, expensarumque a se factarum calculum scriptum asservabit successori suo dum illum promoveri contigerit, tradendum. Quoniam vero aquae et alvei huius molae deductio una eademque esset, quae tribus superioribus eppalibus molis ab antiquo quidem exstructis, verum longo temporum decursu, usuque continuo adeo ruinatis, ut quia proximam minatae fuissent desolutionem, una earum extoto a fundamentis de novo et solidius aedificari, duae aliae renovari opus habuerint aedificataeque et renovatae non exiguiis nostris impensis haud ita pridem fuerint, hinc purgatio etiam alvei et aggerum subinde per exundationes aquarum ruinatorum reparatio communis cum proportionem esset, oramus nihilominus successores nostros perimpense, patiantur illud onus purgationis alvei et aggerum reparationis omnimode domino ipsi eppali, et hominibus ipsius, quibus abundat, plene inhaerere, quin dum et quando opus ita exegerit, pro

rotis, rotarumque axibus et sediliis, sive pegmatum interiorum reparatione, lignis necessariis de sylvis dominalibus canonico possessori succurrere, denique protectionem foundationis huiusmodi in se assumere, et ad ulteriorem proventuum promotionem semper auxilio esse; profecto leve hoc, imo nullum adparebit onus, sive conferatur eum eo, quod saepe memoratus antecessor noster b. Sigismundus Antonius Sztoyka, inhaerendo sanctionibus Concilii Tridentini, mensae eppali imposuit, juxta quas non minor debet haberi ratio magistrorum seu moderatorum, quam ipsorum clericorum divinis in Ecclesia Cathedrali inservientium; sive in justum calculum assumantur emolumenta, quae nostra, officialiumque nostrorum singulari industria, per duodecim quibus Eppatum Transsylvaniae tenuimus, annos procurata sunt, et pari adhibita diligentia et sollicitudine perennabunt, imo augeri de facili poterunt, praeter quam enim, quod castellum A.-Carolinense anno adhuc 1758 flammis exustum, Vinczensense item vetustate labefactatum, in toto tectis novis cooperiri et sumptuosis aedificiis pro decore aequae ac commoditate augenda curaverimus A.-Carolinae fundum novum et longe utiliorem, et commodiorem utpote uni molarum eppalium vicinissimum pro cerevisiae braxatorio comparavimus, vetusta in eo aedificia reparavimus, novisque pro zytho parando ex fundamento auximus, instrumentis, vasisque necessariis abunde providimus, duas molas in pago Remete 100 rfl. singulis annis fructificantes Episcopatus reapplicuimus, tertiam pro sciindendis asseribus ad Felső-Gáld ex novo fieri fecimus, duas vineas amplas in fundo prorsus sterili Vinczii et in Benedek suscitavimus, educilla tria in Csüged, Vincz et Karna de novo extrui curavimus, braxatorium Vinczense reluimus, et in proventus decuplo majores, ac prioribus temporibus importabant, perduximus, subditorum et inquilinorum servitia dominalia taxas et decimas paestantium numerum 400 amplius capitibus elevavimus, his multisque aliis peculiaribus conatibus nostris et expensis eo statum utriusque Dominii Eppalis Vinczensis et Carolinensis perduximus, ut proventus eorum facta comparatione ad tempora antecessorum nostrorum, aliquot millibus auctos ipsi conspexerimus, augendosque in futurum amplius successoribus nostris non vane polliceri possumus. Atque ita fundamus, in-

trouducimus, statuimus, ordinamus, damus et conferimus, reservamus et indulgemus, harum nostrarum fundationalium, authenticici sigilli nostri, et subscriptionis nostrae munimine roboratarum fide et testimonio literarum mediante. Datum in castro nostro Alvincz, die 18. octobris d. Lucae evangelistae sacra, anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo secundo. Josephus Antonius m. p. (L. S.)

F) (Az 58-ik laphoz.)

F) Gr. Batthyáni Ignác erdélyi püspök, Károly-Fehérvártt csillagdat alapit, minek biztositására harminez nyolez ezer kétszáz forint becsértékü javait hagyományozza; ugyan o't harminez ezer forintnyi költségbe került könyvtárát felállítván, az erdélyi egyházmegyének hagyományozza, s ezek gondozását erdélyi püspöki utódaira, a székes egyházi káptalanra és az erdélyi kathol. státus elnökére, bizza. Boncz ida 1798. Julius 31.

Infrascriptus memoriae commendo tenore praesentium significans, quibus expedit, universis, quod cum miserante divina clementia hujus Ecclesiae Transsilvaniae obsequiis jam in decimum septimum annum mancipatus, Ecclesiae meae Cathedralis decorem impensis 12 mill. flor. dedissem, auxissemque, aedes episcopales quod diu in votis erat, pene novas excitassem, ustoriam calcis Metesdiensem ab alienis manibus reluissem, mola papyracea, aliisqu binis molis, aliis quoque meliorationibus, aedificiis oeconomicis ubique erectis proventus auxissem; praeter haec tale monumentum gesti ministerii relinquere statuerim, quod Ecclesiae, et Provinciae Transilvaniae et utilitatem adferret, et ad celebritatem etiam non parum adjiceret, Institutum Astronomiae practicae et theoreticae, quod toti etiam societati humanae utile esse nemo ignorat, cum omnium Astronomorum in quavis orbis parte degentium labores navigantibus iter tutum praesent, dirigantque cursum, ac innumeris saepe eripuerint periculis, constituere proposuerim, ut hanc institutioni meae, qualem pro rerum humanarum vicissitudine et virium modulo possum, stabilitatem procurarem, complures fundos immobiles, multa mihi ipsi subtrahendo coemerim, praevie tamen modernum

Directorem speculae, et Astronomum Antonium Mártonfi quatuor annorum curriculo, impensisque non levibus Vienne a celeberrimo viro Maximiliano Hell astronomo caesareo ita necessariis disciplinis imbui procuraverim, ut rei astrumicae peritorum communi calculo cuivis speculae praesidere possit cum honore, eoque reduce speculam erexerim, illamque quadrante aeneo mobili, murali, sectore, et culminatorio, tubisque Dollandianis acromaticis, et Gregorianis dotaverim, ad plenam itaque stabilitatem matura deliberatione praehabita, vigore praesentium per modum et formam donationis inter vivos Ecclesiae, et Provinciae Transsilvanicae Speculam Albae-Carolinae cum omni apparatu organico, seu instrumentorum, portiones ex-iesuiticas in Sárd, Magyar-Igen, et Borbánd septem millibus quingentis florenis coemptas, inquilinos item A.-Carolienses, pro quibus nongentos florenos exolvi, domos tres in libera regiaque civitate Cibiniensi, quarum duae in platea Riskása uteza dicta existant, et tertiam in platea Ebháta sitam, pro quibus viginti et unum mille florenos dedi, cum aliis tribus domibus Alba-Carolinensibus, una quippe in fortalitia domui postalis officii adiacente tribus millibus, duabus inferioris civitatis platea Németsutza duobus millibus, quarta denique in Glacis tribus millibus florenis comparatis, portione prati episcopali Nagy-rét juncta tercentis florenis itidem empta, vincis item, una Patrum olim Trinitariorum quingentis florenis acquisita, et frusto vinearum eo adplicatarum, quae omnia efficiunt valorem triginta octo millium, et ducentorum florenorum danda donanda conferenda duxi, prout etiam hac donatione inter vivos irrevocabiliter do, dono, et confero, modo, ac forma quibus possum meliori, modo, et conditione infra dicendis. — Porro quia Albae-Carolinae velut loco Cathedrali sedes est disciplinarum theologicarum, et mathematicarum, amplam meam librariam supellectilem, quae mihi facile triginta millibus florenorem stetit, prouti nunc ibidem existit, una cum partibus librorum illuc pertinentium, quos apud me habeo, pariter Ecclesiae et Provinciae Transsilvanicae dono, do, et confero. Non absimiliter collectionem numariam, et mineralium, et conchyliorum cum omnibus instrumentis fabrilibus, torneatilibus, ac compactori necessariis.

Volo tamen, et constitutuo, ut nec Institutum Astronomicum, nec Bibliotheca cum accessoriis nunc recensitis, neque alterutrum illorum Alba-Carolina transferri queat, nisi evidens id exposeat necessitas, unanimi consensu Episcopi et Capituli adprobata; accedente ad id etiam Regii Gubernatoris si catholicus sit; et Status Catholici communi assensu. — Hujus foundationis meae immediata directio apud Episcopos successores meos, et sede vacante apud Capitulum sit, ita nihilominus, ut quod lege canonica tantum est, sede vacante nil innovetur, et sede etiam plena, Capitulum audiri debeat ab Episcopo, cum praefato etiam Capitulo institutionem hanc meam impense commendem. Protectionem autem Excell. D. Gubernatoris moderni, ejusque in officio suo successorum catholicorum ac Status Catholici devoveo, quae protectio praesertim ad conservandam institutionis stabilitatem pertineat, Gubernatorumque Regionum pro tempore futurorum commendo. Episcopis successoribus meis, illorumque arbitrio relinquo, an fundos immobiles supra enumeratos retinere, illorumque annum censum pendere velint, unius tamen Episcopi voluntas successori derogare non possit ita, ut si alteri successori liberet retinere id semper illi liberum sit. Liberum autem volo esse Episcopis fundos immobiles vendere etiam, si consensus Capituli accedat, verum abalienationis singulum casum a Statu etiam Catholico adprobari oportebit. In casu denique abalienationis pecuniam ad censum elevari ordino. Mihi reservo plenam de toto instituto-disponendi, ordinandique potestatem, ac etiam liberum usum Bibliothecae, quousque vixero, etiamsi me extra hanc provinciam morari contingeret. Bibliotheca statis horis cuivis pateat, nemo tamen penulatus eo admittatur, neque ullus librum loco suo extractum volvat, nisi a Custode Bibliothecae sibi consignetur, sed quivis librum ad cubiculum lectioni destinatum a Custode adferendum volvat, et revolvat, excerpta faciat et quaevis describat, prout voluerit. Libri noxii nemini porrigantur legendi, ni schedam ab Episcopo, vel ejus Vicario Generali adtulerit, libros extra Bibliothecam nemini dare liceat, demto Episcopo, canonicis, et professoribus, idque fiat erga reversales, singulo trimestri révidendas. Speculam seu observatorium a nomine meo gentilitio

vocari desidero, ut duorum ex hac gente antistitum hujus Ecclesiae memoria existat in benedictione. Ipsum autem Institutum Astronomicum, seu Astronomiam, cuivis absque discrimine religionis discendi copia sit, utque discere possint, Director instruat quemvis discendi cupidum, qui sibi de victu et hospitio providere debebit, et omnes partes morigeri discipuli explere, immorigeri, indociles non tolerantur, neque patiantur pecunias patronorum suorum abligurire. Porro Directori speculae et Astronomo annuos octingentos florenos ex proventibus supra recensitorum fundorum immobilium constituo, quod superfuerit in Adjunctum Astronomiae, et famulum, qui una mechanicus sit, et faber serrarius perfectus, pro arbitrio Episcopi pro tempore existentis dispescetur, et Astronomus administrationem illo um habebit erga annum ratiocinium a morte mea soli duntaxat Episcopo et Capitulo porrigendum. Episcopis successoribus meis, postquam ex hac vita, secundum Dei voluntatem decessero, plena, potestas sit Directorem (semper tamen si fieri possit ex Clero Catholico Transsylvaniae) auditio Capitulo denominare, uti et Adjunctum, cujus erit una cum Directore speculae Bibliothecam procurare. Quia institutum hoc toti societati humanae utile esse volo, et ordino, ut non solum Astronomus litterarum commercium cum reliquis Astronomis foveat, sed etiam typis publicentur per singulos annos observationes susceptae, cujus specimen magno cum meo solatio exhibet liber, qui sub epigraphe: „Initia Astronomicae Speculae Batthyanianae“ recens prelum evasit. Atque ita ordino, constituo, decerno do, dono, et confero modo et forma, quibus possum, meliore.

„Datum in Castro Bonezida ipso festo s Ignatii Confessoris, die videlicet neminis mei in diem trigesimam primam Julii incidente. Anno incarnationis dominicae millesimo septingentesimo nonagesimo octavo. Ignatius Episcopus Transsylv. Comes de Batthyán.“

G) (A 89-ik laphoz.)

A papnöveldei alapítványok átnézete

a. 1763.

I. Nagyszombati alapítványok:

1) Demeter Márton prépost alapítványa 1743-ból .	5,500	rft.
2) Szenttamási Maté vál. püspök alapítv. 1676-ból .	11,000	"
3) Illyés István vál. püspök alapítványa 1712-ből .	5,300	"
4) Illyés András erd. püspök alapítványa 1712-ből .	1,000	"
5) Illyés János eszterg. kánonok alapít. 1734-ből .	1,000	"
6) Mártonfi György erd. püsp. alapítv. 1721-ből .	5,000	"
7) Szentgyörgyi Ferencz vál. püsp. alap. 1661-ből .	5,000	"
Nagyszombati alapítványi főösszeg	33,800	rft.

II. Kolozsvári alapítványok:

1) Kozma Kelemen 1727-ből	5,000	rft.
2) Zebelébi Bertalan 1707-ből	2,500	"
3) Illyés András erdélyi püspök 1712-ből . . .	1,000	"
4) Illyés István vál. püspök 1710-ből	850	"
5) gr. Apor István kir. tanácsos 1694-ből . . .	12,543. ₃₀	"
Kolozsvári alapítványi főösszeg	21,843. ₃₀	rft.

III. Károly-fehérvári alapítványok:

1) Illyés András erd. püsp. 1712-ből	5,400	rft.
2) Mártonfi György püspök hagyatékából Sztoyka utalványozott 1756-ban	6,503. ₂₀	"
3) Mihályfi János alapítványa 1757-ből	416. ₄₀	"
4) Borsos István 1756-ból	42. ₃₀	"
5) Bálintfi János 1759-ből	41. ₄₀	"
6) Boér Imre 1758-ból	500	"
Károly-Fehérvári alapítványi főösszeg	12,904. ₁₀	rft.
A három növeldeben lévő főösszeg	68,547. ₄₀	rft.

b. 1777.

Az alap vagy alapító neve:

a) élelmezési alap.

1. Illyés András erdélyi püspök	6,480	rft.
2. Mártonfi György erdélyi püspök	4,580	„
3. Kozma Kelemen kir. tanácsos	6,000	„
4. Demeter Márton prépost	6,000	„
5. Boér Imre kánonok	700	„
6. Borsos István borbándi plébános	51	„
7. Bálintfi János zetelaki plébános	50	„
8. Kolozsvári évi tan pénz	100	„
9. b. Sztoyka püspöktéle gyógyszerári alap	1,350	„
10. b. Sztoyka püspöktéle szőlő alap	420	„
11. Kozma József és Kelemen alapítványa	3,000	„
Az élelmezése alap összege	28,731	„

b) utazási és rendkívüli alap.

12. Mártonfi György erdélyi püspök	3,160	„
13. Szálbeck Agnes	600	„
14. Kozma József és Kozma Kelemen	1,000	„
15. Mihályfi János kánonok	500	„
16. Boér Imre kánonok	2,300	„
17. Vaszkaiféle alap	1,370	„
Az utazási és rendkívüli alap összege	8,930	„
Ezen alapok fösszege	37,661	rft.

c. 1781.

Az alap vagy alapító neve:

a) *Károly-ferencvári élelmezési alap.*

1. Illyés András erdélyi püspök	5,400	rft.
2. Mártonfi György erdélyi püspök	3,816. ₄₀	"
3. Kozma Kelemen bécsi udvari korl. előadó	5,000	"
4. Demeter Márton prépost	5,500	"
5. Boér Imre kánonok	333. ₂₀	"
6. Borsos István borbándi plébános	42. ₃₀	"
7. Bálintfi János zetelaki plébános	41. ₄₀	"
8. Kolozsvári évi tanpénz	100	"
9. b. Sztoyka püspököféle gyógyszerár alap	1,125	"
10. b. Sztoyka " szálló alap	350	"
11. Kozma József és Kozma Kelemen alapítv.	2,500	"
összesen	24,109. ₁₀	rft.

b) *Kolozsvári élelmezési alap.*

12. gr. Apor István alapítványa	8,333. ₂₀	rft.
12. Zebeléi Bertalan alapítványa	2,500	"
14. Baranyai Gergely lelkész	833. ₂₀	"
15. Illyés István esztergomi kánonok	1,000	"
16. Illyés András erdélyi püspök	1,283. ₂₀	"
összesen	13,950	rft.

c) *„cassa sequestrata“ pro viatico alumnorum.*

17. Mártonfi György erdélyi püspök	2,000	rft.
18. Kamatokból alakult tőke	840	"
összesen	2,840	"

d) *„cassa stipendiorum.“*

19. Szálbeck Ágnes	500. ₃₀	rft.
20. Kozma József és Kozma Kelemen	883. ₂₀	"
21. Mihályfi János kánonok	416. ₂₀	"
22. Boér Imre kánonok	500	"
összesen	2,300. ₃₀	"

e) *„cassa libraria“.*

23. Vaszlai kamatokból lett alapítvány	1,141. ₅₆	"
Ezen alapok főösszege	44,341. ₃₆	rft.

d. 1806—1816-ig.

A Fundus neve	1806	1811	1812	1814	1816
I. Fundus mensae Alba-Carolinensis .	rft. 51,146 kr. 44	rft. 60,179 kr. 59	rft. 61,658 kr. 6	rft. 58,975 kr. 46 1/2	rft. 53,380 kr. 50
II. Fundus mensae Claudiopolitanae Albani translatus	18,558 41 1/2	18,558 41 1/2	18,558 41 1/2	18,558 41 1/2	18,311 9 1/2
III. Fundus olim Tynauiensium Clericorum, Albani translatus	19,630 —	19,630 —	19,630 —	19,630 —	17,118 6 1/2
IV. Fundus Clericorum Tynauiensium qui erant Tynauiacae usque abolitionem Soc. Jesu	13,770 —	13,770 —	13,770 —	13,770 —	13,770 —
V. Fundus Mindszentianus	5,166 30	5,166 30	5,166 30	5,166 30	5,166 30
VI. Fundus Karásonianus	8,000 —	8,000 —	8,000 —	8,000 —	—
VII. Fundus e censibus congestus . . .	4,548 17 1/2	3,901 22	3,822 48	4,550 14 3/4	—
VIII. Stipendiorum Missarum	3,450 —	3,750 —	3,750 —	3,600 —	3,290 52 1/2
Summa Summarum .	124,270 33	132,956 32 1/2	135,356 5 1/2	133,251 32 3/4	111,037 25 1/2

II) (A 89-ik laphoz.)

1) Az erdély-egyházmegyei papnövelde bevételei és kiadásai 1777 – 1868-ig.

Évek	Bevétel		Kiadás		Maradék	
	rft.	kr.	rft.	kr.	rft.	kv.
1782	2893	50 ² / ₃	3042	16	— 148	25 ¹ / ₃
1793	3457	13	3680	6 ¹ / ₂	— 222	53 ¹ / ₂
1794	3102	59	3089	59	— 13	—
1795	3678	3	3723	26	— 45	23
1796	4663	6 ¹ / ₄	4602	20 ¹ / ₂	— 60	45 ³ / ₄
1798	5065	41 ¹ / ₂	4919	52 ¹ / ₂	— 145	49 ¹ / ₄
1799	5175	38 ¹ / ₄	5036	49 ¹ / ₄	— 138	58
1829	13,571	41 ¹ / ₂	13,540	8	— 31	33 ¹ / ₂
1835	21,198	8 ¹ / ₄	15,399	52 ² / ₄	5899	15 ³ / ₄
1840	131,088	49 ⁵ / ₈	122,657	42 ¹ / ₂	8,413	7 ¹ / ₈
1845	83,474	57. ⁸⁸	78,929	53	4545	4. ⁸⁸
1850	pft. 20,456	8 ¹ / ₂	pft. 14,141	30	pft. 6,314	38 ¹ / ₂
1855	14,307	13 ⁵ / ₅	13,495	4 ¹ / ₅	911	56 ⁴ / ₅
1860	o. é. ft. 48 252	11. ⁶⁰	o. é. ft. 38,493	—	o. é. ft. 9759	11. ⁶⁰
1865	32,711	80	17,330	81	15,380	99
1868	41,983	56	37,809	67	4,173	89*)

2) A papnöveldei pénztár állása az 1868 évnek végén:

1. Készpénzben 9 arany és . . .	1,900	ft.	64	kr.
2. Urbéri kötelezvényekben . . .	48,108	"	25	"
3. Állam kölcsönben	23,041	"	—	"
4. Tőke pénzekben	47,030	"	66. ⁷⁵	"
5. Hátralévő kamatban	8,866	"	96	"
6. Hátralévő illeték 6 arany				
7. A clericanda alapja	29,610	"	—	"
8. O. herepei és o. girbói tőke . .	950	"	—	"
9. Különféle készletek.				

*) Ebből 1900 ft. 64 kr. készpénzben, a többi kötelezvényekben. Itt a papi nyugdíj alap a növeldei alaptól nincs elválasztva; mi a következő évben végre hajtattván, a papnövelde évi bevétele 15,695 ft. 79 kr.; kiadása 16,046 ft. 44 kr. lett, és tetemes felül kiadás maradt fenn.

I) (A 89-ik laphoz.)

Papnöveldei tagok, tanárok és más erdély-egyházmegyei áldozárok, leginkább az erdélyi püspökség visszaállításától fogva mostanig.

Ritkább rövidítési jegyek magyarázata: alesp. = alesperes; — é. = évi; — ék. = életkorban; — esp. = esperes; — id. = idősebb; — ifj. = ifjabb; — kj. = kerületi jegyző; — kl. = káplán; — kán. = kánonok; — közp. = központi papnövendék Pestről; — ő. sz. = őrmény szertartásu; — p. = pappá lett; — pl. = plébános; — ph. = philosophus; — pázm. = pázmánita a bécsi Pázmány-intézetből; — sz. = született; — t. = tiszteletbeli; — th. = theologus; — † = meghalt.

Abodi v. Tamási György, 1785 kolozsvári kl.; 1794 várfalvi, 1797 sínfalvi, 1805 csik-somlyói pl.; † 1810 dec. 6.

Abos Mihály, 1812 p.; 1813 kolozsvári kl.; 1817 természet- és menyiségtan-, 1818 hittantanára és hittanulm.-felügyelő a papnöveldeben; egyszersmind borbándi h. pl.; 1825 cz. esp. és számvevő; † 1826. oct. 15. Borsován.

Abstemiús Pál, erdélyi püspök, lásd Bornemissza.

Adamovits Pál, 1675 gy.-sz.-miklósi pl.

Adorján János, 1707 zetelaki pl., ker. esp.

Adorján János, 1753 Mindszenti pl.; † 1763. nov.

Adorján Márton, 1700–1703 baróthi, 1711 lövétei pl.?

Ágoston Károly, baróthi; 1819, oct. 25. sz.; 1843. aug. 1. p.; sz.-somlyói tr.; 1850. kolozsvári kl.; 1865. gy.-sz.-miklósi pl. 1868 alesp;

Ágoston Lajos, baróthi; pázm.; 1831 ápr. 24. sz.; 1856 aug. 12. p; sz.-léleki kl.; 1857 bodzai, 1863 szeben-külvárosi lelkész és teréz-árvaházi hitelmező;

Ágota Antal, 1788 korondi pl. † 1792.

Ágota Imre, 1796 gy.-sz.-miklósi, később udvarhelyi kl.; 1800 szengyeli pl. † 1804 oct. 4.

Ágota János id., 1776 h.-remetei kl., aztán pl.; 1819 alesp. † 1834 aug. 29. 78 ék.

Ágota János ifj., udvarhelyi tr.; 1794 abosfalvi-, 1803 hosszú-aszói-, 1817 vizaknai pl.; alesp. † 1839 márt. 7. 70 ék.

Aikler Alajos, 1813 máj. 9. sz.; 1839 ápr. 28. p; gy.-alfalvi kl.; 1841 udvarhelyi tr.; 1845 szász-fenesi és o-fenesi pl.;

Albert, kászonvidéki pap; 1571?

Albert Antal, kolozsvári; 1794 aug. 15-én sz.; 1816 sept. 7. p.; tordai kl.; 1819 k.-fehérvári tr. és kl.; 1824 marosparti pl; 1837 számvivő; 1839 vizaknai pl, 1841 lemond. † Kolozsvártt 1841 febr. 9. 47 ék.

Albert István, 1753 delnei pl.; 1755 hódosi pl., esp., ezim. kán † 1765?

- Albert Károly, 1835 jun. 14. sz.; 58 jul. 15. p.; sinfalvi és várfalvi pl.; 59 kapnik-bányai kl.; 62 naszodi pl.; 69 kapnik-bányai pl;
- Albert Mihály, csik-n.-boldogasszonyi, 1808 sept. 29. sz., 33 aug. 28. p.; k.-fehérvári-, 37 udvarhelyi tr., 39 illyefalvi-, 42 gy.-ujfalvi pl., 49-ben fogságban, Csik-Somlyón, M.-Vásárhelyt és K.-Fehérvárt 51-ig, onnan elbocsátva, ujfalvi pl. † 61 dec. 20. 54 ék.
- Albert Mihály, 1834 oct. 2. sz., 59 jul. 24. p.; baróthi kl., 62 m.-vásárhelyi tr., 64 hódosi pl., aztán sz.-egyh. oláhfalvi, 66 es.-sz.-imrei pl.;
- Ambrus Mihály, 1732 delnei pl. ? 53 gy.-remetei pl., † 64 jul. 22 Szárhegyen.
- Ambrus Pál, 1773 p.; 77 nyárádtői pl., 81 k.-fehérvári tr., aztán al-torjai pl., ez. kán. † 97 sept. 9.
- Andrási Ádám, 1789 b.-váralyai, 1811 nagykászoni pl., † 29 jan. 30. 71 ék.
- Andrási Antal, nagykászoni, pázm. 1809 nov. 30. sz., 33 jul. 14. p.; 35 hittanár, tanulm. felügyelő a papnöveldeben, m.-igeni h. pl., 36 jog és történet tr., számvevő, 44 alfalvi pl. és kj., † 49 aug. 10 Csik-Sz.-Tamáson a politikai zavarok között meglötte magát 40 ék.
- Andrási Ferencz, id. es.-taploczai, 1785 aug. 10. sz., 1809 aug. 20. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 15 oláhfalvi-, 19 korondi pl., 23 udvarhelyi kl., 26 káli-, 33 tölgyesi pl. † 45 febr. 28. 60 ék.
- Andrásy Ferencz, ifj. es.-sz.-simoni, 1806 dec. 16 sz., 45 ápr. 23. p.; 28 m.-vásárhelyi tr., 30 rákosi kl., 33 szentiványi pl., zalathnai tr. és kl., 37 tordai coadjutor, 40 pl. 59 tölgyesi pl.;
- Andrási István, lövétei 1803 nov. 25. sz., 27 sept. 10. p.; m.-vásárhelyi kl., 28 Bécsben a felsőbb papnöveldeben, 29 m.-vásárhelyi kl. és tr., 32 k.-fehérvári hittanár, aligazgató és tanulm. felügyelő a papnöveldeben, 33 oláh-láposi pl., 36 ismét k.-fehérvári hittanár, sz.-széki ülnök, 40 erkölc.- és lelkipásztorságtan tr. megyei könyvtárnok, számvevő, 48 csillagászatot tanult Budán, 50 ismét hittanár, a Batthyáni-intézet igazgatója, 51 csillagász, 53 iskolás-, 54 mester-kán., 61 a ténarságról lemond, 66 örkanonok, győző-monostori apát, a „Keresztény tudomány, Kolozsvárt 1845.” czimű könyv szerzője.
- Andrási János id. 1788, III. é. th. Pesten, aztán száraz-pataki 1810 kozmási pl. † 16 máj. 16.
- Andrási, v. Czicziri János, közep., oroszhegyi, 1800 udvarhelyi kl., 1801 bőzöd-ujfalvi pl. † 16 jul. 20.
- Andrási János ifj., udvarhelyi, 1822 p.; járai, 24 sinfalvi pl. † 36 márt. 15. 40 ék.

- Andrási József, lövétei, 1813 udvarhelyi tr. és kl., 17 k.-fehérvári-, 26 m.-vásárhelyi tr., 31 ott növelde-igazgató. † 36 jul. 7.
- Andrási József, k.-jakabfalvi, 1823 jul. 18. sz., 47. máj. 29. p.; brassói tr. és kl., 61 m.-vásárhelyi gymn. és növelde-igazgató, 62 zetelaki pl.;
- Andrási Mihály, 1716 vágási-, 26 oláhfalvi-, 31 tusnádi pl.;
- Andrási Sándor. sz.-udvarhelyi, 1822 ápr. 5. sz., 45 ápr. 23. p.; gy.-sz.-miklósi kl. és tr., 48 udvarhelyi tr.; 49 közsvényesi pl.;
- Angyal Ignác, az egri megyéből jött Rudnay püspök alatt, 1818 kapnik-bányai pl. aless., 21 csicsó-kereszturi, később bácsi pl., 26 nyugalomban Enicskén, 29 cs.-sz.-simoni kl., 30 köröspataki-, 31 bodzai pl. † 36 máj 6. 65 ék.
- Antakovits József, m.-vásárhelyi, 1845 sz.-somlyói tr., 46 aug. 9. p.; 50 kolozsvári kl. † 50 dec. 22. 27. ék.
- Antal pap, 1591? Cs.-Sz.-Imrén.
- Antal Albert, a mult század elején Olmüczben theol. pápai alapítványon, aztán 1740 körül polyáni pl.
- Antal József, 1870 I. é. theol.;
- Antalfi Daniel, baróthi, 1812 máj. 3. sz., 52 jul. 20. p.; k.-sz.-léleki kl., aztán sz.-háromsági pl. † 61 jul. 13. 39 ék.
- Antalfi Ferencz, gy.-remetei, 1796 jun. 25. sz., 1821 márt. 16. p.; udvarhelyi kl., 23 abosfalvi-, 24 köröspataki-, 27 sz.-léleki pl., 35 kj., 48 h. esp. elemi isk. felügyelő 52 dcs-aknai pl. † 62 nov. 9. 67 ék.
- Antalfi József, Pesten végezve tanulmányait, 1790 hosszu-aszóli-, 1803 cs.-kereszturi pl. † 13 febr. 16.
- Antalfi János, cs.-sz.-mártoni, jelen volt 1717 a csik-somlyói „generalis congregatio”-ban mint k.-fehérvári székesegyházi prépost kán., csik-gyergyó-kászoni esperes, cs.-szent-györgyi pléb., a Kolozsvártt 1721-ben megjelent „Nagy dicsőségű Áron” könyv szerzője? 24 erdélyi püspök. † 28 jun. 10
- Antalfi Mihály, ő sz., 1783 szépvizi pl., 90 szamosujvári kl. † 1811 feb. 1.
- Antalfi Zsigmond, 1732 mindszei pl.
- Apor József, báró, Romában a „Colleg. Germ. Hungar.”-ban tanult, hittudor, 1782 udvarhelyi tr. és növelde igazgató. 84 cs.-rákosi pl., esp. t. kán., 93 kolozsvári pl., 99 val. kán., esperes, apát (de Jánosi); † 1813 aug. 10.
- Apostol Alajos 1838 jun. 21. sz., 61 jul. 3. p.; k.-fehérvári tr., 62 zalathnai tr., 64 k.-fehérvári tr. és kl.;
- Apostol György, ex-jez., 1779 m.-vásárhelyi növelde-igazgató, 82 nyárádtői pl., később kir. beneficiatus. † 97 márt. 14.
- Arizer János, 1800 p.; nagyági kl. † 1800 aug. 13.
- Ároki István, 1628 kozmási pl.

Árkosi István, 1813 kfehérvári tr., később brassói kl., 1814 parajdi pl., 18 szebeni tr., 19 szeredahelyi-, 20 harasztosi pl., 23 cs.-sz.-domokosi kl., 25 abosfalvi pl., 29 gyalári-, 31 dobrai-, 35 járai-, 50 bácsi pl. 51 nyugalomban, 54 topánfalvi pl. † 1860 jan. 29. 71 ék.

Árkos Mihály, 1591 körül presbyter templi s. Joannis, Csikban.

Árkosi Mihály, 1631 kozmási pl.

Aszlányi Péter, ö. sz. I. évi th. † 1848 márt. 16. Tövisen.

Atyhai István, 1704—09 baróthi-, 28 tusnádi-, 32 gy.-sz.-miklósi pl.

Ávéd István, 1837 jan. 2. sz., 60 jul. 15. p.; m.-vásárhelyi tr. és kl., 61 cs.-sz.-györgyi, aztán gy.-sz.-miklósi-, 1862 baróthi kl., 64 sz.-iványi pl.; de egyenesen sárfalvára megy mint pl.;

Ávedik Lukács, ö. sz. 1870 IV. é. th.;

Babos István, pázm., 1827 p.; brassai kl., 31 felső-tömösi pl. † 39 aug. 15. 37 ék.

Backon Péter, pázm., 1803 k.-fehérvári tr., 1806 n.-szebeni külvárosi pl., 1807 k.-fehérvári sz. irás magyarázatlan tr., papnöveldei aligazgató, házasság védnök, 14 borbándi hpl. † 17 oct. 9.

Bajesi Antal, 1782 bői-, 89 k.-ujfalvi pl. † 1807 márt. 1.

Bajkó Ferencz, sárfalvi, egyike az első papnöveldei növendékeknek, 1753—60 bözőujfalvi-, 64 atyhai pl. † 1781 márt. 16.

Bajkó Péter, 1870 I. é. th.;

Bajtai József Antal, báró előbb kegyesrendi tartom. rendfőnök, II. József nevelője, pozsonyi prépost, 1760, erdélyi püspök, megnyerte egyházmegyéjének a lusitán alapot, a papnöveldeben egy új tanár-kanonoki széket alapított, s lemondván a püspökségről. † 72 Aradon.

Bakk Endre, 1841 oct. 11. sz., 64 jul. 31 p.; brassói kl. 65 verestoronyi-, 67 kapniki-, 69 első apanagyfalvi pl.;

Baka Mihály, pápai alapítványon th. az olmtützi papnöveldeben, aztán 1753 moesi pl.

Bakó András, 1688 hódosi pl.

Bakó János, 1813 jul. 26. sz., 38 ápr. 23. p.; szebeni tr., 41 k.-fehérvári tr. és kl., 44 farkaslaki-, 52 bácsi pl. † 62 jan. 17. 49 ék.

Balás Ambrus, 1793 kiskapusi-, 1805 sinfalvi pl. kj., 1808 várfalvi pl. is, 16 abrudbányai pl. és kj. † 19.

Balás Antal, baróthi, 1834 jan. 17 sz., 57 jun. 7. p.; k.-fehérvári tr. és aligazgató, 57 székely-udvarhelyi tr. 58 k.-fehérvári tr. és szentszéki ügyvéd, 63 szengyeli-, 66 mind-szenti pl., 69 m.-vásárhelyi gymn. és növeldei-igazgató.

Balás Ferencz, futásfalvi pl. † 1764 ápr. 7.

Balás Ferencz, baróthi, 1791 nov. 6. sz., 1819 aug. 24. p.,
cs.-sz.-mártoni kl., 22 polyáni-, 23 imecsfalvi-, 38 sz.-ka-
tolnai-, 44 osdolai pl., onnan 60 nyugalomban hon. † 61
jan. 1. 70 ék.

Balás Imre, erzsébetvárosi-, 1809 k.-fehérvári tr., 13 bácsi pl.,
14 k.-fehérvári tr., szentszéki ülnök, 17 zalathnai tr. † 32
ápr. 16. 45 ék.

Balás József, csik-vacsárcsi 1865 III. é. th. †.

Balás Mihály, baróthi 1792 a csiki esperes kaplánya, 93 m.-
vásárhelyi tr., később kis-kapusi pl.; 98 sz.-kereszturi-,
1801 kendi-, 1806 kajántói-, 16 szászfenesi pl., 34 nyuga-
lomban hon. † 34 dec. 19. 68 ék.

Balási Ferencz, 1753 futásfalvi pl.

Bálinti Gergely, farkaslaki, Nagyszombatban végezvén tanul-
mányait, atyhai pl., 1773 gy.-alfalvi pl. és alesp. 79 gy.-
sz.-miklósi pl., 82 gyergyói esp. t. kán. † 1807 jan. 27.

Bálinti György, 1753 káli pl.?

Bálinti János, 1753 zetelaki pl.

Bálint Gergely, 1870 II. évi ph.;

Bálint Ignác, 1828 jan. 25 sz., 55 sept. 9. p., k.-fehérvári
tr. s ideigl. igeni hpl., 59 udvarhelyi tr., 60 kl. is, 62 pa-
rajdi-, 63 h.-karácsonfalvi-, 66 sz.-oláhfalvi pl.

Bálint István, lövétei, 1837 ápr. 2. p.; sz.-somlyói tr., 42
s-sz.-iványi pl. † 43 máj. 16. 31 ék.

Bálint Károly, atyhai, 1828 jan. 25. sz., 55 sept. 9. p.; ud-
varhelyi tr. és növelde-aligazgató, 55 tordai kl., 56 m.-vá-
sárhelyi tr. és náznánfalvi pl., 57 cs.-somlyói tr., 61 bras-
sai tr. és kl., 62 gy.-ujfalvi pl.;

Bálint László, 1838 jun. 27. sz., 62 jul. 18. p.; brassai kl.,
és hitelemző, 63 kolozsvári kl., aztán m.-vásárhelyi tr.,
66 sz.-kereszturi pl.;

Bálint Lázár, 1842 nov. 12. sz., 68 aug. 24 p.; zetelaki kl.;

Bálint Mihály, 1788 rákosi kl., később köröspataki-, 1816
futásfalvi pl. † 18 jan. 5.

Bálint pap, tusnádi, 1643 kozmási pl.

Balló Ferencz, 1753 cs.-somlyói pl.

Balló Ferencz, nagy-bacsoni, 1760 kolozsvári pl. 64, főspe-
res-kán., 65 ör-, 66 éneklő-kán. † 84 5. jan.

Balló Mátyás, 1750 kendi pl.

Balog Boldizsár, nyújtódi, 1752 a szabad művészetek és
bölesészet magistere, III évi th. Nagy-Szombatban, 53 p.;
s.-sz.-iványi pl? 73 hátszegi pl., 79 alesp. 82 dobrai pl.,
87 t. kán., † 90 febr. 2.

Balog Elek, deményházi, 1830 nov. 6. sz., 54 ápr. 1 p., sz.
írási tanulmányok tanára, és tanulm. felügyelő a papnö-
veldeben, ugyanazon évben udvarhelyi tr. és kl., 56 cere-

- moniar, 57 erzsébetvárosi-, 58 cs.-somlyói-, 59 m.-vásárhelyi-, 60 udvarhelyi tr., 63 ott növelde- 65 gymn. igazgató, 67 mennyiség- és természettan tr. a papnöveldeben, és k.-fehérvári növelde-igazgató, pápai kamarás;
- Balog Ferencz, 1826 márt. 18 sz., 51 aug. 3. p.; gy.-szentmiklósi kl., 53 káli pl.;
- Balog József, cs.-sz.-királyi, 1802 sep. 30. sz., 26 ápr. 11. p.; udvarhelyi kl., 27 köröspataki-, 29 cs.-sz.-tamási pl. † 53 márt. 22. 51 ék.
- Balog Mihály, 1787 polyáni kl., később futásfalvi, 1809 ifyefalvi pl., kj. aztán alesp., 19 esp., † 32 oct. 2.77 ék.
- Bándi Vazul, 1870 II. é. th.;
- Bányász Jakab, 1767 bőzöd-újfalvi-, 83 etédi pl., 88 káptalani kl. † 1803 apr. 22. Bélafeván.
- Bara Péter, cs.-sz.-tamási, 1803 jun. 19. sz., 27 sept. 10. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 30 sz.-domokosi pl., 39 nyugalomban, 40 szovátai, 43 ismét nyugalomban K.-Fehérvártt, 43 végén poyláni kl., 46 abosfalvi pl.;
- Barabás János, sz.-régeni pl., † 1763 ápr. Abafáján.
- Barabás József, miklósvári, 1831 máj. 21. sz., 57 febr. 12. p.; tordai kl., 59 naszodi- 64 orláthi- 69 nagysinki pl.;
- Barabás Márton, Olmützben theol., pápai alapítványon, aztán Háromszéken egy dögvész alkalmával kitüntette magát, cs.-somlyói pl., később 1732—53? rákosi pl., t. kán. felcsiki esp. † 65.
- Barabás Mihály, 1839 oct. 7. sz., 68 aug. 24. p., polyáni kl.;
- Barácz Albert, 1843 jul. 15 sz., 66 jul. 22 p., egy ideig az az udvarban, aztán udvarhelyi tr. kl.;
- Bárany István, ö. sz. sz.-ujvári, 1812 ott kl. † 46 máj. 28. 51 ék.
- Bárany Lukács, ö. sz. szamosujvári, 1841 jun. 29 sz., 64 aug. 21. p.; szamosujvári tr és kl.;
- Bares Ferencz, 1814 oct. 7 sz., 37 dec. 24. p.; előbb kegyesrendi, a szépművészetek és bölcészet tudora, 56 p.-titkoknok, aztán a püspöki uradalom vezetője, 63 iskolás- 65 mester-kán., egyszersmind a Batthyáni intézet alapjának közlője, 68 a püspöki uradalom vezetéséről lemond.
- Baresai József, nagy-baresai, 1776 iskolás- 84 mester-kán. † 1788 ápr. 25. 38 ék.
- Baresa András, 1818 jan. 20. sz., 21 máj. 2. p.; gy.-alfalvi kl., 44 ernyei-, 53 sárfalvi-, 56 bereczki-, s aztán ez év végén Gelenczén pl.;
- Baresa Elek, 1787 ápr. 6. sz., 1814 ápr. 24. p.; 15 kolozsvári kl., 18 sárfalvi-, 19 gelenczei pl. † 42 febr. 9. 55 ék.
- Baresa László, 1753 sz.-katolnai pl.
- Bárdocz Dénes, sárfalvi, 1828 jan. 12 sz., 52 jul. 20. p.; m.-vásárhelyi-, 55 kapnikbányai kl., 56 s.-sz.-iványi-, 1859 szovátai-, 69 hódosi pl.;

- Bardocz Gergely, 1738—42 vizaknai pl.
 Bardocz István, 1870 II. é. th.;
 Bardocz János, pázm. 1821 jun. 21. sz., 44 sept. 22. p.; gy.-szentmiklósi tr. és kl., kolozsvári kl., 46 beteges Kolozsvárrt, 47 k.-fehérvári tr. püspök helyettesi titoknok és aljegyző, 48 m.-vásárhelyi tr., 49 menekült, 68 haza jött, nyugalomba.
 Bardocz István, 1750 hátszegi pl. alesp.
 Barkóczy Ferencz, 1808 udvarhelyi kl., 12 sz.-kereszturi 15 máréfalvi-, 24 cs.-tusnádi pl. † 24 sept. 28. 42 ék
 Bartalis Antal, 1779 parajdi pl., 81 m.-vásárhelyi kl. 88 jege-nyei pl. † 97 jun. 8. K.-Fehérvárrt.
 Bartalis Ferencz, 1744 menasági coadjutor. † 77 dec. 26.
 Bartalis István, 1781 kolozsvári kl., később kolosi pl., 1808 alesp. † 14 jan. 20.
 Bartha Ferencz, 1732 szárhegyi pl.
 Bartha Márton, csik-tusnádi, 1849-ben mint III. é. th. elesett Szászsebes mellett a harcban.
 Barto Mihály, 1732 szent-tamási? 40 kozmási-, 53 nyujtodi pl.
 Bartos András, 1779 kolozsvári kl. 32 jobbágytelki pl. 79 jul. 22.
 Batthyáni Ignác, németujvári gróf, előbb egri kán, 1781 erdélyi püspök, a csilagda és a róla nevezett megyei könyvtár alapítója, a tudományok és művészetek nagy barátja, több jeles munkák, különösen a „Leges Eccl. Hungariae et provinciarum ei adnexarum, Albae-Carolinae et Claudiopoli 1785—1827“ „Acta et scripta S. Gerardi Eppi Csaniadiensis A.-Carolinae 1790“ s papsága számára irtt „norma vitae clericalis A.-Carolinae 1782“ szerzője. † 98 nov. 17. l. Magyar írók életr. gyűjt. Pest, 1856, 34—36 lap.
 Batthyáni József, batthyáni gr., pozsonyi prépostból 1759 erdélyi püspök, 60 kalocsai, aztán 76 esztergomi érsek.
 Bauer János, 1800 végzett növendék pap.
 Bencze István, 1773 cs.-sz.-mártoni pl., majd alesp. és t. kán.
 Bencze Mátyás, cs.-sz.-mártoni, közp., 1788 cs.-sz.-mártoni, majd m.-vásárhelyi kl., 98 cs.-sz.-tamási pl., 1802 n.-boldogasszonyi pl. kj., 17 t. kán. † 26 jul. 30.
 Bede Antal, baróthi, 1771 máj. 1. sz., 98 aug. 5. p.; 99 al-torjai kl., majd málnási-, 1809 türkösi pl., 13 káptalani kl., később dobrai pl., innen 18 ismét káptalani kl., később udvarhelyi káplán Cserei Miklós tanácsosnál, 36 nyugalomban K.-Fehérvárrt, 37 cs.-sz.-mártoni pl., 44 nyugalomban K.-Fehérvárrt. † 45 sept. 4. 75 ék.
 Bede Antal, baróthi, pázm., 1855 sept. 9. p.; k.-fehérvári tr., az tán felső-tömösi, végre szent-háromsági pl. † 64 ápr. 25. 33 ék.
 Bede József, baróthi, 1762 nov. 7.-sz., 88 dec. 23. p.; vég-

zett Pesten, 88 bölcészettanár, 96 csillagászati segéd, termézet- és mennyiségtan tr. a papnöveldében, 94 k.-fehérvári gymn. tr., 1800 szentszéki ülnök, 1803 csillagász, 11 kán., 16 papnöveldéi igazgató, 23 csak csillagász kán., 25 ör-, 30 énekes-kán. † 40 dec. 29. 79 ék.

Bedrozovits Geigely. 1773 erzsébetvárosi kl. † 87.

Behr János, kolozsvári, 1806 máj. 21. sz., 29 aug. 8. p.; protokollista, 30 ceremoriar, 33 p.-titoknok, 35 nagyági pl., 46 ker. jegyző. † 49 aug. 24. 44 ék.

Beke András, baróthi, 1753 egyike a papnöveldé első növendékeinek, 73 kilyénfalvi pl. † 80 nov. 23

Beke Antal baróthi, 1837 I. é. th. † K.-Fehérvártt.

Beke Antal, baróthi, pázm., 1838 jan. 19. sz., 60 jun. 3. p.; 1859 brassai kl. és hitelemző, 60 K.-Fehérvártt gymn. tr., ugyanakkor egyházi jog- és történelem tr. és tanulm. felügyelő 66-ig, szentszéki ülnök és jegyző, zsinati vizsgáló, megyei könyvtárnok, az irgalmas szűzek lelki igazgatója, 67 püspöki titoknok, 68 újból jog és történet tr. a papnöveldében és megyei könyvtárnok;

Beke István, 1753 cs.-sz. királyi pl.

Beke István, 1753 imecsfalvi? 72 csicsó-kereszturi pl. † 77 jun. 23.

Beke János, baróthi 1759 Pesten végezvén, 89 szász-zsombori, később miklósvári pl., 99 papnöveldéi lelkiatya, erkölcs- és lelkipásztorságtan tr. a papnöveldében, szentszéki ülnök, 1811 cs.-somlyói pl. † 14 oct. 22.

Béla József, 1773 hódosi pl., 82 t. kán., marosi esp., sz.-írás magyaráztan tr. a papnöveldében, apostoli főjegyző 86 iskolás-, 91 főesp. 1800 énekes kán. † 1801 jul 26.

Béldi János, uzoni, 1753 egyike az első papnövendékeknek, a szabad művészetek és bölcészet magistere, 79 t. kán., brassai pl. esp. 90 mester- 94 theol. 98 főesp., 1802 énekes-, 1806 olvasó kán. † 1808 márt. 2.

Bencze Lajos, 1833 jun. 6. sz., 58 jul. 15. p.; 58 hom. lövétei kl., aztán 60 h.-remetei pl.;

Bencze Pál, lemhenyi, 1823 jan. 24 sz., 48 jul. 26 p.; kolozsvári kl., de Kánya József pl. halála után cs.-sz.-miklós-son maradt helyettesnek, 48 n.-b.-asszonyi kl.; 50 sz.-domokosi pl. 53 mikó-ujfalvi-, 54 imecsfalvi pl.;

Benedek pap, 1591? cs.-sz.-györgyi pl.?

Benedek Ignác, csik-mindszenti, 1842 II. é. th. Pesten.

Benedek István, 1844 ápr. 16. p.; szebeni tr.

Benedek Péter, 1819 jun. 24. sz., 45 ápr. 23. p.; udvarhelyi kl., 48 kiskapusi pl., 54 zetelaki pl. † 62 aug. 6. 43 ék.

Benő Antal, delnei, † 1797 5. aug. II. évi th.

Benkes János, 1652 k.-szentléleki pl.

Benkő János 1753 szárhegyi pl. † 1769 dec. 7.

Benkő József, III. évi th. † 1843 18 ápr. 23 ék.

Benkő Mátyás 1732 es.-sz.-domokosi pl.

Benkő Mihály, altorjai, 1773 kolozsvári pl., t. kán. és kolosmonostori levéltár ör, apostoli főjegyző, 82 papnöveldei-igazgató, onnan 84-ben ugrással lett olv. kán. † 88 sept. 1. (arczképe megvan a papnöveldeben, az igazgatói szálláson).

Benkő Mózes, 1704 baróthi pl.

Benkő Pál, k.-vásárhelyi, 1821 febr. 6. sz., 45 ápr. 23. p.; m.-vásárhelyi-, 47 zetelaki kl., aztán hódosi, hamar jobbagytelki pl., 56 nyugalomban, 57 türi-, 58 es.-szeredai-, 66 deesaknai, 69 sz.-katolnai pl.;

Benő József, pázm. 1782 udvarhelyi tr. 88 kl., majd egrestői pl., 99 káptalani kl., 1800 bodzai pl., 1805 gyimesi pl. véletlen † 18 máj. 7.

Berezcki András, közp., brassai kl., 1794 türköszi 1802 k.-remetei pl. † 1805 ápr. 14.

Berghold Ignác, II. é. th. † 1866.

Bernád Mihály, 1779 várfalvi, 94 járai pl. † 1803 ápr. 13.

Bernárd Sándor, 1773 p.; 79 kászon-újfalvi pl. 91. baróthi pl., 1804-ben lemond, később szász-zsombori pl. † 1810 nov. 12.

Bertalan Antal, 1744 bőzöd-újfalvi-, 53 erkedi? aztán sámsondi pl. † 66 jun. 12.

Bertalan Tamás, 1732 k.-szentléleki pl.

Berzeviczi Antal, 1845 dec. 28. p.; zalathnai tr. † 47 ápr. 10. 25 ék.

Berzeviczi Lajos, 1687 gelencei pl. esp.

Berzevitzki Lajos, 1678 kozmási pl., aztán gelencei?

Beteg Imre, gy.-újfalvi, 1818 oct. 3. sz., 42 oct. 6 p.; k.-fehérvári tr. 44 számvevő és tollnok 49 athyai pl., 69 alesp.;

Bethleni Antal, 1779 kir. beneficiatus, 81 m.-láposi, 82 sz.-kereszturi pl. † 98 sept. 19.

Bethleni Mihály, n.-boldogasszonyi pl., 1591?

Biális Márton, 1822 I é. th., később kir. beneficiatus és hit-tudor.

Bies Ignác, 1728 vizaknai pl.

Bikali Péter, 1779 püspöki titkár és szentszéki ülnök.

Biró András, a múlt század elején az olmüezi papnöveldeben theol. pápai alapítványon, később vizaknai missionarius.

Biró Albert, máréfalvi, közp. 1839 máj. 20 sz., 63. aug. 9. p.; 63 papnöveldei lelki atya, 66 bölcészet tr. és tanuló. felügyelő a papnöveldeben.;

Biró Ferencz, 1753 száraz-pataki pl. aztán káptalani kl? † 85.

Biró György, 1782 nyugalom. pl. † Kolozsvártt 85 ápr. 23.

Biró István, ex-jéz. Kolozsvártt. † 1782 jan. 8.

Biró István, 1783 a megyén kívül tartózkodott.

Biró János, pápai alapítványon theol., az olmüezi papnövel-

- dében, 1378 kolozsvári pl. 59 székesegyházi prépost, püspöki helyettes. † 63 márt. 27
- Biró János, 1779 pálfalvi-, 88 karácsonyfalvi-, 90 csik-mindszenti-, 97 ojtózi pl., 1800 beteges Csik-Somlyón. † 1802 febr. 21.
- Biró László, 1801 püspöki kl. és ceremoniar., 1803 szászrégeni pl.
- Biró Márton id. 1773 szárazpataki pl., ott †.
- Biró Márton, közép, 1773 káli pl., kj., 82 alesp., nyárádtői pl. † 87.
- Biró Márton ifj. 1773 sámsondi pl. 82 alesp. † 92 jan. 18.
- Biró Pál, 53 alfalvi? 1773 zetelaki pl. és kj.
- Biró Tamás csik-sz.-tamási, 1802 dec. 18. sz., 29 sept. 20. p.; n.-kászoni kl., 32 türkösi- 39 baláni, 45 cs.-sz.-léleki aztán n.-kászoni pl. † 54 márt. 4. 52 ék.
- Blénesi Boldizsár, pázm. 1782 parajdi pl. † 87 sept.
- Blum Károly, székesegyházi kl., 1764 kán. 73 apostoli főjegyző, hittanár a papnöveldeben 76 ör.-kán. † 80 máj. 31.
- Boeskor Elek, cs.-sz.-mártoni, 1788 nov. 18. sz., 1814 ápr. 24 p.; 15 n.-boldogasszonyi kl., 17 madarasi pl. † 58 jun. 6. 69 ék.
- Boeskor Ignác ifj., közp., 1790 m.-vásárhelyi kl., 94 szászfehesi pl. † 1814 nov. 17. 48 ék.
- Boeskor Ignác id., 1761 p.; 73 osdolai pl. † 1805 máj. 10.
- Boeskor János, cs.-delnei, 1811 jan. 8. sz., 34 ápr. 1. p.; m.-vásárhelyi kl., 37 gy.-remetei pl. † Delnén 45 sept. 25, 35 ék.
- Boeskor József 1753 karácsonfalvi? 73 csik.-sz.-imrei pl. † 88 jul. 4.
- Boeskor Lajos id. 1774 dec. 3. sz., 1801 ápr. 4. p.; kolozsvári kl., 1803 kj., 1806 jobbágytelki, 17 gyergyó-remetei pl., 26 alesp. és szentszéki ülnök, 36 ezimeit megtartva visszamegy jobbágytelkére. † 1846 jul. 4. 72 ék.
- Boeskor Lajos ifj., csik-sz.-mártoni 1829 p.; k.-fehérvári kl. 31 tekei pl. † 1833 márt. 29.
- Boeskor Mihály, 1753 sz.-mártoni pl? 73 t. kán., csik-sz.-györgyi pl. és esp. † 86 jan. jan. 28.
- Bodnár Lajos, 1798 oct. 13. sz., 1824 sept. 28 p.; kegyesrendi, K.-Fehérvártt bölcsészeti és Egerben hittani tanulmányait végezvén, szerdahelyi pl., 27 szebeni-, 33 zalathnai tr., 41 egyszersmind coadjutor, 42 plébános és gymn. igazgató, 48 t. kán., 49 nagyági pl., 51 bányavidéki esp. és iskolai felügyelő, 64 iskolás kán., 69 papnövelde igazgató, 70 az esperességről lemond.
- Bodó Albert, 1840 ápr. 27 sz., 63 jul. 14. p.; kolosi kl., 64 rákosi kl., 1865 mikó-ujfalvi, 69 cs.-sz.-léleki pl.
- Bodó Alajos, udv.-sz.-k. rályi, 1821 máj. 19. sz., 46 jun. 1.

- p.; cs.-tusnádi kl., 47 m.-vásárhelyi tr., 49 kl., 50 tr. és kl. 51 udvarhelyi tr., 54 cs.-somlyói gymn.- és növeldeigazgató tr., aztán cs.-somlyói pl.;
- Bodó Barnabás, 1834 jun. 9. sz., 59 jul. 24. p.; k.-sz.-léleki kl., aztán egy más után tusnádi és polyáni kl., 63 lenyelfalvi-, 68 szász-zsombori pl.;
- Bodó Ferencz, 1732 cs.-sz.-miklósi pl.
- Bodó Gergely, ud.-sz.-királyi, 1750 miklósvári? 73 honn pl., majd kj. † 89 máj 28.
- Bodó Ignác, th. † 1797 dec. 4.
- Bodo István, 1814 gy.-sz.-miklósi kl., 18 jegenyei-, 19 mocsai-, 23 kilyénfalvi pl. † 38 jul. 14. 49 ék.
- Bodó József, 1781 cs.-sz.-györgyi kl., majd makfalvi pl., 84 véczkei-, 1804 cs.-sz.-imrei pl., kj., 19 alesp. † 37 aug. 26. 83 ék.
- Bodor István, 1744 tusnádi pl? 85 t. kán., felesiki esp., somlyói, később nagyboldogasszonyi pl., 80 főesp. 82 ör.-kán. 87 nov. 24.
- Bodor János, 1773 sz.-háremsági pl., 75 oláhfalvi, 94, 95 1814 ismét oláhfalvi, 15 csik-sz.-simoni pl. † 17 oct. 26.
- Boér Imre, kövesdi, hittudor, apost. főjegyző, 1740—55 marosi esp., hódosi pl.? 65 kán., 73 éneklő-kán. † 75.
- Boér János, 1841 febr. 17. sz., 64 jul. 31 p.; baróthi kl. 64 n.-kászoni aztán 66 polyáni kl., 69 miklósvári pl.;
- Boér János, erdélyi, 1790 jun. 21. sz., 1815 sept. 8. Egerben felszenteltetvén, visszajött 19 és jegenyei pl. lett, 54 sz.-széki ülnök. † 68 aug. 19. 78 ék.
- Boér Imre, 1779 kir. beneficiatus, 82 kiérdemült pl. † Kolozsvárt 95 dec. 29.
- Boér Ignác, sz.-udvarhelyi, 1787 jul. 26 sz., 1812 márt. 28. p.; kolozsvári kl., majd bácsi-, 23 felvinczi pl. tordai alesp., 33 k.-fehértvári tr., hosszuaszói pl. † 54 dec. 6. 67 ék.
- Bogács Ferencz, 1770 abrudbányai pl., 82 t. kán. alesp. és kolosi pl. † 93.
- Bogdán István, 1783 jan. 24. sz., 1809 jun. 11 p.; 11. elemi tanító K.-Fehértvárt, 13 bereczki, 33 polyáni pl., † 56 maj. 29 73 ék
- Bogdán József, ő. sz. 1813 végezvén tanulmányait eltűnt.
- Bogdánfi Kristóf, 1773 szebeni tr., 1810, nyugalomba lépett † 29 sept. 30. 74 ék. Szebenben.
- Bogos János, 1807 sept. 13 sz., 30 dec. 4. p.; k.-fvári tr. aztán abosfalvi pl., 34 szászrégeni, 42 oláhlápos bányai pl., 51 alesp. és iskolai felügyelő † 52 jul. 19. 65 ék.
- Bögözi Lajos, polyáni, 1812 aug. 25. sz., 25. jun. 13 p.; gy.-sz.-miklósi kl., 36 cs.-somlyói kl., 38 abosfalvi, 46 ebesfalvi pl., 48 ker. jegyző. 49 kilyénfalvi pléb.;
- Bojér Imre, 1753 hódosi pl. esp.

- Böjte Antal, 1779-ben mint kiérd. pl. élt Véczkén † M.-Vásárhelytől 1794. november.
- Böjte Ferencz, 1801 erkedi pl., † 1803 mart. 28. M.-Vásárhelytől.
- Böjte József, 1814 nov. 1. sz., 38 apr. 22 p.; sz.-udvarhelyi tr. 39 mvásárhelyi kl., 41 hodosi pl., 47 nyugalomban Deményházán, 51 K.-Fehérvárt, 52 k.-fvári kl., később borbándi hpl. 54 pálfalvi, 58 kjakabfalvi pl. † 59 maj. 2. 45 ék.
- Boldisar István, 1664 kozmási pl.
- Boldisar István, 1646 a Colleg Germ. Hungar. növendéke aztán hodosi (köszvényesi?) pl.
- Boldisar József, 1806. p.; Háromszéken egészségét helyre állítani törekedett. † 1807.
- Boncz Mihály, 1758 sz., 93 p.; elébb udvarhelyi tr. aztán szászszombori pl., 99 kjakabfalvi 1800 ismét sz.-zsombori 1805 böi, 1807 kiskapusi, 12 várfalvi, 20 türkősi pl. 41 nyugalomban Brassóban, 35 Csik-Sz.-Mártonban, 37 Vágáson hol † 40 7 jul. 82 ék.
- Bone Péter, 1698—1700 baróthi pl.
- Bone György, 1700 baróti hpl.
- Bornemissza Pál, pécsi s aztán 1553 erdélyi püspök, ki alatt a vallási és politikai zavarok 56-ban az egyházi intézmények legfőbb részeit halomra döntik; papnövelési alapítványt tett, mi 1763-ban 5000 frtot tett a n.-szombati pap nevelésében † 79 dec. 14.
- Boros Imre, fancesali, 1802 udvarhelyi tr., 1804 erkedi pl., 1805 kolozsvári kl., 1806 farkas laki 17 orosz hegyi, 19 alesp., 26 gy.-sz.-miklósi pl., és ker. jegyző 33 t. kán. † 37 maj. 29. 58 ék.
- Boros József, csik sz. tamási, pázm., 1779 udvar helyi tr. 82 papnövelői hittantanár, majd szengyeli pl., 88 csik-somlyói pl., 92 iskolás, 94 mester, 98 theol., 1800 főesp. 1802 ör. 1807 éneklő 1808 olvasó kánonok † 15 aug. 13.
- Bors Ferencz, 1701 a Colleg. Germ. Hungar. növendéke aztán köszvényesi pl. 10—16 sz. Istvánról nevezett prépost. 16 énekes kán., † 18 dec. 25.
- Bors Gábor, 1794 ph.
- Bors István, 1806 udvarhelyi kl., 1808 parajdi pl., † 13. jan. 13.
- Bors Márton, csik-sz.-királyi, 1783 IV. évi th. Budán, majd mvásárhelyi tr. 93 sz. páli pl. és alesp. 99 tordai pl., és alesp. 1805 esperes, összeírta az erdélyi egyházmegyei régi fegyelmi rendeleteket. miket Mártonfi József erdélyi püspöknek felajánlott, Veszely Károly pedig 1866 kiadott az „Erdélyi egyháztörténelmi adatok”-ban † 1809 jun. 13.
- Borsos István, 1753 borbándi pl.

- Bota Coelestin, 1837 I. é. th. †
- Botár György, cs. taploczai, exjesuita és kir. beneficiatus előbb Madéfalván, aztán 1774 óta Taplocán. † 97 jul. 22
- Botár Gergely, exjesuita, kir. beneficiatus 1779 udvarhelyi növelde igazgató, Madéfalván † 94.
- Both Ferencz, cs.-dánfalvi, 1825 sept. 9. sz., 1852 jul. 20 p.; protokollista; 53 k.-fvári tr. hitszónok, számvevő, 56 brassai tr., 63 cs.-somlyói gymn. és növelde igazgató, 65 m.-vásárhelyi gymn. és növelde igazgató; 66 szárhegyi pl.;
- Brassai Márton, 1803, oct. 30 sz., 30 aug. 18 p.; cs.-sz.-simoni kl. 31 cs.-kereszturi pl. † 41 maj. 1 37 ék.
- Buczi Aemil János, kolozsvári, előbb kegyesrendi, 1806 pázm. 10 szebeni tr., 15 gr. Kornis és b. Splényi fiai nevelője, 21 erkölcs és lelki pásztorságtan tanára a papnöveldében, sz. széki ülnök, 29 könyvtár ör, 31 a magyar tudós társaság lev. tagja, 33 Bécsbe megy a csillagászat tanulására, 34 csillagász kán., egyháztört. s jog tanár, több értekezések avatott szerzője. l. Magy. Írók Életrajz gyűjt. Pest 1856, 66 lap. † 39 oct. 28 57 ék.
- Budai Antal, pázm 1823 kolozsvári káplán, 26 szebeni kl. és tr., 27 szerdahelyi pl. onnan püspöki levéltárnok, 28 k.-fvári tr., 29 a papnöveldében bölcészet tr. 31 zalathnai tr. 35 kapniki pl. † 36 dec. 21 38 ék.
- Burján Antal 1799 IV. e th. † Oroszhegyen — máj. 11.
- Burján Lőrincz, előbb pálos, 1782 illyefalvi pl, aztán 97 kir. beneficiatus, nyugalomban Brassóban † 1808 máj 31.
- Burján Mihály, 1773 kolozsvári kl. 79 fenesi pl. és K.-Fvárt hittanár, 82 papnöveldéi igazgató, és hittanár, 84 káli lelkész és marosi esperes, 91 t. kán. felvinczi esp. és rákosi pl., 94 iskolás, 98 mester, 1800 theol., 1802 főesp. 1807 ör. 1808 énekes kán. írt egy munkát: de duplici Georgii Blandratae ingressu in Transsylvaniam. Typ.Cenv.Csik. 1806. † 13 máj. 5.
- Butak Áron 1816 dec. 22 sz. 43 apr. 16 p.; 43 kézdi sz.-léleki kl., 45 karácsonfalvi pl., 56 gy.-sz.-miklósi kl., 59 k.-jakabfalvi pl.;
- Buzás Mihály, csik-sz.-mihályi 1831 sept. 29. sz. 55 sept. 9. p.; bereczki kl., 56 pl., 69 cz.-sz.-léleki pl.;
- Csáki Gábor, 1591? templi s. Stephani presbyter.
- Csáki János, 1767 apr. 13. p.; 73 s.-szent-iványi hpl., 82 szentkatolnai coadjutor, 87 s.-szentiványi pl. † 90.
- Császár Károly, 1870 I. é. th.;
- Csató András, 1773 parajdi pl.
- Csató Ferencz, 1732 csik-sz.-imrei pl.
- Csató Ferencz, csatószegei, 1817 jan. 20 sz., 40 aug. 4. p.; udvarhelyi tr., 42 gy.-sz.-miklósi kl., és 43 tr. is. 45 tölgyesi pl. † 47.

- Csató Ferencz, közp., 1845 oct. 9. sz., 68 oct. 11. p.; károly-fehérvári tr., 69-ben Bécsben a felsőbb papnöveldeben, 70 papnöveldei ideigl. aligazgató, aztán mvásárhelyi tr.;
- Csató János, 1807 jan. 28 sz., 33 aug. 28 p.; csik-szent-györgyi kl., 34 ud.-pálfalvi, 39 egrestői, 51 Mindszenti pl. † 54 jan. 3, 47 ék.
- Csató József, csatószegei, 1818 mart. 14 sz., 41 aug. 8 p.; mvásárhelyi tr., 48 nevezett k.-fehérvári tr., és püspök helyettesi titkár, 49 baróthi-, 54 nagy-kászoni-, majd csik-szent-györgyi pl. és esp., 58 udvarhelyi pl. és esperes, 68 cz. kán. és pápai praelatus. † Cs.-Sz.-Imrén, 70 jun. 23. 53 ék.
- Csedő András, 1720 hodosi, 1729 n.-boldogasszonyi pl.
- Csedő György, 1712 udv. sz.-tamási pl.
- Csedő Mihály, pázm., a Coll. Germ. Hung. növendéke, aztán zebegényi apát, esztergomi kán. és érseki helyettes, † 1689. jan. 12.
- Csedő Pál, 1782 csik-sz.-királyi pl., aztán 87, csomafalvi † 1813. aug. 25.
- Csedő Pál, 1734 n.-boldogasszonyi pl.
- Cseh József IV. e. th. † 1831 máj. 25.
- Cseh Mátyás, tábori kl. zalathnai pl. 1714.
- Cseh Mihály, 1731 altorjai pl. 34 esp.
- Cseh Mihály 1743 ör.-kán. † 52.
- Cseke Jung Lajos, 1845, febr. 26. sz. 68 apr. 14. p.; udvarhelyi tr. és növelde aligazgató 69, gy.-sz.-miklósi kl.;
- Cserci József, nagyajtai, 1779 Budán IV. é. th. 82 szebeni tr. aztán mvásárhelyi gymn. igazgató., 97 pl. esp., 1806 apát (BMV. de Meszes) cz. kán. † 1809. oct. 24.
- Cserci Imre, nagyajtai, 1775 Bécsben végezte tanulmányait, 79 szebeni tr. 82 K.-Fvártt az egyháztört. és szertartás-tan tanára a papnöveldeben, aztán szebeni pl. esp. gymn.-igazgató, t. kán. 1810 apát (B. M. V. de Meszes,) mvásárhelyi pl. esp. gymn. igazgató, † 15, mart. 6.
- Cseresnyés András, Páviában végzett, 1795 kolozsvári kl. aztán k.-fehérvári tr., majd b. Josika Antal fia nevelője, 1809 a k.-fehérvári papnöveldeben egyházi tört. patrologia és hittan tr. 1803 megyei könyvtárnok, sz.-széki ülnök, közváltó, 19 t. kán., 24 iskolás kán. † 34 febr. 18. 66 ék.
- Csergő Antal, szárhegyi, 1792 oct. 20. sz. 1819 aug. 25. p.; udvarhelyi kl., 20 tr. is, 23 máréfalvi pl. 54 szentszéki ülnök 64. óta nyugalonban;
- Csergő János, 1731 szentmihályi pl.
- Csergő Mihály, 1732. sz.-mihályi pl.
- Csibi Tamás, 1845 mart. 5. sz., 69 aug. 1. p.; kolozsvári kl.;
- Csivi Balás, csiki eredetű pap 1591 körül.
- Csiki Gergely, 1718—20 udv. sz.-tamási pl.

- Csiki Imre, ő. sz., 1810 jun. 17. sz., 35 nov. 7. p.; erzsébetvárosi kl., 43 hitelmező a rafaeli gymnasiumban; 49 l. sz. plébániai hpl., 53 ker. jegyző, később erzsébetvárosi ő. sz. pl.; t. kán. † 65 sept. 10. 55 ék.
- Csiki János, baróthi, 1794 febr. 16. sz., 19 febr. 16. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 24 gy. újfalvi pl. † 41 dec. 27. 47 ék.
- Csiki János, 1843 jun. 1. sz., 68. april 14. p.; szász-régeni kl.; Csiki Márcell, ebesfalvi, a Coll. Germ. Hungar. növendéke. 1773 erzsébetvárosi kl. apostoli főjegyző, 89 t. kán. alessp. † 1801 febr. 16.
- Csiki Márton, 1765 ajánlva és fel is véve a „Colleg. Urbanum”ba
- Csiki Péter, gy.-sz.-miklósi, 1822 jun. 29. sz., 51 aug. 3. csik-rákosi, 53 udvarhelyi kl., és tr. 1800 lövétei coadjutor 65 pl.;
- Csik-Pálfalvi Péter, udvarhelyi lelkész 1642.
- Csik-Szenttamási Gergely, 1654 udv. sz.-tamási pl., ker. esperes.
- Csiszér Albert, 1870 II. évi ph.;
- Csiszér János Véczkői, 1841 jun. 24. sz., 64 jul. 31. p.; 64 kfvári tr. később növelde igazgató, 68 véczkői pl.
- Csoboth Márton, 1758 mart. 25 p.; 73 futasfalvi, 86 k.-jakabfalvi pl., † 89 jun. 30.
- Csokány Adeodat, ő. sz., sófalvi, 1819 jun. 21. sz., 42 sept. 15. p.; szamos-ujvári kl.;
- Csonta József, sófalvi, 1814 nov. 29. sz., 38 apr. 22 p.; tordai kl., 73. lengyelfalvi, 54 vágási pl.;
- Csorba István, 1753 lemihényi, 73 k.-sz.-léleki pl. kj., † 81 aug. 25.
- Csulai Ferencz, 1808 nagyági kl., 12 verespataki, 19 abosfalvi pl., 23 nyugalomban Alvinczen, 24 szászkerkedi pl., 27 nyugalomban K.-Fvártt, 29 n.-boldogasszonyi kl., 33 báláni pl., 34 nyugalomban K.-Fvártt innen Nagy-Ostróban, aztán Tustján. † 56 oct. 9. 79 ék.
- Csulak Ferencz, 1773 katonai pl., 79 állomás nélkül, 82 nyugalomban Bezdéden, 88 Csapón. † 90.
- Csutak István, 1809 apr. 13. p.; 1807 29 oct. Jakabfalván.
- Csutak Mihály, 1787 IV. é. th. Pesten. 88 p.; mvásárhelyi kl., aztán kendi, 1801 mocsai, jobbágy telki-, 1806 bácsi 10 járai, 12 kolozsmonostori pl., később nyugalomban. † 31 dec. 6. 74 ék.
- Csűrös János, 1753 olvasó kán. püspöki helyettes; † 65 aug. 1.
- Csűrös János. 1724 vágási pl.
- Czecz Emmanuel, ő. sz. szamosujvári, 1786 apr. 9. sz., 1810 sep. 29 p.; k.-fvári tr. aztán szamosujvári kl., 45. nyugalomban, † 49 aug., 64 ék.
- Czieziri János, lásd Andrásy János.

Czikó Ignác, 1807 febr. 2. sz., 30 apr. 12. p.; kilyéni Székely János fiainak növelője, 31 torjai kl., 32 cs.-sz.-király pl., † 50. oct. 30. 44 ék.

Czikó József, 1765, cs.-sz.-györgyi pléb., esp., t. kán.

Czinkora László 1779, Budán II. é. th. 82 szebeni tr., † 91

Czipszer József, 1800 brassai kl., 1806 esertési, 14 boiczai pl., † 35. jan. 3. 63 ék.

Cziriel Antal, csik-mindszenti, pázm., 1838 sept. 30. p.; k. fvári tr., 39 protokollista, 41 Bécsben a felsőbb papnöveldeben hittudor, 42 mvasárhelyi tr., 44 k.-fehérvári egyháztört. és jog tanár, számvevő és mpárti hpl. 47 sz.-széki ülnök 49 állomás nélkül. 50 brassai tr. 51 újból hittanár és tanulmányi felügyelő a papnöveldeben. 1853 offenbányai pl. 56 udvarhelyi gymn. és növelde igazgató, jelenleg nyugalomban;

Daniel Dénes, szebeni, 1827 aug. 11 sz., 52 jul. 20. p.; orláthi kl. és hitelmező, 53 k.-fehérvári tr., 54 nagyági kl. † 63 márt. 27 ék.

Daniel Imre id., erzsébetvárosi, pázm., 1779 megyei könyvtárnok, k.-fehérvári növeldei igazgató, szentszéki ülnök, Batthyáni püspök alatt Romában időzött, hol hazai okmányokat másolt, haza érkezése után K.-Fehérvárrt növeldei igazgató. † 1804 márt. 1.

Daniel Imre ifj., ö. sz. erzsébetvárosi, 1785 sept. 20 sz., 1809 honn kl., 23 szépvizi pl. † 43 dec. 29. 51 ék.

Daniel Jenő, erzsébetvárosi, 1806 sept. 21 p.; ebesfalvi hitelmező, 1809 kj. 25 nyugalomban. † 29 aug. 14. 47 ék.

Daniel József, erzsébetvárosi, 1806 ott hitelmező, 1807 sept. 20. p.; 1808 kapnikbányai kl., 1809 oláh-láposi pl. † 17. márt. 1.

Daniel Lukács, 1787 m.-láposi-, 92 katonai pl. 1817 alesp. † Szamos-Ujvárrt 30 dec. 16. 74 ék.

Daniel Mihály, 1750 erzsébetvárosi pl., 65 esp t. kán. † 66 jun. 30.

Daniel Todor, 1782 Szamos-Ujvárrt nyugalomban. † 88.

Daragi István, 1815 apr. 23. sz., 39 apr. 28. p.; zetelaki kl., 42, 3 hóig sz.-tamási-, 43 sz.-kereszturi, 59 esztelneki pl.;

Daróczi István, udvarhelyi, közp., 1807 udvarhelyi tr., és növelde-igazgató, 19 K.-Fehérvárrt papnöveldei lelki atya, és szentszéki ülnök. † 34 jul. 22. 68 ék.

Daróczi János, udvarhelyi, 1768 máj. 22. p.; 73 hosszuaszoí 88 parajdi pl., honnan nyugalomba ment haza. † 1810 jun. 12.

Daróczi József, udvarhelyi, 1788 márt. 10 sz., 1812 márt. 28. p.; honn kl. 14 parajdi-, 17 farkaslaki pl., 44 udvarhelyi növelde-igazgató, 51 udv. szent-királyi pl., 54 szentszéki ülnök.

nők † 62 márt. 3. 74 ék.

Daróczi József, 1782 l. é. th. 88 szebeni tr., aztán kapuiki-, 1803 tordai pl. és esperes, 16 altorjai pl., 18 Tordára viszsza-
szamegy, 37 ápr. 9. arany misét mondott. † 40 máj. 16. 78 ék.

Daróczi Mátyás, udvarhelyi, 1768 máj. 22. p.; 73 sz.-páli, 84 lengyelfalvi pl., 85 udvarhelyi kl., 89 farkaslaki pl. † 1806 ápr. 3.

Darvas Antal, 1833 márt. 25 sz., 60 ápr. 18 p.; k.-fehérvári tr. és növelde-igazgató, aztán m.-vásárhelyi tr. 61 kiskakapusi pl. † 68 márt. 18. 36 ék.

Darvas János, tuznádi, 1821 sep. 4 sz., 46 jun. 1 p.; cs.-sz.-györgyi kl., 47 udvarhelyi tr., 48 növelde-aligazgató is, 50 ismét udvarhelyi tr., 53 m.-vásárhelyi tr., 54 kl. is, 60 m.-igeni- 62 bácsi pl.;

Darvas János, 1768 máj. 14 p.; 73 gy.-ujfalvi pl. később alesp. † 1803 aug. 6.

Darvas Péter, tuznádi, 1793 p.; nagyági kl., 94 offenbányai pl., 1819 alesp. † 23 aug. 21 64 ék.

Deák Ignác, k.-jakabfalvi, 1793 oct. 12 sz., 1817 sept. 7. p.; udvarhelyi kl., 19 k.-fehérvári tr., 28 ditrói pl. 37 gy.-sz.-miklósi pl. és ker. jegyző. † 40 máj. 14. 47 ék.

Deák István, ditrói, 1817 oct. 30 sz., 42 aug. 24 p.; m.-vásárhelyi-, 43 esik-rákosi-, 46 zetelaki kl., 47 kolosmonostori pl., 53 cs.-sz.-tamási pl.;

Deák Péter, 1794 K.-Fehérvártt az általános tört. tra a pap-növeldeben, 1800 a földiratot is tanítja, és könyvtárnoki segéd 1801-ig, ki azelőtt hely. hitű pap volt, s Batthyáni engedélyéből mint világi is tanárkodott. † 1801.

Deák Zsigmond, 1796 jul. 20 sz., 1821 márt. 13 p.; szentkatolnai kl., 24 egerestői-, 25 ebesfalvi pl. és kj., 32 alesp., 37 gy.-remetei, aztán ditrói pl. † 42 febr. 28. 46 ék.

Debreczeni Lajos, n.-kászoni, 1842 aug. 15. sz., 66 jul. 22. p.; kolozsvári kl., 69 k.-fehérvári tr. és növeldei-aligazgató, 70 kapuiki pl.;

Décei Ferencz, udvarhelyi, 1787 ápr. 11. sz., 1810 sept. 9. p.; m.-vásárhelyi tr. aztán imecsfalvi pl., 24 néhány hóig nyugalomban, ismét mindszei, aztán szeredai pl., 25 nyugszik, 28 udvarhelyi kl. † 41 dec. 3. 54 ék.

Décei Péter, 1829 jan. 17. sz., 1852 aug. 24. p.; szebeni tr. és kl., 62 segesvári pl. alesp.;

Dénei Imre 1633 gy.-sz.-miklósi pl.

Delpini Theophil János, ex-jez. 1779 apát (B. M.V. de Kolosmonostora) t. kán., 82 kir. tanácsos, szebeni teréz-árvaházi első igazgató, és külvárosi lelkész, 84—96 nyitrai kán.

Demeter András, lövétei, 1821 márt. 8 sz., 44 ápr. 16. p.;

- m.-vásárhelyi tr. 47 hódosi pl., 52 tábori pap, 56 oláhláposi-, 63 désaknai-, 64 szászrégeni pl., 69 alesp.;
- Demeter Márton, k.-sz.-léleki pl., 1717 p. helyett. prép. † 1740.
- Demeter Mihály, 1747 köszvényesi pl.
kán., később prépost. † 1740.
- Demeter pap, 1591? cs.-sz.-miklósi pl.
- Demjén Lőrincz, mint háromszéki esp., gelenczei pl, jelen volt a cs.-somlyói generalis congregation 1717.
- Demjén Samuel, 1773 nagyszombatban II. é. th. előbb udvarhelyi kl., 77 abosfalvi-, 82 oroszhegyi pl., 88 alesp. † 1816 oct. 7.
- Dési Ferencz, 1789 nagyboldogasszonyi kl., 92 lengyelfalvi, 98 bőzödjfalvi pl. † 1801 aug.
- Dija József, 1771 p.; gy.-sz.-miklósi kl., 79 szentszéki jegyző és k.-fehérvári kl., 82 hátszegi pl.
- Dimény Salamon, I. é. th. † 1860.
- Dobai József, 1785 márt. 4. sz., 1809 aug. 27 p.; m.-vásárhelyi tr., 12 abosfalvi pl., aztán kj. 19 udvarhelyi tr., 26 tölgyesi-, 33 káli pl. 37 m.-vásárhelyi tr., 40 k.-fehérvári tr., 44 m.-igeni pl., 54 számvevő, 56 sinfalvi pl., 58 nyugalomban. † 59 febr. 17. 74 ék.
- Dobai Károly, th. † 1822 márt. 27. Kolozsvártt.
- Dobai Mihály, 1765 nov. 1. p.; 73 erkedi-, 79 szászrégeni-, 94 szárhelyi pl., 1800 kj. † 1809 febr. 1.
- Dobai Samuel, 1818 gy.-sz.-miklósi kl., 19 udvarhelyi tr., 20 k.-remetei-, 28 parajdi pl. † 32 febr. 29. 36 ék.
- Dobolyi József, 1818 nov. 17. sz., 42 máj. 42. p.; cs.-sz.-györgyi-, 44 gy.-sz.-miklósi kl. és tr., 47 brassói tr., 48 mikó-ujfalvi pl., aztán protokollista, 49 maros-parti pl. † 64 márt. 19. 46 ék.
- Dobos Ferencz, II. th. pázm. † 1840 márt. 7. Bécsben. 22 ék.
- Dobos István, 1836 sept. 17. sz., 63 jul. 14 p.; nagyboldogasszonyi kl., aztán mikó-ujfalvi pl., 65 chedi pl.;
- Dobos Mihály, 1753 cs.-sz.-tamási pl.
- Dobos Mihály, a mult század elején Olmützben pápai alapítványon theol. aztán gelenczei lelkész, később cs.-sz.-tamási pl.?
- Dobra József. 1779 udvarhelyi kl. † 94 dec. 6.
- Dobra László, 1779 kir. beneficiatus, hittudor, 82 nyugalom. pl., Kolozsvártt élt. † Borbándon, 84 jan. 1.
- Dombi Gergely, 1817 márt. 17. sz., 40 jun. 28 p.; udvarhelyi tr., 42 tusnádi kl., 45 baláni pl., 50 nyugszik, 51 zetelaki kl., 52 cs.-sz.-györgyi kl., aztán zetelaki kl. † 60 jun. 3. 54 ék.
- Dombi János id, erzsébetvárosi, ott 1779 kl. † 1813 oct 14.
- Dombi János ifj. 1796 márt. 16. sz., 1819 p.; b. Bornemisszsa fiainak nevelője, aztán nagyági kl., 24 k.-ujfalvi pl. 39 tövisi pl. † 58 jan. 14. 61 ék.

- Domokos Antal, kozmási, 1811 febr. 16. sz., 35 oct. 18. p.; polyáni-, 37 tordai, 38 kolozsvári kl., 40 szászfenesi-, 45 sz.-katolnai pl., 69 nyugalomban, 70 papnöveldei aligazg.; Domokos Ferencz, 1821 jan. 13. sz., 46 jun. 1. p.; k.-sz.-lőleki-, 47 szárazpataki kl., 48 ott pl.;
- Domokos Ignác, gy.-alfalvi, 1821 márt. 7. sz., 47 máj. 29 p.; brassai kl., mit udvarhelyi tanársággal cserélt fel, 49 alfalvi-, 50 ujfalvi-, 51 tölgyesi pl. és udvarhelyi tr., 53—54 vágási pl. is, aztán kadicsfalvi hpl., 59 ott csak pl., 60—61 fenyedi hpl. is, 62 ud.-sz. királyi pl.;
- Domokos János, 1834 márt. 30. sz., 63 jul. 14 p.; cs.-somlyói kl., 70 szeredai pl.;
- Domokos Kázmér, Erdélyben zárdákat épít, 1639 Romába küldve felszenteltetett, később 71 apostoli helyettes, felszentelt püspök (episcopus coronensis).
- Dorgó Károly, 1811 jan. 28. sz., 35 jun. 13. p.; ceremoniarus, 38 püspöki titoknok, sz.-széki ülnök, 48 hátszegi coadjutor, 58 pl. esp., 67 borbándi pl.;
- Dudási András, előbb pálos, 1788 hosszuaszoói pl., aztán tövisi, 97 vizaknai-, 1800 kj. † 1806 jan. 31.
- Duha Kristof, szamos-ujvári., ö. sz., 1773 ott kl. és kj., 88 missionarius, Karasbasárban Krimben. † 1812.
- Dür József, 1793 p.; 98 Teréz-árvaházi kl. 1800 nagyági pl. 20 alessp. † 28.
- Ebeczki Pál, 1674—83 baróthi pl.
- Ebinger János, pázm., 1782 I. é. th. † 85.
- Eder József Károly, brassai, bölcsészettudor. 1760 jan. 20. sz., 82 IV. é. th. Budán, 87 szebeni tr., 89 elemi iskola igazgató, 99 a göttingeni tudományos társulat tagja, több jeles történelmi iratok szerzője † 1810, l. életrajzát a Magyar-írók Életrajz gyűjt. II. közt. Pest, 1858. 64 lap.
- Ego Antal, 1772 zalathnai kl.
- Egerszegi András, 1665 köszvényesi pl.
- Egri György, 1684—91 baróthi pl.
- Egyed Pál, gy.-ujfalvi, 1822 nov. 22. sz., 47 máj. 29. p.; m.-vásárhelyi kl., 49 szilágy somlyói tr., 50 m.-vásárhelyi kl., 51 tölgyesi pl., 56 esomafalvi pl.;
- Eismann Miklós, 1811 jul. 16. sz., 35 oct. 18. p.; protocollista, 36 o.-láposi pl., 38 brassai kl., 39 szebeni külvárosi pl., és teréz árvaházi hitelemző, 49 menekül, † 49 aug. 39.
- Elekes István, 1804 aug. 4. sz., 29 sept. 20. p.; tordai kl., aztán tordunegyei táblabíró, 37 szebeni tr., 42 gelenczei pl., 46 ker. jegyző, 50 ker. esperes, 56 polyáni pl. esp.;
- Elekes János, 1808 febr. 1 sz., 33 aug. 20 p.; sz. somlyói tr., 36 cs.-sz.-györgy kl., 37 ebesfalvi, 42 oláhláposi pl.,

- 45 nyugszik K.-Fvártt, aztán mikó ujfalvi. pl., 48 ismét nyugszik K.-Fvártt, † 48 sept. 12. 41 ék.
- Éltes József, tuskádi, 1818 sept. 6 sz., 43 apr. 20 p.; gy.-remetei kl., 46 kolozsmonostori, 47 csik-delnei, 60 cs.-sz.-királyi pl., † 68 dec. 30. 52 ék.
- Éltes Károly, tuskádi, pazm., 1837 nov. 19. sz., 60 jul. 29. p.; a bécsi felsőbb papnöveldeben tanul, hittudor, aztán 62 szebeni kl., 65 sz., írási tanulmányok tanára, és tanulm. felügyelő a papnöveldeben 68-ig aztán csak tr., pápai kamarás, az erdélyi egyházi és iskolai hetilap szerkesztője;
- Endes János, 1773 bereczki pl., † 96 apr. 20.
- Eötvös Adcodát, ő. sz., erzsébetvárosi, 1782 I. é. ph., 88 Pesten V. évi th., erzsébetvárosi kl. † 1821.
- Eötvös János, ő. sz., erzsébetvárosi, 1782 ott kl., † 1810 dec. 22. Gy.-Sz.-Miklóson.
- Eránosz István, ditrói pléb. † 1824 maj. 6.
- Eránosz Jeremiás, sz.-miklósi, 1809 már. 22. sz., 32 aug. 24. p.; előbb sz.-somlyói aztán 32 szebeni tr., 33 báláni pl., 39 cs.-sz.-domokosi, 42 ditrói pl., 50 kj. 54 ismét sz.-domokosi pl., és esperes, 57 csik-rákosi pléb. és esperes, 64 kir. hivatalos a szebeni gyűlésre, aztán 65 t. kán.;
- Erdély János, udvarhelyi tr., esp. † 1801 dec. 15.
- Erős János, 1653 gyergyói pap.
- Erős Gáspár, 1828 dec. 15. sz., 54 aug. 1. p.; kolozsvári kl., 66 kolozsi pl.;
- Erős Mihály, 1773, sz.-katolnai pl. † 97 dec. 12.
- Erős v. Maxin Sándor, szamosujvári, 1785 jan. 27. sz., 1808 apr. 27 p.; k.-fvári tr., 12 tövisi pl., 18 sz.-széki ülnök és papnöveldei aligazgató, 23 borbándi pl., 29 tordaaranyosi alesp., 32 szentszéki jegyző, 34 mester-kán., 35 fő-esp.-kán. közvádó, számvevő, 42 ör-, 48 énekes kán. † 48 febr. 25. 64 ék.
- Erőrdi David, 1841 jul. 28. sz., 67 aug. 15. p., kolozsvári kl. 69 udvarhelyi tr., s egy ideig, fenyédi hpl.;
- Eeshenbach János, 1799 m.-vásárhelyi, 1801 szebeni tr., 1807 ceremoniar., 10 szebeni pl., esp, dekan, gymn. igazgató, 19 prépost (s. Ladislai de Cibinio), cz. kán., kolozsvári pl. esp., kolozsmonostori levéltár ör. † 30 nov. 3. 64 ék.
- Eresztevényi Ferencz, 1750 bölcsészeti bacea-laureus, 53 böződ ujfalvi, 60 türkösi, 79 lemhenyi, aztán k.-sz.-léleki pl., † 92.
- Fábián, pap Gy.-Sz.-Miklóson 1588.
- Fábián Márton. 1773 mecsi pl., 82 alesp. † 1801 febr. 26.
- Fábián Sándor, 1870 pazm., III. é. th.;
- Facsét Mátyás, csiki eredetű pap, 1591 körül.
- Falk Ferencz, 1779 erkedi pl. † 87 nov.

- Fancsali Daniel, fancsali, 1790 udvarhelyi tr., aztán m.-vásárhelyi tr. és kl., innen kolozsvári kl. 95 karácsonfalvi pl., 1800 ceremoniar., 1801 p.-titoknok és sz.-széki ülnök, 1807 gy.-sz.-miklósi pl. és esp. 11 lemond. K.-Fehérvárra jő, hol korlátnok, 13 gymn.- és növelde-igazgató, mesterkán., 22 udvarhelyi pl., esp gymn.-igazgató, 30 nyugalomban előbb Fancsalon, aztán U.-Szent-Királyon, Tövisen végre K.-Fehérvártt, fáradhatlan buvára az egyházi és más történelmi dolgoknak, irt egy munkát is, „memoria Episcopatus Transsylvaniensis, Claudiopoli.“ † 38 oct. 22. 69 ék.
- Fancsali Márton, farkaslaki, 1796 nov. 11 sz., 1823 oct. 28. p.; brassói kl., 31 tábori pap, 50 után Mödlingben Bécs mellett, jelenleg Farkaslakán nyugalomban;
- Fancsali Márton, 1761 sámsondi-, 63 athyai-, 64 delnei-, 68 lövétei pl., 88 alesp. † 1804 oct. 29. 74 ék.
- Fangh István, kőszegi, Batthyáni püspökkel bejött, ceremoniar., aztán oldalm. kán, 1782 főesp., 89 ör-, 91 énekes-, 94 olvasó kán., 97 apát (s. Georg Mart. de Szerencz), 1806 prépost, papnöveldei főigazgató, 1817 káptalani helynök, 19 dulcini felsz. püspök. † 35 oct. 6. Pozsonyban az országgyűlésen.
- Farao Simon, ö. sz. 1838 sept. 11. sz., 64 aug. 21. p.; szamosujvári tr. és kl.;
- Farczádi Mihály, kolozsvári, 1816 jan. 17. sz., 39 ápr. 28. p.; zalathnai tr., 39 szebeni tr. és kl., 44 k.-fehérvári tr. és kl., 46 tábori pap, 49-ben menekült;
- Fark Márton, 1782 erzsébetvárosi kl. † 1804 jan. 28.
- Fark Márton, sz.-udvarhelyi, 1814 jun. 5. sz., 37 aug. 7. p.; előbb hon tr., aztán polyáni kl., 39 sepsi-sz.-iványi, 42 véczei-, 53 cs.-sz.-léleki-, 61 oroshgyi-, 63 ismét cs.-sz.-léleki pl. 69 felvinczi pl.;
- Farkas Ferencz, 1811 kolozsvári kl., 13 sz.-páli kl., 18 jobbágytelki pl. † 36 oct. 7. 51 ék.
- Farkas János id., 1776 sz.-tamásié s lengyelfalvi-, 77 kolosi-, 82 k.-sz.-léleki, 92 kilyénfalvi pl., innen egyideig Csik-Somlyón beteges, 97 k.-jakabfalvi pl. † 99 jan. 19.
- Farkas János ifj., 1789 kapnikbányai kl., aztán elemi tanító K.-Fehérvártt. † 96 márt. 12.
- Farkas Károly 1806 febr. 7. sz., 30 aug. 18. p.; k.-fehérvári kl., 32 tábori kl., 36 n.-szeben külvárosi-, 39 alsó-kapniki pl., 45 K.-Fehérvárt beteges, aztán maros-parti-, 49 esertési pl.
- Farkas Máté, nyujtódi pl. † 1771 máj. 1.
- Fazakas Pál, 1839 máj. 16. sz., 64 3. jul. p.; m.-vásárhelyi kl., 69 maros-ilyei pl.;
- Fejér András, 1794 ilyefalvi coadjutor, 97 pl., 98 kj., 1802 polyáni pl., 17 kj., 19 alesp. † 32 jun. 25. 66 ék.

Fejér Antal, közp., 1779 febr. 12. sz., 1813 jul. 15. p.; előbb k.-fehérvári tr., 13 brassói kl., aztán osdolai coadjutor, 17 K.-Fehérvártt a mennyiség- természet- és gazdaszáttan tanára a papnöveldeben, szentszéki ülnök, osdolai pl. és kj. † 44 nov. 18 55 ék.

Fejér Emmanuel, 1879 II. é. th.;

Fejér József, hatolykai, 1825 mart. 12. sz., 48 jul. 26. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 49 fogoly Szebenben, Udvarhelyt és Csik-Somlyón, 50 szabadulva udvarhelyi tr., 52 somlyói-, 53 udvarhelyi-, 54 somlyói tr., 55 kapnikai kl., 56 m.-vásárhelyi tr., 61 tusnádi kl., 63 szengyeli-, 65 parajdi-, 66 báláni pl.;

Fejér Miklós, csiki eredetű pap 1591 körül.

Fejér Miklós, cs.-sz.-léleki, szilágy-somlyói pl. és erdélyi püspöki helyettes. 1612?

Fejérdi Márton, 1618? püspöki helyettes és esp.

Fejérvári Mihály, gyula-fehérvári, 1624 a Pázmaneum első erdélyi növendéke, Pázmány által bevéve.

Fejér Mihály, 1779 menasági coadjutor, 87 szász-fenesi-, 96 cs.-sz.-inrei pl. † 1804 febr. 10.

Fekete József, 1782 nyug. lelkész Brassóban, azelőtt kir. beneficiatus.

Fekete József, bélafalvi, 1807 brassói kl., 1808 sz.-iványi-, 19 sz.-katolnai pl., 27 nyugszik, 28 mikó-ufalvi pl. † 42 sept. 1. 62 ék.

Fekete József, pázm. † 1831 dec. 6. mint IV. é. th. Sz.-Demeteren 25 ék.

Felföldi Ferencz, 1628 gelenczei pl. esp.

Fenesi János, pázm., III. é. th. † 1862 O.-Girbón.

Fenya András, 1698 baróthi pl.

Ferenczi András id., medeseri, 1779 m.-vásárhelyi kl., 78 ott pl., esp. t. kán. † 95 aug. 19.

Ferenczi András, ifj. 1779 jegenyei-, 88 sz.-páli pl., aztán K.-Fehérvártt papnöveldei lelki atya, 94 abrudbányai pl., kj., 1816 tordai pl. esp. † 18 jan. 4.

Ferenczi Antal, n.-kászoni, 1811 oct. 14. sz., 35 jun. 13. p.; kapnik-bányai kl., 37 szebeni tr., 37 kl. is, 38 ojtózi pl., 41 udvarhelyi tr., 42 illyefalvi pl.;

Ferenczi Antal, nagyboldogasszonyi, 1844 II. é. ph. † Csik-Somlyón.

Ferenczi György, 1614 gy.-sz.-miklósi pl., megírta temploma registumát, (melyet Veszely Károly kiadásra méltatott az erd. egyh. tört. adatokban 1860;) 1634 erdélyi püspöki helyettes.

Ferenczi György, 1806 ápr. 17. sz., 27 ápr. 19. p.; rövid időre az udvarban, 28 szebeni tr. és kl., 29 lengyelfalvi pl., 38 vágási pl., 43 papnöveldei lelki atya, 47 sz.-széki ül-

- nők, házasság védnök, 49 erkölcs- és lelkipásztorságtani h.-tr., 50 ismét lelki atya, 51 szentírás tanulmányi tr. is, és számvető. Fördés közben † 52 jul. 19. 46 ék.
- Ferenczi Ignác, 1835 máj. 7. sz., 59 jul. 24 p.; tordai kl. s aztán pl., 62 járai-, 66 menasági-, 68 n.-kászoni pl.;
- Ferenczi János, 1801 nov. 5 sz., 27 sept. 10. p.; tordai kl., 29 mindszei-, 39 k.-ujfalvi pl. † 51 50 ék.
- Ferenczi József, 1729 tusnádi-, 31 oláhfalvi pl.
- Ferenczi József, 1773 imecsfalvi-, 1815 sz.-katolnai pl. † 19 jan. 23.
- Ferenczi József, cs.-sz.-királyi 1811 p.; és † sept. 8-án.
- Ferenczi József, n.-kászoni, 1806 sept. 6. sz., 29 sept. 21. p.; 30 fensőbb papnöveldeben Bécsben, 31 tanulmányi felügyelő és ideigl. aligazgató a papnöveldeben, 32 m.-vásárhelyi tr., 40 n.-kászoni pl., 49 kj., 50 h.-esp., iskola felügyelő, 52 cs.-sz.-györgyi pl. esp., 54 udvarhelyi pl. esp., 59 kán. és papnöveldei igazgató, s az erkölcs- és lelkipásztorságtan tr., iskolás, mester, theol. kán. 68-ban a tanárság- és igazgatóságról lemond, és a papnöveldei alaptól elválasztott papi nyugdíj alap kezelését átveszi. † 70 jan. 30. 64 ék.
- Ferenczi Károly, 1870 IV. é. th.;
- Ferenczi Lajos, baróti, 1840 jul. 31 sz., 68 aug. 24. p.; cs.-sz.-simoni kl.;
- Ferenczi Péter, tekerőpataki, 1779 állomás nélkül, 82 a papnöveldeben a patrologia és szentírási nyelvek tr., aligazg. aztán kilyénfalvi-, 92 cs.-somlyó pl. 1802 ker. esp. † 1805 febr. 23.
- Ferenczi Tamás gy.-alfalvi, 1819 p.; altorjai kl., 22 gyimesi pl., 36 cs.-sz.-léleki pl. † 44 oct. 22. 49 ék.
- Ferendi Péter, 1753 kolozsvári kl.
- Ferner Márton, t. kán. kapniki pl. † 1772 febr. 29.
- Fiátfalvi Miklós, somlyói pl. 1691?
- Fink Friedrik, 1805 nov. 24. sz., 30 nov. 14. p.; nagyági kl., 32 szerdahelyi pl. † 62 aug. 23. 57 ék.
- Fischer András, 1711 baróti pl.
- Finta József, 1819 máj. 17. sz., 44 ápr. 16. p.; brassói kl., 47 ojtói pl.;
- Finta István, 1820 aug. 16. sz., 44 ápr. 16. p.; m.-vásárhelyi tr., 53 udvarhelyi gymn.- és növelde-igazgató, 56 tölgyesi-, 59 tordai-, 60 Offenbányai pl., 65 K.-Fehérvártt bölcsész tr. a papnöveldeben, 67 egyh. tört. és jog tanár, 68 erkölcs- és lelkipásztorságtan tr., m.-parti hpl., szorgalmas botanikus;
- Fodor Antal, 1807 jun. 6. sz., 30 aug. 24. p.; sz.-somlyói tr., 34 gy.-sz.-miklósi kl., 35 egrestői-, 39 atyhái-, 42 csik-sz.-domokosi pl., 49 fogoly, 50 elítélve 12 évre Olmücz-

be vitetett, haza jövén nyugszik, 57 gyimesi kl. 64 ákosfalvi pl., 69 fenyédi pl.;

Fodor Bálint, 1716—22 baróthi pl.

Fodor István, csik-somlyói, 1778 jun. 6. sz., 1802 márt. 18. p.; 1801 udvarhelyi tr., 1805 lövétei pl. † 65 dec. 16. 88 ék.

Fogarasi Mihály, gy.-sz.-miklósi, pázm., 1800 sept. 17. sz., 23 oct. 28. p.; n.-szebeni tr. és kl., 27 a fensőbb papnöveldeben Bécsben hittudor, aztán k.-fehérvári papnöveldeben a szentirási magyarázattan és nyelvek tra, 30 nemzeti iskolai felügyelő, 33 t. kán., 34 udvari kl. és a fensőbb papnövelde igazgatója Bécsben, 38 n.-váradai kán. és akad. igazgató, 43 apát (de Egyed), országgyűlési követ, 46 scutari vál. püspök, a pesti hittani kar igazgatója, 46 a természettudósok társulati tagja, 50 után a jó és olcsó könyv kiadó (sz.-István) társulatot alapítja, 64 kir. hivatalos a szebeni gyűlésre, aztán 65 erd. püspök, és val. b. titkos tanácsos, több jeles iratok, és egyházi beszédek szerzője, az erdélyi egyházmegye jótévedője;

Follinus Antal, abrudbányai pl. † 1768 jun. 23.

Folnay vagy Tolnay Ferencz, 1665 erdélyi vál. püspök.

Forró Péter, szentléleki, 1613—36 udvarhelyi pl.

Forró Tamás, 1614 udvarhely ker. esperes.

Frenko János, 1791 jun. 15. sz., 1816 sept. 20. p.; k.-fehérvári tr., 19 udvarhelyi-, 27 ismét k.-fehérvári tr., 35 nővelde-igazgató, 44 nyugszik. † Benczenczen, 45 sept. 12. 55 ék.

Frenko József, bereczki, 1814 ápr. 12. sz., 37 ápr. 2. p.; k.-fehérvári tr., 38 gy.-sz.-miklósi kl. 39 pálfalvi-, 40 m.-parti-, 43 csik-szeredai-, 45 hom.-remetei-, 51 korondi pl., 52 polyáni kl., 53 sárfalvi és ernyei-, 58 lengyelfalvi-, 66 sárpataki pl.;

Freudl Ignác, 1803 szebeni tr., 1805 brassói-, 1809 szebeni kl., 10 kj. 14 kolosi pl. † 38 nov. 9. 58 ék.

Freudl Károly, zalathnai, 1817 febr. 11 sz., 40 aug. 4. p.; sz.-somlyói tr., 41 kolozsvári-, 44 nagyági kl., 48 vizaknai pl., 49 fogoly Sz. benben, 50 cs.-rákosi kl., 51 parajdi-, jobbagytelki pl. † 64 aug. 22. 48 ék.

Friebert Samuel, 1779 könyv-censor, 82 a megyén kívül.

Frömmer József 1825 nagyági-, 29 kolozsvári kl. 30 szebeni kl. és tr. † 37 jan. 8. 37 ék.

Fülöp Alajos, 1831 sept. 29 sz., 55 sept. 9. p.; k.-fehérvári tr. és növeldei igazgató, 60 m.-vásárhelyi tr., 62 baróthi kl., mely állomását odahagyta és kellemetlen perekbe keveredett, 65 ernyei-, 67 máréfalvi-, 69 kiskapusi pl.;

Fülöp Lajos id., gy.-szárhegyi, 1800 udvarhelyi kl., 1802 kadiesfalvi pl. † 36 jul. 29. 60 ék.

Fülöp Lajos ifj., 1817 p.; es.-sz.-györgyi kl., 20 zágoni-, 27 kozmási-, 31 keresztúri pl. † 31 nov. 13. 38 ék.

Fülöp Márton, 1803 sz.-keresztúri-, 1805 sz.-bíróvári pl., 1806 kapnik-bányai kl., 1807 m.-láposi- 1809 várfalvi-, 11 köröspataki-, 24 szentgyörgyi pl., tábo i kl. kj. † 48 aug. 28. 70 ék.

Fülöp Tamás, 1668 hódosi pl. és marosi esp.

Gábor János, tuznádi, 1803 jun. 6. sz., 27 sept. 10. p., udvarhelyi kl., 28 m.-vásárhelyi tr., 29 kolozsvári kl., 33 oláhfalvi, 36 altorjai, 46 vizaknai pl., 48 bibliai nyelv tanárrá nevezve a papnöveldeben, 49 fogoly Kolozsvárrt 50 ott kl., aztán udvarhelyi gymn. igazgató, 53 kajántói pl. aztán nyugalomban, 55 kerelő sz.-páli pl., 63 k.-fehérvári tr., egyszersmind a szentirási tanulmányok ideiglenes tanára a papnöveldeben, szent-széki ülnök, 67 óta hon, nyugalomban;

Gábor György, k.-jakabfalvi, 1795 apr. 10 sz., 26 febr. 3 p.; a szathmári megyéből visszajöven 43 szovátai, 52 ehedi, 55 k.-jakabfalvi, 57 ud. pálfalvi pl.;

Gábori v. Gálbori József, 1799 brassai kl., 1800 borbándi, 1805 topánfalvi, 10 verespataki pl., † 10 apr. 12.

Gáborfi János, 73 menasági pl., † 85 dec. 13.

Gáborfi János, a múlt század elején pápai alapítványon theol. az olmücsi papnöveldeben, aztán mező-szengyeli pl. később menasági pl.?

Gábri József, 1812 m.-vásárhelyi tr., 31 nyugalomban † 34 sept. 2. 50 ék.

Gajzágo Kristóf, szamosújvári, ö. sz. 1767 sept. 17. sz., 62 jun. 5 p.; 93 IV. évi th.; gr. Hallernél nevelő Sz. Pálon, aztán szamosújvári kl. később ker. jegyző, 39 ott pl. és esp., 47 iskolai felügyelő, 51 az esperességtől felmentve, 54 ezüst érdem kereszttel feldisítve. † 55 augusztus 24. 88 ék.

Gál Antal, 1773 miklósvári pl., később alesperes, † 94 máj. 19.

Gál Antal, th. † 1784 nov. 2

Gál Ferencz, hilibi, 1753 szász-fenesi? 59—70 baróthi pl.

Gál József, 1775 kolozsvári kl., 79 szász zombori-, aztán k.-jakabfalvi-, később 94 rákosi pl., 1805 ker. jegyző. † 17 jul. 2.

Gál Péter, hilibi, 1773 rákosi pl., és ker. jegyző, 82 t. kán., fele iki esp., 84 kolozsvári pl., papnöveldei igazgató, esp., kolozsmonostori levéltár ör., † 92 sept. 19.

Gálbori József, l. Gábori.

Gálfi György szombatfalvi, 1814 dec. 8 sz., 38 apr. 22 p.;

- 38 k.-sz.-léleki kl., 42 mikó-ujfalvi pl. 45 beteges Udvarhelyt † 46 sept. 7. 32 ék.
- Gálfi Pál, 1613 oláhfalvi? aztán kozmási? csiki esperes.
- Gamentzi Miklós, szamosujvári, 1827 szerdahelyi pl., 32 braszai kl., 35 rodnai-, 36 boitzai pl., 37 nyungszik Kolozsvárt. † 39 mart. 20. Kajánton, 37 ék.
- Gammera Arthur, báró, pazm., 1870 IV. évi th.;
- Gáspár Antal, 1760 udv. sz.-tamási, 66 ud. sz.-léleki, 89 pálfalvi pl., † 1800 mart 11.
- Gáspár Imre, 1773 erzsébetvárosi kl., † 88?
- Gazda Pál, 1806 jun. 29 sz., 30 aug. 29 p.; cs.-somlyói-, 31 n.-kászoni-, 32 braszai kl., 33 illyefalvi-, 39 felső-tömösi-, 46 esztelneki-, 60 osdolai pl.;
- Geb Péter, 1773 nyugalm. pl.
- Gégen Konrád, 1803 szebeni kl., 1807 szerdahelyi pl., 10 k.-fvári kl., † 12 apr. 19.
- Geisler János, 1813 máj. 8. sz., 36 aug. 29. p.; kapnik bányai kl., 39 türkös-i, 40 m.-parti, pl., 41 k.-fvári tr., 42 számvevői jegyző, 44 cs.-sz.-györgyi kl., 46 tábori pap, 49 menekült, 51 hazajöhetési engedélyt kap, 52 kolozsvári kl., 53 nagyági kl., 54 lengyénfalvi pl., † 58 jan. 17. 44 ék.
- Gentsi József, 1838 jul. 16. sz., 61 oct. 17. p.; m.-vásárhelyi tr., növelde s többször gymnasiumi id. igazgató, jelenleg csak tr.;
- Geréb János, 1753 b. váralyai? ebesfalvi pl., aztán borbándi? † 67 nov. 22. K.-Fvártt.
- Gergely Ignác, cs.-sz.-imrei, 1840 jul. 15. sz., 65 jul. 15. p.; a nagy-várad-i megyében belényesi kl., 67 végén át jó és acturius, aztán ceremon., 70 p. titoknok;
- Gergely József, fogarasi, I. é. th., † 1850 sept. 5.
- Gergelyfi Ferencz, pápai alapítványon tanul Olmützben a papnöveldeben, 1717 Udvarhely kerületi esperes, zetelaki pl., † 19 pestisben.
- Gergelyfi Márton, a mult zárad elején pápai alapítványt élvezett az olmuézi papnöveldeben, aztán abrudbányai pl.
- Gidófalvi Gergely, 1870 I. évi th., a Collegium Germ. Hung.-ban.
- Göde Antal, cs.-sz.-simoni, 1802 sept. 30. sz., 29 sept. 20. p.; lemhenyi, 32 rákosi kl., 33 bözöd ujfalvi-, aztán udv.-pálfalvi pl., † 57 jun. 22. 55 ék.
- Gold György, 1802 szebeni kl., † 1806 jun. 13.
- Göntzi Ferencz, 1779 Budán IV. é. th., 82 szebeni tr., 87 abrudbányai pl., aztán m.-vásárhelyi növelde igazgató. † 1806 máj. 1.
- Gotthárd Ferencz, altorjai, 1812 márt. 15. sz., 35 jun. 13. p.; sz.-somlyói. 37 k.-fchervári tr., 43 marosparti hpl., is. 44

- magyar-igeni pl., ismét k.-fvári tr., 47 számvevő, 49 gy.-alfalvi hpl., 50 gy.-alfalvi pl. † 68 dec. 29. 57 ék.
- Graf Antal, 1789 a Collegium Germanico Hungaricumban II. évi th., 94 bölesészettanár a papnöveldeben, 99 csillagászi segéd, 1800 ismét bölesészettanár, 1803 egyháztörtén. és hittan tr. s papnöveldei aligazgató, 1809 alesperes és kapnikbányai pl. † 17 mart. 27.
- Grasser Ferencz, 1782 nyug. pl., Szebenben, 87 német szónok. † 94.
- Greschel v. Gressel József, 1782 o.-láposbányai, 12 bácsi pl. ? † 12 dec. 10.
- Gyárfás Miklós, léczfalvi közp., 1784 oct. 28 sz., 1808 aug. 3 p.; brassai kl., 11 nyujtodi pl., 17 ceremonarius és protocollista, sz.-széki ülnök, 26 k.-sz.-léleki pl., és esp., 32 t. kán., 35 isk. kán., k.-fvári pl., növelde igazgató, 42 theol. 48 főesp. 51 ör. kán. † 53 jul. 8. 69 ék.
- Gyergyai János, háromszéken pap 1652.
- Gyenge András, baróthi, 1781 nov. 5 sz., 1805 nov. 5 p.; 1807 rákosi kl., 1808 csicsói, 10 cs.-szent-mihályi pl., † 55 febr. 10. 74 ék.
- Gyenge Imre, miklósvári, 1771 apr. sz., 95 máj. 30. p.; polyáni kl., 99 sz. zombori, 1800 k.-jakabfalvi, 10 cs.-sz.-tamási pl. és ker. jegyző, 29 oroszhgyi pleb. 34 papnöveldei lelkiatya, 42 iskolás kán., növelde igazgató, k.-fvári pl 48 mester, 51 theol. kán. köztudó. † 56 dec. 8. 86 ék.
- Gyergyai János, 1648 futásfalvi pl. esp.
- Györfi András, 1753 egyike az első papnöveldeeknek, 65 köztvényesi, 73 szárhegyi pl, kj., † 78 jan. 3.
- Györfi Antal, 1807 th. a központi növeldeből kilépett, később csanádmegyei pap, alesperes nagy-sz.-miklósi pl., hit-tudor † 43.
- Györfi v. György Ignác, 1793 jul. 3 sz., 1816 dec. 6 p.; kolosvári kl., 17 ceremon., aztán Bécsben a fensőbb papnöveldeben, 21 szebeni tr., 28 offenbányai pl., 31 alsó-féhermegyei táblabíró, † 49 maj. 31. 56 ék.
- Györfi Ferencz, 1811 p.; 12. nagyági kl., † 15 sept. 27.
- Györfi János, 1801 oct. 28. sz., 25 apr. 10. p.; kolozsvári kl., 29 cs.-sz.-királyi pl; 32 tábori kl., 44 csik-széki táblabíró, 46 gy. remetei pl., 49 fogoly Cs.-Somlyon, M.-Vásárhelyen és K.-Fvártt, 51 elbocsátva, nyugalomban 56 parajdi, 63 tekerő pataki pl.;
- Györfi József, cs.-csicsói, 1800 p.; brassai kl., † 1801 jun. 24.
- Györfi Lajos, 1806 febr. 12 sz., 29 mart. 14 p.; m.-vásárhelyi kl., 31 a Máriaaffiak nevelője, 37 brassai kl., 38 sz.-somlyói tr., 41 cs.-sz.-györgyi kl., 42 szebeni tr, 46 tekei-, 47 szászrégeni pl., 48 ker. jegyző, 49 fogoly, 50 elbocsátva. 51 cs.-szeradai pl. 58 k.-sz.-léleki pl.;

Györfi Péter, a csik-sz.-tamási, és szent-domokosi hivek papja 1690 körül.

György György, 1813 apr. 20. sz., 39 aug. 22. p.; lembényi kl., 41 dobrai pl., 51 k.-ujfalvi pl.;

György István, 1828 jul. 26. sz., 57 nov. 9. p.; ceremon., aztán püsp. titoknok, 66 pápai kamarás, 67 hátszegi pl., esp.;

György Márton, 1829 sept. 18. sz., 53 nov. 9. p.; k.-polyáni kl., 56 körös-pataki pl.;

Hagymási Márton, 1787 IV. é. th. Pesten.

Hajdó János, udv.-sz.-léleki, 1743 theol. tantételeket véd, 50 vágási-, 53 korondi pl. † 94 nov. 15.

Halasi István, gy.-sz.-miklósi pl. 1690 körül.

Halmágyi Mózes, 1742—60 vizaknai pl.

Haller József, hallersteini gróf, kir. beneficiatus. † 1778 jan. 15. Farkastelkén.

Hanák András, 1776 sz., 78 p.; 99 az egri megyéből átjött, 1821 a kolozsvári lyc szónoka és vallás tr., 23 kapniki pl. alessp., 31 szászrégeni-, 34 szász-zsombori pl., 40 nyug. alessp. és pl. † 41 oct. 8. 61 ék.

Händschu Fridrik, 1841 subdiac., és szebeni tr. † 42 jan. 27 23 ék.

Hanzl János, 1870 II. é. ph.;

Hárfás György, 1732 cs.-sz.-simoni pl.

Hartman Ferdinánd, brassói hpl. † 1777 oct. 8.

Haupt József, 1845 dec. 13. sz., 69 apr. 11. p.; szebeni kl.;

Haynald Lajos, pázm. hittudor, 1818 oct. 3. sz., 39 oct. 15. p.; az esztergami érseki megyében különféle hivatalokat viselvén, 51 Kovács Miklós erd. püspök coadjutora, (cum jure successionis), hebroni felsz. püspök, 52 erdélyi püspök, megyéjében gyakran atyai körutakat tett, több megyei viszonyokat rendezett, Sz.-Ágothán és Holczmengenben plébániát alapított, megyei közecélokra kétszázezer forintot meghaladó kegyes alapítványokat tett, s 64-ben lemondván, előbb kárthágói- aztán kalocsai érsek;

Hauser Daniel, 1773 gy.-remetei pl. † 80 jan. 29.

Hegyes József, 1804 gelencei kl., aztán coadjutor, 18 futásfalvi pl. † 35 márt. 26. 54 ék.

Heinrich Ignác, szebeni, 1825 márt. 18 sz., 48 jul. 26 p.; nagyági kl., 50 brassói tr. és kl., 57 k.-fehérvári tr., 58 tábori kl., 69 óta Szebenben;

Helbling József, 1795 szebeni tr., 97 szengyeli pl., 98 k.-fehérvári tr., 1801 m.-láposi pl., 1807 m.-vásárhelyi tr. † 1809 sept. 29. mint kinevezett m.-vásárhelyi pl.

Hella Mihály, 1797 k.-fehérvári tr., 99 sz.-páli pl. és kj.,

- 1801 karácsonfalvi-, 1807 k.-ujfalvi-, 24 ditrói pl., 27 udvarhelyi tr. † 37 márt. 11. 68 ék.
- Helmuth Ignác, 1870 I. é. th.;
- Hendel Ede, 1842 jan. 4. sz., 65 jul. 25. p.; k.-fehérvári tr., 67 egyideig a püspöki udvarban, onnan szerdahelyi ideigl. pl., ismét k.-fehérvári tr., 69 brassói tr.;
- Hene Ferencz, 1777 p.; 79 tekei pl., 82 k.-fehérvári tr., 85 alesp. és zalathnai pl., t. kán., 98 iskolás-, 1800 mester-, 1802 theol.- 1807 főesp. 1808 ör-kán., 10 apát, (B. M. V. de Kercz) 13 énekes-, 15 olvasó-kán. 26 prépost és püspöki helyettes, 30 dulcini püspök, irt egy munkát ily czim alatt „Beiträge zur dacischen Geschichte, Hermaunstadt 1836“ † 35 jan. 27. 83 ék.
- Henter Gáspár, 1716—19 olvasó kán.
- Herold Antal, 1784 dec. 3. sz., 1807 sept. 27 p.; szebeni kl. aztán tr. is, 19 tövisi-, 24 orláthi pl. és tábori kl. † 48 sept. 17. 64 ék.
- Herold Mihály, 1813 p.; szebeni tr. † 16.
- Hilbert János, 1782 II. é. ph., Bécsben, 88 p.; 89 közp. tanulm. felügyelő Pesten, 89 a k.-fehérvári papnöveldeben a szentirási tanulm. tra, 98 zalathnai pl. † 1800 máj. 20.
- Hodor Imre, k.-szentléleki, 1796 k.-fehérvári tr., 97 lengyelfalvi-, 1801 szovátai-, 1806 türkősi-, 10 baróthi-, 13 csicsókereszturi-, 16 sinfalvi-, 19 szeredai pl. † 24 febr. 1. 52 ék.
- Hodor István, 1802 aug. 21. sz., 26 ápr. 10. p.; m.-vásárhelyi kl., 30 kolozsvári kl., 31 m.-vásárhelyi-. 34 sz.-somlyói tr., 38 K.-Fehérvártt a papnöveldeben bölcsésztr. † 40 máj. 8. 38 ék.
- Hofman Dénes, k.-vásárhelyi, pázm. † 1864.
- Hofman Mihály, baróthi, közp., 1825 febr. 6. sz., 50 aug. 5. p.; kapnik-bányai kl., 52 kolozsvári kl., aztán brassói tr., 58 miklósvári és hidvégi-, 69 zágoni pl.;
- Hollaki Mihály. kis-halmágyi, pázm., 1810 ceremon., szentszéki ülnök, 11 p. titoknok, aztán hátszegi pl. esp., 19 nyugalomba megy, majd hunyadmegyei táblabíró. † 35 Acsován 49 ék.
- Hoppé Ferencz, 1816 jul. 29. sz., 42 aug. 24. p.; kolozsvári kl., 46 kapniki-, 56 szász-régeni-, 60 m.-vásárhelyi-. 68 felvinczi-, 70 tordai pl. és esp.;
- Horváth Ferencz, m.-vásárhelyi, 1816 jul. 29. sz., 39 aug. 22. p.; 37 zalathnai-, 38 szebeni tr., 39 kapnikbányai kl., 40 rodnai pl., 49 állomás nélkül, 50 vizaknai pl.;
- Horváth József, 1779 nyugalm. pl. Kolozsvártt. † 85 ápr. 25.
- Horváth Károly, brassói, 1827 oct. 27. sz., 50 oct. 31. p.; kolozsvári kl., szebeni-, 51 m.-vásárhelyi tr., ceremoniar. 55 brassói, 56 somlyói tr., aztán gym. igazgató, 63 brassói tr. és kl., 66 verespataki, 69 alfalvi pl.;

- Horváth Márton, a mult század elején pápai alapítványt élvezett az olműezi papnöveldében, később a zalathnai missióban működven ott †.
- Horváth Pál 1773 bálványos-váraljai pl., 88 alessp. 91 szökefalvi pl. esp., t. kán. † 94 máj. 15.
- Horváth Pál, felső-büki, 1779 jun. 27. sz., 99, m. vásárhelyi tr., 1802 dec. 21. p.; 1809 ott növelde-igazgató, 15. pl esp. és gymn. igazg., 19 apát (b. Margar. de Meszes). † 60 jan. 18. 81 ék.
- Hosperg Antal, 1780 márt. 20 sz., 1816 aug. 25. p.; udvarhelyi tr., 19 miklósvári pl. † 54 aug. 6. 64 ék.
- Hosperg József, 1789 sept. 20. sz. 1807 ápr. 2. p.; 1807 m. vásárhelyi kl., 13 sz.-háromsági pl. † 54 oct. 12. 71 ék.
- Hosszu Ferencz, 1870 közp., I. é. th.;
- Hosszu Antal, 1787 udvarhelyi tr. 89 cs.-sz.-léleki-, 1806 bereczki pl. † 13 jun. 1.
- Hosszu János, Pesten végzett, 1790 brassói kl., 96 bereczki-, 1806 lemhenyi pl. † 20 dec. 18.
- Hosszuthoti László, szepesi prépost, aztán 1634 erdélyi vál. püspök.
- Hozó Ferencz, cs.-sz.-mártoni, 1779 cs.-mindszenti-, 85 menasági 1800 sz.-mártoni pl., 11 kj. † 17 jul. 13.
- Hozó Péter, 1674 kozmási pl.
- Hubátschek Adám, 1808 jun. 15. sz., 31 aug. 15. p.; szebeni tr., 32 kolozsvári-, 36 tábori-, 41 kolozsvári 42 kl., m. vásárhelyi tr., 44 Bornemiszsza Pálnál nevelő, 48 orlathi pl., és tábori kl., 49 ideig, erd. tábori superior, sz. széki ülnök, 51 esperesi teendőket végez Szebenben, gymn. igazgató, orlathi pl., 53 isk. kán. papnöveldé igazgató, erkölcs- és lekipásztorságtan tanár, mitől elvonul, 57 mester-kán., 58 a papnöveldé igazgatóságtól is elvonul, főesp. és k.-fehérvári pl., 62 ör.-kánonok;
- Ignác János, 1706 kozmási pl.
- Illyés András, cs.-sz.-györgyi, 1663 a Coll. Germ. Hung. növendéke aztán pozsonyi, később esztergomi kán. és prépost, 96. erdélyi püspök, több jeles munkák szerzője. † 1712; I. Magyar írók életrajz gyűjt. Pest 1858, II. köt. 123 lap.
- Illyés István, cs.-sz.-györgyi, 1650 sz., 77 p.; a Coll. Germ. Hungar. növendéke, később prépost (s. Thomae de monte Strigonio) apát (de s. Jobb) szendrői vál. püspök † 1711 I. a Magyar Sion 1863 évi I. köt. 881–889 lapját, és Magy. írók életrajz gyűjt. Pest. 1858, 123 l.; naplóját Magyar Sion 1865. III. köt. 809–919 lapjain.
- Ilyés János, 1782 III. é. th. Budán aztán ker.-sz.-páli pl. † 87.
- Ilyés Mihály, 1761 sept. 29. sz., 96 sept. 29. p.; előbb unitárius, 1800 n.-boldogasszonyi kl. 1801 sz.-kereszturi, 1802

- korondi-, 1805 madarasi pl., 11 nyugalomban, 15 fenyédi-, 35 h-remetei pl. † 45 jan. 9. 84 ék.
- Incecs Alajos Mózes, 1773 I. é. th. N.-Szombatban.
- Incecs Daniel, 1825 febr. 18. sz., 54 aug. 1. p.; kapniki kl., 59 o.-láposi-, 59 sz.-kereszturi-, 62 kadicfalvi-, 63 máréfalvi, 66 ernyei-, pl.;
- Incecs Fülöp Jákó, tusnádi, közp., 1837 nov. 11. sz., 61 jul. 28. p.; k.-fehérvári tr. kl. és hitelmező, 64 s 5-ben m.-parti hpl, 67 gymn. igazgató és lyceumi rendkiv. tr.;
- Imre József, udvarhelyi, pázm., mint I. é. th. † 1820 oct. 31. Barthón.
- Imre Károly, 1870 I. é. ph.;
- Imre Péter, 1690 köszvényesi pl.
- Imre Sándor, Nagy-Szombatban végzett, 1807 udvarhelyi kl., 10 sz.-háromsági pl. † 13 febr. 16.
- Imrefi József, 1773 II. é. th.
- Incze Dávid, baróthi, Pesten végzett, 1798 m.-vásárhelyi tr., 99 egrestői pl. † 1804 márt. 4.
- Incze János, udvarhelyi, 1843 dec. 28. sz., 67 aug. 17. p.; 70 cs.-somlyói tr. és növ. aligazgató;
- Incze József, baróthi, II. é. th. † 1854 jeles verseiről ismeretes.
- Isák Kristóf, már 1773 szamos-ujvári kl.
- Issekutz Kornél, 1870 I. é. ph.;
- Issekutz Lázár, erzsébetvárosi, 1810 ott hitelmező és kl. 28-ig.
- Issekutz Márk, 1773 erzsébetvárosi kl.
- Istok János, 1782 cs.-kereszturi pl. aztán esp., 1803 hátszegi pl. esp. † 15 febr. 26.
- István v. Istváni András, 1722—26 oláhfalvi pl. aztán 53 gyergyó-ujfalvi pl.?
- Istváni András, 1732 ditrói pl.
- Istváni József, 1779 III. é. th. Budán, 82 kidei-, 88 türköszi pl. † 89 jul. 9.
- Istváni Péter, 1782 IV. é. th. Egerben.
- Istváni Salamon, az olmücz papnöveldeben theol., pápai alapítványon, 1753 katonai pl.
- Ivándedin Mátyás, dévai, 1787 k.-fehérvári tr., aztán borbándi pl., később egyháztört. tr. a papnöveldeben, 99 k.-fehérvári tr. sz.-széki ülnök és jegyző, 1800 ismét papnöveldei tr. a tört és hittanból, 11 jog- és erkölestan tr. 13 k.-fehérvári pl., 14 iskolás-, 22 hittanár kán. és isk. felügyelő. † 24 sept. 11. 65 ék.
- Ivuly Károly, karánsebesi, 1797 kolozsvári kl., 1800 kj., 1802 ceremon., 1805 szentszéki ülnök, 1807 p. titoknok, 11 iskolás-kán. és papnöveldei igazgató, 16 theol. kán., és püspöki helyettes, 19 kolos-dobokai esperes kolosmonostori levéltár ör. kolozsvári pl. 25 éneklő-kán. † 30 márt. 24. 57 ék.

Jakab Andás, 1779 k.-fvári tr., és növeldei igazgató, 88 nyug. pl. aztán Miklósvártt † 97 mart. 28.

Jakab Gergely 1804 jun. 20 sz., 21 nov. 4 p.; 28 dobrai pl., 31 brassai kl., 32 parajdi, 34 nagysinki pl., 38 zalathkl. és tr., 39 tövisi-, később csertési pl., 46 lemond és nyugszik K.-Fehérvártt, 47 ismét nagysinki pl., 53 tábori kl., 54 nyugszik, ismét kapniki, 68 vörös toronyi pl., 70 nyugszik;

Jakab János, cs.-csicsói, 1821 m.-parti, 24 tövisi pl. és als.-fehérvár megyei táblabíró † 38 jun. 5. 44 ék.

Jakab János, 1743 ud.-sz.-tamási pl.

Jakab Lajos, 1870 III. é. th.;

Jakabfi József, 1766 tusnádi pl. 99 ker. jegyző † 15 aug. 2.

Jakabfi Jakab, erzsébetvárosi, ö. sz., 1804 gy.-sz.-miklósi kl., 26 pl. † 28 mart. 10. 48 ék.

Jakabos József, 1796 oct. 15 sz., 23. oct. 28 p.; k.-sz.-léleki kl., 26 nyutójdí-, 32 altorjai-, 36 k.-sz.-léleki pl., † 58 jul. 15. 62 ék.

Jákó György, 1753 tordai pl.

Jákóbi Ferencz, 1787 egri II. é. th.; Magyarhonból jött, 20 sz.-széki ülnök, 23 Offenbányai pl., alessp., 25 szebeni pl. esp., dékán, † 37 apr. 4. 70 ék.

Jákobi Sándor, 1843 ö. sz., udvarhelyi tr., 44 gy.-sz.-miklósi kl., 49 fogoly, 50 elítélve megy Komáromba.

Jákobfi János, 1773 ö. sz., szamosujvári kl., 82 t. kán. és szamosujvári pl., † 1791 sept 5.

Jákobfi István, ö. sz., 1779 gy.-sz.-miklósi kl., 1810 ott pl., 1809 ker. jegyző, 17 alessp † 26 apr. 23.

Jancsó Pál, 1773 korondi-, 78 szőkefalvi, innen 91 kajántói, 1806 kendi pl., † 12 febr. 22.

János Ignác, l. Udvarhelyi János Ignác.

Jánosi Elek, oroszhegyi, 1817 n.-szombati th., aztán prae-montrei th., 21 visszatér, n.-sinki pl., 23 szebeni külvárosi pl., és hittelemlő, később szerdahelyi pl. k.-fvári tr., 24 ceremon. sz.-széki ülnök, 30 p. titoknok, 31 udvarhelyi pl., esp. és gymn. igazgató. † 33 jan. 14. 34 ék.

Jánosi Ignác, tusnádi, 1818 jan. 18. sz., 42 aug. 24. p.; zetalaki kl., 1846 tordai kl., 48 mikó-ujfalvi, 53 cs.-tusnádi pl., 65 ota nyugalomban, 69 h.-remetei pl.;

Jánosi Lajos, tusnádi, 1819 aug. 5. sz., 45 apr. 25. p.; k.-sz.-léleki kl., 46 k.-jakabfalvi pl., 49 fogoly Szebenben, Udvarhelytt, Csikban, 50 Olmützben fogva, elbocsátva felső tömösi pl., egyidőre 68 nyugalomban, 69 ákosfalvi pl.;

Jánosi Mihály, a múlt század elején Olmützben theol. pápai alapítványon.

Janza Miklós, 1797 zalathnai kl., 99 brassai kl., † 1800.

Járfás Demeter, a XVII század elején, a romai Coll. Germ. Hungaricum növendéke.

Jazsemszki József, szászvárosi, 1870 II. é. th.;
 Jegenyei Gergely István, 1712—16 baróhi pl.
 Josa Ferencz kadiessfalvi, 1789 jul. 6. sz., 1809 sept. 20. p.;
 kolozsvári kl., 11 erkedi pl., 23 moci, 36 sinfalvi és vár-
 falvi, 54 nyugalomban. † 60 aug. 5. 76 ék.
 Josa János, kadiessfalvi, pazm., 1780 jan. 12. sz., 1803 sept.,
 2. p.; m.-vásárhelyi kl., 1803 sz.-háromszázi, 10 borbándi
 pl., sz.-szék.-alak, 15 hódosi pl., és ker. jegyző, 41 nyu-
 galomban Mikházán, 46 Hódoson. † 47 jul. 4. 67 ék.
 Joseffi Ferencz, ö. sz., pap † 1823 nov. 5 N.-Váradon.
 Joseffi Imre, 1814 jul. 19 sz., 67 aug. 17 p.; előbb baróthi
 kl., aztán 68 segesvári kl.;
 Jung Cseke Lajos, I. Cseke Lajos.

Kada István, esztergomi kán. és apát, 1686 ord. vál. püspök.
 Kádár Antal, 1798 jan. 21 sz., 1822 sept. 21. p.; m.-vásár-
 helyi kl., 23 káli-, 27 sz.-katolnai pl., és kj., 38 esztelueki-,
 46 lemhenyi pl. és ker. esp. † 48 sept. 5. 51 ék.
 Kajdó János, 1750 vágási pl.
 Kalapács Imre, zetelaki, 1839 aug. 28. sz., 62 jul. 18. p.;
 gy.-szentmiklósi kl. és tr., 64 hódosi-, 65 türi pl ;
 Kálmán Ábrahám, 1805 sept. 15 sz., 30 aug. 17. p.; gy.-sz.-
 miklósi-, 32 k.-fehérvári-, 34 szebeni kl. és tr., 38 boiczai
 pl., 43 zarándmegyei táblabíró. † 58 máj. 8. 53 ék.
 Kan Miklós, 1714 vágási pl.
 Kanabe András, 1814 dec. 3. sz., 41 máj. 2. p.; rákosi-, 42
 tordai kl., 46 m.-parti-, 49 chedi-, 52 szóvátai-, 59 szent-
 iváni pl.;
 Kándó Antal, udvarhelyi, 1816 kapnik-bányai kl. † 17 aug.
 24. Kolozsvártt.
 Kánya Bulás, 1674 -84 n.-kászoni pl. esp. 96 baróthi pl.
 Kánya Jakab, delnei 1808 kolozsvári kl., 11 ud.-pálfalvi-, 18
 csomafalvi, 21 gy.-ujfalvi pl. † 24 márt. 20. 38 ék.
 Kánya József, delnei, 1802 m.-vásárhelyi tr., 1804 káptalani
 kl., 1808 egrestői-, 24 delnei-, 30 es.-sz.-miklósi pl. † 49
 ápril 17. 69 ék.
 Kapatán Márton, sz.-ujvári, 1813 nov. 11. sz., 39 aug. 22. p.;
 polyáni kl., 41 sz.-semlyői tr., 42 zalathnai tr. és kl., 46 to-
 pánfalvi-, 54 s.-sz.-györgyi pl., 69 t. esp., verespataki pl.,
 70 esp.;
 Kapeza Imre, I. é. th. † 1866.
 Kapeza János, udvarhelyi, 1804 sept. 29. sz., 31 sept. 3 p.;
 ditrói kl., 31 sz.-kereszturi-, 37 es.-sz.-györgyi 39 körös-
 pataki-, 56 falkaslaki pl;
 Kapdehó János, ö. sz. 1803 sept. 19 sz., 31 nov. 1 p.; a
 mechtár-rendből kilépvén, 44 erzsébetvárosi kl., 69 pápai
 kamarás;

- Kápdebó János, erzsébetvárosi, Bécsben és Velenczében végzett, 1803 erzsébetvárosi, kl., 1805 kj., 1809 alesp, 14 ott pl. és esp. 19 t. kán., † 32 márt. 27. 57 ék.
- Karácsonyi Dániel, 1841 nov. 7. sz., 65 jul. 25. p.; n.-kászoni-, 67 rákosi kl., 69 mikóujfalvi pl.;
- Karácsonyi Adeodát, 1788 szebeni-, aztán k.-fehérvári tr. † 90.
- Karácsonyi János, gy.-szent-miklósi, 1813 ápr. 19. sz., 37 ápr. 2. p.; kolozsvári kl., 41 csicsó-kereszturi pl., 48 kj., 49 désaknai pl., 52 ideigl. esp., 53 udv.-szent-léleki pl. 54 kj.;
- Karácsonyi János, erzsébetvárosi, 1773 ott pl. esp. t. kán.
- Karácsonyi Joachim th. † 1777 máj. 8.
- Karácsonyi Márton, 1842 febr. 27 sz., 67 aug. 15. p.; tordai kl., 68 zalathnai tr.;
- Karácsonyi Miklós, ö. sz., 1773 szamosujvári kl. † 1815 jan. 10.
- Karácsonyi László, 1841 febr. 23 sz., 66 jul. 22. p.; kapniki-, 68 baróthi kl.;
- Kardos Ignác, boros-bocsárdi, pázm., 1822 máj. 24 sz., 54 aug. 10. p.; a szentirási tanulmányok tra és tanulm. felügyelő 60-ig, aztán csak tr. és szentszéki ülnök és jegyző, 62 mindszeinti-, 66 n.-kászoni pl., 69 szamosujvári fegyházi lelkész és alesp.;
- Kari Péter, 1690 körül csiki esp.
- Kari Miklós, 1714 vágási-, 20 ud.-szent-tamási pl., a kerület jötevője. † Korondon 45.
- Karingetz Deodat, ö. sz., 1773 szamos-ujvári kl. † 94 jan.
- Karg Ferencz, 1788 szebeni tr. 89 nyugalomban † 90.
- Kászoni János, 1624 a Pázmány-intézet első erdélyi növénydeke, Pázmány által bevéve.
- Kászoni Miklós, 1642 gelenczei pl. esp.
- Kastal János, 1729 kán. apát (B. M. V. de Salamon) prépost, püspöki helyettes, † 52.
- Kastal János, 1736 vizaknai pl.
- Kastalides János, 1754 sz.-széki közsédlő.
- Katona György, 1830 márt. 8. sz., 53 aug. 17. p.; bereczki kl., aztán 1855 k.-fehérvári tr., 58 verespataki-, 63 karácsonyfalvi-, 69 lengyelfalvi pl.;
- Katona József, th. † 1763 máj.
- Kedves István, csik-sz.-domokosi, Nagy-Szombatban tanult. 1782 febr. 10. sz., 1806 márt. 25. p.; kolozsvári kl., 1808 gy.-remetei-, 17 alfalvi pl. és kj, 26 esp., 30 udvarhelyi pl. esp. és gymn. igazgató, 31 kolozsvári pl. kán., kolozsmonostori levéltár őr, 36 apát (de Salamon) iskola felügyelő, 48 egy ideig püspöki helyettes. † 64 jul. 14. 83 ék.
- Kékkövi Ferencz, udvarhelyi, 1825 gy.-sz.-miklósi kl., aztán nagy-ernyei pl. † 27 jun. 25. M.-Vásárhelytt.
- Kelemen Ferencz, 1794 esztelneki pl. † 1795.

- Kelemen György, almási, 1784 jan. 24. sz., 10 máj. 27. p.; 11 udvarhelyi tr., 16 sz.-széki ülnök, és protokollista, történet és bölcsészet tr. a papnöveldeben, tanulm. felügyelő, 17 erkölcs- és lekipásztorságtan tr., 21 lemhenyi pl. és kj., 23 alesp., 36 esp. † 46 márt. 17. 63 ék.
- Keller Antal, 1842 jan. 11. sz., 67 aug. 15. p.; kozmási kl. 69 somlyói kl.;
- Kémenes István, 1732 sz.-királyi pl.
- Kémenes István, 1773 küküllői kj., 82 szőkefalvi pl., alesp. 87 hódosi pl., aztán alesp., 1810-ig. † 15 febr. 1. Mikházán.
- Kemény László, győr-monostori báró, pázm., aztán a Colleg. Germ. Hungar. növendéke, 1752 az erdélyi megyéből az esztergomiba átmegy, később egerszegi pl. és kán.
- Kéncse Imre, th. † 1805 oct. 15. Oláh-faluban.
- Kerekes István, 1833 dec. 10. sz., 58 jul. 13. p.; zalathnai tr., 62 bálványos-váraljai pl.
- Kereskényi Ádám, kir. beneficiatus. † 1777 febr. 1.
- Kerestélyi Ignác, 1787 I. é. th. Pesten, 90 után tekei, 1800 cs.-sz.-mihályi pl. † 10 máj. 22.
- Keresztes Ferencz, 1779 szárhegyi-, 95 sz.-régeni-, 1803 athyai pl. † 1808 jan 2.
- Keresztes György, 1808 szamos-ujvári kl. † 18 jul. 11.
- Keresztes János, gy.-szent-miklósi, 1749 jan. 12. sz., 75 oct. 1. p.; m.-vásárhelyi kl., 78 egrestői pl., 88 gy.-sz.-miklósi. aztán kolozsvári kl., 94 kozmási-, 1811 tekerőpataki pl., 38 t. esp., alapítványt tett lat. sz. theologusok nevelésére. † 44 febr. 19. 95 ék.
- Keresztes Kristóf, szamos-ujvári, 1780 ápr. 19. sz., 1804 oct. 6. p.; 1805 k.-fehérvári tr., 1807 szamos-ujvári kl., 10 bodzai pl., 17 m.-vásárhelyi tr., 42 nyugalomban ott és Szamos-Ujvártt. † 55 dec. 31. 75 ék.
- Keresztes Márton, 1814 oct. 13. sz., 37 nov. 26. p.; előbb zalathnai-, 37 szebeni tr., 38 o.-láposi pl., 42 udvarhelyi tr., 49 menekül, 58 haza jöve nyugszik, 59 ideigl. papnöveldei gazda, aztán szeben-külvárosi pl., 61 n.-boldogasszonyi pl.;
- Keserü Ferencz, baróthi, 1773 véczei-, 88 nyujtódi-, 95 esztelneki pl. † 1809 sept. 27.
- Keserü Mózes, baróthi, 1801 aug. 10. sz., 25 ápr. 10 p.; m.-vásárhelyi kl. és tr., 27 a természet- és menyiségtan tra a papnöveldeben, könyvtárnok és csillagászti segéd, 28 megszűnővén a papnöveldei előkészületi tanfolyam, k.-fehérvári tr., 33 szentszéki ülnök jegyzőkönyv vezető, számvevő, az erkölcs- és lekipásztorságtan tra a papnöveldeben, 40-ben végezvén a csillagászati tanulmányokat, nagy körutat tett, Német-, Olasz- és Csehországban, 42 csillagászkán. a Batthyáni-intézet igazgatója, házasság védnök, 46

a kolozsvári kir. akadémia igazgatója, 47 kir. tanácsos, a kir. főkegybírószéknél az egyházi, iskolai és alapítványi ügyek előadója, 48 iskolás- 51 mester-kán. és papnöveldei igazgató, az erkölcs-, lelkipásztorság- és nevelésügyi tr., 53 theol., 54 főesp., 57 ör-, 58 olvasó-kán., 61 apát (B. M. Virginis de Kolosmonost.) s újból az erdélyi kir. főkegybírószéknél, ennek megszűntével pedig a kath. bizottmánynál az egyházi, iskolai és alapítványi ügyek előadója;
Keve Károly, előbb a csanádi megyében ör-kánonok, itt is az. † 1745.

Kézdi Márton, 1753 gy.-kilyénfalvi pl.

Kibédi István, 1773 harasztosi pl., 88 tordai kl., 92 sámsondi pl. † 1816.

Király Ferencz, 1821 brassói kl., 27 bodzai-, 30 köröspataki pl. † 33 nov. 39 ék.

Kis András, szentkatolnai pl. ? a múlt század elején Olmützben tanult pápai alapítványon, aztán háromszéki esp.

Kis Ferencz, 1748 köszvényesi pl. † 64 aug. 7.

Kis Gergely, 1732 csik-sz.-györgyi pl.

Kis Gusztáv, 1870 IV. évi th. Insbruckban;

Kis Márton, 1607 háromszéki esp.

Kisasszonyi Balás, csiki eredetű pap 1591 körül.

Klepsch Lipót, kolosi, 1753 a szabad művészetek és bölcsészettudora.

Klepsz Gáspár, 1772 k.-fehérvári kl. † azon évi sept. 30.

Klobusitzki Ferencz, zetényi báró, esztergomi nagy prépostból, 1741 erdélyi- 48 zágrábi püspök, aztán kalocsai érsek. † 1760.

Knechtl Adám, 1778 máj. 3. sz., 1801 sept. 21. p.; 99 zalathnai kl., 1800 szebeni tr., 1804 Bethlen József gr. fiai nevelője, 10 iskolai felügyelő, 14 Teréz-árvaházi igazgató, 16. t. kán., 19 apát (B. M. V. de Egres) 29 kir. tanácsos. † 42 jan. 17. 64 ék.

Köffler János, 1779 kir. beneficiatus. † 1681 jan. 2.

Koler Ferencz, áldozár a papnöveldeben. † 1812 sept. 14.

Koller Ferencz, m.-parti, th. † 1812 sept. 14.

Kolosi Antal, kövesdi, közp., 1821 febr. 12. sz., 46 aug. 5. p.; kolozsvári kl., 48 szebeni tr., 49 ideigl. vizaknai pl. 50 kapnikai és kolozsvári kl., 51 a sz.-irásai tanulmányok tr. a papnöveldeben, szegények ügyvéde, számvevő, 53 gymn. tr. és hitszónok, 54 protocollista, ceremon., titoknok, irodaigazgató, pápai kamarás, 60 Teréz-árvaházi ideigl. igazg.;

Kolosi János, 1808 jan. 1. sz., 31 jun. 5. p.; m.-vásárhelyi kl., 32 udvarhelyi tr., 34 ud.-szen-tamási-, 37 sz.-páli pl., 46 küküllői megyei táblabíró, 49 fogoly és 50-ben 10 évre elítélve, 56-ban elbocsátva ideigl. papnöveldei gazda, 58 m.-igeni, 60 sinfalvi pl.;

- Kolosvári Antal, 1779 temesi-, 82 k.-fehérvári kl., 88 bajuczai-, 1802 mocsai pl. † 18 ápr. 28.
- Kollonitz László, kollegrádi gr., előbb nagyváradai prépost, 1774 erdélyi püspök, a káptalanban az V. kán. széket főesperességgé alakítja, 1780 n.-váradai püspök, aztán kalocsai érsek. † 1817.
- Kolozsvári Pál, jezsuita, a bözödujfalviak térítésén fáradozik, 1730 körül.
- Komáromi Ferencz, th. † 1798 sept. 17.
- Komlós Mihály, Mindszenti pl. 1591.
- Kömény János, kozmási, 1784 jan. 12. sz., 1809 aug. 15. p.; cs.-szent-léleki kl., 26 Mindszenti-, 29 n.-kászoni pl. † 49 febr. 3. 56 ék.
- Koncsag Károly, 1870 II. é. th.;
- Koncz György, 1779 tekerőpataki-, 1811 tölgyesi pl., 13 nyugalomban. † 14 jul. 13.
- Koncz Ignác, k.-sz.-léleki, 1821 m.-vásárhelyi kl., 22 káli pl., de helyt maradt. 25 k.-fehérvári tr., 27 udvarhelyi tr., 30 cs.-szeredai pl. † 32 máj. 28. 35 ék.
- Koncz Ignác, 1842 jun. 12. sz., 67 aug. 15. p.; gy.-alfalvi-, 68 kozmási kl.;
- Koncz István, n.-kászoni, 1832 oct. 6. sz., 58 jul. 15. p.; k.-polyáni kl., 59 türi pl., 65 tusnádi coadjutor, 67 pl.;
- Koncz László, 1782 sept. 22. sz., 1810 nov. 11. p.; kolozsvári kl., 12 bálv.-váraljai-, 31 katonai-, 32 ismét b.-váraljai pl., 54 szentszéki ülnök. † 61 nov. 1. 74 ék.
- Koncz Lázár, 1801 dec. 17. sz., 26 ápr. 11. p.; cs.-somlyói kl., 28 báláni, 33 cs.-sz.-léleki-, 36 gyimesi-, 39 ernyei pl., † 43 nov. 15. 42 ék.
- Koncz Pál, 1793 sz.-udvarhelyi kl., 97 cs.-Mindszenti pl., 98 drassói, 1802 abosfalvi, 10 székesegyházi kar-kl.-sága után topánfalvi pl., 18 k.-fehérvári tr., 19 nyugszik, Erzsébetvároson. † 30 jan. 6. 58 ék.
- Könczei El-k, 1807 altorjai kl., 10 zágoni-, 11 madarasi-, 17 nyujtói-, 26 bácsi pl. † 31 jul. 18. 50 ék.
- Könczei Imre, 1794 m.-vásárhelyi tr. † 99 aug. 7.
- Kopár Simon, ü. sz., 1813 jan. 13. sz., 38 aug. 25 p.; szamosujvári kl., kj.;
- Kornéli Dénes, dévai, 1827 jul. 15. sz., 50 aug. 5 p.; k.-fehérvári hitszónok és kl., 51 kolozsvári kl., 52 tábori kl. és hitелемző Orláthon, 56 szászféregeni-, 61 nagyági pl.;
- Korondi József, m.-vásárhelyi, 1799 k.-fehérvári tr., 12 baróthi pl., 13 ismét k.-fehérvári tr., 16 szentszéki ülnök, a papnöveldeben hittan tr., 17 püsp. titoknok, 19 Rudnay Sándor esztergomi érsekkel elmegy, 22 pozsonyi kán. † —?
- Korbuly Jakab, szamosujvári, 1773 ott kl. † 91 nov. 13.
- Korbuly János, szamosujvári, 1785 nov. 1. sz., 1810 aug. 15,

- p.; hon kl., 12 kj., 17 a papnöveldeben bölcészet és tört. tr., szentszéki ülnök, 20 ismét kl. hon, 28 gy.-sz.-miklósi pl., 39 ismét kl. hon, 49 pl. + 56 sept. 30. 71 ék.
- Korbuly Kelemen, szamos-ujvári-, 1782 korlátnok, 91 szamos-ujvári pl., és esp. t. kán. + 1810 jan. 7.
- Korbuly Kristóf, szamos-ujvári, 1773 ebesfalvi pl. és kj. + 1803 aug. 12.
- Korbuly Márton, szamos-ujvári, 1787 febr. 9. sz., 1810 sept. 29 p.; előbb m.-vásárhelyi tr., 10 kl. honn, 16 m.-vásárhelyi tr., 17 kl., 25 tr. honn.
- Korbuly Simon, szamos-ujvári, 1773 kl. honn. + 1819.
- Kornis Ferencz, gr. 1756 a Colleg. Germ. Hung. növendéke, aztán esztergomi kán. később nagyváradi prépost.
- Korodi András, 1870 IV. é. th.;
- Korodi József, 1870 II. é. ph.;
- Kósa Ferencz, 1753 papnöveldei tr. és igazg. 56 apostoli főjegyző, főesp. kán. + 1775.
- Kósa György, cs.-sz.-domokosi, 1798 ápr. 18. sz., 1827 sept. 10. p.; járai pl., 35 bácsi, 50 fenyédi, de vissza ment Bácsba, 53 farkaslaki pl. + 55 dec. 2. 57 ék.
- Kósa János, 1782 szóvátai pl. és kj. + 1801 márt. 26.
- Kósa Mihály ? köszvényesi pl. esp.
- Kostolni János, 1735 ebesfalvi pl.
- Köszvényesi Miklós, gyergyói esp. 1690.
- Kovács Antal, felfalvi Nagy-Szombatban tanult, 1791 febr. 2. sz., 1814 ápr. 24. p.; előbb k.-fehérvári tr. és gr. Bethlennél nevelő, 24 zalathnai tr. és kl., 26 szebeni tr., 28 nagyági pl., 34 iskolai felügyelő, 35 brassói pl. esp. dékán, szentszéki ülnök, 40 apát (s. Cathar. de Brassovia), 47 kir. tanácsos és gymn. igazg., jeles hitszónok, és az irodalom barátja, írt több műveket, l. Magy. Írók életrajz gyűjt. Pest. 1856 I. köt. 267 l. + 57 dec. 9. 67 ék.
- Kovács Daniel, osdolai, 1790 dec. 4 sz., 1817 sept. 7 p.; m.-vásárhelyi kl., 21 k.-fehérvári tr., 28 szebeni tr., 34 borbándi pl., sz.-széki ülnök és jegyző. 51 isk. kán. és k.-fehérvári pl., 53 mester-, 54 theol. 57 főesp. 58 énekes-kán., + 61 aug. 25. 71 ék.
- Kovács Elek, altorjai, 1782 szászfenesi-, 83 sárfalvi pl. + 96 dec. 17.
- Kovács Elek, altorjai, 1794 IV. é. th. 96 s.-sz.-iváni- 1808 sárfalvi, 18 altorjai pl. + 30 aug. 6. 63 ék.
- Kovács Elek, csik-borsovai, 1823 dec. 4. sz., 54 aug. 1. p.; polyáni kl., 55 zágoni-, 69 bereczki pl.;
- Kovács Ferencz, 1787 cs.-somlyói kl. 88 harasztosi-, aztán abosfalvi pl. + 96 jan. 22.
- Kovács Ferencz, kőhalmi, 1837 nov. 27. sz., 60 ápr. 18. p.;

előbb az udvarban, aztán k.-fehérvári tr., 61 a hittan tra a papnöveldeben, hitelemző, ideigl. tábori kl., szentszéki ülnök, zsinati vizsgáló, szegények ügyvéde, 68 hittanulm. felügyelő;

Kovács György, es.-sz.simoni, 1812 oct. 18. sz., 36 ápr. 4. p.; előbb udvarhelyi tr., aztán k.-sz.-léleki kl., 37 kereszturni-, 39 pálfalvi és káli-, 45 korondi pl., 50 fogoly, 51 k.-jakabfalvi-, 54 szent-imrei, 65 sz.-simoni pl.;

Kovács Ignác id., es.-sz.-simoni, 1795 oct. 26. sz., 1819 aug. 5. p.; m.-vásárhelyi kl., 22 szováti-, 23 karácsonfalvi, 24 es.-sz.-királyi, 29 es.-sz.-simoni pl., 65 papnöveldei lelki-
atya és t. kán. † 68 dec. 15.

Kovács Ignác ifj., verebesi, előbb minorita, 1799 nov. 4. sz., 23 sept. 21. p.; es.-sz.-györgyi kl., 24 szeredai pl., 25 báláni-, 27 es.-sz.-léleki-, 33 felvinczi pl., 37 esp., 44 aranyaszéki táblabíró, 47 iskolai felügyelő, 67 isk. kán., és a püspök pénztárnoka;

Kovács Imre, pázm., 1805 m.-vásárhelyi tr. 1807 kolozsvári kl., 1808 káptalani kl., 1809 bácsi-, 12 o.-láposi pl., 18 természet- és mennyiségtan tr. a papnöveldeben, sz.-széki ülnök 21 kapniki pl. aesp., 23 esp., 24 természet- és mennyiségtan tanár a papnöveldeben, számvevő, t. esp., 25 csillagász-kán. Bécsben tanult, 27 a Batthyáni-intézet igazgatója, 32 alsó-fehérmegyei táblabíró. † 33 jan. 5. 48 ék.

Kovács István, 1750 oláhfalvi pl., 78 nyugalomban † 79 nov.

Kovács István, kozmási, N.-Szombatban tanult, 1819 k.-fehérvári tr., 24 tusnádi pl. † 27 ápr. 15.

Kovács István, kolozsvári. † 1828 IV. é. th.

Kovács János, 1767 sz.-kereszturi-, 77 es.-somlyói pl. 88, t. kán. felesiki esp. † 88 jun. 25.

Kovács József, sz.-széki levéltárnok. † 1783 oct. 30 Szebenben.

Kovács József, előbb bényi, aztán sz.-háromsági lelkész, 1782 aesp. atyhai pl., 1803 gy.-ujfalvi pl. † 21 márt. 30.

Kovács József, ex-jéz., udvarhelyi tr., növelde igazgató, 1807 papnöveldei lelki atya, szentszéki ülnök. † 19 Márt. 18.

Kovács József, 1786 jan. 17. sz., 1810 p.; 11 brassói kl., 13 miklósvári-, 18 abrudbányai pl. és kj., 42 esp., 46 isk. felügyelő, 49 máj. 10 meggyilkoltatott.

Kovács József, Rudnai püspökkel jött, 1817 titoknok, szentszéki ülnök, hamar vissza ment magyarhonba, hol győri kán. később 45 prépost.

Kovács József ifj., 1807 oct. 28. sz., 50 nov. 14 p.; k.-fehérvári tr., 31 alfalvi kl., 33 verestoronai pl., 39 udvarhelyi-, 40 m.-vásárhelyi tr. † 41 ápr. 10. 34 ék.

Kovács József, bánkfalvi, 1826 nov. 4. sz., 50 aug. 5. p.; polyáni kl., 51 bodzai-, 53 nyújtódi pl.;

Kovács Lajos 1808 jun. 14. sz.; 51 sept. 4. p.; előbb k.-fe-

- hervári tr., aztán kolozsvári kl., 38 tövisi pl., 39 zalathnai kl. és tr., 48 lemhenyi pl.;
- Kovács Lajos, 1870 II. é. ph. Insbruckban;
- Kovács Mihály, 1741 - 59 baróthi pl.
- Kovács Mihály, 1799 II. é. th. † nov. 22.
- Kovács Mihály, 1783 oct. 5. sz., 1809 aug. 13 p.; 10 sz.-udvarhelyi kl., 17 zágoni-, 19 sárfalvi pl. † 52 márt. 18. 69 ék,
- Kovács Miklós, es.-tuszádi, a n.-váradí káptalanban ör-kán., 1829 erdélyi püspök, v. b. titkos tanácsos, az előkészületi tanfolyam két tanári székének alapítója a papnöveldében, az erdélyi egyházmegye jötevője. † 52 oct. 15. 84 ék.
- Kovács Pál, 1773 madarasi pl., † 1805 aug. 2.
- Kovács Pál, 1863 jul. 14 k.-fehervári tr. † 66 jul. 22. 27 ék.
- Kovács Péter, kozmási, 1777 málnási-, 88 szárazpataki, 92 k.-szent-Jéleki pl., 99 kj. 1817 alesp., 19 esp. 25 székes-egyházi főesp. kán. 28 főszámvevő, 30 ör-kán., 31 alsófehérm. táblabíró. † 35 aug. 30. 80 ék.
- Kovács Simon, 1782 köröspataki-, 88 futásfalvi-, 95 lemhenyi pl., 98 alesp., 1805 altorjai pl. † 12 dec. 14.
- Kovács Simon, udvarhelyi, pázm., 1844 oct. 17. sz., 68 ápr. 14. p.; k.-fehervári tr., és subregens, 69 papnöveldéi gyóntató;
- Kovács Zsigmond, oroszhegyi, 1781 febr. 28. sz., 1804 márt. 28 p.; udvarhelyi tr., 1806 lengyelfalvi-, 19 vágási-, 38 udv.-sz.-tamási pl. 42 oct 21. 60 ék.
- Kövendi János, előbb unitár., 1779 m.-vásárhelyi kl., 82 sinfalvi pl., 93 papnöveldéi lelkiatya, 98 altorjai pl., 1805 n.-kászoni pl. † 10 márt. 29.
- Kozma Péter, 1637 gelencei pl. esp.
- Kozma Simon, pázm., 1829 febr. 22 sz., 31 ápr. 12. p.; zalatnai-, 33 szebeni tr. 34 abosfalvi-, 37 kadicsfalvi-, 42 nyujtódi pl. 53 nyugalomban;
- Kozocsa Tódor, 1870 I. é. ph.;
- Krakkai Mihály, 1779 I. é. th.
- Krekana Lőrincz, 1870 II. é. th.;
- Kristó György, 1753 es.-sz.-mihályi, aztán es.-sz.-tamási pl., végre nyugalomban. † 1770 dec. 17.
- Kristóf György, 1732 Csikban, a Zorger püspök alatt tartott generális congregation jelen volt mint plébánus „ad s. Menam.“ (Menaság.)
- Kristóf Lázár, 1773 erzsébetvárosi kl
- Kun Mihály, osdolai 1753 felvinczi? 73 lemhenyi pl. alesp., 79 polyáni pl., 82 t. kán. esp. † 97 sept. 22.
- Lábos János, 1756 márэфalvi pl., † 1803 már. 26.
- Lachner József, 1753 III. é. th. Nagyszombatban.
- Láczeg György, 1753 szőkefalvi? 71 vizaknai pl., † 84 nov. 11.

- Laczkó Antal, 1787 m.-vásárhelyi kl., 88 szengyeli-, aztán
bői pl., † 1805 jan. 29.
- Ladó Bálint, esiki eredetű pap 1591 körül.
- Lajber Antal, 1828 dec. 28. sz., 56 febr. 1. p.; tordai, 57
baróthi kl., 59 kajántói, de O.-Láposra ment, pl., 62 tusnádi
kl., 63 sz.-kereszturi, 67 szengyeli pl.;
- Lakatos Antal, ex-jez., 82 m.-vásárhelyi tr., † 1805 ápr. 6.
- Lakatos Ferencz, 1736 vágási, 38 ud.-sz.-tamási pl., később
ud.-sz.-léleki pl. esp., apost főjegyző, † 66 apr. 24.
- Lakatos Ferencz, gy.-remetei, 1822 sept. 5. sz., 47 máj. 29.
p.; gy.-sz.-miklósi kl. és tr., 49 fogoly, 50 elítélve megy
Komáromba, 57 kiszabadulva, nyugalomban † K.-Fehérvárrt
58 oct. 12. 36 ék.
- Lakatos István, 1684 kozmási pl. esp.
- Lakatos István, 1837 IV. é. th. † dec.
- Lakatos János, kantai, 1817 jan. 21. sz., 70 jun. 28. p.;
k.-fvári tr., 1841 gy.-sz.-miklósi kl., 42 kiskapusi, 48 k.-
remetei pl.;
- Lamásch József, Budán tanult, 1779 p.; 82 tekei, 88 nagy-
ági pl., 98 alesp., 1800 k.-fvári pl. esp., sz.-széki ülnök,
1805 brassai pl. esp., 24 t. kán., 31 apát (s. Cathar. de
Brassovia.) † 35 oct. 30. 81 ék.
- Lamásch János, 1814 csertés hondoli, 39 kapnikbányai pl.;
† 38 jul. 2.
- Lang József, 1830 febr. 9 sz., 54 apr. 1. p.; brassai tr., 55
szebeni kl., 61 hondoli, de boiczai pl., lett.
- Lányi Ferencz, enyedi, 1782 I. é. ph., Pesten, 89 p.; ce-
rimon., 98 t. kán., szentírás tanulmányi tr. a papnö-
veldében, szent-széki ülnök, 1807 iskolás kán. és papnö-
velde igazgató, 1808 theol. kán., 11 Premontrei kán. lett
Jászóban.
- László András, 1709 ud.-sz.-tamási pl., ker. esp.
- László András, előbb brassai kl., 1788 ud.-sz.-léleki coadju-
tor, később pl., † 27 jan. 1.
- László Antal, IV. évi pázm., † 1866.
- László István, 1770 baróthi pl., 91 káli pl., † 92.
- László János, 1685 köszvényesi pl. esp., aztán 90 ditrói?
- László János, 1651 kozmási pl., 59 erd. püspöki helyettes.
- László Mihály, k.-jakabfalvi, 1788 III. é. th. Pesten, aztán
k.-fvári tr., 1805 alfalvi pléb., 13 alesp., 17 gy.-sz.-miklósi
pl., 19 t. kán., † 25 nov. 23. 63 ék.
- László Péter, 1722—26 baróthi pl.
- Lászlófi András, 1708 lövétei 1709 ud. szent tamási pl.
- Lászlófi Antal, 1773 n.-kászoni pl. esp., aztán t. kán. 1800
alesiki esp. † 1804 nov. 9.
- Lászlófi Gergely, 1779 b.-váraljai coadjutor, 82 kolozsvári
kl., az ott Batthyáni püspök által 81-ben fel állított és

- loyolai szent Ignácrról nevezett papnövelde aligazgatója, 88 katonai pl., 92 esperes és tordai pl., † 98 júl. 30.
- Lázár Alajos, 1786 jan. 30. sz., 10 máj. 27. p.; káptalani kl., 12 kiskapusi, 16 szovátai, 21 csomafalvi pl., † 56 máj. 7. 70 ék.
- Lázár Antal, 1839 sept. 29. sz., 63 júl. 14. p.; k.-sz.-léleki, aztán cs.-menasági kl., 66 Mindszenti hpl.; ismét k.-sz.-léleki kl., 67 almakeréki, 68 jegenyei pl.;
- Lázár Márton, 1796 oct. 26. sz., 26 oct. 28. p.; polyáni kl., 27 s.-szent-iváni, 33 bereczki pl., † 58 aug. 18. 60 ék.
- Lechner László, 1841 jun. 21 sz., 64 júl. 31 p.; brassai, 67 zetelaki kl., 68 k.-fvári tr., 70 ideig tövisi hpl.
- Lehman József, 1779 szebeni pl., † 79 sept. 27.
- Lemhényi Ferencz, 1802 oct. 30. sz., 26 apr. 10. p.; tordai kl., 27 ojtózi, 33 nyujtódi, 35 futástálvi pl., 51 kj., később esperes;
- Lengyel Gergely, 1811 júl. 6. sz., 36 oct. 2. p.; előbb k.-fvári tr., 37 szamosujvári kl., 40 katona intézeti hitelemző is, aztán csak kl.; 68 sz.-széki ülnök, pápai kamarás;
- Lengyel Ferencz, 1870 I. évi ph.;
- Lestyán János, 1753 cs.-sz.-miklósi pl.
- Lestyán Mózes, udvarhelyi növelde igazgató, † Szebenben 1774 febr. 1.
- Létai Fer. István, 1720 olvasó kán., apát (B.M.V. de Salamon) † 38.
- Lippai József, 1722 a vizaknai plébánia alapítója † ?.
- Lippai Márk, a múlt század elején, pápai alapítványt élvez az olmtúzi papnöveldeben, † mint a hátszegi missio lelkésze 1740 előtt.
- Liszi András, ex.-jes. 1779 m.-vásárhelyi tr., és növelde igazgató, † 93 sep. 2.
- Lodormányi János, 1805 III. é. th. † azon évi oct. 12.
- Lokodi Ignác, m.-vásárhelyi, 1786 nov. 18. sz., 10 sept. 8. p.; hon. tr., 24 növelde igazgató, 35 szőkefalvi pl., 37 esp., 41 iskolai felügyelő, 66 óta nyugalomban;
- Lönhárt Ferencz, nagyági, pazm., 1819 oct. 3. sz., 44 júl. 28. p.; protocollista, Gruber Ágost. hitelemzési tankönyvét lefordította Kolozsvárt 46; 48 erkölcs és lekipásztorságtan tanára, és tanulm. felügyelő, de az udvarban maradt; ceremon., aztán 52 szentszéki ülnök, p. titoknok, 54 iroda igazgató, 57 oldalm. kán., 61 pápai praelatus, és az apácza intézet-igazgatója, 64 kolozsvári pléb. esp., kolozsmonostori levéltár ör., 66 apát (B. M. V. de Salamon)
- Lörincz Antal, 1802 jun. 5. sz., 26 apr. 11. p.; járai 27 szeredai, 30 delnei pl., † 47 mart. 13. 45 ék.
- Lörincz Ferencz, 1828 aug. 22. sz., 55 sept. 9. p.; udvar-

- helyi tr., 56 baróthi kl., 57 egrestői, 66 szeredai pl., 68 menasági pl.;
- Lőrincz Ferencz, 1870 I. é. th.;
- Lőrincz Károly, 1817 apr. 2. sz., 40 jun. 28. p.; zalathnai 41 m.-vásárhelyi tr., 43 kapnikbányai kl., 45 kapniki pl., 46 szilágy-somlyói tr. 48 tábori kl., s.-szentgyörgyi pl., 49 fogoly, 51 nagyági kl., 52 kapniki, 69 désaknai pl.;
- Lőrincz Márton, ud.-sz.-királyi † 1817 III. é. th.
- Lőrincz Mihály, 1786 sep. 7. sz., 1812 p.? udv.-sz.-királyi, 12 bordosi, 43 oroshelyi pl., † 54 nov. 26. 68 ék.
- Losteiner Ferencz, 1773 jegenyei, 82 kajántói, 87 bácsi pl., 88 alesp., † 1805 oct. 27.
- Losteiner János, 1777 jan. 25. sz., 97 k.-fvári tr., 98 apr. 5. p.; 1805 m.-vásárhelyi, tr., 1806 ott növelde igazgató, 1809 szarhegyi pl., kj. 17 szőkefalvi pl. esp., 31 küküllőmegyei táblabíró, 32 erzsébetváros ker. esperes, 33 t. kán. 34 kán., és papnövelde igazgató, 35 theol. kán. és házasság-véd, lemondván, főesp. kán. lett, 48 ör.-kán. és főszámvevő, 54 apát (B. M. V. de Kertz.) † 58 apr. 6. 84 ék.
- Ludvig Ferencz, 1870 IV. é. th.;
- Ludvig János, szerdahelyi, 1809 sep. 13. sz., 33 sep. 28 p.; 34 k.-fvári tr., 35 brassai, 36 kolozsvári kl., 37 szebeni tr., és kl., 43 tábori kl., 49 Teréz-árvaházi igazgató, sz.-széki-ülnök, 51 ezüst kereszttel ékesítve, esperes t. kánok, prépost (s Ladislai de Cibinio) † 69 január 10. 60 ék.
- Lukáts András, 1726 lemhényi pl.
- Lukáts András, ör.-kán. 1725—29.
- Lukács György, előbb lövétei, 1773 oroshelyi pl., t. kán. aztán zetelaki pl., † 93 máj. 21.
- Lukács Gergely, 1747 bözödjfalvi pl., aztán lövétei, † 53 körül.
- Lukáts János, 1773 szovátai pl.
- Lukács János, 1753 szent-háromsági pl., 54 lemond, kán. s papnöveldei hittanár lesz, 64 kolozsvári pl., 70 n.-boldogasszonyi pl., 76 mester-, 84 theol., 89 főesp., 91 ör., 94 énekes kán., † 1800 mart. 2.
- Lukács Márton, 1753 cs.-sz.-domokosi pl.
- Lukács Mihály, 1717 kozmási pl. esp. *39 éves gyf. l. n.*
- Lukáts Miklós, cs.-sz.-domokosi pl., † 1769 jan. 29.
- Lukáts Péter, 1773 szászfenesi pl., hamar †.
- Lukáts Péter, 1809 dec. 25. sz., 33 aug. 28. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 34 szeredai, 39 gyimesi, 54 mind-szentí pl., † 1861 jun. 12. 52 ék.
- Lukáts Péter, 1773 egrestői, 81 bácsi, 1803 alfalvi pl., 1804 nyugszik, † 1808 jul. 22.

Lukátsi Kristóf, ö. sz., szamosujvári, Bécsben tanult, 1804 márt. 30. sz., 27 dec. 8. p.; 28 hon. kl., 37 természet- és menyiségtan tr., a papnöveldeben, számvevői jegyző, 40 számvevő, 43 sz.-széki ülnök, 48 könyvtárnok, 49 id. egyház tört. és jogtanár a papnöveldeben, 51-ben, felmentve, 53 k.-fehérvári gymn. igazgató, aztán 56 Szamosujvárra ment, hol pl. esperes;

Macsikási Antal, sz.-udvarhelyi, 1823 III. é. th., aztán a pécsi egyházmegyébe átmént és keövägő-szöllősi kl. lett.

Macsikási János, 1813 febr. 13. sz., 36 aug. 29. p.; kolozsvári kl., 37 k.-fehérvári kl. és tr., 41 türi pl., 48 kj., 58 tövisi pl. † 70 ápr. 7. föbelővén magát.

Magner Ignác, 1794 topánfalvi pl., 97 o.-láposi, azután eltávozván, 1806 k.-fehérvári kl., 17 m.-láposi pl., 18 káptalani kl., 19 nyugszik, Szamos-Ujvártt, aztán Csik-Somlyón és K.-Fehérvártt. † 1828.

Magyari István, 1758 I. é. th.; 61 aug. 27 p.

Maksai András, leleszi prépost, 1676 erdélyi vál. püsp. † 79 febr. 5. Kassán.

Maksai Ferencz, I. é. th. † 1848 febr. 15. Zalathnán.

Malomfalvi Gergely, 1669 erdélyi püspök, ki méltóságát el nem foglalhatta.

Manner Tádé, 1779 kolosmonostori hpl. † 85 márt. 8. Kolozsvártt.

Manzador Pius, előbb a bécsi Barnabíták rendfőnöke, 1773 erdélyi püsp. † 74 aug. 28. Szebenben.

Marko Seraphin, erzsébetvárosi coadjutor. † 1769 febr. 23.

Márkos János, 1808 dec. 3. sz. 32 ápr. 13. p.; m.-vásárhelyi tr., 32 cs.-sz.-györgyi-, 33 brassói kl., 37 cs.-sz.-imrei pl., 52 fogoly, 54 szabadul, K.-Fehérvártt egyideig az udvarban, aztán cs.-szent-tamási kl., kajántói hpl., 58 óta csik-somlyói tr.;

Márkos Lőrincz, 1771 kolozsvári kl. † 72 ápr. 29. Csik-Somlyón.

Márkovits Jakab, 1820 nov. 16. sz., 44 sept. 22. p.; előbb m.-vásárhelyi tr., 50 sz.-udvarhelyi tr. 53 erzsébetvárosi gymn. igazgató, később ottani I. sz. pl. is;

Márkovits Lőrincz, 1771 theol.

Márkovits Mihály, szamos-ujvári, 1823 II. é. th. a nagyvárad megyébe átmenvén ceremon. lett. † 36.

Máró Mihály, 1695 hódosi pl. esp.

Marti Antal, 1821 lemhenyi-, 23 n.-kászoni kl., 26 k.-jakabfalvi pl. † 32 aug. 4. 37 ék.

Márton Antal, 1798 IV. é. th. később udvarhelyi tr. † 1815 ápr. 17.

- Márton Ferencz, cs.-sz.-domokosi, 1821 cs.-sz.-györgyi kl., 23 harasztosi pl., 29 papnöveldei aligazgató. † 32 febr. 2. 36 ék.
- Márton György, 1870 IV. é. th.;
- Márton István, udv.-kerületi t. esp. † 1824 sept. 8.
- Márton János, 1753 cs.-sz.-györgyi kl., 73 cs.-sz.-simoni pl. † 97 ápr. 24.
- Márton Mózes, 1806 márt. 25. sz., 29 sept. 21. p.; rákosi kl., 30 k.-remetei pl., 48 nyugalomban. † 1848 49 ék.
- Mártonfi Ádám id., 1779 szárazpataki-, 88 málnási pl., 93 m.-igeni kl., 96 drassói pl. † 98 jan. 2.
- Mártonfi Ádám ifj., 1782 IV. é. th. Budán, 87 ud.-sz.-léleki coadjutor, a növ. papsághoz rendelve, számvevő, 93 harasztosi pl. és kj. † 1804 jun. 8.
- Mártonfi András, lövétei, 1822 udvarhelyi kl., 26 oroszhegyi-, 29 felső-tömösi pl., 33 nyugalomban honn. † 36 febr. 14. 39 ék.
- Mártonfi Antal, Mártonfi József püspök testvére, 1782 egyházi jogtanár, 87 ceremon. 94 csillagdai igazg. 97 első csillagász kán., kiadta „Initia speculae astronomicae Alben-sis, 1797 A.-Carolinae“. † 99 nov. 19.
- Mártonfi Antal, ö. sz., 1818 febr. 4 sz., 41 sept. 8 p.; előbb udvarhelyi tr. aztán szamos-ujvári tr. és kl., 66 erzsébetvárosi pl. esp.;
- Mártonfi Ferencz, 1773 csomafalvi pl. † 1783 sept. 29.
- Mártonfi Gergely, 1736—41 baróthi pl.
- Mártonfi György 1720—22 oláhfalvi-, 29 vágási-, 40—50 ismét oláhfalvi pl.
- Mártonfi György cs.-karczfalvi, előbb esztergami kán. és prépost, 1713 erdélyi püspök, a káptalanban az V. és VI. kán. szék alapítója. † 21 sept. 5.
- Mártonfi István, kászoni, papnövendék Olmüczben 1740 előtt, aztán csiki esp., cs.-sz.-györgyi pl.
- Mártonfi István, 1691—96 baróthi pl., aztán kászoni és cs.-sz.-györgyi pl. ? † 1719.
- Mártonfi István, 1789 th., 93 karácsonfalvi-, 95 vágási pl., 1808 kj., 18 t. esp.. és udvarhelyi növelde igazgató † 24 oct. 17. 64 ék.
- Mártonfi János, oláhfalvi, 1796 máj. 2. sz., 1821 p.; tordai kl., 22 kiskapusi-, 31 cs.-kozmási pl. 65, sz.-széki ülnök;
- Mártonfi József, mindszei, egykor a jezsuiták növendéke, aztán elemi iskolai főfelügyelő, 1782 t. kán. és kir. tanácsos, 93 serbiai vál. püspök, 99 márt. 14. erd. püspök, aztán vál. bel. titkos tanácsos, a sz.-István rend keresztes vitéze, több munkákat is irt, l. Magy. írók életrajz gyűjt. Pest II. köt. 192 lap. † 1815 márt. 3.
- Mártonfi Kristóf id., 1782 k.-fehérvári tr. † Szamos-Ujvártt.

- Mártonfi Kristóf ifj. 1787 k.-fehérvári tr., 94 szamos-ujvári kl. és kj., 1812 esp. pl., 19 t. kán. † 22 oct. 14. 71 ék.
- Mártonfi Kristóf, ö. sz., 1779 p.; aztán p. helyettesi titoknok, k.-fehérvári tr., házasság-védő, 94 szamosujvári kl. 1810 pl.
- Mártonfi Péter, Mártonfi József püspök testvére, 1782 Egerben IV. é. th., 88 mindszeinti pl., 90 egyházi jogtanár a papnöveldeben, 99 p. titoknok és sz.-széki 1802 isk., később mester-kán. † 1808 sept. 30.
- Mutis András, 1773 kolosi pl. és kj.
- Mattys András, 1753 cs.-kereszturi pl. alesp.
- Mátyás Domokos, zetelaki 1814 febr. 18. sz., 40 jun. 24 p.; cs.-somlyói kl., 41 ud.-pálfalvi-, 51 katonai pl., 69 nyugalomban, 70 mocsai pl.;
- Mátyási István, 1732 menasági pl., 53 madarasi-, 73 szerezdai pl. † 77 jul. 26.
- Matyus András, 1741 böződujfalvi, 44 athyai pl., 73 nyugalomban. † 87 aug. B.-Váralján.
- Matyus Mihály, 1684 baróthi pl.
- Mayer Márton, 1788 Bécsben tanult, 89 szebeni tr., 1806 vizaknai pl. és kj. † 17 jul. 21.
- Maxin Sándor, lásd Erős Sándor.
- Medgyesi Tódor erzsébetvárosi kl. † 1772 máj. 11.
- Mednyánszki László, medgyesi báró, esztergami nagyprépost, 1722 erdélyi püspökké nevezve, lemondott.
- Meissler Vincze, 1826 márt. 19. sz., 57 febr. 12 p.; kolozsvári kl., holczmengeni első pl.;
- Ménasági Kelemen, 1591? kozmási pap.
- Mengel Ferencz, udvarhelyi, 1840 aug. 26. sz.; 62 nov. 4. p.; előbb cs.-sz.-mártoni-, aztán zetelaki-, ismét sz.-mártoni 63 k.-polyáni kl., 65 parajdi pl.;
- Menyhárd András, 1779 III. é. th. Bécsben, 82 sz.-györgyi kl., 87 pálfalvi-, 89 ud.-sz.-királyi pl. † 1811 sept. 16.
- Merza Antal, ö. sz., 1814 ápr. 22. sz., 38 aug. 25. p.; szamos-ujvári kl., 41 gy.-sz.-miklósi pl., később t. esp.
- Mészáros Antal, 1823 kolozsvári kl., 27 csik-tusnádi-, 41 gy.-sz.-miklósi pl. esp, 45 isk. felügyelő, gymn igazg., 49. fogoly, 50 kiszabadul, és állomásait elfoglalja. † 65 nov. 6. 64 ék.
- Mészáros Károly, 1838 oct. 14. sz., 61 oct. 17. p.; cs.-sz.-mártoni, aztán kászoni kl., 62 m.-igeni pl., 65 polyáni-, 67 n.-kászoni kl., 69 bodzai pl.;
- Mészáros Lajos 1838 oct. 14. sz., 61 oct. 17. p.; zetelaki kl., 62 segesvári kl., 63 kudsiri pl. † 70 ápr. 3.
- Mihálcz István, id. 1779 sinfalvi pl. apostoli főjegyző, 82 szebeni pl. és hitelemző a Teréz-árvaházban.
- Mihálcz István ifj., 1798 ápr. 9. sz., 1826 ápr. 10 p.; n.-kászoni kl., 27 egrestői pl., 28 cs.-sz.-györgyi kl., 32 nyug-

- szik K.-Fehérvártt, 41 cs.-sz.-simoni pl., 45 ismét nyug.
47 chedi pl. † 48 nov. 12. 51 ék.
- Mihálec János, gelenczei, 1773 n.-szombati l. é. th 79 fel-
vinczi pl., aztán esp., 1805 sz.-széki ülnök, k.-fehérvári pl.
esp., isk. felügyelő, 1809 iskolás-, 11 mester-, 13 theol.,
15 főesp., 22 ör.-kán. † 25 aug. 5.
- Mihálec József, gelenczei, 1777 kozmási-, 94 sinfalvi-, 97
nyárádtői-, 1800 tövisi pl. † 12 jun. 2.
- Mihálec József, 1818 apr. 10. sz., 41 aug. 8. p.; m.-vásár-
helyi tr., 46 altorjai pl.;
- Mihály Gergely, l. é. ph. † 1869.
- Mihályi Tamás, csiki eredetű pap 1591 körül.
- Mihályi János, 1717 zetalaki pl. esp., 63 olvasó-kán. † 57.
- Miklós József, 1798 II. é. th., Nagyváradon később kánonok.
- Miklósi Ferencz, 1773 szengyeli, 82 cs.-sz.-tamási pl., † 79.
- Miklósi Gergely, zetalaki, 1793 mar. 14. sz., 1817 oct. 7.
p.; brassai kl., 18 gelenczei, 19 sz.-kereszturi, 28 mena-
sági pl., † 66 apr. 1. 74 ék.
- Miklósi János, madéfalvi, 1784 jan. 24 sz., 1809 aug. 14. p.;
10 rákosi kl., 16 papnöveldei aligazgató, erkölcs és lel-
kipásztorságtan tr., sz.-széki ülnök, 18 rákosi pl., 29 kj.
† 58 máj. 21. 71 ék.
- Miklósi József, ifj. szépvízi 1802 apr. 6. sz., 26 apr. 10 p.;
kolozsvári kl., 27 nagysinki pl., 31 k.-fvári tr., 33 nagyági
kl., 43 tekei pl., nyugszik K.-Fvártt, 44 m.-parti pl., † 45
jan. 16, 44 ék.
- Miklósi József, id., 1811 cs.-somlyói kl., 13 szeradai pl., 17
sz.-katolnai kl., 19 s.-sz.-iványi pl., † 26 oct. 14.
- Miklósi Károly, 1843 oct. 28. sz., 69 aug. 1. p.; m.-vásár-
helyi kl.;
- Miklósi Pál, pázm., 1780 jan. 25. sz., 1805 sep. 29 p.; ud-
várhelyi kl., 1806 korondi, 1807 delnei, 1824 karácson-
falvi, 35 k.-jakabfalvi pl., † 46 mart. 7. 67 ék.
- Miklósi Sándor, zetalaki, 1813 aug. 24. sz., 36 aug. 29. p.;
protocollista, 37 m.-vásárhelyi tr., és kl., 42 atyhai pl.,
† 48 oct. 19. 30 ék.
- Minckfiati Tamás, 1591? cs.-sz.-simoni pl.
- Miske Gyula, 1870 III. é. th.;
- Mitroczkai Antal, k.-vásárhelyi, 1816 aug. 29. sz., 40 jun. 28.
p.; cs.-sz.-györgyi kl., 41 polváni-, 43 ojtói pl., † 47 jul.
10. 31 ék.
- Mocsonoki Pál, 1690 zetalaki pl.
- Moldovai István, 1591 körül cs.-sz.-mártoni pap.
- Moldvai Miklós, cs.-szentmihályi pap 1591 körül.
- Moldován Kajetán, 1773 szamos ujjvári kl., † 1808
- Möller Ede, m.-parti, pázm. 1825 febr. 24. sz., 48 jul. 26.
p.; k.-fehérvári tr., 49 kl., és papnöveldei lelki atya, 50

szebeni tr., és hitelemző, 58 brassai pl. esp., dékán, iskola felügyelő;

Molnár Ferencz, 1779 ceremoniar., sz.-széki ülnök;

Molnár Ferencz, 1807 máj. 3. sz., 34 aug. 4. p.; k.-fvári tr., 36 udv.-sz. tamási, 38 parajdi pl., 49 fogoly, 51 es.-kereszturi pl., 52 n.-boldogasszonyi kl., 53 rákosi kl., gyimesi pl., egy időre nyugalomban, aztán kapnikai káplán, † 63 oct. 13. 56 ék.

Molnár János, pázm., 45 jan. 7. sz., 69 aug. 1. p.; előbb kolozsvári, aztán szebeni kl.

Molnár József, 1815 apr. 30. sz., 39 aug. 22. p., zalathnai tr., 40 kapnikbányai, 41 csik-somlyói kl., 42 verestoronyi, 44 nagysinki pl., 47 polyáni kl., 48 türkösi pl., 52 udvarhelyi kl., 53 naszódí kl., 57 topánfalvi pl., † 63 jan. 31. 48 ék.

Molnár Márton, 1753 sz.-simoni pl.? 73 tordai pl. és esp., apost. főjegyző 87 t. kán., † 91 dec. 4.

Molnár Mihály, közp. 1817 oct. 28. sz., 42 aug. 5. p.; udvarhelyi, 43 m.-vásárhelyi kl., 45 káli pl., 48 jogi szigorlatokra készül, de ehedi pl lett, 50 m.-vásárhelyi tr., 54 kj. 55 gy.-remetei pl.;

Molnos György, korondi, 1779 udvarhelyi kl., 1800 pálfalvi 11 szász-zsombori, 12 sz.-kereszturi, 13 szengyeli pl., 16 állomás nélkül, 18 gyimesi, 22 n.-boldogasszonyi kl., 24 K.-Fehérvártt, 27 rokonainál nyugszik, † Pálfalván 32 jul. 29. 64 ék.

More István, ex-jes. 1779 kir. beneficiatus, † 83 máj. 24.

Musnai Mihály, 1763 I. é. th., 65 nov. 1. p.;

Murád Antal, 1782 erzsébetvárosi kl., † 33 sept. 19. 79 ék.

Murányi Kálmán, 1784 jan. 6. sz., 63 nov. 9. p.; m.-vásárhelyi tr., és kl., 66 ud.-sz.-tamási, 68 cs.-sz.-domokosi pl.;

Nagy Ferencz, 1773—90 esztelneki pl., † 92 aug. 22.

Nagy Ignác, 1830 mart. 14. sz., 55 sep. 9 p.; k.-fvári tr., 57 kudsiri pl., 63 oláh-láposbányai, 69 s.-szent-györgyi pl.;

Nagy Imre, csik-fitódi, 1818 oct. 26. sz., 46 aug. 21. p.; m.-vásárhelyi tr., 49 csik-somlyói tr., 63 gymn. igazgató Udvarhelyt, 64 cs.-somlyói gymn. és növelde igazgató, 69 pápai kamarás;

Nagy István, bethlenfalvi, 1793 jan. 25. sz., 1818 aug. 14. p.; kolozsvári kl., aztán Bornemiszzánál nevelő, 27 m.-vásárhelyi tr., 28 o.-láposi pl., 33 k.-fvári tr., számvevői jegy., 37 szebeni tr., 42 nyugszik hon., † 43 febr. 11. 50 ék.

Nagy István, 1726 ud.-sz.-tamási pl.;

Nagy István, 1844 aug. 9. sz., 68 apr. 14. p.; zetelaki kl., 69 udvarhelyi kl.;

- Nagy József, 1797 m.-vásárhelyi tr., 1800 sz. kereszturi pl.,
† 12 jan. 20.
- Nagy József, csatári, 1779 t. kán., apost. főjegyző, zalathnai pl., 84 iskolás kán., növelde igazgató, 86 mester, 89 theol. kán., † 98 apr. 26.
- Nagy Lajos, közp. 1811 sept. 12. sz., 34 sept. 21. p.; udvarhelyi tr., 37 kiskapusi pl., 42 szilágy-somlyói, 46 szebeni, 48 zalathnai tr., Kraszna v.-megyei táblabíró, 49 állomás nélkül, 50 udvarhelyi tr., 52 cs.-sz.-imrei pl., 54 nagy-kászoni, 58 cs.-sz.-györgyi pl. esperes, 68 t. kán.;
- Nagy Mátyás, 1782 ből aztán kajántói, 88 delnei, 1807 gy.-remetei pl., † 1808 jan. 31.
- Nagy Mihály, 1728 vágási pl., aztán 64 köszvényesi?
- Nagy Miklós, gy.-sz.-miklósi, 95 kolozsvári, 99 gy.-sz.-miklósi kl., 1805 miklósvári, 13 cs.-sz.-miklósi pl., † 30 febr. 28. 60 ék.
- Nagy Mózes, (Háromszéken több egyházi községet a lelki-ekben ez gondozott-e?) 1683 baróthi pl.
- Nagy Pál, a mult század elején pápai alapítványt élvez az olmützi papnöveldeben, később 1740 körül csiksomlyói lelkész, aztán énekes kán., 25—35 †.
- Nagygyöri Ferencz, 1775 IV. é. th.
- Nagyidai Mihály, tövisi pl., † 1786 aug. 18.
- Náprági Demeter, egri prépost, 1596 erdélyi vál. püspök, később kalocsai érsek, az erdélyi püspök czinét viselte 1605 ig.
- Nemes Mihály, 1794 II. é. th., 96 brassai kl., 97 sárfalvi pl., 1801 nyujtói hpl. is, 1808 csak nyujtói, 11 szárazpataki pl., † 16 apr. 28.
- Németi József, 1773 sz.-mihályi pl., 82 nagy-boldog asszonyi pl., 88 t. kán. alesp., 94 esperes, † 1802 aug. 12.
- Nemetzki Antal, 1802 II. é. th. †
- Neuhauser Károly, 1782 szebeni kl.
- Ninger Ignác, nagyági, 1824 apr. 25. sz., 47 máj. 29. p.; kolozsvári kl., 50 szebeni, 54 k.-fvári tr., számvevő, borbándi hpl., gymn. igazgató, 68 szerdahelyi pl., szent-széki ülnök;
- Nigredi Ferencz, 1823 II. é. th. átmegy a kassai megyébe.
- Nopcsa István, 1806 számvevői jegyző, 1807 k.-fvári tr., és protocollista a szentszéknél, 14 alkalmazást vár, később borbándi pl., † 16 jun. 3.
- Novák Gergely, 1870 I. é. th.;
- Novák Péter, Csiki Marcellel együtt volt Romában a Coll. Germ. Hungaricumban, 1773 szamosujvári kl. † 1807 máj. 25.
- Nyágai Todor, 1798 IV. é. th., 99 topánfalvi, 1805 borbándi pl., † 10 mar. 3.

- Oláh János**, 1870 II. é. ph.;
Olasz Pál, máréfalvi, 1651 -53 udvarhelyi lelkész.
Ollé Elek, 1818 jun. 23. sz., 42 aug. 24. p.; sz.-udvarhelyi tr., 47 káli pl., 53 gyimeslokki pl.;
Olti István id., 1773 farkaslaki pl., aztán madéfalvi kl. † 86.
Olti István ifj., 1773 karácsonyfalvi-, 77—84 lengyelfalvi-, aztán cs.-sz.-királyi pl., 1811 gy.-sz.-miklósi-, 17 nyug. pl. † 18 jul. 29.
Olti Péter, 1773 cs.-sz.-királyi-, 82 cs.-sz.-miklósi-, 99 szeredai-, 1811 cs.-sz.-királyi pl. † 21 febr. 20.
Opra János, 1794 jan. 24. sz., 1821 márt. 17 p.; tordai kl., 22 szengyeli pl. † 61 márt. 15. 67 ék.
Orányi János, 1820 dobrai-, 22 o.-láposi-, 27 alsó-kapniki pl. † 36 nov. 15. 42 ék.
Orbai János, 1826 ditrói kl., 28 harasztosi-, 42 oroszhegyi pl. † 43 jan. 3. 43 ék.
Orbán, Antal, 1801 k.-fehérvári tr., 1803 kolozsvári kl. † 1804 oct. 23.
Orbán István, udvarhelyi, 1802 dec. 26 sz., 29 sept. 20 p.; h.-remetei kl., 31 pálfalvi-, 34 köröspataki-, 39 Mindszenti, 51 cs.-sz.-királyi pl. † 60 nov. 25. 58 ék.
Orbán Károly, baróthi, 1830 febr. 11. sz., 53 aug. 17. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 56 karácsonyfalvi-, 63 kadicfalvi pl.;
Orbán Samuel, III é. th. 1866 minorita lett;
Orosz Mihály, 1808 m.-vásárhely tr., 16 egyháztört. és jog-tr. a papnöveldeben, hittanulm. felügyelő, sz.-széki ülnök, 23 mester-kán. és papnöveldei igazgató, 30 theol-, aztán főesp. kán. † 34 oct. 12. 49 ék.
Ötves Adeodát, l. Eötves Adeodát.
- Pakó Ferencz**, 1753 bereczki-, aztán esztelneki pl. † 66 márt. 6.
Pakó János, 1814 jan. 29. sz., 37 aug. 7 p.; ceremoniar., protokollista, 43 sz.-széki ülnök, 48 p. titoknok, 53 kolosmonostori pl. esp., 67 kinevezett kán., de székéről önkénytelen lemondott és hivatalában maradt;
Pál Gergely, 1870 I. é. th.;
Pál Kálmán, 1870 III. é. th.;
Pálfalvi János, egri kán. prépost, 1647 után erdélyi vál. püspök, 53 után szepesi prépost, később váradai püspök.
Pálfalvi Péter, l. Csik-Pálfalvi Péter.
Pálfi István, 1775 sz., 1802 p.; brassói kl., 1805 k.-remetei 16 ernyei-, 27 k.-monostori pl. † 46 jul. 29. 72 ék.
Pálfi Jakab, 1780 apr. 1. sz., 1804 aug. 24. p.; 11 ud.-sz.-királyi pl., 19 kj., 35 után nyug. † 49 jul. 10. 70 ék.
Pálfi József, 1773 ernyei pl., 1816 nyug. † 21. dec. 17.
Pálfi József, tusnádi, 1826 jan. 12. sz., 50 aug. 5. p.; cs.-sz.-királyi pl., 51 k.-szentléleki kl., 52 somlyói, aztán ud-

- varhelyi tr. és kl., 54 baróthi kl., 55 remetei pl. † 60 máj. 25. 34 ék.
- Pálfi Mózes, máréfalvi, 1811 jan. 26. sz., 35 oct. 18 p.; cs.-somlyói-, 37 sz.-somlyói tr., 39 cs.-szeredai-, 43 vágási pl., 52 fogoly, 57 szabadul, 58 sárpataki pl., 61 szent-háromsági pl.;
- Pálfi Péter, lövétei, kapnik-bányai kl., 1816 cs.-kereszturi-, 18 o.-láposi pl., 28 kj. † 31 márt. 5. 48 ék.
- Pandur Márton, 1870 IV. é. th.;
- Pápai Márton, ö. sz., 1773 erzsébetvárosi kl., 93 gy.-sz.-miklósi pl., 95 t. kán. † 1800 aug. 26.
- Pap Antal, udvarhelyi, 1801 nov. 1. sz., 26 ápr. 10. p.; n.-boldogasszonyi kl., 27 menasági-, 28 egrestői-, 35 atyhái-, 39 sz. e. oláhfalvi, 54 baróthi pl. kj. † 64 máj. 28. 62 ék.
- Pap Ferencz, 1773 oláhfalvi coadjutor, 79 szovátai-, 81 bőzöd-ujfalvi pl., 87 sz.-katolnai coadjutor, aztán pl. † 98 jun. 29.
- Pap János id., udvarhelyi, 1779 kolozsvári kl., 82 ceremoniar., aztán cs.-sz.-györgyi pl., 95 alesp., 99 t. kán., 1805 esp. † 24 máj. 16. 70 ék.
- Pap János ifj., 1818 sept. 30. sz., 42 jul. 31. p.; k.-fehérvári és sz.-somlyói tr., 45 o.-láposi pl., 49 állomás nélkül, 50 o.-láposi pl. 51 naszódi- 53-ig, aztán csak rodnai-, 56 k.-fehérvári tr. és gymn. igazgató, de újból Rodnára megy mint pl.;
- Pap János, máréfalvi, 1843 jan. 11 sz., 68 ápr. 14. p.; altorjai kl.;
- Pap Lőrincz, 1837 aug. 24. sz., 61 jul. 3. p.; m.-vásárhelyi kl., 62 n.-kászoni kl., aztán ideiglenesen cs.-sz.-simoni és sz.-imrei, 66 egrestői pl.;
- Pap Mihály, 1824 hosszuaszoói pl. † 32 nov. 9. 34 ék.
- Pap Tódor, szamos-ujvári, ö. sz., 1821 máj. 31. sz., 46 sept. 17 p.; honn kl., 60 szépvízi pl.
- Paskó Antal 1870 IV. é. th.;
- Pásztor György, 1827 márt. 22. sz., 1848 felvéve nem jelenhetett meg, hanem katona lett, később közp., 60 aug. 5. p.; m.-vásárhelyi kl. és tr., 62 cs.-sz.-györgyi-, 63 cs.-tusznádi-, cs.-rákosi-, 64 gy.-sz.-miklósi kl., 65 gyimesi pl.;
- Pataki András, 1779 IV. é. th. Budán, 80 udv.-sz.-tamási pl. † 1829 nov. 3. 78 ék.
- Patrik János, 1753 kapniki pl.
- Patruba Antal, ö. sz., 1773 gy.-sz.-miklósi pl., 88 t. kán., 94 erzsébetvárosi pl. esp. † 1814 febr. 18.
- Pátruba István, ö. sz., 1806 udvarhelyi tr., 10 erzsébetvárosi kl., 15 szépvízi pl. † 23 máj. 28. Erzsébetvároson.
- Pécsi Ferencz, pázm., 1733 az esztergomi megyébe átmegy.
- Pénzes Imre, 1791 ojtói kl. † 1792.

- Péter József, oláhfalvi, 1837 márt. 16. sz., 62 jul. 18 p.; k.-szent-léleki-, 63 k.-polyáni, aztán cs.-sz.-györgyi-, 65 zetelaki kl., innen 66 járai pl.;
- Péter Lajos, felső-b.-asszonyfalvi, 1832 jan. 17. sz., 56 jan. 31. p.; k.-sz.-léleki-, 58 cs.-somlyói kl., 60 delnei pl.;
- Péterfi Ferencz János, 1794 osdolai kl., aztán nyujtódi, 97 sz.-katolnai pl. † 1815 márt. 4.
- Péterfi János, id., 1773 ud.-sz.-tamási-, 80 kilyénfalvi 88 k.-monostori pl. † 1811 dec. 8.
- Péterfi János ifj., k.-remetei, 1822 kolozsvári kl., 26 zalathnai tr. 31 o.-láposbányai-, 37 kapnik-bányai pl., † 39 márt. 30. 41 ék.
- Péterfi János, cs.-sz.-simoni, 1834 jul. 19. sz., 58 jul. 15. p.; tordai kl., 60 járai-, 62 tordai pl., 69 katonai coadjutor, 70 pl.;
- Péterfi József id., 1814 oct. 18. sz., 39 aug. 20 p.; rákosi-, 41 kapnikbányai, 43 nagy-ági kl., 44 verestoronyi, 49 cs.-sz.-simoni-, 50 báláni pl., 51 rákosi coadjutor, 57 madarasi pl.;
- Péterfi József ifj., 1838 aug. 2. sz., 63 nov. 9. p.; zetelaki kl., 65 cs.-sz.-györgyi kl., 69 ud.-sz.-tamási pl.;
- Péterfi Mihály, 1777 sz.-kereszturi-, 82 abosfalvi pl. alessp. † 93 ápr. 5.
- Péterfi Mózes, 1782 IV. é. th., 88 köszvényesi pl., 1814 kj., 19 alessp. † 30 jul. 1. 75 ék.
- Péterfi Zsigmond, 1732 püspöki kl., aztán oroszhegyi pl. † 68 ápr. 4.
- Petres János, 1801 IV. é. th. † Csik-Somlyón.
- Petri Antal, ő. sz., 1773 szépvizi pl., † 74 márt. 22.
- Petrovics Antal, ő. sz., 1788 jan. 5 sz., 1812 ápr. 12. p.; 31 erzsébetvárosi kl., 44 szépvizi pl. † 60 febr. 21. 72 ék.
- Pfaltz Károly, 1840 aug. 22. sz., 65 jul. 22 p.; szebeni kl. és hitelemző.
- Philipposovits Pál, 1664 sz.-katolnai pl.
- Philippovits István, 1668 kozmási pl.
- Piringer Antal, 1797 szebeni tr., 99 kl., 1801 külvárosi pl., † 1806 máj. 18.
- Piringer József, 1778 sz., 1801 p.; 99 szebeni tr., 1827 of-fenbányai-, 28 topánfalvi pl., 46 nyugalomban. † 50 aug. 28. 73 ék.
- Piringer József, nagyági 1844 nov. 30. sz., 69 aug. 1. p.; szebeni, aztán kolozsvári kl.;
- Pittner Ignác, nagyági, 1820 oct. 11. sz., 43 oct. 15. p.; szebeni tr., 50 brassai tr. és kl., 58 segesvári pl. 65 szebeni államgymnasiumi tr.;
- Plasi Gaudentius theol. kán. 1750-ig
- Pogány Pál. 1707 kozmási pl.
- Popoi József, ő. sz., 1788 nov. 19. sz., 1812 ápr. 23. p.;

előbb erzsébetvárosi tr., 18 kl., aztán m.-vásárhelyi tr., 28 gy.-sz.-miklósi kl., 32 erzsébetvárosi pl., 38 esp. † 56 apr. 12. 74 ék.

Pontzín János Tódor, 1733—47 énekes kán.

Portik Antal, 1809 málnási-, 12 szász-zsombori pl., 19 oláh-falvi-, 27 polyáni, 29 k.-sz.-léleki kl. † 36 máj. 24. 61 ék.

Porumbi Antal, 1779 erzsébetvárosi kl. † 90.

Poszler János, csik-szépvízi, 1726 jan. 9. sz., 54 aug. 1. p.; tordai kl., 55 m.-vásárhelyi-, 63 udvarhelyi tr., 68 mind-szenti pl.;

Potyó Ferencz, cs.-sz.-mártoni, 1788 sept. 8. sz.; 1812 jun. 29 p.; 13 m.-vásárhelyi-, 16 cs.-sz.-györgyi kl., 17 sz. írási tanulmányok tra a papnöveldeben, sz. széki ülnök, szegények ügyvéde, számvevő, 28 szebeni tr., 32 kapnik-bányai pl. és esp., 35 nagyági pl., aztán nagyboldogasszonyi pl., felcsiki esp. † 62 jan. 7. 74 ék.

Publig Gergely 1819 nov. 7. sz., 43 apr. 30. p.; zalathnai tr., 45 kapnik-bányai kl., 48 brassói tr., hittudor, 49 felsőtömösi-, 54 báláni-, 66 m.-igeni pl.;

Puskás Alajos, 1842 jul. 18. sz., 67 aug. 11. p.; baróthi kl., 69 kapnikbányi pl.;

Puskás Tamás, 1783 dec. 21. sz., 1807 sept. 27. p.; 1808 cs.-sz.- domokosi kl., 1809 pl., 30 cs.-somlyói pl., 34 csik-széki táblabíró, szentszéki ülnök. † 59 apr. 9. 76 ék.

Puskás Tamás, 1835 sept. 14. sz.; 61 jul. 3. p.; k.-polyáni kl., 63 csicsói kl., aztán coadjutor és 67 pl.;

Rácz András, vágási, 1839 IV. é. th. minorita lett. † Miskolczon 47.

Rácz István, 1764 oct. 28. sz., 88 V. é. th. Pesten. 89 dec. 18 p.; 93 málnási pl., aztán coadjutor. 97 cs.-sz.-simoni-, 1815 cs.-somlyói pl. esp., 30 alfalvi pl. esp. † 43. 79 ék.

Rácz István, brassai, 1838 dec. 17. sz., 62 gy.-sz.-miklósi elemi tr., 63 aug. 9. p.; és kl. is, u. ott, 64 kolozsvári-, 65 nagyági kl., 67 k.-fehérvári tr., szentszéki ügyvéd.;

Rácz Mihály, 1802 sept. 29 sz., 28 aug. 15. p.; lat.-ról ő. szer-tartásra áttér, erzsébetvárosi kl., 50 szebeni tr., miről le-mond, ismét erzsébetvárosi kl. † 53 febr. 8. 51 ék.

Raczlaviczai Bálint, 1711 baróthi hpl.

Ráduly Ferencz id., 1791 IV. é. th., 93 polyáni kl., 95 co-adjutor, 1805 osdolai pl. † 1818 jul. 28.

Ráduly Ferencz ifj., 1811 máj. 23 sz., 37 apr. 3. p.; tus-nádi kl. 41 pl., 53 cs.-sz.-mártoni pl., 70 hesp.;

Ráduly János, futásfalvi, 1798 febr. 12. sz., 1821 sept. 23. p.; brassói kl., innen Bécsbe megy a fensőbb papnövel-debe, hittudor, 25 protocollista, 26 hittanár és tanulm. fel-ügyelő a papnöveldeben, sz.-széki ülnök, 28 m.-igeni hpl.,

- 32 szentirási tanulmányok tra 1835 iskolás-kán. papnövelde- és papi nyugdíj alap igazgató, 42 mester-, 48 theol., 50 főesp. kán., a tanárságról lemond, 53 ör-kán., ajándékoz a Clericandianak egyházat, aztán prépost, püspöki helyettes, Ferencz József-rend lovagja, apostoli főjegyző;
- Ráduly Mihály, 1783 IV. é. th., 87 udvarhelyi tr., 88 cs.-sz.-györgyi kl., 94 m.-zsombori-, 1805 ehedi pl. † 1808 oct. 10.
- Rápolti Ferencz, pázm., 1870 III. é. th.;
- Raymund János, 1782 jan. 25. sz.; 1805 márt. 26 p.; sz.-udvarhelyi kl., 1806 gy.-remetei-, 1807 korondi-, 19 oláh-falvi pl. alesp., 33 udvarhelyi pl. esp., 'gymnasiumi-igazg. † 54 febr. 23. 72 ék.
- Recker András, tekei, 1812 oct. 18. sz., 34 ápr. 4. p.; szeben tr., 36 brassói kl., 37 tekei pl., 43 m.-parti de helyt maradt, 46 felső-tömösi-, 49 zalathnai pl.;
- Reich Ferencz, 1827 verestoronyi pl., 32 n.-sinki-, 34 cs.-sz.-györgyi kl., idehagyva a megyét eltűnt.
- Reinisch Lajos, 1799 máj. 29. sz., 1823 márt. 9. p.; szeredahelyi pl., 24 n.-szeben-külvárosi pl. hitelemző, s apácza gyóntató, 36 elemi isk. főfelügyelő, 43 teréz-árvaház-igazgató, 47 t. kán. 49 fogoly, 50 két évre elítélve, 51 ki, szabadul, szász-régeni pl. és esp., 55 isk. kán., növeldei igazgató K.-Fehérvártt, 57 ismét elemi iskolai főfelügyelő-58 theol., 62 főesp. kán.;
- Reisz Károly, 1805 szeben tr. † 1815 máj. 6.
- Réti Péter, 1675 kozmási pl.
- Rettegi János, 1781 I. é. th.
- Révi Ferencz, 1678 gelenczei pl.
- Richter Ferencz, szeben, 1851 II. é. th. a propaganda növendéke lett 1852;
- Rieger Gotfrid, 1845 oct. 25. sz., 69 ápr. 11. p.; 67 zalathnai tr., 68 auctuarius és püspöki kl.;
- Rimonnai József, 1782 brassói kl., 84 farkaslaki-, 90 szentháromsági-, 1805 harasztosi pl., 17 kj. † 20 jan. 22.
- Riskó László, 1838 dec. 6. sz., 62 jul. 18. p.; m.-vásárhelyi-, 64 udvarhelyi kl., 64 végén jobbágytelki pl.;
- Rokai Antal, 1773 cs.-sz.-tamási-, aztán n.-boldogasszonyi pl. † 94 jan. 10.
- Román Antal, borbándi, 1844 ápr. 16. p.; udvarhelyi tr., 47 zalathnai tr. és kl., 48 oct. 29. az oláhok Preszáka mellett leölték.
- Roszkosni Elek, baróthi, 1836 ápr. 24. sz., 59 jul. 24. p.; segesvárikl., 60 brassói kl., aztán tr., és gymn. igazgató, 68 p. titoknok, 69 ismét brassói tr.;
- Rozsa Dávid, 1870 III. é. th.

- Roth István, 1765-ben b. Sztoyka püspöknek házi káplánja Medgyesen, aztán 73 házasság védnök és sz.-széki jegyző, 82 borbándi pl., aztán alessp. † 88 jun. 14.
- Roth József, 1781 udvarhelyi tr., 85 lengyelfalvi-, 92 erkedi-, 97 szőkefalvi pl., 99 alessp. 1816 esp. † 17 oct. 17.
- Rudnai Sándor, rudnai, előbb esztergomi érsek-helyettes és kir. helytartó-tanácsi előadó, aztán 1815 erdélyi püspök, megyéjét szabályszerűen meglátogatta, jeles rendeleteket adott ki, az alvinczi uradalom kezelését a káptalanra ruházta, káptalana tagjainak díszes mellkeresztet szerzett, 29 esztergomi érsek. †.
- Rudolf Albert, 1818 aug. 12. sz., 41 oct. 6. pl.; zalathnai tr., 42 brassói kl., 48 szebeni kl. és tr., 49 szeben-külvárosi pl., hitelemző. † 54 aug. 5. 44 ék.
- Salamon Alajos, cs.-somlyói, 1810 máj. 6. sz., 33 sept. 16. p.; udvarhelyi, aztán sz.-somlyói tr. 35 cs.-sz.-györgyi kl., 36 s.-sz.-iványi-, 38 imecsfalvi-, 54 ditrói pl., 66 esp.;
- Salamon József, 1801 aug. 4. sz., 27 sept. 22. p.; cs.-somlyói-, 27 ernyei-, 39 ehedi-, 42 köszvényesi pl. † 49 márt. 6. 48 ék.
- Sándor Ádám, 1786 oct. 15. sz., 1810 p.; 11 maros-vásárhelyi kl., 17 hosszuaszoói pl., 24 m.-vásárhelyi-, 27 k.-fehérvári tr., 33 hittani tr. a papnöveldeben, sz.-széki ülnök, aligazgató, 35 ott ismét gymn. tr., szegények ügyvéde számvevő, 40 vizaknai pl., 42 K.-Fehérvárt nyugszik, 43 udvarhelyi tr. † 52 dec. 5. 67 ék.
- Salinus, lásd Sos István., erd. püsp. helyettes.
- Sándor Elek, 1834 dec. 12. sz., 60 jul. 15. p.; segesvári kl., 61 n.-szeben-külvárosi pl. és teréz-árvaházi hitelemző, 63 bodzai pl., 68 n.-kászoni kl.;
- Sándor Ferencz, 1748 kozmási pl. apostoli főjegyző.
- Sándor Gergely, 1739 bőzödujfalvi-, 1773 n.-b.-asszonyi pl.
- Sándor György, 1753 cs.-sz.-mihályi pl.
- Sándor József, kolozsvári, 1806 febr. 12. sz., 27 subdiac. és Székely János fiai nevelője, 29 márt. 9. p.; nagyági-, 30 alfalvi kl., 31 n.-sinki pl., 32 szebeni-, 37 k.-fehérvári tr., 40 szegények ügyvéde, számvevő, a bölesészet és általános tört. tra a papnöveldeben, szentszéki ülnök, 49 offenbányai pl. † 53 márt. 31. 47 ék.
- Sándor József id., fenyédi, 1821 pálfalvi-, 29 ud.-sz.-tamási pl. † 34 febr. 11. 38 ék.
- Sándor Lajos, 1773 cs.-sz.-miklósi pl., 79 udvarhelyi kl., 82 sárpataki pl., 96 szépvízen beteges. 99 cs.-sz.-miklósi pl., † 1813 jan. 14.
- Sánta Ferencz, 1779 hódosi kl., 82 sz.-háromsági-, 92 s.-sz.-

- iványi pl., 96 tamásfalvi kl., 99 zágoni pl. † 1805 jan. 4
 Sánta Ignác, 1773 Mindszenti pl. † 77 oct. 20.
 Sánta Ignác, IV. é. th. † 1869.
 Sánta Imre, cs.-sz.-imrei, 1806 nov. 24. sz., 31 aug. 17. p.;
 hon kl., 33 kolozsvári kl., 34 oláhfalvi-, 36 kilyénfalvi,
 49 cs.-sz.-miklósi pl. alesp.;
 Sánta István, 1811 altorjai kl., 16 szárazpataki pl. † 48 ápr.
 19. 63 ék.
 Sánta János, udvarhelyi, 1844 máj. 3. sz., 67 aug. 15. p.;
 cs.-sz.-simoni kl., 68 udvarhelyi tr. és kl.;
 Sánta Péter, 1810 szeben-külvárosi pl., 16 kj., 18 szászrégeni
 pl. 31 jul. 18. 46 ék.
 Sárka Joachim, 1779 szamos-ujvári kl. † 91 dec. 21. Szár-
 hegyen.
 Sárosi János, 1792 jun. 26. sz., 1819 aug. 25. p.; brassói-,
 22 kolozsvári kl., 24 rodnai-, 40 désaknai-, 42 vizaknai
 pl. † 46 ápr. 9. 54 ék.
 Sárosi Károly, 1826 oct. 31. sz., 51 aug. 3. p.; kolozsvári
 kl., 54 sinfalvi és várfalvi pl., 56 udvarhelyi tr., 63 m-
 vásárhelyi tr. és növelde igazgató, 65 óta nyugalomban;
 Schindler Vilmos, 1794 dec. 14. sz., 1819 aug. 24. p.; kolozs-
 vári kl., 23 tábori kl. † 43 ápr. 22. K.-Vásárhelytt. 49 ék.
 Schlauf Ignác, 1808 jan. 13. sz., 31 ápr. 6. p.; Egerben
 tanult, 29 szebeni tr. és kl., 31 protokollista, 33 cerem.,
 35 p. titoknok, 36 sz.-széki ülnök, 37 szebeni pl. esp., dé-
 kán, 47 iskolai felügyelő, 50 apát (B. M. V. de Egeres).
 † 57 oct. 15.
 Schlauf János, 1826 kolozsvári kl. † 29 márt. 22. 28 ék.
 Schlauf Sebestyén, 1766 jan. 28. sz., 90 nov. 7. p.; 93 le-
 véltárnok, 96 cerem., 99 szebeni tr., 1800 zalathnai pl.,
 15 alesp., 17 gymn. igazgató, 18 esp., 19 t. kán. † 42
 febr. 22. 77 ék.
 Schmidt József, IV. é. th. † 1865. Kolozsvártt.
 Schmidt Mátyás, szebeni coadj. és hitszónok. † 1674 nov. 19
 Schmidt Mátyás, szebeni, 1846 kolozsvári kl., 47 tekei pl.,
 midőn állomására siet, Szamos-Ujvár mellett szerencsétle-
 nül † 31. jul. 25. ék
 Schmidtberger József, 1779 jan. 31. sz.; 1802 ápr. p.; 1820
 kolozsvári kl., 13 kj., 19 hátszegi pl. és esp., 33 hunyad-
 megyei táblabíró, 47 t. kán. † 58 oct. 25. 79 ék.
 Schuller János, 1824 k.-fehérvári kl., 27 szebeni tr. és kl.,
 30 kolozsvári kl. † 32 sept. 16. 32 ék.
 Sebessi József, jobbagytelki, 1822 jan. 2. sz., 47 máj. 29.
 p.; k.-sz.-léleki kl., 41 egrestői-, 1855 böződujfalvi pl.;
 Sebestyén András, előbb scardoni vál. püsp., aztán 1679 erd.
 vál. püspök † 83 ápr. 1. Lőcsén.
 Sebestyén András, fancesali, 1809 ápr. 15. sz., 32 márt. 30.

- p.; k.-fehérvári tr., 34 oroshegy pl., 42 szebeni tr., 49 fogoly. † 50 sept. 22. 42 ék.
- Sebestyén Antal, zetelaki, pázm., 1803 dec. 7. sz.; 27 sept. 8. p.; kolozsvári kl., 30 dásaknai, 40 kolosi pl. † 65 jan. 28. 61 ék.
- Sebestyén Gábor, 1812 márt. 21. sz., 41 máj. 2. p.; n.-b.-asszonyi-, 42 es.-somlyói-, 43 sz.-udvarhelyi kl., 45 esik-szeredai pl., 49 fogoly, 50 Olmützbe viszik, 56 szabadul és nyugszik, 58 sz.-régeni kl., nagyernyei-, 65 hódosi-, 69 szóvátai pl.;
- Sebestyén János, 1779 szeredai pl., aztán káptalani kl., 89 k.-sz.-miklósi kl., kolozsvár megyében, 94 k.-jakabfalvi pl. † 97 Szamos-Ujvárt.
- Sebestyén Mózes, 1841 máj. 11. sz., 65 jul. 22. p.; gy.-sz.-miklósi kl.;
- Sebesvári Miklós, 1760 vizaknai pl.; 73 t. kán.; zalathuai pl. † 74 nov. 17.
- Seng Miklós, fuldai, 1839 jan. 16. sz., 61 jul. 3. p.; nagy-szebeni kl. és hitelenző, 63 verestoronyi pl., 65 tábori kl., jelenleg Polában;
- Serfőző Ignác, 1786 febr. 23 sz., 1810 máj. 27. p.; 11 m.-zsákodi-, 16 bőzöd-ujfalvi, 33 szárhegyi pl. † 62 márt. 24. 77 ék.
- Sevéri József, bakodári, a Colleg. Urbanumban tanult Romában, 1773 szamos-ujvári kl., 74 szépvízi pl. † 79 febr. 28.
- Siket Imre, 1639 kozmási pl.
- Sikmajer Ignác, 1773 parajdi coadjutor.
- Sikó János, 1773 III. é. th. 79 k.-sz.-léleki kl., 82 hódosi, 87 szeredai, 99 Mindszenti, 1809 futásfalvi, 10 köröspataki, 11 ismét szeredai pl.; 13 nyug. † Futásfalván 17 jul. 8.
- Sikó József, 1767 gy.-sz.-miklósi pl.; gyergyai esp. kán.
- Simai Gergely, 1829 zalathuai tr.; † 33 febr. 6. 26 ék.
- Simai Lukács, 6. sz.; 1782 szamosujvári kl., m.-vásárhelyi tr., 85 kl., 1812 ker. jegyző; 23 szamosujvári pl., esp., † 38 nov. 29. 85 ék.
- Simai Kristóf, 1782 szamosujvári kl. † 90.
- Simándi István, esornai prépost, 1634 erdélyi vál. püspök.
- Simon András, 1765 polyáni pl., esp., cz. kán. † 77 márt. 28.
- Simon András, id. bogárfalvi, 1816 már. 10. sz., 39 ápr. 4. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 42 ehedi, 47 tölgyesi pl., 49 fogoly, 51 szabadul, m.-vásárhelyi kl. 52 korondi pl., 53 nyugszik, 55 az udvarban, 56 alsójarai, 59 sinfalvi pl., 60 k.-szent páli pl., 68 alesp.;
- Simon András ifj., gy.-sz.-miklósi, 1837 nov. 30 sz., 61 jul. 3. p.; segesvári kl., hitelenző, 62 k.-fehérvári tr., és kl., 64 kolozsvári kl., 65 m.-vásárhelyi, 66 udvarhelyi n., 67 növelde igazgató;

- Simon István, 1782 m.-vásárhelyi tr., 87 kendi, 93 bőí, 96 jegencyei, 1818 topánfalvi pl., 25 nyugszik, † 29 már. 17. 77 ék.
- Simon János, 1800 nov. 22. sz., 25 jan. 16. p.; 52 korondi pl., † 45 mart. 10. 45 ék.
- Simon József, a mult század elején pápai alapítványt élvez az olmtüci papnöveldeben, aztán a zalathnai missio lelkésze.
- Simon József, 1729 vizaknai pl.
- Simon Sándor, 1870 II. é. ph.;
- Simoni Jakab, 1773 felvinczi pl. alesp.
- Simon János, 1810 dec. 10. sz., 37 aug. 7. p.; k. sz.-léleki kl., 38 cs.-somlyói, 40 türkösí pl., 47 nyugalomban, később polyáni kl., † 48 nov. 22. 38 ék.
- Simon Mihály, 1779 II. é. th.;
- Sneff József, 1870 III. é. th.;
- Solyom Antal, cs.-sz.-simoni 1804 oct. 30. sz., 34 aug. 4 p.; udvarhelyi tr., 35 alfalvi kl., 38 lengyelfalvi, 43 ud.-sz.-tanási pl., 66 nyugalomban;
- Sombori Ferencz, 1797 III. é. th. 98 brassai kl., 1801 várfalvi, 1803 kilyénfalvi pl., † 22 sept. 6.
- Sombori István, 1801 dec. 10. sz., 25 apr. 9. p.; k.-sz.-páli pl., 36 m.-vásárhelyi növelde igazgató és tr., 50 gymn. igazgató és tr., 53 növelde igazgató is. † 61 jan. 1. 59 ék.
- Sombori József, zetelaki, 1783 sep. 27. sz., Nagyszombatban tanult, 1806 m.-vásárhelyi kl., 11 egyh. tört. és jogtanár a papnöveldeben, aligazgató, szent-széki ülnök, 15 udvarhelyi coadjutor, 16 pl., esp., gymn. igazgató, 19 t. kán., jeles szónok, több beszédeket adott ki, l. Magyarirók életrajz gyűjteménye, Pest, 1856 I. köt. 361—34. † 22 apr. 19. 38 ék.
- Sos István, másképp Salinus, 1632 erdély püspöki helyettes.
- Springl Venczel, 1870 I. é. ph.;
- Stárker József, 1811 sz., aug. 28 p.; 23 zalathnai tr., és kl., 38 kolozsvári kl., 41 tábori kl., 68 haza jöven sz.-ágothai első pl.
- Steiniczer Ede, III. é. th., Insbruckban;
- Stejelits Márk, 1765 zalathnai pl. esp, t. kán., † 71 már. 23.
- Stüber György, 1773 szerdahelyi pl., 85 vizaknai pl., † 97 feb. 6.
- Sükösd János, esperes, 1652 óta püsp. helyettes, gy.-sz.-miklósi pl.
- Sylvester András, 1772 ditrói pl., † 98.
- Sylvester Máté, 1753 gy.-alfalvi pl., aztán csomafalvi † 69 már. 12.
- Szabó Albert, zetelaki, 1819 máj. 5. sz., 46 aug. 20. p.; cs.-

- rákosi, 48 zetelaki kl., 49 ud.-sz.-királyi, 51 dobrai, aztán hom. remetei, 55 hódosi, 63 topánfalvi pl.;
- Szabó Antal, l. é theol., ferdés közben a Marosban † 1781 jul. 3
- Szabó Antal, martonfalvi, 1824 mart. 23. sz., 48 jul. 26. p.; cs.-sz.-mártoni, aztán cs.-szent-györgyi, 50 tábori, 52 nagyi kl., 53 nagysinki pl., aztán nyugalomban † 58 aug. 7. 35 ék.
- Szabó Antal, cs.-somlyói, 1827 cs.-sz.-györgyi pl., 28 sz.-kereszturi pl., 31 nyújtódi pl., 33 maj. 7. 33 ék.
- Szabó Elek, 1803 csertési pl., 1805 felvinczi, 12 elhagyva a megyét Pestre megy.
- Szabó Ferencz, tusnádi, 1839 jan. 17. sz., 64 jul. 31 p.; csik-tusnádi kl., 65 cs.-sz.-simoní kl., 67 demény házi első pl.;
- Szabó Ignác, 1798 jul. 27. sz., 1825 apr. 10. p.; cs.-sz.-györgyi kl., 27 zágoni, 43 baróthi pl., 45 kj., † 49 mart. 5. 51 ék.
- Szabó István, cs.-somlyói, 1776 mar. 9. sz., 1801 apr. 4. p.; udvarhelyi kl., 1805 Véczei pl., 18 m.-zsákodi is, 20 kj., 42 ebesfalvi pl. és kj. † 46 aug. 1. 71 ék.
- Szabó István, 1844 jan. 26. sz., 67. aug. 15. p.; udvarhelyi kl.;
- Szabó János, k.-ujfalvi, 1767 jan. 27. sz., 91 jan. 2. p.; kolozsvári káplán, 94 gr. Eszterházi Jánosnál nevelő, 1809 iskolás kán., és k.-fehérvári pl., 13 kolozsvári pl. esp, és k.-monostori levéltár-őr, 15 mester-kán., 19 kir. tanácsos és főkorin. előadó, apát (B. M. V. de Kolosmonostra) 22 főesp. kán., 25 őr-kán., 26 olvasó kán., Lipot rend lovagja, jeles hit szónok, mit kenetdus egyházi beszédei bizonyítanak, ékes szólásáért a papság aranytollal ajándékozta meg, mely jelenleg a Buttyháni intézetben őriztetik; l. Magy. írók életrajz gyűjteménye, Pest, 56 I. köt. 423 l. † 58 már. 16.
- Szabó János, altorjai, közp. 1819 nov. 19. sz., 44 jul. 28. p.; k.-fehérvári tr., 46 zalathnai kl. és tr., 48 kolozsvári kl., 49 fogoly, 50 cs.-szentgyörgyi hpl. 51 k.-polyáni, 52 sárfalvi, 53 véczei és m.-zsákodi, 68 baróthi pl. alesp.;
- Szabó János, 1726–36 baróthi pl.
- Szabó József ifj., 1778 sztrigy sz.-györgyi kl., 82 cs.-sz.-mihályi pl., † 99 febr. 19.
- Szabó József, köz. 1773 gy.-remetei coadjutor, 82 pl., † 1806 mart. 29.
- Szabó József id., 1773 k.-jakabfalvi, 79 gy.-alfalvi pl., † 1803 jul. 29.
- Szabó Károly, közp., 1834 nov. 6. sz., 58 jul. 25. p.; Bécsben tanul a felsőbb papnöveldeben, és a jezsuitáknál Baumgarten-bergben, 59 lelki atya a papnöveldeben, 64 verespataki pl., 66 m.-vásárhelyi, 67 k.-fehérvári tr.;

- Szabó Lajos, 1817 kolosvári kl., 20 bölesészet és történ. tr., a papnöveldeben, és tanulm. felügyelő, 28 nyugalomban, 29 m.-vásárhelyi tr., † Kolozsvártt, 38 nov. 30. 46 ék.
- Szabó Lajos, 1837 sz., 57 jun. 1. p.; kapnikbányai, 58 gy.-szent miklósi kl., aztán tekerő pataki pl., 63 szárhegyi pl., † 65 sep. 22. 30 ék.
- Szabó Márton, 1805 gy.-sz.-miklósi kl., 1809 Mindszenti pl., † 24 nov. 6. 47 ék.
- Szabó Mihály, 1799 m.-vásárhelyi, aztán kolozsvári kl., 1801 lengyelfalvi, 1806 cs.-sz.-léleki 15 cs.-sz.-mártoni, 29 esztelneki pl., † 38 aug. 10. 67 ék.
- Szabó Mihály, 1716 kolozsvári pl.
- Szabó Péter id., 1793 máj. 14. sz., 1819 aug. 14. p.; kapnikbányai kl., 22 sámsondi, 27 szász-erkedi, 28 ismét sámsondi pl., † 55 máj. 14. 62 ék.
- Szabó Péter, köz., zetelaki, 1795 febr. 12. sz., 22 sep. 17. p.; 27 k.-remetci, 30 köszvényesi, 35 zetelaki pl., aztán Lengyelfalvára rendelve † 65 nov. 18. 71 ék.
- Szabó Péter ifj., 1804 jan. 25. sz., 31 aug. 17. p.; udvarhelyi, 32 szilágy-somlyói tr., 33 kapnikbányai kl., 35 nyujtódi 42 harasztosi pl.;
- Szaecsvai András, 1779 katonai pl., † 84 oct. 17.
- Szaitz Lajos, 1870 I. é. ph.;
- Szalbeck Károly, a Coll. Germ. Hungaricum növendéke, hit-tudor, 1752 kalocsai kán., apát, felszentelt püspök, váci prépost, első szepesi püspök. † 85 jun. 15.
- Szalbeck Mátyás, apát (s. Henrici), kán., 58 dulcini püspök, aztán nagyváradai prépost, † 64 sep. 14.
- Szaleffi János, 1779 szebeni kl., 82 szebeni pl., dékán és gymn. igazgató.;
- Szán János, 1753 cs.-szeradai pl.
- Szántó József, pazm., 1833 IV. é. th., † Berettyó sz.-Mártonban jul. 25. 22 ék.
- Szántó Mihály, 1810 altorjai kl., 12 járai, 16 sz.-katolnai pl., 17 esdolai kl., 18 türkösi, 22 tömösi pl., † 29.
- Szárhegyi József, 1773 – 79 köszvényesi pl.
- Szárhegyi József, 1764 k.-sz.-páli, 73 köszvényesi, 88 hátszegi pl. esp. 1802 jul. 18.
- Szárhegyi Mihály, 1687 udvarhelyszéki pl.?
- Szász István, 1641 kozmási pl.
- Szász János, cs.-somlyói pl. esp. † 1766 aug. 17.
- Szász József, udvarhelyi, 1782 feb. 26. sz., 1806 sep. 21. p.; honn tr., 23 m.-vásárhelyi tr., 24 ismét honn tr., † 43. máj. 13. 62 ék.
- Szász Lőrincz, 1810 sz.-udvarhelyi tr., 15 karácsonfalvi pl., † 22 dec. 7.
- Szászfalvi István, 1668 háromszéki esp., torjai pl. † 1681.

- Száva Antal, 1870 IV. é. th.;
 Szebeni Antal, 1870 I. é. ph.;
 Szebelébi Bertalan, erd. püspöki helyettes, 1675 k.-szentléleki
 aztán cs.-sz.-györgyi pl.
 Szebeni Mihály, 1828 mar. 23. sz., 52 jul. 20. p.; kapnik-
 bányai, 54 k.-sz.-léleki, 56 rodnai, 57 tekei és erkedi hpl.;
 Szedlák Krisztián, nagyági, 1783 sz., 1806 p.; szebeni kl.,
 1809 állomás nélkül nyugszik, 22 actuarius, 23 ismét nyug-
 szik, †?
 Szegedi Ferencz, esztergomi kán., 1662 erdélyi, 63 vácz, 69
 egri püspök.
 Szegedi György, 1779 m.-vásárhelyi pl., esp., t. kán., † 86
 jan. 3.
 Székely András, 1802 udvarhelyi kl., 1805 sz.-kereszturi pl.,
 1807 karácsonfalvi, 16 ismét sz.-kereszturi, 19 lengyelfalvi
 pl., † 29 apr. 19. 51 ék.
 Székely Ferencz, 1795 IV. é. th., 96 málnási; 97 k.-remetei
 1803 türkösi, 1806 szováta, 16 ismét k.-remetei pl., † 20
 jun. 20.
 Székely János, 1870 II. é. ph.;
 Székely János, 1773 tekerőpataki pl.
 Székely József, 1779 karácsonfalvi, 83 csik-esicsői pl., † 88
 apr. 7.
 Székely Lajos ifj., az unitar. superintendens fia, 59 jul. 24. p.;
 k.-fehérvári tr., 64 cs.-sz.-mártoni és sz.-györgyi kl., aztán
 ismét K.-Fehérvártt, † 65 máj. 17. 30 ék.
 Székely Lajos, id. cs.-sz.-imrei, 1826 már. 18. sz., 48 sz.-
 somlyói tr., 50 oct. 31. p.; brassai kl. és tr., 58 k.-fehér-
 vári tr., 59 n.-kászoni pl. † 66 máj. 18. 41 ék.
 Székely Mózes, 1788 nov. 24. sz., 1812 jun. 29. p.; 13 k.-
 fehérvári kl., 16 felvinczi, 22 szováta, 40 nyugalomban,
 † 42.
 Székely Pál, 1773 abosfalvi, 79 zetelaki pl., † 84 febr.
 Szekeres János, cs.-sz.-tamási, 1834 m.-vásárhelyi tr., 39 ud-
 varhelyi tr., elrendelve ojtózba pl., de † 41 sep. 27. 30 ék.
 Szeles János, 1788 m.-vásárhelyi kl., 94 oláhfalvi pl., 97
 coadjutor s pl. Zetelakán, 1819 alesp., † 35 apr. 12. 72 ék.
 Szeles Lajos, 1821. aug. 23. sz., 55 sept. 9. p.; gelenczei,
 57 cs.-sz.-györgyi kl., 61 nyugszik, 62 cs.-rákosi, 64 tusuádi
 és kapniki, 66 csik-nagy-boldogasszonyi kl.;
 Széljes József, dóbói, 1821 jan. 6. sz., 48 jul. 29. p.; udvar-
 helyi kápl., 51 ud.-pálfalvi pl., 54 korondi pl.;
 Szelle Samuel, 1793 jun. 8. sz., 19 aug. 26 p.; szebeni tr. és
 kl., 21 mennyiség és természettan tanára K.-Fehérvártt,
 24 nyugszik, 28 k.-fehérvári kl., 29 ismét nyugszik, 35
 k.-fehérvári kl., 38 eltávozik, 39 brassai kl., 41 ojtózi pl.,
 43 nyugszik, † ugyan azon évi aug. 31. 50 ék.

- Szép Imre, hódosi, 1807 nov. 5. sz., 36 dec. 18. p.; zeltelaki kl., 39 sz.-kereszturi, 43 kadiasfalvi, 55 hosszú aszói pl.;
- Szépvi Pál, cs.-sz.-mihályi pl., † 1699 a tatárok fogságában.
- Szentandrásy István, cs.-madéfalvi, pápóczi és csornai prépost, győri kán., 1618 erdélyi vál. püspök, 30 veszprémi püspök.
- Szentgyörgyi Ferencz, pozsonyi prépost, 1660 erdélyi vál. püspök.
- Szentkirályi Pál, 1677 hódosi pl.
- Szentléleki Ferencz, 1759 cs.-sz.-léleki pl.
- Szentmihályi Balás, csiki eredetű pap 1591 körül.
- Szentpéteri János, 6. sz. 1845 mart. 25. sz., 69 apr. 3. p ; erzsébetvárosi tr.
- Szent-tamási Gergely, 1654—56 ud.-sz.-tamási pl., ker. esp. aztán 69 n.-boldogasszonyi pl.?
- Szenttamási Máté, 1668 erdélyi püspök † 1676?
- Szepesi Ignác, négyesi, báró, 1820—27 erdélyi püspök, az erdélyi egyházmegyében a szabályszerű látogatás nagymunkáját apostoli buzgalommal végezte, 22-ben jeles zsinatot tartott, áldozataival a papnöveldét legvirágzóbb helyzetbe hozta, jeles művek írásában és kiadásában kitűnt, 27-ben a pécsi püspöki székre át ment, † 1838 jul. 16.
1. Magyarirók életrajz gyűjt, Pest I. köt. 1856, 450 l.
- Szeredai András Zsigm., sz.-háromsági, püsp. iroda igazgató, papnöveldéi tr., 1765 mester-kán., 80 ör-, 90 olvasó-kán., 94 prépost, 1800 papnöveldéi főigazgató és apostoli főjegyző, 1805 aug. 29.
- Szeredai Antal, sz.-háromsági hittudor, 1752 püspöki káplán, és hamar ör- és énekes kán., 63 prépost, 70 kir. táblai főpap kiadta e műveket; „Notitia vet. et novi capituli Albensis,” „Notitia Eppatus Transsylvaniensis,” „Praxis judiciaria,” „Charitas initialis.” † 1793 jul. 6.
- Szeredai Domokos, sz.-háromsági, 1782 nyugszik Mikefalván, 94 t. kán. és papnöveldé igazgató, 96 küküllői esperes, † 99 jan. 19.
- Szeredai Mihály, sz.-háromsági, 88 udvarhelyi, aztán k.-fehérvári tr., 99 egyh. tört. és hittan tr., a papnöveldében, sz.-széki ülnök, közvádló, 1808 mester kán., és gymn. igazgató, 11 theol., 15 ör-kán., 22 dec. 11. 60 ék.
- Szevesztrenyi Ferencz, 1798 nagyági kl. 1800 verespataki 1805 szászrégeni pl. † 16 márt. 30.
- Szilágyi Antal, 1793 káli pl., 1801 kj., 1805 baróthi pl., † 1809 jan. 14.
- Szilágyi József, 1773 kolozsvári kl., † 1774.
- Szilágyi Márton, 1779 könyv-censor.
- Szőcs András 1753 gy.-alfalvi pl.

- Szőcs Albert, 1802 m.-vásárhelyi kl., 1804 egrestői, 1808 atyhai pl., 19 alesp. † 35 febr. 23. 58 ék.
- Szőcs Antal, 1781 jan. 11. sz., 1807 sep. 27. p.; 1808 rákosi kl., 10 esicsői pl., 54 arany érdem kereszttel ékitve, szentszéki ülnök, † 67 jul. 4. 60 ék.
- Szőcs Imre, 1812 oct. 15. sz., 36 aug. 6. p.; udvarhelyi tr., 39 es.-sz.-györgyi. 40 brassai kl., 43 zágoni, 56 es.-sz.-mihályi pl.;
- Szőcs János, 1834 febr. 8. sz.; 57 febr. 12. p. kiskapusi, 58 es.-sz.-domokosi, 69 marófalvi pl.;
- Szőcs János, 1870 II. é. th.;
- Szőcs Mihály if., 1797 m.-vásárhelyi tr., később 1816 udvarhelyi növekle igazgató; † 18 jul. 30.
- Szőcs Mihály id., 1797 udvarhelyi tr., 1800 menasági, 16 kozmási pl.; † 27 apr. 20.
- Szőke András, 1819 dec. 22. sz.; 40 aug. 4. p.; udvarhelyi tr., 43 bordosi pl., 66 szőkefalvi pl. és esp.;
- Szőke Béni, 1870 I. é. th.;
- Szőke Ferencz, 1826 oct. 4. sz.; 55 jul. 22. p.; k.-szent-léleki kl., 57 ehedi, 66 bordosi, 70 dobrai pl.;
- Szontagh József, k.-vásárhelyi, sz.? 1846 jun. 1. p.; k.-fehérvári tr. és kl., 50 nagyági kl, szebeni tr., 53 cs.-somlyói gymn. és növelde igazgató, 54 udvarhelyi tr. † 58 aug. 2.
- Sztoyka Sigmund Antal, szalai báró; előbb egri kán., prépost, 1749 erdélyi rüspök, a papnövelde alapítója, káptalanában a theologus-kán. széket dotálta, a mester-kanonokit tankötelességgel megalapította, új növeldet épített, számos alapítványokat tett, és 59-ben lemondván, † 70 apr. 1. Medgyesen.
- Takács János, 1801 dec. 12. sz., 27 sept. 10. p.; n.-kászoni kl., és mindszei pl., m.-vásárhelyi kl., 29 kajántói pl., 53 oroszhegyi pl., 61 ismét kajántói pl.;
- Takó Albert, 1840 aug. 25 sz., 63 nov. 9. p.; k.-fehérvári tr., 64 nagyági, 65 kolozsvári, 67 zetelaki kl., 68 nyugszik, aztán k.-szentléleki kl.;
- Takó György, baróthi, 1825 I. é. th., premontrei rendbe áll. † 69.
- Tallyán Ferencz, 1794 gy.-sz.-miklósi kl., 97 kilyénfalvi, 1803 várfalvi, 1807 szengyeli, aztán mikó újfalvi pl., 26 nyugszik K.-Fehérvártt, Udvarhelytt és Cs.-Sz.-Mártonban, † 35 aug. 2. 64 ék.
- Tamási Domokos, ö. sz., 1810 szamosújvári kl., és tr, † 38 dec. 13. 53 ék.
- Tamási György, oroszhegyi, egykor altorjai pl. esp., 1758 fő-esp.-kanonok, 64 ör-, 65 olvasó-kán., 73 k.-fehérvári pl., † 82 jan. 2. 73 ék.

Tamási József, csik-somlyói, pázm. 1782 jun. 21. sz., 1805 nov. 21. p.; 1806 kolozsvári kl., 1808 hittan tr., a pap-növeldeben, 1809 hittudor, szentszéki ülnök, közvádó, hit-tánuhányí felügyelő, 16 Bécsben, 17 oldalm. kánon. 22 iskolás-kán., és növelde igazgató, 24 theol. kán., k.-fehérvári pl., 30 főesp., 35 prépost, püspöki helyettes, papnöveldei főigazgató, a pesti hittani kar. kebel. tagja, a legsikerültebb élczek nagy mestere, † 47 feb. 7. 65 ék.

Tamási György, lásd Abodi György.

Tamás, pap, 1608 kozmási pl.

Tamás Márton, oroszhegyi, pázm. 1809 jul. 26. sz., 37 aug. 7. p.; udvarhelyi tr., 38 alfalvi kl., 39 verestoronyi, 42 désaknai pl., 49 zetelaki kl., 51 udvarhelyi tr., és kl., 52 naszódi pl., de Tömösre megy., aztán polyáni kl., végre nyugalomban, † 70 jan. 31.

Tamás Márton, 1834 apr. 1. sz., 20 jul. 15. p.; rákosi aztán n.-kászoni kl., 61 fenyédi pl., 69 papnöveldei aligazgató de ugyan azon év végén vonul, Bordosra pl.

Tamás Péter, 1833 sep. 1. sz., 58 15. jul. p.; gy.-sz.-miklósi kl., 59 nagyboldogasszonyi kl., és coadjutor, 62 baróthi kl., hamar turi, 64 cs.-kereszturi pl. † 70 jun. 1.

Tusa Mihály 1666 k.-sz.-léleki pl.

Tánczos István, 1733 tusnádi pl., 53 sz.-királyi pl.

Tankó Imre, 1822 oct. 13. sz., 45 dec. 28. p.; k.-fehérvári tr., 47 cs.-sz.-györgyi ki., 49 sz.-mártoni pl., † 52 dec. 21. 30 ék.

Tankó Albert, cs.-sz.-imrei; 1788 apr. 16. sz.; 13 p., 14 k.-fehérvári tr., sz.-györgyi kl., 16 menasági. 21 cs.-sz.-királyi, 24-cs.-sz.-györgyi pl. és esp., 44 cs.-széki táblabíró, 47 t. kán., 49 fogoly, Udvarhelytt, Maros-Vásárhelytt és K.-Fehérvártt, 51 szabadul, † 52 jul. 19. 64 ék

Tankó Mátyás, 1773 cs.-sz.-domokosi pl. † 1808 jul. 27.

Tarr János, 1773 cs.-sz.-léleki-, 81 kiskapusi pl., 88 k. fehér-vári kl., 89 borbándi-, 94 jobbágytelki, pl., 1801 nyug-szik, 1803 gyimesi-, 1805 bodzai pl., 1809 nyungszik. † 10 aug. 29.

Tassaly Ferencz, 1788 köröspataki pl., 94 káptalani kl. 97 dobrai pl., 1800 kj., 1808 állomás nélkül. † Torján, 23 jul.

Teke Ferencz, 1620 kozmási pl.

Temesvári Gergely, 1822 márt. 3. sz., 45 apr. 23. p.; udvar-helyi tr., 48 kapnik-bányai kl., 50 oláh-láposi-, 55 bodzai-, 57 töresvári-, 64 verestoronyi-, 65 offenbányai pl.;

Theodorovits Mihály, ö. sz., 1753 szamos-ujvári pl. esp.

Theodorovits Simon, ö. sz., 1753 gy.-sz.-miklósi pl.

Thinelli János, 1753 k. fehévári kl.

Tibád Mihály, 1753 k.-sz.-léleki pl.

Tilier Károly, 1840 oct. 30. sz., 65 jul. 25. p.; udvarhelya tr., 66 zetelaki kl., 67 cs.-somlyói tr. † 70. márt. 27.

- Tima Dénes, 1870 I. é. th.;
Tina Máté, 1801 jul. 21. sz., 29 sept. 20. p.; polyáni kl.,
31 kiskapusi-, 37 türi pl. † 41 apr. 4. 40 ék.
Tock István, ex-jez., 1814 dec. 12. sz., 40 p.; a megyébe
átvétetvén, 57 szebeni kl., 62 szeredahelyi pl. † 67 aug.
29. 53 ék.
Tódor József id., 1870 II. é. th.;
Tódor József ifj., 1870 I. é. ph.;
Tomandl József, 1870 II. é. ph.;
Tolnay vagy Fohai Ferencz, 1665 erdélyi püspök.
Tomba Péter, 1762 kozmási pl. kj.
Tompas Antal 1753 II. é. ph. Kolozsvártt.
Tompas József, es-sz.-györgyi, 1809 tusnádi coadjutor, 15
pl. és kj. 23 máréfalvi pl., aztán udvarhelyi tr., 29 nyug.
† hon, 29 jul. 29. 45 ék.
Tompas Péter Antal, 1762 kozmási pl. és kj. † 77 sept. 8.
Tordai András, 1652 a Coll. Germ. Hungar. növendéke.
Torma István, a pécsi megyéből átjövén prépost. † 1757.
Török Albert, 1779 türkösi, aztán csicsói pl. † 88
Török Benedek, 1662 udvarhelyi pl. esp.
Török Ferencz, kadicfalvi, ex-jez., 1750 bölesészeti baccal.,
73 udvarhelyi hpl., 82 udvarhelyi pl., esp. t. kán. † 1804
jun. 20.
Török Ferencz, 1796 m.-vásárhelyi kl., 97 erkedi pl., 1800
brassói kl., 1803 es-sz.-tamási-, 10 k.-jakabfalvi pl., 26
nyugszik. 39 nov. 21. 74 ék.
Török Ferencz, 1793 febr. 20. sz., 1817 sept. 17. p.; n-
bold.-asszonyi kl., 21 menasági pl., 26 n.-bold.-asszonyi
hpl., 35 k.-remetei pl., 42 nyugszik Hiliben, 43 s.-szent-
iványi pl., 51 beteges, aztán kiérd. lengyelfalvi pl. † 58
jul. 8.
Török György, 1803 máréfalvi pl. † 1815 apr. 14.
Török Ignác, 1791 apr. 22. sz., 1809 jun. 4. p.; 13 k.-fe-
hérvári tr. 17 es-sz.-királyi coadjutor, 18 ud.-pálfalvi-, 21
kendi pl., 30 nyugszik K.-Fehérvártt, 32 es.-szeredai pl.,
34 ismét nyug. 35 altorjai kl., coadjutor. † Túrben, 41
nov. 14. 51 ék.
Török József, 1780 nov. 1. sz., 1809 jun. 4. p.; 1810 oláh-
falvi kl., 16 alsó-járai-, 17 szent-páli-, 23 kapnik-bányai-,
33 s.-sz.-iványi-, 36 bodzai pl., 51 nyugszik. † 52 jul. 4.
72 ék.
Török Melchior, 1813 p.; 14 k.-fehérvári tr., 28 udvarhelyi
tr. † 36 dec. 5. 50 ék.
Török Sándor, 1811 alfalvi kl., 13 csomafalvi-, 18 szárhegyi-,
32 bácsi pl. † 35 apr. 2. 52 ék.
Tóth Ferencz, 1771 sept. 21. sz., 95 jul. 24. p.; udvarhelyi
tr., 99 miklósvári-. 1805 káli pl., 22 m.-másárhelyi nő-

velde-igazgató, 31 katonai pl., 45 szentszéki ülnök. † 50 nov. 10. 80 ék.

Tóth István, 1791 dec. 26. sz., 1816 aug. 27. p.; brassai kl., 19 verespataki pl., 54 sz.-széki ülnök. † 58 jun. 1. 67 ék.
Tóth Márton, 53 szászrégeni pl.

Ülkei Gergely, 1712 kozmási pl.

Ummilits Antal, 1773 kapniki pl., 83 t. kán., † 92 mart. 13.

Uhrinyi Samuel, 1797 kapniki kl., 99 b. Andrásí rosnyói püspök egyház-megyéjébe átvészí.

Urbán István, k.-polyáni pl., † 1801 ápr. 12.

Urbán József, 1788 zágoni, 99 polyáni pl., † 1801 ápr. 12.

Urbány József, 1788 II. é. th.

Udvarhelyi János Ignác, 1706 kozmási pl., és apost. főjegyző 1709—11 baróthi pl.

Vajda Ignác Hilár., előbb sz.-ferenczrendi, 1789 nov. 23. sz., 1813 ápr. 9. p.; 18 táborig kl., 38 táborig superior Erdélyben, 40 a megyébe átjön, 43 t. kán., 51 abrudbányai pl.;

Vákár János, 1826 nov. 23. sz., 51 aug. 3. p.; n.-bold.-asszonyi kl., 52 cs.-somlyói, 54 udvarhelyi tr., 65 oroszhegyi pl.;

Vákár Lukács, 1803 aug. 22. sz., 26 sept. 29. p.; o.-láposi, 28 tekerőpataki kl., 40 coadjutor, 44 pl., 54 kj. † 63 febr. 22. 60 ék.

Vákár Lukács, II. é. th. † 1868.

Vallner János, 1773 k.-fehérvári kl., aztán állomás nélkül.

Varga Ferencz id., 1870 IV. é. th.;

Varga Ferencz ifj., 1870 II. é. th.;

Varga Sándor, 1836 k.-oláhfalvi kl., 39 pl. † 1869 dec. 16.

Varga József, 1788 III. é. th.

Vargyasi István, 1779 III. é. th. Bécsben, 82 s.-sz.-iványi, 88 büzödjfalvi pl. † 98 oct.

Vargyasi József, 1787 IV. é. th. Pesten, 94 ditrói kl., 96 udvarhelyi tr., 1803 illyefalvi pl. és kj. † 1809 jun. 16.

Vargyasi Ferencz, m.-vásárhelyi, pázm., 1840 aug. 4. sz., 63 ápr. 26. p.; egy ideig a bécsi felsőbb papnöveldében, aztán a püspöki udvarban, 65 brassai tr. és kl.;

Vas Ferencz, altorjai, 1821 febr. 15. sz., 46 jun. 1. p.; lem-hényi-, 47 zetelaki-, 48 rákosi kl., 49 menekül, 50 szászrégeni hpl., 51 kapnik-bányai kl., 52 hódosi-, 56 k.-jakabfalvi-, 57 sárfalvi-, 64 törcsvári-, 68 jegenyeyi-, 69 alma-keréki pl.;

Vas János, 1715—18-ig ud.-sz.-tamási pl.

Vásárhelyi István, 1646 gelenczei pl. esp.

Véber Béla, szászsebesi, pázm., 1826 jan. 9. sz., 49 nov. 21. p.; 49 kolozsvári kl., 50 szebeni tr. és kl., 57 pl., 69 esp.;

Véber Ferencz, 1773 kendi, aztán k.-sz.-páli pl. † 85.

- Végh József, 1804 m.-vásárhelyi kl., 1805 k.-fehérvári tr., 10 b.-váralyai-, 12 m.-láposi-, 14 sámsondi pl., 18 udvarhelyi tr., 19 n.-sinki-, 22 dobrai pl., 23 nyugszik Mikhá-zán és K.-Fehérvártt, 27 almakeréki-, 32 k.-jakabfalvi-, 35 ojtózi pl. † 38 ápr. 15. 58 ék.
- Veres Antal, 1843 jan. 2. sz., 66 jul. 22. p.; m.-vásárhelyi tr., 68 kolozsvári kl.;
- Veres István, 1835 máj. 2. sz., 60 jul. 15. p.; gy.-sz.-mik-lósi kl. és tr., 69 m.-vásárhelyi tr.;
- Veres János, 1808 kolozsvári kl., 1809 abosfalvi-, 12 fel-vinczi-, 15 sz.-kereszturi pl., 16 gy.-alfalvi kl., 17 es.-sze-redai-, 19 sinfalvi pl., 20 nyugalomban K.-Fehérvártt. † 21 febr. 18.
- Veres Lajos, 1870 I. é. th.:
- Veres Sándor 1843 jan. 2. sz., 68 aug. 24 sz.; csik-szent-györgyi kl.;
- Verzár Auxentius, 1773 szamos-ujvári kl. † 1813 jan. 31.
- Verzár Lukács, 1773 szamos-ujvári pl. esp. t. kán. † 78 dec. 28.
- Verzár Simon, 1857 febr. 12. p.; † Gy.-Sz.-Miklóson.
- Verzeleczki Lukács ö. sz., 1753 szamos-ujvári kl.
- Veszely Károly, 1820 oet. 20. sz., 44 jan. 1. p.; előbb sze-beni tr., 44 kl. is, 45 brassai tr. és kl., 49 menekül, 50 fogoly K.-Fehérvártt, szabadulva, 51 k.-fehérvári kl., sz.-széki, levéltárnok gymn. tanár és számvevő, aztán gymn. igazgató, szentszéki ülnök és jegyző, 64 baróthi pl., 68 m.-vásárhelyi pl. esp. pápai kamarás, a kath. autonomiát szervező gyűlésen kétszer az erdélyi papság követe, több irodalmi munka kiadója és szerzője;
- Veszprémi Pál, balástelki, 1792 jul. 29. sz., 1816 nov. 23. p.; előbb m.-vásárhelyi tr., 16 püsp. helyettesi titoknok szentszéki ülnök és jegyző, aztán 28 püsp. titoknok, 30 mes-ter-, 34 theol-, 35 ör-kán., 36 apát (B. M. V. Kercz.) püs-pöki helyettes, 44 énekes-kán., 47 prépost † 52 dec. 28. 62 ék.
- Vetési Imre, 1870 II. é. th.;
- Vicht Miklós, 1806 b. Jósikánál nevelő, 10 brassai kl., 17 ó.-láposi pl., 19 ismét brassai kl., † 23 aug. 20.
- Viegand János, fuldai, 1830 nov. 9. sz., 65 jul. 25. p.; ko-lozsvári kl., aztán 68 törtsvári pl.;
- Vinkler Ignác, 1780 III. é. th., Bécsben, 82 udvarhelyi, 1787 tövisi kl., 1794 hittan tr., a papnöveldeben, 99 t. kán., 1800 iskolás-, 1803 mester-kán. és papnöveldei igaz-gató, 1807 theol-, 1808 főesp-, 14 ör-, 16 énekes-kán., † 25 mart. 23.
- Vinkler Pál, 1767 büzöd ujfalvi, 73 verespataki pl., † 98 máj. 27.

- Vinceze István, 1845 jul. 31 sz., 69 aug. 1. p.; tordai kl.;
 Virág Károly, 1753 IV. é. th., Nagy-szombatban.
 Vitális Károly, 1835 dec. 24. sz., 60 jul. 15. p.; sz.-régeni kl., 61 cs.-somlyói kl., aztán gy.-ujfalvi kl., 62 ó.-láposi pl.;
 Vitalis Gergely, 1719 vágási pl.
 Vitályos János, th. Osdolán † 1816 jul. 27.
 Vitos Gergely, központi, 1815 jan. 30. sz., 38 apr. 22. p.; brassai, 40 kolozsvári kl., 45 kj., 49 menekül, haza jövén kiskapusi pl., † 60 dec. 14. 46 ék.
 Vitos János, 1772 jun. 9. sz., 97 apr. 28. p.; udvarhelyi kl., 1801 sz.-páli pl., és kj. 13 baróthi pl., 20 kj. 43 nyugalomban, Oláhfaluban † 52 dec. 6. 81 ék.
 Vizi Ferencz, brassai, ex.-jez., 88 t. kán., 93 brassai pl., 96 esp. dekan, 1807 udvarhelyi pl. esp. és gymn. igazgató, † 16 aug. 2.
 Vizi Lajos, 1788 jan. 15. sz., 1813 n.-boldogasszonyi kl., 16 szengyeli, 21 kajántói pl., 29 oláhfalvi kl., 35 fenyédi pl., † 50 apr. 7. 63.
 Vizi Lukáts, 1732 kászoni pl. alesp.
 Vojkul Antal, 1779 sz.-katolnai pl., 89 cs.-sz.-léleki pl., † 89 jul. 31.
 Vojkul József, 1773 gelencei pl., aztán esp. † 1818 dec. 24.
 Vojt Simon, 1806 aug. 12. sz., 31 aug. 7. p.; udvarhelyi tr., 32 nagyági kl., 33 tekei pl., 37 ó.-láposbányai, 42 szász-régeni, 47 ismét tekei, 49 rodnai, 50 újból tekei aztán offenbányai pl., † 60 feb. 1. 54 ék.
 Volloncs László, olvasó kán. † 1755.
 Vorell János, közp., később pázm., 1829 jun. 25. sz., 52 aug. 14. p.; szebeni tr., 54 püspöki ceremon., és számvevő, 57 titoknok, † 57 már. 24. 28 ék.
 Veisz József, közp. 1870 III. é. th.;
 Villmann György, 1870 II. é. ph.
 Vrabelli Mihály, 1753 II. é. theol. Pozsonyban.
- Zagyva** Mihály 1838 aug. 29. sz., 1862 jul. 18. p.; zetelaki kl., 63 almakeréki pl., 68 felső tömösi pl.;
Zakos József, 1805 brassai, 1807 k.-fehérvári kl., 1808 szebeni tr., 13 tábori kl., 29 verestoronyi pl., † 33 sep. 16. 48 ék.
Zakariás Antal, th., † 1802 nov. 26.
Zakariás János, 1726 első tuznádi pl., 27 kozmási pl.
Zámblér János, a. csernátóni 1789 feb. 3. sz., 1812 már. 28. p.; k.-fehérvári tr., számvevő, 16 sz.-széki ülnök, 18 cs.-simoni pl., 23 kj., 30 sz.-mártoni pl., 47 t. kán. † 49 jul. 24. 61 ék.
Závor Gábor, cs.-madarasi; 1624 a Pázmaneum első növénydeke, Pázmány által bevéve.

- Zerich Tódor, közp., 1815 nov. 22. sz., 40 oct. 6. p.; hittudor, 40 hittan tr. és tanulm. felügyelő a papnőveldeben, számvevő, 43 sz.-széki ülnök, 51 Szeredába pl.-nak rendelve nem ment, aztán 53 egyház tört. és jog tanár, 60 pesti egyetemi tr., 64 innen per útján elbocsátva, 66 n.-vásárhelyi gymn. és nővelde igazgatóvá téve, 68 nyugszik Uzonban, írt egy pár munkát is; l. Magyar írók életrajz gyűjtem. Pest, 1856, I. köt. 625 l.
- Zeyk Imre, 1811 sz.-széki ülnök, ceremon., 17 beteges, Kossárdon † 27 aug. 13.
- Zöld Lőrincz, 1721 ud.-sz.-tanási pl.
- Zöld Péter, mádélalvi, 1764 cs.-szent-léleki pl., hol tevékeny részt vett a székely mozgalomban, aztán 73 delnei, 88 cs.-sz.-imrei, végre rákosi pl., † 95 jun. 25.
- Zonda Mihály, 1806 altorjai kl., 1807 sz.-kereszturi, 1809 zágoni, 10 esztelneki pl., † 29 feb. 12. 51 ék.
- Zolnai Miklós, 1673 gelencei pl., 82 kozmási pl.
- Zorger Gergely, egri kán. és egervári prépost, 1729 erdélyi püspök † 40 sep. 16.
- Zsögön János, 1753 nagy-kászoni pl. alessp.
- Zsok János, 1753 ebessfalvi pl., 73 altorjai pl., † 80 feb. 18.

E névsorból szántsándékal mellőzvék azok nevei, kik az erdély egyház megyei papnőveldebe beállottak ugyan, de bármi okból onnan kiléptek. Ezt a kellő rövidség is követelé. Egyéb iránt nem tartom érdektelennek némi tájékozással megjegyezni, hogy a kilépett tagok száma, noha több évekről számítást nem tehettem, kétszáz huszonkettőre megy, kikről bizonyos, hogy az erdély egyházmegyei papnővelde tagjai voltak. Ezek közül vala az előkészületi tanfolyamon első évi 14, másodévi 14, a hitrati tanfolyamon első évi 96, másod évi 49, harmad évi 29, negyed évi 20. Az ezekre tett nevelési költségek (felérve, hogy minden tag egy évben általában csak 150 forintot igényelt), az előkészületi tanfolyam első évi 14 növendéke 2,100 frtba, — a másodévi 14 ért 4,200 forintba — a hittani tanfolyam első évi 96- növendéke 14,400 frt. a másodévi 49 növendék 14,700 forintba, a harmad évi 29 növendék 13,950 forintba, a negyed évi 20 növendék 12,000 forintba, összesen a 122 növendék 60,450 azaz hatvanezer négyszáz ötven forintba került!

T a r t a l o m.

Előszó	3
Előzmények	5
I. Német-Magyar Papnövelde Romában	7
II. Pázmány-Intézet Bécsben	9
III. Pápai alapítványok erdélyi papok nevelésére	15
IV. Régibb honi alapítványok	16
V. B. Sztoyka Zsigmond Antal püspöksége	17
VII. A papnövelde alapítása és fejlődése	25
VII. Befejezés	87

Mellékletek:

A) Papnöveldei igazgatók	90
B) B. Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök az erdélyi káptalan VI-ik székét hittanár-kánonoki székké alakítja	90
C) B. Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök az erdélyi káptalanban egy VII-ik mester-kánonoki széket alapít	92
D) B. Sztoyka Zsigmond Antal erdélyi püspök a mester-kánonok jövődelmét új alapítvánnyal neveli	95
E) B. Bajtai József Antal erdélyi püspök az erdélyi káptalanban egy VIII-ik iskolás-kánonoki széket alapít	97
F) Gr. Batthyáni Ignác erdélyi püspök Károly-Fehérvártt csillagdat és könyvtárt alapít	103
G) Papneveldei alapítványok átnézete 1763 — 1816	107
H) Papneveldei bevételek és kiadások átnézete 1777—1868	111
I) Papnevelde tanárok, tagok és más erdélyegyház-megyei áldozárok	112—180
Név- és tárgymutató	182—186

Név- és tárgymutató.

A számok a lapokra hivatkoznak.

Adakozás a nevelde javára	45 64
Ajándékok	30, 49, 50, 51, 66, 68, 71,
Alapítványok 16, 17, 24 31, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 42,	43, 46, 47, 52, 58, 64, 65, 66, 70, 74, 75, 81, 82, 83,
84, 85, 88, 90, 92, 93, 95, 97, 103, 107, 108, 109, 110	
Alapítványok vagy fundusok régi nevei 107, 108, 109, 110	
Alapok	38, 39, 47
Áldozások	112—180
Aligazgató	32, 72, 73
Alvincz	59, 66, 67, 68
Apor István gróf alapítványa	17, 107, 109
Árva házi királyi-katholikus-alap	39
Ásvány gyűjtemény	104
Bajtay Antal erdélyi püspök	38, 46 97
Bálintfi János alapítványa	107
Bálintfi Gergely alapítványa	46
Baranyai Gergely alapítványa	16, 109
Batthyáni Ignác gr. erdélyi püspök	48, 61, 103
Batthyáni József gr. erdélyi püspök	37, 38
Batthyáni-könyvtár	58, 85, 103
Bécsi papnevelde	15, 16, 51
Bécsi felsőbb papnevelde	77
Boér Imre alapítványa	34, 108, 109
Bölcsészeti-tanári alap	74, 84
Bölcsészeti tanfolyam	74, 84
Bornemissza Pál erdélyi püspök alapítványa	16
Breviarium-alapítvány	64
Circulus	51, 75
Clericanda	85 111
Collegium Adolescentium Ungarorum Romanum	8
Collegium Germanico-Hungaricum	7
Csiga gyűjtemény	104
Cillagász-kánonok	103
Csillagda	58, 103
Daróczi István alapítványa	75
Deficientia	74, 78, 87

Demeter Márton prépost alapítványa	16, 40, 107, 108, 109
Directorium	64
Drombár	21, 59, 61, 66
Duplica, vagy infusio	30
Enek	70
Erdély megyei áldozárok	112—180
Erdély egyházmegyei állapotok a XVI század közepén	6, 27
Fegyelem	48, 56, 57, 67, 70, 71, 86, 100
Felsőbb papnevelde Bécsben	77
Figurális és Gregorianus ének,	70
Főesperes-kánonoki szék	46
Főigazgatók	42
Fogarasi Mihály erdélyi püspök	87
Francia nyelv	51
Fundusok nevei a papneveldeben	107, 108, 109, 110
Gazdászat	63, 70, 73
Gregorianus és figurális ének-rendszer	70
Gyógyszertár	40, 41
Haynald Lajos erdélyi püspök	49, 71, 80, 87
Hittanári alap	77, 78, 81, 82, 83, 84
Hittanárok háza	48, 50, 54, 57, 58, 81
Hitszónoklat	59, 70, 75
Igazgatók,	28, 73 90
Illyés András erd. püspök alapítványa	16, 107, 108 109
Illyés István, szendrői vál. püspök alapít.	16, 107, 108, 109
Illyés János esztergomi kán. alapítványa	107
Infusio v. duplica	30
Iskolás-kánonoki szék alapítása	39, 100
Jerikó	48, 57, 58. 81
Jézuiták Erdélyben	22, 47
József császár	46, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 59
Jószágok	33, 34, 36, 39, 40, 73, 74, 87
Jövedelmek átnézete	111
Jövedelmi források	78, 107, 108, 109
Kápolna	45
Káptalan	6, 18 21, 32, 39. 58, 66, 67, 79, 84
Karácsoni Emmánuel alapítványa	65 110
Károk	74 80
Károly-Fehérvár	17, 24 25, 33, 34, 62, 63
Katholikus Státus	18 37
Keresztes János plébános alapítványa	75
Kilépett tagok száma, és a rájuk tett költségek	180
Kimutatások régen és most	28, 107, 111
Kollonitz László gróf erdélyi püspök	46, 48
Költségek	111, 180
Kolosvári papnevelde	42 47, 55
Kovács Miklós erdélyi püspök alapítványai	72, 80

Könyvtárak	85, 103
Kozma Kelemen és József alapítványa 17, 42, 107	108, 109
Központi papaevelde	66, 77
Lélekszám hajdan és most	28
Lelkeszi hivatalok hajdan és most	28
Lelki gyakorlatok	29, 36
Levéltár	70
Lippoványi malom	39, 67, 82, 97
Lusitanicus fundus	38, 42
Lyceum	47
Májálisok	66, 85
Manzador Pius erdélyi püspök	45
Mária Terézia királynő	42, 46, 47, 82
Mártonfi György erd. püspök alapítványa 16, 107, 108, 109	
Mártoufi József erd. püspök	61, 67
Megyei Batthyáni-könyvtár	58, 85, 103
Mester-kánonoki szék alapítványa	32
Mihályfi János alapítványa	34, 107
Mindszenti Krisztina Csáki grófnő alapítványa	43, 110
Német nyelvtanulmányok	59, 75, 88
Neveldei bizottmány	53, 62
Neveldei épület	25, 30, 33, 47, 55, 57, 58, 74
Neveldei költségek átnézete	77, 111
Neveldei pénztárállása	111
Neveldei tanácskozások	68, 73
Nevendék papok száma	69, 77, 79, 88
Nyugdíj alap	70, 77, 78, 87, 111
Okmányok	90, 92, 95, 97, 103
Olmützben tanult erdélyi papok	16
Olmützi papnevelde pápai alapítványai erdélyieknek 15, 16	
Oláh-Herere	73, 88
Oláh-Girbó	73, 87, 88
Oláh nyelv	70
Öltözet az intézetben	29
Örmény szertartású papnevendékek	65
Ösztöndíjalap	47
Orosz Mihály kánonok alapítványa	75
Pál András egri kánonok alapítványa	65
Pápák segítik az erdélyi egyházmegyét a papnevelésben 15	
Papi nyugdíjalap	70, 77, 78, 87, 111
Papnevelde alapító levele 28, helye a püspöki udvarban 30, az alsó váresi kertben 36, a Sztoyka-féle épületben 36, a jezuiták épületében 46, 47, a trinitariusok szerzetében	45
Papneveldei tanárok	112—180
Papneveldei tagok	112—180
Papneveldei pénztár állása	111

Pázmány-intézet Bécsben	9, 11, 15, 77, 86
Pénz- és érem-gyűjtemény	43, 104
Pesti papnövelde	56, 90
Pfaff János alapítványa	75
Püspök	17, 25, 49, 59, 68, 71, 72, 78, 79
Püspöki uradalom	64, 72, 79, 80
Püspökség és káptalan	6, 18, 21, 32, 39, 58, 79, 84
Ráduly János kánonok adománya	85
Reinisch Lajos teréz-árvaházi igazgató alapítványa	75
Romai Német-Magyar papnövelde albuma és tagjai	8, 10
Rudnai Sándor erdélyi püspök	67, 68
Rókai Péter alapítványa	39
Seminarium Incarnatae Sapientiae	25, 33, 42
Séták	74
Simon János alapítványa	39
Spiritualis	29, 42, 75, 78
Szabályok a papnöveldeben,	32, 40, 41, 50, 62, 70, 72
Szabó János apát kánonok alapítványa	75
Szálbek Ágnes alapítványa	39, 108, 109
Szebeni királyi katolikus Teréz-árvaház	39
Szebeni prépostság (s. Ladislai de Cibinio)	80
Székesegyház	21, 22, 24, 59, 60, 66, 68
Személyzet	88
Szenttamási Máté erd. vál. püspök alapítványa	16, 107
Szentgyörgyi Ferencz erd. vál. püsp. alapítványa	16, 107
Szepesi Ignác báró erdélyi püspök	68, 72
Szeredai András Zsigmond alapítványa	64
Sztoyka Zsigmond Antal erd. püspök életrajza	17, 24,
alapítványokat tesz	24,
papnövelde-t alapít	25,
megtestesült Bölcseségről elnevezi	26,
tanárokat választ	28,
szabályokat ad	32,
tanszéket alapít	32,
lemond	36,
végrendelkezése	43,
sírhelye	44,
arcz-képe	45,
oklevelei	90, 92, 95, 108, 109
Szünidők	32, 34, 40, 52, 61
Tagok	112—180
Tanácskozások	68
Tanári kar fizetése	50, 68, 81
Tanári kar szervezése	28, 29, 39, 46, 48, 50, 68
Tanárok	112—180
Tankönyvek	29, 50, 69
Tanrend	43, 48, 50, 84, 94
Tantermek	69
Tanulmányi alap	47
Tanulmányi felügyelő	50, 75
Tanulmányok	29, 30, 43, 50, 56, 57, 59, 69, 70, 71, 88, 94,
Teréz-árvaház alapítása	39
Theologus-kánonoki szék alapítványa	31

Trinitáriusok	57, 58
Vagyoni helyzet	88, 107, 111
Vallási alap	38
Vaszlai-alapítvány	43, 108, 109
Veszprémi Pál kánonok alapítványa	75
Vitatkozások	30, 31, 36, 40
Vizsgálatok	40
Zene	66, 70
Zebelébi Bertalan alapítványa	16, 107
Zsinat	70, 72, 80

Lényegesebb sajtó-hibák:

10 lap alólról	3 sor	Condara	javitva: Cordara
17 " felülről	4 "	papnövevelési	" papnövelési
29 " alólról	1 "	változtást	" változást
32 " felülről	4 "	Ferencz	" János
32 " alólról	1 "	szállásba	" szállásba
53 " felülről	6 "	papapjainak	" papjainak
61 " alólról	9 "	klönösen	" különösen
61 " "	8 "	lejelesebb	" legjelesebb
68 " "	12 "	könvre	" könyvre
71 " "	15 "	püspoki	" püspöki
74 " "	13 "	difientiává	" dificientiává
75 " felülről	5 "	következő	" következő
77 " "	11 "	póztárakból	" pénztárakból
86 " "	10 "	segitsére	" segítségére
89 " "	8 "	előkészítik	" előkészítik
91 " alólról	5 "	eundem	" eandem
96 " "	21 "	Curatoris ut praemissum est, destinatum et re-	
		lictorum adjungatur mox stb. (e szavak néhány	
		példányból kimaradtak).	
112 lap felülről	12 sor	theologus után teendő: tr. — tanár;	
124 " alólról	10 "	cz.-sz.-léleki, javítva: cs.-sz.-királyi	
144 " felülről	1 "	Jazsemszki " Járzsemszki	

